

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

EIKONEΣ

ΑΡ. 536 28 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1966 ΔΡΧ. 5

ΕΛΛΗ ΦΩΤΙΟΥ

ΟΙ ΦΟΡΟΙ ΚΑΙ Η ΑΔΗΘΕΙΑ

Το οικονομικό μας πρόβλημα

ΘΜΙΛΕΙ Η Κ. ΙΝΤΙΡΑ ΓΚΑΝΤΙ

Αποκλειστικότητα Εικόνων

ΤΑΔΕ ΕΦΗ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ

Περί του και άλλων

Το «Νεσκαφέ» είναι προϊόν της μεγαλύτερας βιομηχανίας καφέ της Ευρώπης.

ΤΟ "NESCAFÉ," ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΠΑΡΑ ΠΟΤΕ, ΜΕ ΤΟ ΘΑΥΜΑΣΙΟ ΑΡΩΜΑ ΦΡΕΣΚΟΚΑΒΟΥΡΝΤΙΣΜΕΝΟΥ ΚΑΦΕ !..

Η Νεστλέ είναι σήμερα σε θέση να σας προσφέρει σε **ακόμη καλύτερη** ποιότητα τον στιγμιαίο καφέ της ΝΕΣΚΑΦΕ, που όλος ο κόσμος εκτιμά τώρα στην Ευρώπη.

Ζητήστε το ΝΕΣΚΑΦΕ στη νέα του συσκευασία σε βαζάκι. Άνοιξτε γρήγορα και μυρίστε!.. Τί θαυμάσιο άρωμα φρεσκοκαβουρντισμένου καφέ!.. Διόλου παράξενο που είναι **ακόμη καλύτερο** στο φλυτζάνι! Μὲ τὸ δίκιο σας προσφέρετε στους δικούς σας και στους φίλους σας - καθώς γίνεται στη Νέα Υόρκη, στο Λονδίνο, στο Παρίσι - ένα φλυτζάνι ΝΕΣΚΑΦΕ, γιατί εἶν' ἕνας ἀπ' τοὺς καλύτερους και πιὸ μοντέρ-

νους στιγμιαίους καφέδες στο κόσμο. Κι ακόμη, τὸ ΝΕΣΚΑΦΕ είναι τόσο πρακτικό!

**ΜΙΑ ΚΑΛΗ ΕΙΔΗΣΗ ΓΙΑ ΟΣΟΥΣ ΕΧΟΥΝ
ΛΟΓΟΥΣ Ν' ΑΠΟΦΕΥΓΟΥΝ ΤΗΝ ΚΑΦΕΪΝΗ!**

"Αν αγαπάτε τὸν καλὸ καφέ, ἀλλὰ ἔχετε λόγους ν' ἀποφεύγετε τὴν καφεΐνη, ἴδου τὸ «Nescafé» χωρίς καφεΐνη (κόκκινη ἐτικέτα) ἀπ' τὸ ὁποῖο μπορεῖτε νὰ πίνετε ὅσο θέλετε και ὅσο συχνά ἐπιθυμείτε! Τὸ «Nescafé» χωρίς καφεΐνη (décaféiné) εἶν' ἐξίσου καλὸ μὲ τὸν κανονικὸ καφέ, γιατί ἀπὸ τοὺς κόκκους τοῦ καφέ ἔχει ἀφαιρεθῇ ἡ καφεΐνη πρὶν τοὺς καβουρντίσουν. Τὸ «Nescafé» décaféiné εἶναι ἐγγυημένον χωρίς καφεΐνη ἀπὸ τὴν Νεστλέ.

★ Προσέχ! Τὸ ΝΕΣΚΑΦΕ δὲν εἶναι ὀνομασία προϊόντος, ἀλλὰ σήμα, ὑποβληθὲν ἀποκλειστικῶς τὸν στιγμιαῖο καφέ ποὺ παρασκευάζει και πωλεῖ ἡ Ἑταιρεία Νεστλέ.

ΤΟ **NESCAFÉ** ★ ΕΙΝΑΙ ΠΡΟΪΟΝ ΝΕΣΤΛΕ

ΝΑΟΝΙΣ

Τὸ ὑπεραυτόματο πλυντήριο μὲ τὴν παγκόσμια ἀναγνώρισι

EIKONEΣ

ΣΤ. Μ.

Μεδίνα ■
ή
Μέδουσα ;

Ἀθήναι Π. ΑΝ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

Σχετικῶς μὲ τὴν σύσκεψιν τοῦ κ. ὑπουργοῦ Δημ. Τάξεως «περὶ μέτρων διώξεως τοῦ ἐγκλήματος, κλοπῶν κλπ.» ὁ κ. ὑπουργὸς καὶ οἱ λοιποὶ συσκεφεῖν-τες θὰ ἔπρεπε νὰ σκεφθοῦν τὰς τα-

Α. ΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

Θα ήθελα ἀφ' ἑνὸς νὰ σὰς συγχάρῳ γιὰ τὴν ἀπὸ τινος ριζικὴν καὶ ἀνομορφώσαν σχίσαν ἀλλαγὴν, τὴν ὁλοῦ σὰς προτινῶ, καθ' ὅσον καὶ ἐτέρου, φιδώως τὸ περιοδικὸν ἀναμφότερον ἐκλεκτικὸν καὶ πνευματικὸς καλὸν διανοστὸν δημοσιεύωνται καὶ ἐμὲρ μοι φωτογραφαί τῶν κυριωτέρων θεμάτων, τὰ ὁποῖα καθὲ ἐβδομάδα προ-

ΤΣΑΡΑΣ ΝΤΕ ΤΕΜΠΛΑ

Γ. ΦΙΛΙΠΠΑΙΟΣ

ἡ ἀσπὴν τελευτήσαντος·

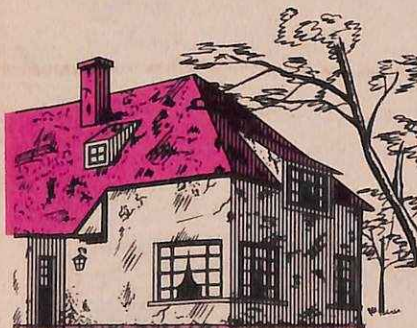
Ἐπειδὴ, λοιπόν, οἱ «Εἰκόνας» εἶναι ἕνα τόσο καλὸ περίοιδο ὡς ἔπρεπε πρὸς ἀντιγράφωτα τὰ ὅσα ἡ «Εἰκόνα» τοῦ Οὐτίσωνος τῆς Ἀγγλίας δίδει πρὸς δημοσίευσιν, θὰ ἔπρεπε, βεβαίως, ἐξετάστωμεν ἂν αὐτὰ τὰ πράγματα εἴπωμεν ἀληθινά. Διότι, ἡ ἐποχὴ πού τὰ ὅσα ἔλεγε καὶ γράφει ἡ Ἀγγλία ἴσως ἀληθινά, ἔχει φυγεῖ μακριά. Καὶ ἀποδείξεται τὸ συλλογισμὸν ὅτι, γινώσκουσα πρὸς δημοσίευσιν δὲ τὴν φωτογραφίαν τοῦ δημοσίευσαντος, τὴν γινώσκουσαν στὴν Ρωσσίαν καὶ παρίστανται ἄνθρωποις ἐξελθούσις με καμῆλης. Ἀπὸ καλῆς θυγῆς στὴν ἐπιγινώσκουσα τὸ ὅσον λαλητήριο γινώσκον σὸ Σουδάν. Ἐμεῖς δὲν ἔχομεν ἐδῶ καμῆλης. Ἀλλὰ εἰς αὐτὸν, ἄλλη τραγὴ ἀποδείξις εἶναι ἡ Κύπρος. Καὶ τώρα γιὰ τὸν προῤῥηγορὸν Σμιθ: Μάθετε διὰ τὸ σπουδαῖον Ἀποικιακὴν τῆς Ἀγγλίας, Μπόστον, εἶπε, με βαρυσμῶδὸς πῶς: «Ἄν ἡ Ἀγγλία εἶχε ἕναν Σμιθ θὰ ἦσαν τινες».

Μάθετε ότι είναι ένας άνθρωπος ά-
πλος, ίσιος, τίμιος και ειλικρινής, που
ξέρει να τηρή τον λόγο του και να
μην ξεφεύγει από τα όρια της εντιμό-
τητας. Πριν του ειρωνεύατε ρασι-
στικά, πριν του άποκαλείατε ρασι-
στές άν όχι για την ζωή του, τουλάχισ-
τον για τον χαρακτήρα του. Πριν κη-
ρύσσει την 'Ανεξαρτησία, ήταν ήρωας για
την 'Αγγλία, γεμάτος παράσημα, δια-
τίμη είχε ρίξει πολλά εχθρικά άεροπλά-
να. Δύο φορές έπεσε με το άεροπλάνο
του, την δεύτερη καίμενος. Τότε του
έδωκαν την πλαστική. Αυτά όμως ξε-
κάνει όδύ. Ούλωνα να τα προσέβη
διδότι όέν του συνέφεραν.

Μακάρι να είχε και η φτωχή μας

INTERNATIONAL WOOL SECRETARIAT. MEPAIN 7, AΘΗΝΑΙ

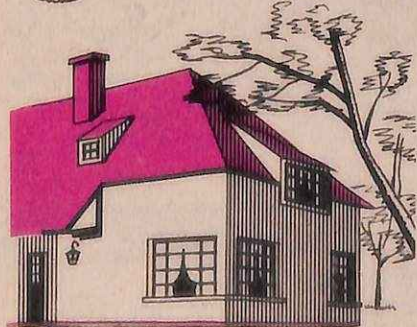
‘Η
ΧρωΤεχ
υπόσχεται...

αρχίζοντας
τὸ πρωΐ...

...τὸ βράδυ
έτοιμο!..

μὲ πλαστικά
χρώματα
Artex

Ας συμβουλευθούμε ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΣΑΣ

ΥΠΟ ΛΕΣΤΕΡ ΚΟΛΜΑΝ

Έρωτήσεις και απαντήσεις

Απαντώ σήμερα σε ερωτήσεις αναγνωστών και αναγνωστών μου:

Είναι αλήθεια ότι αυτοί που πάσχουν από άρθρικά μπορούν να προβλέψουν τον υγρό και τον ξροχερό καιρό;

ΛΕΣΤΕΡ ΚΟΛΜΑΝ

Όσοι πάσχουν από ήμικρανίες, όρρογονίτιδα, κολίτιδα και άρθρικά καυχώνται ότι είναι πρώτης γραμμής μετεωρολόγοι. Αυτό είναι καμια φορά αληθινό, αν και οι λόγοι μένουν ανεξασκρίβωτοι. Ίδιαίτερα οι άρθρικοί μπορούν να προβλέψουν τον υγρό και πνιγρό καιρό, με την ξαφνική αύξηση των πόνων τους. Ίσως αυτό να έχει σχέση με το γεγονός ότι οι άρθρικοί αισθάνονται καλύτερα στα θερμά, ξηρά κλίματα. Άλλαγες καιρού, που αποτελούν ιδιαίτερο χαρακτηριστικό ώρισμένων χωρών ή περιοχών του κόσμου, προκαλούν μαζικά παράπονα στους εύπαθεις οργανισμούς. Αυτό συμβαίνει με τον μιστράλ στην Νότιο Γαλλία και με τον σορόκο στην Ιταλία και στην Μάλτα.

Ποιά είναι η αιτία και η θεραπεία του έκκολπώματος;

Το έκκολπωμα είναι ένας μικρός θύλακος στα τοιχώματα των εντέρων. Η αιτία πιστεύεται ότι είναι η αδυναμία των μυών των τοιχωμάτων. Σε μεγάλο ποσοστό ατόμων παρουσιάζονται πολλά έκκολπώματα μαζί, χωρίς να προκαλούν κανένα ενοχλητικό σύμπτωμα. Μερικές φορές όμως οι θύλακοι αυτοί ερεθίζονται, οπότε έχουμε συμπτώματα ανάλογα με της σκληροειδίτιδος. Η άγωγή του άρρώστου εξαρτάται από το μέγεθος, τον αριθμό και την σοβαρότητα των έκκολπωμάτων. Γενικά, πρέπει να αποφεύγονται ερεθιστικές τροφές και οινοπνευματώδη. Μικρές ποσότητες φαγητού κατά διαστήματα είναι προτιμότερες από ένα μεγάλο γεύμα. Αφού γίνει με ακρίβεια η διάγνωση του έκκολπώματος, ο γιατρός θα καθορίσει την άγωγή που ταιριάζει σε κάθε ειδική περίπτωση. Γιατί τα έκκολπώματα ποικίλλουν σε ένταση και σοβαρότητα.

Είναι αποτελεσματικά τα έμβολια εναντίον του κρυολογήματος;

Μερικά άτομα φαίνεται να διαπιστώνουν ότι κρυολογούν λιγώτερο συχνά όταν κάνουν μια σειρά ενέσεις έμβολιού κατά του κρυολογήματος. Οι γιατροί διαπιστώνουν στους πελάτες τους λιγώτερα και ελαφρότερα κρυολογήματα, όταν τους κάμουν ενέσεις «μικτών έμβολιών», που κυκλοφορούν στο εμπόριο. Το έμβολιο που παράγεται από τις ίδιες τις εκκρίσεις του έμβολιαζόμενου δεν θεωρείται αποτελεσματικό για την πρόληψη και την ελάττωση των προσβολών γρίπης και κρυολογήματος. Οι τρόποι για την πρόληψη και την θεραπεία του κοινού κρυολογήματος δεν έχουν αλλάξει, παρά τις μεγάλες προσδοκίες της επιστήμης. Αποφεύγετε το κρύο και την υγρασία. Αποφεύγετε τα πλήθη. Μακριά από άτομα που φτερνίζονται ή βήχουν. Καλή, θρεπτική τροφή, συμπληρωματικές βιταμίνες και άσκηση ενισχύουν την αντίσταση του οργανισμού στα κρυολογήματα, αλλά δεν φέρνουν και άνοσία. Το έμβολιο κατά της ασιατικής γρίπης συνιστάται ιδιαίτερα στους μεσήλικες και στους ηλικιωμένους. Το έμβολιο κατά της γρίπης δεν προστατεύει και κατά του κρυολογήματος.

Είναι δυνατόν να προκληθεί έλκος από τις συγκινήσεις και την υπερένταση;

Πολλοί, ανεξαρτήτως ηλικίας και κοινωνικής ή οικονομικής τάξεως, ζούν «με το πόδι στο γκάζι, ακόμη κι όταν το αυτοκίνητο είναι σταματημένο». Η άσκησις αυτή οδηγεί τάλη ενεργείας δεν οδηγεί πουθενά, αφαιρεί την ικανότητα και ελαττώνει τις υπητες καλής εργασίας. Η υπητροπή ενός παλιού έλκους ή η εμφάνιση ενός καινούργιου θα πρέπει να παρακινή τον γιατρό στο να εξετάσει προσεκτικά και την γενικότερη ζωή και το περιβάλλον του άρρώστου. Είναι εκπληκτικό το πόσο μια ζωή, που φαίνεται έπιφανειακά ήρεμη, είναι γεμάτη στοιχεία υπερεντάσεως. Πολλές φορές, όταν ανακαλυφθούν και εξουδετερωθούν αυτά τα στοιχεία, ύποχωρούν και τα συμπτώματα του έλκους.

ΛΕΣΤΕΡ ΚΟΛΜΑΝ

Είναι πραγματική κοούκλα...

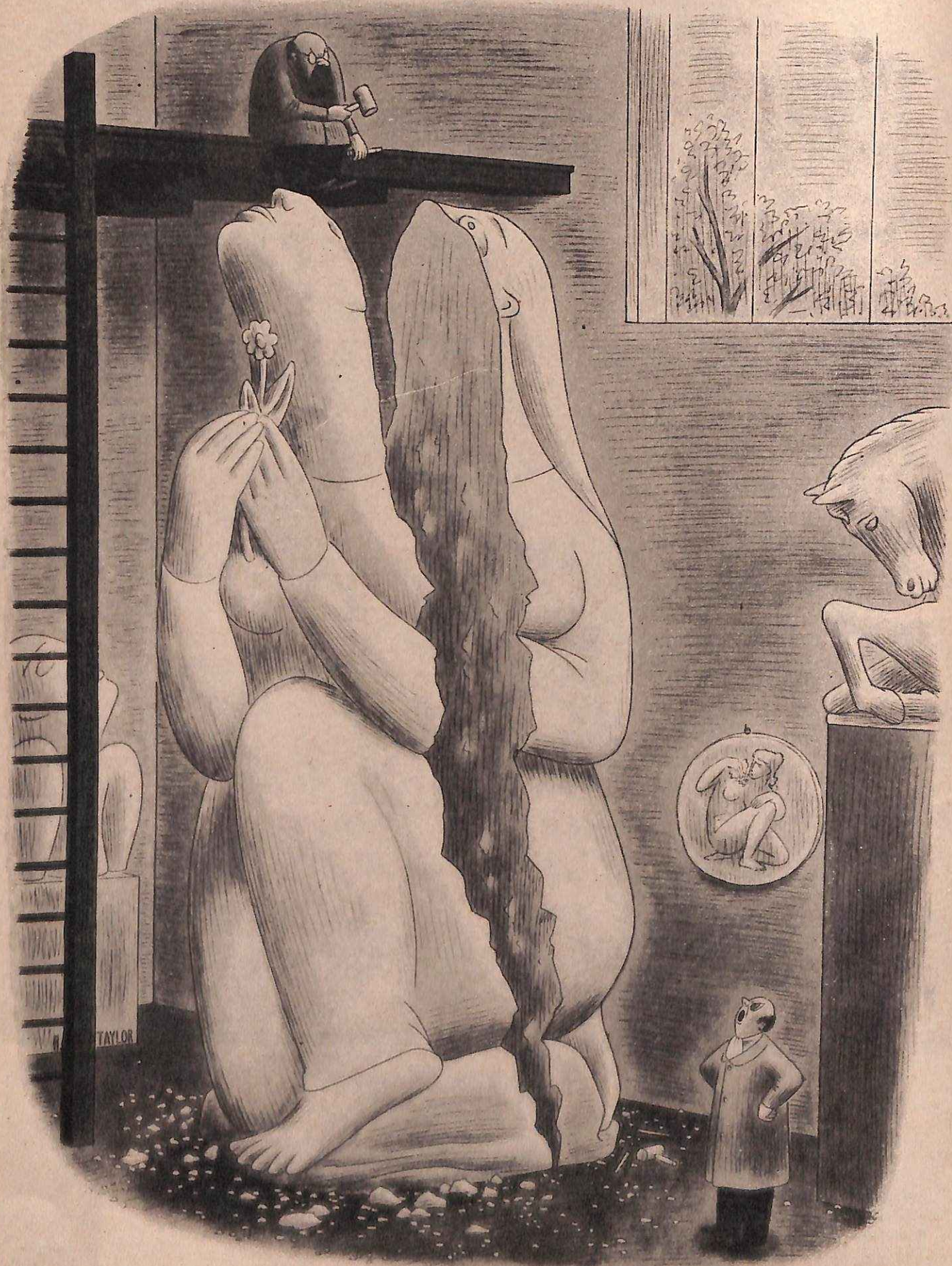
Περπατώντας στους δρόμους της Ρώμης την είδε....

Θα ήταν μια κοινή, απλή κοούκλα, αν... Κι' αυτό το αν, τον έκανε να την αποκτήσει. Ήταν τα μαλλιά της που τον έγοήτευαν. Άπαλά, ένα κύμα από φινό μετάξι.

Τα καλοχτενισμένα μαλλιά προσελκύουν πάντα το βλέμμα των ανδρών. Διατηρήστε κι' εσείς απαλά φορμαρισμένα, λαμπερά, ζωντανά τα μαλλιά σας, σαν φινό μετάξι, με LAC PHILIA LINT. Την χρησιμοποιούν οι περισσότερες Έλληνίδες, γιατί η τονωτική LAC PHILIA LINT χάρις στην πολυκαρκίνη τονώνει το τριχωτό της κεφαλής και καταργεί ψαλίδα, πιτυρίδα, τριχόπτωση.

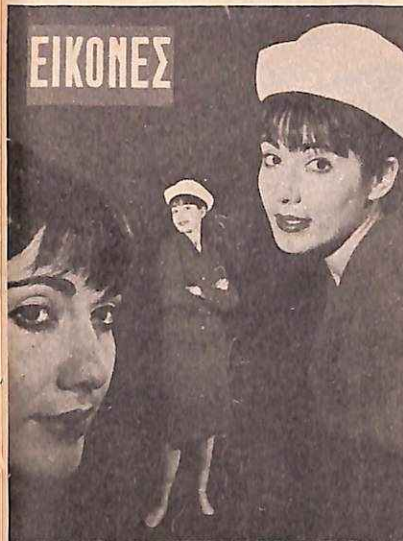

LAC PHILIA LINT, Η ΚΑΛΥΤΕΡΗ LAC ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ!

«Και στο Έλεγα, άστο, όχι άλλο χτυπημάκι...».

ΕΙΚΟΝΕΣ

Ένα υορίτσι όπως όλα...

«Δέν πίνω, δέν καπνίζω, δέν έχω "χόμπυ". Προτιμώ τὸ σπίτι μου ἀπὸ τὸ ξενύχτι. Εἶμαι ἓνα κορίτσι ὅπως ὅλα τὰ ἄλλα καὶ εἶμαι εὐχαριστημένη ἀπὸ τὴν ζωὴ μου» — ἐξομολογεῖται ἡ Ἑλλήνη φωτοῖστὴν συνεργάτιδα τῶν «Εἰκόνων» Κα Ροζίτα Σώκου (σελίδες 54 - 55). Μιά ἀπλὴ κοπέλλα, ποὺ θεωρεῖ ἀπλὴ καὶ τὴν μεγάλῃ ἐπιτυχία τῆς στὸν κινηματογράφο. (Φωτογραφία ἐξωφύλλου, τοῦ κ. Κ. Πασχαλίδου).

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΟΥΣ
ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΟΣ • ΑΡΙΘ. 536
ΕΤΟΣ ΙΑ' • 28 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1966

Γραφεία: Ἀθήναι, Σωκράτους 57 -
59 (π.τ. 101). Τηλέφωνα: Διευθύν-
σεως, 537.988. Συντάξεως, 523.366.
Διαχειρίσεως, Διεκπεραιώσεως, Ἀγ-
γελιών Τηλ. 537.611 (10 γραμμῆς)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

«Ἐκδόσεις Βλάχου - Λούνδρα»

ΓΕΝ. ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

Ἑλένη Γ. Βλάχου - Λούνδρα

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ: Κ. Ψυχῆς

ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ Π. Λαμπρίδης

Ἀρχισυντάκτης: Δ. Παπαναγιώτου.
Ἀρθρογράφος: Θ. Παπακωνσταντί-
νου. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ: Κ. Βεντῆρος.

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ - ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ

Πέτρος Ἀναγνωστόπουλος, Φάνης Γεω-
μανός, Θόδωρος Λαγκαλόπουλος, Ἑλένη Δου-
κίδου, Β. Καζαντζῆς, Μ. Καραβία, Μ.
Κοτσαμάνη, Ἀλ. Κοτῆς, Γ. Λάμπας, Ν.
Μαστοράκης, Ν. Μεταξάς, Μ. Πασσακιν-
αίδης, Ροζίτα Σώκου, Ἀνδρέας Φραν-
κιάς, Γ. Χατζηναγιώτης, Σ. Χατζηναγιώτης

Χρ. Ἀλοῦτης, Στέλ. Ἀστεράκης, Νικόλ.
Βαλαβάνης, Α. Βόγλης, Α. Βουδου-
λῆς, Γ. Γρίκας, Α. Διαμαντόπουλος, Γ.
Δρόσος, Α. Κελεσιδάς, Θ. Κασῆς, Ε.
Κόλιας, Α. Κουμπιάς, Α. Λιδωρίκης, Α.
Μαρκάκης, Χρ. Οικονόμου, Ε. Χαλκιάς,
Α. Χορμῆς, Κ. Ψαλτῆς, Β. Ψυράκης

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑΙ ΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ: Νικόλαος Καραμούζης

ΚΑΛΑΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΤΜΗΜΑ

Ἡλίας Σαούδας, Γ. Κουσκόπουλος, Φα.
Ἀλτσιδάς, Α. Δουλαβέρης, Ἑλένη Ἀρ-
δαῖτη, Μαρίαννα Λάτση, Μίκα Ρομπινό

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΤΗΡΗΣΙΣ

Β. Καραμανώλης, Π. Ἀσημακόπουλος, Κ.
Πασχαλίδης, Α. Παλαδῆμος, Α. Λουδῆς

Προσέτιμος τυπογράφος: Δ. Φλώρος
(Ὅδὸς Ἀγγιάλου, ἀριθμὸς 23, Ἀθήναι)

Ἴντιρα Γκάντι

ΣΕΛΙΔΕΣ 16 - 18

«Ὁ ἀγὼν γιὰ τὴν ἀνεξαρτησία
δὲν θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ διεξαχθῇ
χωρὶς τὴν συμπαράσταση τῶν
γυναικῶν» — γράφει ἡ Ἴντιρα
Γκάντι σ' ἓνα ἄρθρο τῆς, ποὺ δη-
μοσιεύεται κατ' ἀποκλειστικότη-
τα στὶς «Εἰκόνες», μαζί με
τὴν πρώτη συνέντευξή ποὺ ἔδωσε
ἡ νέα πρωθυπουργὸς τῆς Ἰνδίας.

Ἡ φωνὴ τοῦ ἀνθρώπου

ΣΕΛΙΔΕΣ 27 - 29

Τὰ τετρακόσια γράμματά τοῦ
πρὸς τὸν Παντελὴ Πρεβελάκη ἀ-
ποκαλύπτουν ἓναν ἄλλο Καζαν-
τζάκη. Μιὰ «καινούργια» φωνή,
ποὺ μιλάει γιὰ πολλὰ γνωστὰ ἄ-
τομα τῶν γραμμάτων καὶ τεχνῶν.

Ὁ δύσκολος Γληνός

ΣΕΛΙΔΕΣ 32 - 34

Ἡ μεγάλη ζωὴ ἑνὸς μεγάλου καλ-
λιτέχνου τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς.
Φωτογραφίες καὶ ἀνέκδοτα ἀπὸ
τὴν μακροχρόνια δράση τοῦ ἀλη-
θινῆς ἡθοποιῶ τοῦ θεάτρου.

Ἡ τραγωδία τοῦ Ν. Βιετνάμ

ΣΕΛΙΔΕΣ 48 - 49

Ἑρωτήματα χωρὶς ἀπάντηση,
γιὰ ἓναν πόλεμο χωρὶς τέλος. Μα-
ζί με τὴν καλύτερη φωτογραφία
τῆς χρονιάς, ποὺ δίνει ἀνάγλυφα
τὴν τραγωδία τῶν ἐντεταγμέ-
νων ἀμάχων» στὸ Νότιο Βιετνάμ.

Ζαμπέτας καὶ Σία...

ΣΕΛΙΔΕΣ 68 - 69

Ὁ δεκάχρονος γιὸς τοῦ Ζαμπέτα
κατακτᾷ, με τὸν πατέρα του, τὴν
τηλεόραση τῆς Δυτικῆς Γερμα-
νίας. Ἐνα διεθνὲς «ντεμπούτο»
καὶ μιὰ θριαμβευτικὴ συνέχεια.

ΕΤΗΣΙΑΙ ΣΥΝΑΡΟΜΑΙ: Ἑσπερινοῦ δολ. 300 • Ἑσπερινοῦ
δι' ἄλλου ταχυδρομίου \$ 14 • Ἀεροπορικῶς ἀποστέλλεται εἰς Ἑλ-
λῶν \$ 28 • Βόρειον Ἀφρικήν \$ 40 • Ν.Π.Α. . . Νότιον Ἀφ-
ρικήν \$ 68 • Καναδῶν - Αμερ. Ἀμερικήν \$ 84 • ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
κατὰ τιμαριθμὸν καὶ σημασίαν • ΑΝΑΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ ἀφ-
ερῶν καὶ φωτογραφῶν μόνον κατὰ ἀξίαν • ΔΕΝ ΕΠΙΣΤΡΕ-
ΦΟΝΤΑΙ τὰ χειρόγραφα καὶ αἱ φωτογραφίαι • ΤΗΛΕΓΡΑΦΟ-
ΚΗ διεύθυνσις: «ΕΙΚΟΝΕΣ» Ἀθήναι • ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ
ΕΠΙΤΑΓΑΙ: Περιοδικὸν «ΕΙΚΟΝΕΣ» Σωκράτους 57, Ἀθήναι.

ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΙ

Μια ανάλυση από τον
— κ. Κ. ΤΣΑΛΟΓΛΟΥ —

Είναι πολλοί εκείνοι που δεν συμπαθούν την σημερινή κυβέρνηση. Για πολλούς και διάφορους λόγους. Δέν μās ενδιαφέρουν. Πρέπει, έντουτοις, νά τής αναγνωρίσουν και ιο πιδ φανταστικό της αντίπαλο, ότι χάρις σ' αυτήν ζούμε τόν τελευταίο καιρό σέ μία θαυμαστή ατμόσφαιρα εθνικής ένότητας. Σήνη άφετηρία της θραύσεται τό περίσσιο φορολογικό νομοσχέδιο.

Ἀπὸ τὴν ἄκρᾳ Ἀριστερᾶ, ὡς τὴν ἄκρᾳ Δεξιᾷ. Ἀπὸ τὸ Κολωνάκι ὡς τὴν Δραπετσώνα, οἱ κραυγὲς ἐναντίον τῶν φόρων, ποὺ τὸ νομοσχέδιο ἐκείνο προέβλεπε, δέγονται σὰν τὴν πιὸ ἀρμονικὴ συμφωνία, γεμίζοντας, ἀντὶ γιὰ πεντάγραμμα, τὴς στήλης τῶν ἐφημερίδων. Εἶναι τὰ ἀνακοινωθέντα τῶν ὀργανωμένων ἐπαγγελματικὰ τάξεων. Καὶ δίπλα σ' αὐτὰ, τὰ σχόλια τοῦ Τύπου — ἡ φωνὴ τῶν ἀνοργάνων!

Οι τελευταίοι είναι αυτοί που πληρώνουν πάντα τα περισσότερα. Γιατί, όπως είχε υπενθυμίσει σε μία περυσινή ομιλία του ο σημερινός αντιπρόεδρος της κυβέρνησεως κ. Τσιριμώκος, «ο μόνος τρόπος για να μην πληρώνης φόρους, είναι να γίνης πλούσιος»!

Θά γίνῃ, τελικά, νόμος τοῦ κράτους τὸ νομοσχέδιο; Θά τὸ ψηφίσῃ ἡ Βουλὴ; Δύσκολο ἐρώτημα. "Όταν κατετέθη, ὑπῆρξαν μερικοί ποὺ τὸ δέχθηκαν. Τὸ «ζαχαρώδες περιέλιξη» στὸ πικρὸν καταπότιο — ἡ ἐξήγηση ἀποκρέωσις νὰ ἰσοσκελισθῇ ὁ πρῶτο-λογισμὸς γιὰ νὰ μὴ ἀναγκάζεται νὰ χρησιμοποιεῖ σὰν ἐσοδὸ τοῦ φρεσκοτυπωμένου χαρτονομίσματος, ἀπὸ τὴν θραυσμάσια μηχανή, ποὺ μόνον ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἔχει τὸ προνόμιο νὰ διαθέτῃ — τοὺς ἔκανε νὰ μὴ ἀισθανθοῦν τὴν πραγματικὴν του γεύση. Ἡ Ζάχαρη ὅμως ἔλειωσε. Ὁ μορφασμὸς τῆς δυσάρεστης αἰσθήσεως χαράχθηκε καὶ στὸ δικό τους πρόσωπο.

Στην Επιτροπή της Βουλής, που την απαρτίζουν εκπρόσωποι από όλα τα κόμματα, και που είναι προσωρινή, να έπρεπε να ζητεί οικονομικά νομοσχέδια πριν έρθουν στην ολομέλεια για συζήτηση, οι θεμελιώδεις της Ε.Ρ.Ε. και των Προοδευτικών του κ. Μαρκεζίνης έδωσαν ότι δεν ψηφίζουν ούτε υπέρ, ούτε κατά του νομοσχεδίου. «Οι έχετε να πη το κόμμα μας —είπαν στον κυ. θερωντικό εκπρόσωπο— θα το πη όταν αρχίση η συζήτηση στην Βουλή.

Αυτό μπορεί να μην ἔχει καὶ μεγάλη οὐσιαστική σημασία γιὰ τὴν τύχη τοῦ νομοσχεδίου, ἀφοῦ στὴν ὁλομέλεια εἶναι πιθανὸν τὰ δύο κόμματα νὰ ψηφίσουν ὑπέρ. Ἀποκαλύπτει, ὅμως, καὶ ἐκείνων τὴν ἀμφιβολία γιὰ τὴν ὁρθότητα τοῦ μέτρου. Καί, ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἐνθαρρύνει ὅσους ἀνοιχτὰ στρέφονται ἐναντίον του, νὰ ὀξύνουν τὴν ἐπιθέσεις τους, ἐλπίζοντας ὅτι θὰ πετύχουν νὰ τὸ ἀποσύρῃ ἢ κυθέρισῃ.

“Ὡς τότε ἔχομε καιρό. Πρὸς τὸ παρὸν ἅς δοῦμε κάτι ἄλλο.

Είναι αληθινά τόσο άδικοι αυτοί οι φόροι, όσο θέλουν να τους εμφανίσουν οι αντίπαλοί τους; Δεύτερον: υπάρχει άλλος τρόπος να βουλώση ή κυβέρνηση την τρύπα που άνοιξε στον κρατικό προϋπολογισμό ό «σκώρος» μιας υπερβολικής άποχεριάς, εκτός από τό άνοιγμα, έν νομείται του, μιας αναδιοργάνωσης τής εκκατοντάδες χιλιάδες μικρούς, οικογενειακούς ή επιχειρηματικούς προϋπολογισμούς; Καί τρίτον: θά είναι, πράγματι, εις βάρος τής οικονομίας, όπως υποστηρίζουν μερικοί, τό μεγαλύτερό των φόρων που ήδη την θαρώνουν;

Πάντα θὰ βρίσκονται κάποιοι πού θὰ ὑποστηρίξουν ὅτι δὲν ὑπάρχουν δίκαιοι φόροι. "Όταν ἔρχεται ἓνας τρίτος, εἶτε ἄτομο λέγεταὶ αὐτὸς εἶτε πολιτεία, καὶ θάζει τὸ χέρι του στὴν τσέπη σου γιὰ νὰ σοῦ πάρει λίγα ἢ πολλὰ ἀπὸ τὰ χρήματά σου, πῶς εἶναι δυνατόν ἡ πράξη του νὰ εἶναι δίκαιη; "Εἶτι λέγει Παράλογισμός. Τὸ κράτος δὲν εἶναι μιὰ ἀφηρημένη ἔννοια. Εἶναι μιὰ πραγματικότητα συσπασμένη με αὐτὴ τὴν ἴδια τὴν ὑπαρξὴ τῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας. Ἡ κοινωνία αὐτὴ ἔχει ἀνάγκη, πὺν δὲν μποροῦν νὰ τίς ικανοποιήσουν τὰ μεμονωμένα άτομα. Θὰ ἱκανοποιηθοῦν, ἂν συνεισφέρουν ὅλοι. "Όλοι, ναι. Ἀλλὰ ὁ καθένας ὅπως σύμφωνα με τίς δυνατότητές του. Τότε, ὑπάρχει ἰσότητα στὶς ὑποχρεώσεις, ἀλλὰ καὶ δικαιοσύνη στὸν καταμερισμὸ τους.

Ἐδῶ εἶναι πού τὰ πράγματα μπερδεύονται.

Θα ήταν κατακριτέος ναρκισσισμός αν επιμέναμε ότι μόνο στην Ελλάδα γίνεται αυτό το μπέρδεμα. Συμβαίνει και άλλοι. Το κακό με μας είναι ότι, όσο περνάει ο καιρός, τόσο χειροτερεύει το φορολογικό μας καθεστώς. Περίεργο; Διόλου. Είναι άπλωσ ό εύκολος δρόμος.

Πριν από λίγα χρόνια, από τις εκατό δραχμές που εισέπραττε το κράτος, οι 75 προέρχονταν από την έμμεση φορολογία, και οι 25 μόνον από την άμεση. Τώρα, τα ποσοστά άλλαξαν. Οι 80 δραχμές περίπου προέρχονται από την έμμεση και οι 20 από την άμεση. Τί σημαίνει αυτό; Την αδικία. Τίποτε άλλο. "Όταν ένας πολίτης κερδίζει, π.χ., χίλιες δραχμές τόν μήνα, μπορεί να ζήσει θαυμάσια ό ίδιος και η οικογένειά του με τις πεντακόσιες, και του παίρνουν με την φορολογία τις άλλες πεντακόσιες, αυτό είναι νόμιμο και δίκαιο. "Όταν, όμως, κερδίζει εκατό και του αφαιρείς τις πενήντα, τότε τόν καταδικάζεις στην πείνα. Και αυτό, μάλλον δεν είναι δίκαιο.

Ἔτσι, πάνω - κάτω, συμβαίνει στὴν Ἑλλάδα. Αὐτὸς ποὺ δι-
θεν δὲν πιάνεται ἀπὸ τὴν ἄμεση φορολογία γιὰ τὸ εἰσόδημά
τοῦ εἶναι μικρότερο ἀπὸ τρεῖς χιλιάδες δραχμὲς τοῦ μῆνα, πλη-
ρώνει, σὲ ἀναλογία μὲ ὅσα κερδίζει, πολλαπλάσια ἀπὸ τὸσα πλη-
ρώνει ὁ πλούσιος εἰσοδηματίας, ποὺ εἶναι υποχρεωμένος νὰ ὑ-
ποβάλῃ φορολογικὴ δήλωση. Ὁ τελευταῖος, χωρὶς ἀκόμη νὰ κα-
ταψύγῃ στὰ γνωστὰ τερτίπια ποὺ βοηθοῦν γιὰ νὰ δηλώσῃ εἰσό-
δημα πολὺ μικρότερο ἀπὸ τὸ πραγματικόν, καὶ μετὰ τὴν φορολο-
γία, καθωρισμένη ἀπὸ τὴν λεγόμενη φορολογικὴ κλίμακα, ἔχει
στὴν διάθεσίν του ἀρκετὰ χρήματα γιὰ νὰ ικανοποιήσῃ τὶς ἀνάγ-
κες του. Καὶ ἡ ἔμμεση φορολογία, ἐκείνη, δηλαδή, ποὺ πληρώ-
νουμε χωρὶς νὰ τὴν καταλαβαίνομε, ἀγοράζοντας τρόφιμα,
φάρμακα, ρούχα, ἢ πηγαίνοντας στὸν κινηματογράφο ἢ στὴ
θάλασσα γιὰ μπάνιο ἢ ἀνάθοντας τὸ ἡλεκτρικὸ στὸ σπίτι μας,
πολὺ λίγην ζημιὰ τοῦ κάνει. Παράδειγμα. Ἄς ὑποθέσωμε ὅτι ὁ
πλούσιος καταναλίσκει τρία κιλὰ ἄχαρη τοῦ μῆνα, πληρώνοντας
ἔτσι δεκαοχτὼ δραχμὲς φόρο, ἐνῶ ὁ φτωχὸς ποὺ καταναλίσκει ἑ-
να, πληρώνει μόνον ἕξ δραχμὲς. Οἱ δεκαοχτὼ δραχμὲς ὅμως
ἀντιπροσωπεύουν ἓνα ἐλάχιστον ποσοστὸ στὶς πενήντα χιλιάδες
δραχμὲς μηνιαῖο εἰσόδημα τοῦ πλουσίου, ἐνῶ οἱ ἕξ δραχμὲς
ἀντιπροσωπεύουν δεκαπλάσιο ποσοστὸ γιὰ τὸ μηνιαῖο τῶν δύο
γυλιάνων.

“Όταν, συνεπώς, τὸ κράτος, πού ὑποτίθεται ὅτι, ἐκτός ἀπὸ τῆς ἄλλης λειτουργίας του, πρέπει νὰ ἀσκήῃ καὶ κοινωνικὴν πολιτικὴν, νὰ παίρνῃ, δηλαδὴ, ἀπὸ ὅσους ἔχουν, γιὰ νὰ θελιωθῇ τῆς συνθήκης τῆς ζωῆς αὐτῶν πού δὲν ἔχουν, κάνῃ τὸ ἀντίθετο, τότε οἱ διαμαρτυρίες εἶναι καὶ δίκαιες καὶ νόμιμες. Ἀπὸ τὰ φορολογικὰ μέτρα πού προβάλλει πρὸ περιήμφου νομοσχέδιο, ἐλάχιστα εἶναι ὅσα δὲν θὰ πέσουν τελικὰ στοὺς ὤμους τοῦ κοινοῦ καταναλωτοῦ, πού δὲν θὰ ἀρξήσουν τὴν ἔμμεση φορολογία. Εἶναι, συνεπώς, ἀναμφισβητήτως ἀδίκαια.

Φωνάζουν εναντίον τους και εκείνοι πού, κατά τεκμήριον, έχουν υψηλά εισοδήματα. Ανασφαιρξκτο. Θίγονται με την διάταξη για αύξηση της άμέσου φορολογίας κατά 10%. Και επειδή είναι οι «καλύτερες φωνές» της χορδίας, δεν είναι δύσκολο άπθίαν να άπαλειφθ' ή διάταξη αυτή από τό νομοσχέδιο και να μείνουν οι υπόλοιπες, πού άφορούν τις άλλες «φωνές». Έκείνες πού δεν άκούονται καλά γιατί έρχονται από τις μακρινές γειτονίες και την ύπαιθρο.

“Ας μᾶς συγχωρήσει ὁ κ. ἀντιπρόεδρος τῆς κυβερνήσεως γιατί θά καταφύγουμε καί πάλι σέ δική του ρήση. Ἦταν, ὅμως, προφητική. Δέν μπορούσαν νά μὴ τὴν θυμηθοῦμε.” Ἦταν στὴν Βουλὴ, τὸ 1964, ὅταν συζητοῦσαν τὸ νομοσχέδιο γιὰ μείωση τῆς φορολογικῆς κλίμακας τοῦ φόρου εἰσοδήματος κατὰ 15% περίπου. Ἐπέκρινε ὁ κ. Τσιριμώκος τὸν τότε ὑπουργὸ τῶν Οἰκονομικῶν κ. Μητσοτάκη. Δὲν ἔπρεπε – τοῦ εἶπε – νά εἰσηγηθῇ μείωση τῶν ἀμείνων φόρων. Πρὶν περάσουν λίγους μῆνες θά ἀναγκασθῇ καί αὐτὴ τὴν μείωση νά ἀνακαλέσεται καὶ νέους φόρους νά ἐπιβάλει. Ἐκτός ἐάν τότε ζητήσετε τὴν αὐξηση μόνο τῶν ἐμμέσων φόρων. Δὲν χωρεῖ ἀμφιβολία ὅτι κατὰ τὴν συζήτηση τοῦ νομοσχεδίου ὁ κ. Τσιριμώκος θά ἐκφράσῃ τὴν λύπη του γιατί μὲ τόσο ἀκρίβεια ἐπαληθεύετο ἡ πρόβλεψή του...

Ο ἄνθρωπος πολὺ κουραστικό γιὰ τὸν ἀναγνώστη νὰ ἐπιχειρήσουμε μιὰ διεξοδική – γιὰ νὰ εἶναι, ὅπως θῆτε, πειστική – ἀνάλυση ὅλων τῶν ἀπόψεων ποὺ ἔχουν διατυπωθῇ γιὰ τὴν πλευρὰ αὐτὴ τοῦ θέματος. Καὶ τὸ πιθανώτερο, δὲν θὰ τὰ καταφέρουμε. Ἀς κάνουμε, ὅμως, μιὰ μικρὴ ἀπόπειρα.

Δεν χωρεί συζήτηση πώς είναι πολύ επικίνδυνο για μιὰ οί-

κονομία να βαδίζει με την συνοδεία ανάπηρου προϋπολογισμού.
Δέν θα πάη πολύ μακριά.

Ἀλλὰ γιατί νά εἶναι ἀνάπηρος ὁ προϋπολογισμός τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους; Εἶναι μήπως ὑποχρεωμένος νά ξοδεύη τόσα πολλά, ὥστε νά μὴ ἐπαρκοῦν ὅσα εἰσπράττει;

“Αν έτσι τεθῇ τὸ ἐρώτημα, τότε ἡ προσφυγὴ σὲ νέους πάλι φόρους εἶναι δικαιολογημένη. Δὲν θὰ πρόκειται ὅμως γιὰ τὴν δική μας περίπτωση. Ἄς μεταβάλουμε κάπως τὴν ἐρώτηση, γιὰ νὰ προσεγγίσουμε ἐαυτοὺς. Εἰσπράττει τὸ κράτος ὅσα δίκαια οὐτῶν καὶ εἰσπράττει καὶ δαπανᾷ ὅσα πρέπει, σύμφωνα μὲ τὰς πραγματικὰς μας ἀνάγκες, νὰ δαπανᾷ; ΟΧΙ! Γι’ αὐτὸ καὶ ἡ λύση τῆς φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως δὲν εἶναι δικαιολογημένη.

Είναι κοινό μυστικό ότι ένα πάρα πολύ μεγάλο μέρος του εισοδήματος που πραγματοποιούν κάθε χρόνο οι ιδιώτες και υπόκειται σε φορολόγηση, δέν φορολογείται. Αυτό σημαίνει δισεκατομμύρια δραχμών—τέσσερα έως πέντε— που χάνονται για τον κρατικό προϋπολογισμό. Τουτό είναι η μιά πλευρά του ζητήματος. 'Η άλλη πλευρά είναι ότι ίσο ποσόν—τέσσερα η πέντε δισεκατομμύρια δραχμές— ξοδεύονται χωρίς να υπάρχει κανένας λόγος, εκτός από την πολιτική σκοπιμότητα των κομμάτων που βρίσκονται κάθε φορά στην άρχη ή από κάποια άλλη σκοπιμότητα ακόμη που άνεχνιάσστη.

Θά φανῇ, πιθανῶς, ὅτι ἡ παρατήρηση στρέφεται ἐναντίον ἀ-
πλῶν ἀνθρώπων, πού, κατέχοντας μιὰ δημόσια θέση, δὲν ἐξα-
σφαλίζουν τίποτε περισσότερο ἀπὸ ἓνα πιάτο φαί, καὶ πού, ἂν
τὴν χάσουν, θά πεινάσουν ἢ θά ἀναγκασθοῦν νὰ πᾶνε κι αὐτοὶ
στὴν Γερμανία ζητώντας ἐργασία.

Δέν είναι ἔτοιμοι. Οἱ ἑκατὸ χιλιάδες ὑπάλληλοι τοῦ Δημοσίου, ἔνας ἀριθμὸς - μαμμυθῶν, γιὰ τὰ ἑλληνικά δοδεκάμηνα, εἶναι πολὺ, πέρα πολὺ περισσότεροι ἀπὸ ὅσους χρειάζεται ἡ κρατικὴ μηχανή γιὰ νὰ λειτουργήσῃ. Ἡ μισθοδότησή τους δὲν ἔχει ἄλλο ἀποτέλεσμα παρά, σ' αὐτοὺς μὲν νὰ ἐξασφαλίξῃ ἕνα εἰσόδημα ποῦ ἐλάχιστα ἀπέχει ἀπὸ τὸ γελόιο, ἐνῶ ἀφαίρει ἀπὸ τὸ κράτος τὴν δυνατότητα νὰ χρησιμοποιοῦ τὰ κεφάλαια αὐτὰ γιὰ τὴν ἐκτέλεση ἔργων, γιὰ τὴν πρόοδον τῆς οἰκονομίας, γιὰ τὴν δημιουργίαν προποθέσεων νὰ θροῦνε οἱ ὑπαμειβόμενοι τοῦ δημοσίου θέσεις μετὰ πολὺ καλύτερες ἀποδοχάς. Τοῦ ἴδιου ἵσχυει καὶ γιὰ ἄλλους τομεῖς - ἄμυνα - ποῦ ἀπορροφῶν ποσὰ δυσανάλογα ἀπὸ ὅσα μπορεῖ νὰ ἀντέξῃ ἡ χώρα. Καὶ εἶναι δυσανάλογα ὅχι γιὰτὶ τὸ ὑποστηρίζει κάποιος «αὐθαίρετα», ἔστω καὶ ἂν αὐτὸς εἶναι ὁ σημερινὸς ὑπουργὸς τοῦ Συντονισμοῦ, ἀλλὰ γιὰτὶ οἱ πολὺ πλεῖστες ἀπὸ τὴ δική μας χώρας, ἐκείνες στὶς ὁποῖες θὰ καταρβύνομε γιὰ νὰ μᾶς βοηθήσουν ἂν τυχόν ἀπειληθῇ ἡ ἀσφάλεια τῶν συνόρων μας, ἐξοθεύουν, ἀναλογικὰ μὲ τὸ ἐθνικὸ τους εἰσόδημα, λιγώτερα. Ἐκείνες περιφρονοῦν τὸ ἐθνικὸ τους συμφέρον καὶ μόνον ἐμεῖς τὸ προσέχουμε;

Πέρα από αυτά. Ξοδεύονται εκατοντάδες εκατομμύρια κάθε χρόνο για να κατασκευασθούν έργα, που ή θά μπορούσαν να κατασκευασθούν με λιγώτερα χρήματα ή που δεν θά έπρεπε καν να γίνουν.

Μαζεύονται έτσι όκτώ ή δέκα δισεκατομμύρια δραχμές από έξοδα που διαφεύγουν ή από έξοδα που δεν δικαιολογούνται. Αυτό τό ποσό, όμως, αντίστροφη στο ένα τρίτο του προϋπολογισμού. Δεν είναι, επομένως δύσκολο να καταλάβη κανείς ότι, αν ήταν πιο νοικοκυρεμένη ή διαχειριστή του, αν ήταν σωστά οργανωμένη ή κρατική μηχανή, δεν θα χρειαζόταν παρά σέ πολύ σπάνιες περιπτώσεις να καταφύγ ή ή οποιαδήποτε κυβέρνηση σε καινούργιους φόρους για να μη θέλη καννύτερο τό ένα πόδι του από τό άλλο.

Χωρίς αμφιβολία, αυτά δεν γίνονται από την μία μέρα στην άλλη. Τις καλύτερες προθέσεις και αν έχη μία κυβέρνηση, πρέπει να περάσει καιρός για να αλλάξη ένα καθεστώς ριζωμένο από τότε που η Ελλάδα έγινε ελεύθερο κράτος. Κάποτε, όμως, πρέπει ν' αρχίσει η αλλαγή. Και για να αρχίσει, πρέπει να κλείσει αποφασιστικά ο εύκολος δρόμος των έμμεσων φορολογιών. Όσο αυτός μένει ανοικτός, όσο το εισόδημα του άνυπεράσπιστου πληλού καταναλωτικού μένει έκτεθειμένο στην όγκνηρία των υπηρεσιών να αποδεικνούν όρθες λύσεις για την θελτώση των δημοσίων οικονομικών και στην θεληματική αδιαφορία των κυβερνήσεων να τις αξιώσουν, η κατάσταση θα πηγαίνει από το κακό στο χειρότερο. Θα επιβάλλωνται φόροι γιατί έγιναν εισοδήματα. Θα επιβάλλωνται γιατί πέρασε πολύς καιρός χωρίς να γίνουν. Θα κριβαίνει το ψωμί γιατί είχαμε μικρή παραγωγή ιταριού. Θα κριβαίνει γιατί πλήνωσε η παραγωγή και είχαμε πλεονάσματα. Θα μάς κυνηγά η έφορος γιατί μάς έδωσαν μεγάλη βοήθεια και έζωνιχτήκαμε στα έξοδα. Θα μάς κυνηγά γιατί δεν μάς έδωσαν βοήθεια και δεν έγει χρηματα το κράτος για τα έξοδά

του. Αὐτὰ δὲν εἶναι φραστικά ἐφευρήματα. Εἶναι ἡ πραγματικό-
τητα. "Ολοι τὴν ζοῦμε..

Ὑπὲρ ἢ κατὰ τῆς οἰκονομίας;

Ας δοῦμε τώρα καὶ τὸ τρίτο ἐρώτημα: Βοηθοῦν γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς οἰκονομικῆς σταθερότητος ἢ στρέφονται ἐναντίον τῆς οἱ νέοι φόροι;

Οι γνώμες είναι διχασμένες. Φυσικά, έκείνοι που προτείνουν τους νέους φόρους υποστηρίζουν ότι αν δεν επιβληθούν θα ξεσπάσει πληθωρισμός, οι τιμές από τα διάφορα είδη θα αρχίσουν να ανεβαίνουν, οι μισθοί και τα ημερομίσθια θα χάνουν την αξία τους, η οικονομία αντί να ανεβαίνει θ' αρχίσει να καταρρέει προς τα πίσω. Ύπάρχουν όμως και οι συνδοκίμοι της απόψεως. "Όσοι, —όπως είπαμε και πιο πάνω— ομολογούν ότι οι νέοι φόροι είναι επικίνδυνοι για την οικονομία, αλλά μπροστά στο μεγαλύτερο κακό, που την απειλεί, τὸν πληθωρισμό, αναπόφευκτοι.

Δὲν ἔχουν δίκιο. Ἡ διόγκωση τῆς ἔμμεσης φορολογίας, γιὰ μιὰ οἰκονομία ὅπως ἡ δική μας, εἶναι ἀπλὰ καὶ καθαρὰ ἐξο-
τωτική.

Ἀπὸ τί πάσχει ἡ ἐλληνικὴ οἰκονομία; Ἀπὸ δύο, βασικά, ἀσθένειες. Ἡ πρώτη, εἶναι ὅτι δὲν ἔχει ἀξιόλογη βιομηχανικὴ παραγωγή. Ἡ δευτέρη ὅτι τὸ κόστος αὐτῆς τῆς παραγωγικῆς μηχανῆς πὺδ θεσθεῖται—βιομηχανικῶν ἢ γεωργικῶν προϊόντων—εἶναι πάρα πολὺ ὑψηλὸ.

Ἡ ἄμεση συνέπεια τῆς πρώτης ἀσθένειας εἶναι ὅτι τὸ εἰσοδήμα-
 των Ἑλλήνων εἶναι χαμηλὸ. Καμμιά χώρα, ποὺ ὁ μισὸς πληθυσ-
 μὸς τῆς σχολάζεται μετὰ τὴν γεωργία, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μισὸ ἄ-
 ἕνα δεύτερο μόνο μετὰ τὴν μεταποίηση καὶ τὸ ὑπόλοιπο μετὰ τὴν δια-
 νομὴ μετὰ τοῦ ἐνὸς μεγάλου μέρους ἀπὸ κείνο ποὺ παράγουν
 οἱ πρώτοι καὶ οἱ δεύτεροι, δὲν μπορεῖ νὰ ἔχῃ ἀξιόλογη ἐσωτερι-
 κή καταναλωτικὴ ἀγορά. Τί καταναλωτὴς εἶναι ὁ Ἕλληνας ἀ-
 γρότης, ἢ ὁ Ἕλληνας ἐργάτης, ἢ ὁ Ἕλληνας ὑπάλληλος, ἢ ὁ
 οἰκογενειάρχης, ποῦ, ἔστω καὶ ἂν δεχθόμεν τὸν περιθώριον μέσο
 ὄρο τοῦ ἐθνικοῦ μας εἰσοδήματος, διαθέτει τέσσερις χιλιάδες
 δραχμὲς τὸ μῆνα γιὰ νὰ στεγασθῇ, νὰ φάῃ, νὰ ντυθῇ, νὰ μορφω-
 θῇ, νὰ ψυχαγωγηθῇ. Δὲν εἶναι σὲ θέσι, ἐπομένως, νὰ στηρίξῃ
 μιὰ μεγάλην παραγωγὴν. Γιὰ νὰ στηρικθῇ αὐτὴ ἡ μικρὴ ποῦ ὁ-
 πάρχει, τὴν παρέχει τὸ κράτος προνόμια, διαφορὰς ἀπαλλαγών.
 Ἀλλὰ οἱ ἀπαλλαγὲς σημαίνουν γιὰ τὸ κράτος ἀπώλεια εἰσόδων.
 Τὴν ἀναζητᾷ ἀπὸ τὸν καταναλωτὴν μετὰ ἐμμέσους φόρους. Τοῦ με-
 ἴναι, ἔτσι, ἀκόμη περισσότερο τὴν ἀγοραστικὴν τοῦ δύναμιν.
 Μετὰ αὐτὴ τὴν μέθοδο, ὁ κύκλος τῆς παραγωγικῆς ἐπιδόσεως, ἀντὶ
 νὰ διαγραφέται ἀπὸ χρόνον σὲ χρόνον σὲ ὑψηλότερα ἐπίπεδα, μέ-
 νει στάσιμος. Ἐν αὐτὸ δὲν ἦταν ἀλήθεια δὲν θὰ εἶχαν φύγει
 μέσα σὲ πέντε χρόνια τετρακόσιες χιλιάδες νέοι ζητώντας σὲ
 κάποια ξένη γῆ δουλειά.

«Όσο, λοιπόν, θαρραίνει το χέρι του Έφορα στον καταναλωτή, τόσο επιδεινώνεται η άναπηρία της οικονομίας. Γιατί γίνονται ακριθώτερα εκείνα που παράγει και λιγώτερα εκείνοι που τα αγοράζουν.

Ἡ αὐξήση τῆς τιμῆς τοῦ χαρτοσήμου, τὸ μεγαλύτερο ποσό τοῦ φόρου κύκλου ἐργασιῶν, μίας φορολογίας ποὺ τελικὰ φορτώνεται στὴν τιμὴ τοῦ ἐμπορεύματος, ὅλα ὅσα προβλέπει τὸ ἐπίδοκο νομοσχέδιο, ὁδηγοῦν στὴν παραπέρα αὐξήση τοῦ κόστους τῆς παραγωγῆς. Ἡ «κούρα» γιὰ νὰ ἀνακτήσῃ ὁ ἀνάμικός τὴν ὑγεία του εἶναι λοιπὸν ἤ... ἀφαίμαξη!..

Θα ήταν έντελως διαφορετικά τα πράγματα αν η φορολογία εστρέφετο κατά το μεγάλο εισοδήματος. Έναντιον εκείνων των καταναλωτών που περιφρονούν τα ελληνικά προϊόντα, που γίνονται αιτία να δαπανούμε εκατομμύρια δολларίων για την πληρωμή ειδών πολυτελείας, που έχουν την αξίωση να ζουν σε επίπεδο ζωής έντελως δυσανάλογο προς τις δυνατότητες και την άντοχη της εθνικής οικονομίας, πού, αν δεν κάνουν τις διακοπές τους στο εξωτερικό, κουβαλώντας μαζί τους το ένα τρίτο περίπου του συναλλάγματος που μας αφήνουν οι ξένοι επισκέπται μας, αισθάνονται ως αποτυχημένοι της ζωής. Τότε και το κράτος θα είχε μεγαλύτερα έσοδα, και οι εισαγωγές μας θα ήταν σέ λογικώτερα όρια, και των πτωχών το εισόδημα θα ανέβαινε, και ή εθνική παραγωγή θα αναπτυσσόταν μέσα σέ καλύτερους όρους.

ἴσως φανοῦν κάπως αὐστηρά τὰ παραπάνω. Καὶ ἀσφαλῶς δὲν θὰ φανοῦν πολὺ εὐχάριστα σὲ ὅσους νομίζουν πῶς ἔριστον τὸν ἑαυτό τους ἀνάμεσα σὲ κείνους ποὺ κατηγοροῦνται γιὰ τὸ ζοῦν σὲ ἀπόσταση ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴ πραγματικότητα. Μικρὸ τὸ κακό. Τὸ μεγάλο κακό, ἐκεῖνο ποὺ ἀκρίβως πρέπει νὰ ἀποφύγουμε, θὰ εἶναι νὰ θρεθοῦμε μιά μέρα στὴν οὐρὰ τῶν πολιτισμένων ἐθνῶν. Γιὰ τὴν θυσία καμὲ νὰ τοὺς μιᾶσουμε στὸν τρόπο ζωῆς. Καὶ δὲν μπορέσαμε ἢ δὲν θελήσαμε, νὰ τοὺς μιμηθοῦμε στὴν ὀργάνωσίν τους.

Κ. ΤΣΑΛΟΥΓΛΟΥ

ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΧΡΟΝΙΚΟ

ΓΕΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΚΡΟΒΑΣΙΕΣ!

Βρισκόμαστε στις παραμονές συγκεκριμένων ἐξελίξεων καὶ ἐκδηλώσεων, οἱ ὁποῖες θὰ συντελέσουν σταδιακῶς σὲ ἀποφασιστικὴ ἀποκρυστάλλωση τῆς θολῆς πολιτικῆς καταστάσεως, ποὺ ἐπικρατεῖ ἀπὸ τῆς κρίσεως τοῦ περασμένου Ἰουλίου. Ἡ ἐξέλιξη τοῦ φορολογικοῦ στὴ Βουλὴ, ἡ ἀνάκριση γιὰ τὸν **ΑΣΠΙΔΑ**, τὰ ἀλλεπάλληλα (...) μνημόσυνα τοῦ **Σοφοκλῆ Βενιζέλου** στὴν Κρήτη, ἡ ἔξαρση τῶν παρασκευιακῶν ζυμώσεων καὶ ἡ συγκέντρωση τοῦ κ. **Παπανδρέου** στὴν Ἀθήνα — ὅλα αὐτὰ μαζί σχηματίζουν τὸ πλαίσιο, μέσα στὸ ὁποῖο θὰ κινηθοῦν ἀποφασιστικὰ τὰ πράγματα στὸ ἄμεσο μέλλον...

Αλλά, πριν ασχοληθώ κανείς με αυτές τις μελλοντικές έκδηλώσεις, δεν μπορεί να μη σταθί ο έ δύο γεύματα, τα όποια έπροκάλεσαν κάποια αίσθηση (δικοιολογημένη ή μή, άδιάφορο!) τόσο στον χώρο της κυβερνητικής παρατάξεως, όσο και στον χώρο της ΕΚ:

πανδρέου. Αυτό το γεύμα (κατ' αντίθεση με το προηγούμενο) είχε χαρακτηριστικά και σημασία αδιαφάνειας πολιτικής πράξης. Δεν χρειάζεται να πληροφορηθώ κανείς τι συνεζητήθη. Άσφαλώς η συζήτηση δεν έγινε μόνο περί ανέμων και υδάτων... Άλλ' ούτε και το άφησιν των πρέπει να έδωσε στον αρχηγό του την εντύπωση ότι του προφέρει γνών και ύμνον... Διότι ο κ. Γ. Παπανδρέου, επιστρέφον στο Καστρί, ήταν αλλώς συγκρατημένος ή κακοποιημένος, διατηρώντας (χωρίς ιδιαίτερο λόγο - και το άνωγνιστί...) τις επιφυλάξεις του γιά την προοπτική των σχέσεων του με τον αρχηγό της νέας ΕΠΕΚ.

ΑΥΤΑ όλα ανάγονται, ωστόσο, στο περιθώριο τῶν πολιτικῶν ζυμώσεων καὶ τῶν πολιτικῶν «ψυθύρων». Ἐκεῖνο πού μένει, γενικώτερα, ὡς

Τό ἔνα: ἐκείνο ὁ ὅποιον παρέ-
θεσε σὸ ἀπὸ τοῦ παράγων συν-
θεόμενος ἄμεσα μὴ τὸ ἀνάκτορον
καὶ ἔμμεσα μὴ τὴν πασανδρεϊκή
παρατάξιν, καὶ σὸ ὅποιον παρεκά-
θησαν μετὰ τὸ πολὺ ὀλίγων συνδαι-
τυμόνων: ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ Βα-
σίλισσα, ἡ Βασίλισσα Μητέρα καὶ
ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς κυβερνήσεως
κ. Η. Τσιρμώκος. Καὶ ἐπειδὴ ὁ πρῶ-
θυπουργὸς κ. Στ. Στεφανόπουλος
καὶ ἄλλοι κυβερνητικοὶ παράγον-
τες (ὄχι, πάντως, ὁ κ. Κ. Μητσοτά-
κης...) τὸ ἐπιπροφορήθησαν ἐκ τῶν
ὑστέρων, ἐθορυβήθησαν. Καὶ μί-
α κρὴ ἀναταραχὴ πού ἐπικολοῦσε
στὰ παρασκήνια, ἐν συνδυα-
σμῷ μὲ τὴν ἐπιμονὴ τοῦ κ. Η. Τι-
σιρμώκου νὰ μὴν ἔξω ἀπὸ τὸ κυ-
βερνητικὸ κόμμα, ἐδημιουργήσε
ξερνικὰ δυσάρεστο ἀτμόσφαιρα με-
σα στὴν κυβέρνησιν καὶ ἐνέτεινε
τὸν «ψιθύρο» ὅτι ὁ κ. Η. Τσιρμι-
ώκος ἐνδιαφέρεται καὶ κινεῖται γιὰ
νέο σκῆμα. Ἡ ἀναταραχὴ πέρασε,
ἀλλὰ ὁ «ψιθύρος» συνεχίζεται (ἀ-
σχετα πλεον μὲ τὸ γεῦμα...), ἐφ'-
ὅσον ὁ κ. Τσιρμώκος ἐξακολουθεῖ
νὰ μὴν ἔξω ἀπὸ τὸ κυβερνητικὸ
κόμμα...

Τὸ ἄλλο: τὸ γεῦμα πού παρέθε-
σε ἐντελῶς ἀπροοδόκπτα καὶ ἐνῶ
οἱ φήμες τὴν ἐφεύρναν στὸ κατω-
φλί τῆς «ἀποστασίας», ὁ ἀρχηγός
τῆς πρώην ΕΠΕΚ κ. Σ. Παπασιλι-
της στὴν ἀρχηγὸ τῆς ΕΚ κ. Γ. Πα-
πανδρέου καὶ στὸ ζεύγος Α. Πα-

έντιμω, αυτήν την στιγμή, είναι: ότι η κατάσταση παρουσιάζει μία σταθερή (!!) στασιμότητα. Δεν θα κρατήσει πολύ η στασιμότητα αυτή. Άλλα επί του παρόντος προκαλεί τόν θαυμασμό ή φασκική ή κανόνες των οποίων επιδοκνύει: η κνδέρνηση επί τμήμνω, κάθε ε-θδομά άνκνυμνω ένας και δύο και τρεις άντικειμενικοί λόγοι, πού προεφρολνν των άμεση ανθρωπότης και κάθε φορά έφερνω μέ θαυμαστή ελαστικότητα την κριση - κατανίση σπαθιά και έρρεψη χειροκροτήματα...

Και είναι φανερό ότι, εάν η κυβέρνηση ξεπεράσει τελικά και το φορολογικό, θα υποβεί από εκεί και πέρα να εκθάλπει κάποια πρωτοβουλία, εξασφαλίζοντας, ταυτόχρονα, αρκετή πίστωση χρόνου. Βέβαια, η επιφύλαξη την οποία κριση στιγμή (την περασμένη εβδομάδα) ενεχυράσαν την κυβέρνηση και την εστίασαν αποφασιστικά, δεν έπρεπε απαραίτητη. Δεν έχει δε σημασία, ότι ο πρωθυπουργός κ. Στέφ. Στεφανόπουλος στην σχετική συνάντηση με με τον αρχηγό της ΕΡΕ κ. Π. Κανελλόπουλο μίλησε ανήσυχος — «ένω πάω στο σπίτι μου κι αυτή την στιγμή» — προειδοποιεί, παραπονούμενος για την στάση των κομμάτων της συμπολιτεύσεως. Άν η ΕΡΕ επιθυμούσε την ανατροπή της κυβερνήσεως, δεν έπρεπε να την σταματήσει η προειδοποίηση του κ. πρωθυπουργού ότι θα πάει στο σπίτι του...

ΣΤΑΣΙΜΟΤΗΣ στην κυβέρνηση και στον χώρο της συμπολιτευσεως, γενικότερα. Στασιμότητα θά επιθυμούσε και ο κ. Γ. Παπανδρέου από της πλευράς του' και αναστολή... 'Αλλά διάσθηκε (άσκόπως; ...): και εξήγγειλε δύο πρωτοβουλίες:

1 Η ΜΙΑ: ότι η ΕΚ θα πραγματοποιήσει ταυτοχρόνως με την κυ-
ζεβηδισαν η ΕΡΕ και οι Προο-
δευτικοί τον φορολογικό, δεν ήταν
αποτέλεσμα άπλής ιδιοτροπίας, αλ-
λά άναγκαία ως μία γενικότερη
τάση που άρχιζει να δημιουργείται
στους κόλπους των δύο κομμάτων
της αλληλο-τεσεως και σύμφωνα
με την οποία η κυβέρνηση αυτή
πρέπει να περάσει στο περσίωμα.
Η ζανική στροφή, όμως, την οποί-
α έχαναν και τα δύο κόμματα
της αλληλο-τεσεως και σε πολύ
βέβαια, την ίδια μέρα και ώρα
και στον ίδιο χώρο, μνημόσυνο
στον Σοφράλη Βενζέλο. Έπειτα
από πολύν ασλο και θόρυβο, ο κ.
Παναγόπουλος ετροπώνισε την άρι-
κτική του άποψη. Και επικρισε
την κάθοδο του στην Κρήτη (και
το μνημόσυνο) μία έδοξά του
από την κυβέρνηση - αυτήν την
Κυριακή. Η αλήθεια είναι ότι με
γενναότητα υπανέκωρε ο κ. Γ.
Παναγόπουλος, και έβαλε στην εν-
καρία που παραβλήθηκε για

αίματος ανατορίας. Ἰσως οὐ κίνδυνος
μιᾶς ανατοραχρῆς αἱματηρᾶς τὸν ἐ-
στατήματις. Μερικοὶ τὸν ἐμφανίζου-
ντα παραπονοῦντο ὅτι, παρῆρσθρῃ
σε παγίδῃ τοῦ κ. Π. Πολυχωροῖδῃ,
ὁ ὁποῖος «εἶδε» τὴν περὶπτωσὶν
εὐκαρία ἰδικῆς τοῦ ἀναμετρηρῶς
κρὸς τὸν τοπικὸν τοῦ ἀντίπαλο κ.
Κ. Μητστάκῃ». Ἄλλοι διατείνονται
ὅτι καὶ ὁ κ. Ν. Βενιζέλος εἶχε τα-
χθῆ ὑπὲρ ἐκείνης τῆς ἀμεσοῦ ἀνα-
μετρηρῶς μὲν τὴν κυβερνήτορ καὶ
κατῶρῶς μὲν πείσθ σκετικῶς τὸ
ἀρχηλοῦ τῆς ΕΚ. Ἄλλοι ὅτι, τελικῶς,
ὁ κ. Ν. Βενιζέλος «πέπεισε» τὴν κ.
Παπανδρεῶν μὲ ἀποφύτῃ τὴν ἀνα-
μετρητορ. Ἄλλα δὲν ἦταν δυνατόν
μὲ γίνῃ διαφορετικῶς (διατείνονται
οὐδῆτεροί σκολαστοῖ). Ὅσοιαθῆτο
καὶ ἂν ἦταν ἡ ἀρχικὴ θέσθ τοῦ
κ. Ν. Βενιζέλου οὐ αὐτὸ τὸ ζήτη-
μα, τελικῶς δὲν ἂν μπορούσε μὲ λῆ-
θῃ σε ἀμεσὴ ἀντίθεσθ μὲ τὴν οικο-
γένεια τοῦ Σοφοκλῆ Βενιζέλου. Κι
αὐτὸ θὰ ἐπρεπε μὲ τὸ προβλεφθῇ ὁ
κ. Παπανδρεῶν, πρὶν ρίξῃ τὸ πυρο-
τέχνημά του...

2 Η ΑΛΗΘ πρωτοβουλία: ότι θα οργανώσουν συγκεντρώωση στην 'Αθήνα την 16η Δεκεμβρίου, επείγουσα των τελευταίων εκλογών. Κάποτε, πρό δημότην, όταν μερικοί σύμβουλοι του συνδέσμου οργανώσουν στην πρωτεύουσα, ο κ. Γ. Παπανδρέου απέριψε την εισηγμένη τους και παρετήρησε ότι εκ της φυσικής της μια συγκέντρωση στην 'Αθήνα είναι το επítőετασμα της προσπάθειας και συνυψής θα αποτελούσε μεγάλο λάθος να γίνη πρόωρα και πριν η ΕΚ να είναι έτοιμη για απασφατιστικές πρωτοβουλίες, ή πριν τα πράγματα να είναι ώριμα για συγκεκριμένες εξελίξεις. Σαφώς, ο κ. Γ. Παπανδρέου έβριπε τον κύβο! και η 16η Δεκεμβρίου θα αποτελέσει (αρνητικό ή θετικό) σταθμό στην εξέλιξη της τακτικής

Η ΜΙΑ: ότι η ΕΚ θα πραγματοποιήσει ταυτοχρόνως με την κυ-
ζεδηλάσαν η ΕΡΕ και οι Προο-
δευτικοί το προφολογικό, δεν ήταν
αποτέλεσμα άλλης ιδιοτροπίας, αλ-
λά αναγκαίο σε μία γενικότερη
τάση που αρχίζει να δημιουργείται
στους κόλπους των δύο κομμάτων
της συμπληρωστικής και σύμφωνη
με την οποία η κυβέρνηση αυτή
πρέπει να περάσει στο πεδύριο...
Η ξαφνική στροφή, όμως, την οποία
είχαν και τα δύο κόμματα
της συμπληρωστικής και σε πολύ
δύσκολη, την ίδια μέρα και ώρα
και στον ίδιο χώρο, μνημόσυνο
στον Σοφοκλή Βενεζέλο. Επειτα
από πολύ μεγάλο θόρυβο, ο κ.
Παναγίου έτροπονείσες την αρχι-
κή του απόφαση. Και επιχείρησε
την κάθιστο που στην Κρήτη (και
το μνημόσυνο) του έδωσαν πιν
από την κυβέρνηση - αυτήν την
Κυρ.ακή. Η αλήθεια είναι ότι με
γενναϊότητα υπανέκρινε ο κ. Γ.
Παναγίου, και έδωσε την ευ-
καρία που παρουσιάσεται για μία
άμεση (και εκ του ασφαλούς) α-
νομιση με την κυβέρνηση που
θα γίνει, ωστόσο, το κατ'εξ

Ἀναμονή!...

Νίκος Μεταξάς

ΠΑΠΑΠΟΛΙΤΗΣ, ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ, ΤΣΙΡΙΜΩΚΟΣ. ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΓΕΥΜΑΤΑ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΟΥΝ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ

Η ΙΝΔΙΑ ΧΩΡΙΣ ΤΟΝ ΝΕΡΟΥ ΕΙΝΑΙ ΠΑΛΙ ΙΝΔΙΑ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ

"Ιντιρα Γκάντι

Πρωθυπουργός της 'Ινδίας, της μεγαλύτερης χώρας του κόσμου μετά την Κίνα, είναι εδώ και λίγες μέρες μία γυναίκα: Η "Ιντιρα Γκάντι, κόρη του μεγάλου Παντίτ Νέρου. "Αλλά η "Ιντιρα Γκάντι δεν είναι ενδιαφέρουσα γυναίκα μόνο γιατί είναι πρωθυπουργίνα και κόρη ενός ιστορικού προσώπου. Έχει δική της προσωπικότητα και δικές της ιδέες. Η "Ιντιρα Γκάντι παίρνει στα χέρια της το πηδάλιο της πατρίδας της σε φοβερά δύσκολες στιγμές: Οικονομική κρίση, που πλησιάζει τα όρια του λιμοῦ, δύσκολες σχέσεις με τους γείτονες Πακιστάν και Κίνα. Έμπειρη στην πολιτική, στην όποια άνεμίσθη από παιδί, η "Ιντιρα έχει να επιτελέσει μέγα έργο.

▲ Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ πρωθυπουργός της 'Ινδίας Κα "Ιντιρα Γκάντι με τον τότε πρωθυπουργό και πατέρα της Παντίτ Νέρου, σε μία παλαιότερη φωτογραφία. «Στις αντιλήψεις και στις πεποιθήσεις μου μοιάζω περισσότερο με τον πατέρα μου», λέει τώρα η ίδια και πιστεύει ότι το παράδειγμά του και ο πνευματικός του κόσμος έχουν σφραγίσει την προσωπικότητά της καιρία

ΕΝΑ ΑΡΘΡΟ ΤΗΣ - ΚΑΤ' ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ "ΕΙΚΟΝΩΝ,, ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

“Αντιθέτως προς τις εντυπώσεις που έχει δημιουργήσει ο παγκόσμιος τύπος, η εισβολή του Πακιστάν, όπως επίσης και η εισβολή της Κομμουνιστικής Κίνας στην 'Ινδία, δεν ήλθε σαν έκπληξη για τον 'Ινδικό λαό. Η εισβολή αυτή είχε και τα καλά της αποτελέσματα, κυρίως γιατί συνέβαλε στην συνένωση των πλήρως διχρημένων προηγούμενων πολιτικών κομμάτων, από τα οποία υπάρχουν άφθονα εις την 'Ινδία.

Πρό χρόνων, εις περιηγήσεις με τον πατέρα μου, πρωθυπουργόν Νέρου, αντιλήφθη συνθήκες οι οποίες διασφάνουν ότι θα ώδηγούσαν στο πρόβλημα αυτό. 'Αλλά δεν ανέμενα έναν θεσμό πόλεμο.

Υπάρχουν πολλά σημαντικά προβλήματα στην 'Ινδία, τα οποία δεν αντιμετωπίζουν άλλες ανεπτυγμένες χώρες — μεγάλη διαφορά στην θρησκεία, λαός σε ποικίλα στάδια ανάπτυξεως και πολυκομματικόν σύστημα. Πολλά από αυτά αντιδρούν σε ότι προσπαθούμε να επιτύχουμε.

‘Αλλά η εισβολή είχε σαν αποτέλεσμα μίαν αξιοσημείωτη πολιτική ενότητα, υπό τον απώτατον πρωθυπουργόν Σαστρί, και πολλά καλά προήλθαν απ' αυτόν. Ο 'Ινδικός λαός, ανεξαρτήτως κομματικής τοποθετήσεως, είδε τους πολέμους αυτούς σαν μία απειλή όχι μόνο για την χώρα, αλλά και για τον δημοκρατικό τρόπο ζωής του και την υπόστασή των αξιών του.

Οι εχθροί μας επιθυμούν να εξαθλιώσουν την επήρρη της 'Ινδίας και την πολιτική της

και να αποδείξουν στις άλλες χώρες ότι ούτε η δημοκρατία, ούτε και η αδέσμευτος πολιτική της 'Ινδίας είναι δυνατόν να επιτύχουν. Η αδέσμευτος πολιτική της χώρας μου αντιμετωπίζει τους πάντας εν ισότητι και διαχωρίζει: Αυτήν από την τυφλότητα που επιδεικνύουν τα αποκαλούμενα ούδετέρα έθνη.

Η 'Ινδία προσπαθεί να ρίψη το βάρος της στους τομείς της κοινωνικής δικαιοσύνης και του άφοβισμού. "Όσα συμβαίνουν σήμερα σ' όλόκληρο τον κόσμο, αντιθέτως προς το παρελθόν, έχουν άμεση επίδραση στα διάφορα έθνη. Η 'Ινδία επιθυμεί ότι είναι νέο και καλό, θέλει όμως να διατηρήσει επίσης ότι καλό υπάρχει και στο παλαιό. Σήμερα η 'Ινδία δεν ακολουθεί ούτε τον δρόμο του σοσιαλισμού, ούτε του καπιταλισμού.

Προσπαθούμε να ακολουθήσουμε την μέση οδό, τόσο στην εξωτερική όσο και στην εσωτερική πολιτική μας. Πριν από αιώνες υπήρχε δημοκρατία στα 'Ινδικά χωριά, αλλά σήμερα οι 'Ινδοί πρέπει να κατανοήσουν ότι η δημοκρατία είναι «καλή» γιατί λειτουργούσε και τότε.

Το 'Ινδικό πείραμα θα έχει την άμεζή του σημασία για τις άλλες 'Ασιατικές χώρες. Η εισβολή και ο πόλεμος πρέπει να προσέδωσαν τεράστιο βάρος στα 'Ινδικά σχέδια, αλλά ταυτόχρονα, οι 'Ινδοί εδέχθησαν την επιπρόσθετη υερολογία, η οποία ήταν απαραίτητη λόγω των συσχετισμών συγχρούσεων. Το ερώτημα που 'Ινδοί

λαού μπορεί να συνοψισθή καλύτερα με τους στίχους του 'Ινδού ποιητή:

“Ας μην προστάξωμαι για να είμαι προσφιλής από τον κίνδυνο, αλλά να είμαι άφοβος μπροστά του.

Υπάρχουν μερικές γυναίκες στην 'Ινδία που κατόρθωσαν να διακριθούν, αλλά δεν φάσαμε ακόμη στα στάδια που θέλουμε να φθάσουμε. Θα χρειασθώ αρκετός καιρός γι' αυτό, ήδη, όμως έχουν σημειωθεί θαυμάσιες αλλαγές. Δεν υπήρξα ποτέ φεμινίστρια, έχω όμως ένα ζωηρό ενδιαφέρον για τις γυναίκες της 'Ινδίας και όλου του κόσμου. Είναι προωρισμένες να παίξουν ένα μεγάλο ρόλο. Δεν πρέπει όμως να λησμονείται το γεγονός ότι λίγες χώρες έχουν να επιδείξουν ένα μακρό και σκληρόν αγώνα σαν αυτόν που διεξήγαγε η 'Ινδία.

Ιδιαίτερα, ο αγών για την ανεξαρτησία της 'Ινδίας δεν θα ήταν δυνατόν να διεξαχθή χωρίς την συμπαράστασή των γυναικών. Οι άνδρες βάδιζαν θεληματικά στις φυλακές, γνωρίζοντας ότι οι οικογενειακές τους θα επιζητήσουν και θα συνεχίσουν τον αγώνα. Οι γυναίκες της 'Ινδίας επέδειξαν στον τομέα αυτό μεγάλη ικανότητα και αντοχή. Από την άποψη αυτή, η 'Ινδία προηγείται στο θέμα της ισότητος των γυναικών. Είναι για όλους αυτόνομο πώς οι γυναίκες πρέπει να έχουν ίσα δικαιώματα.

Επιδίωξη της 'Ινδίας κατά την τρέχουσα δεκαετία είναι η συσπείρωση στην οικονομική ανάγκη να υπάρξει σταθερότης και πρόοδος. Η

δημοκρατία είναι ένας μακρός δρόμος — δρόμος για πολλούς —, αλλά το τέμα του και τα αποτελέσματά του αξίζουν να τον ακολουθήση κανείς. Πρώτιστο καθήκον της 'Ινδίας είναι να καταπολεμήση τις ασθένειες και την ανεργία. Η ελευθερία είναι μια μαγική λέξη — αλλά δεν έχει καμιά έννοια για τους 'Ινδούς, εκτός αν σχετίζεται με το δικαίον επίβου. Η ελευθερία ήλθε στους 'Ινδούς σαν μια ευπρόσδεκτη έκπληξη. Τέσσερα ή πέντε χρόνια μετά την ανεξαρτησία, ήλθε μια οικονομική κρίση, η οποία άρχισε αργά να διαχέεται σε ότι σημαίνει η δημοκρατία. Χρειάσθηκαν όλα αυτά τα χρόνια για να αντιληφθούν οι 'Ινδοί ότι πρέπει να φροντίσουν για τον εαυτό τους. Για μένα την 'Ινδία, δημοκρατία σημαίνει να λέη κανείς ότι νομίζει ότι είναι αλήθεια — αλλά την αλήθεια πρέπει να την κρίνει κανείς μόνος του. Γενικά, οι συνθήκες είναι ώριμες στην 'Ινδία για εκλογές.

Πιστεύεται ότι υπάρχει τεράστια πληθυσμική αύξηση στην 'Ινδία. Αυτό δεν είναι αλήθεια, είναι όμως γεγονός ότι από το 1947 ο μέσος όρος ζωής του 'Ινδού αυξήθηκε από 27 σε 47 χρόνια και ότι υπάρχει καλύτερη ιατρική περίθαλψη για τα παιδιά.

Τεράστιες πρόοδοι σημειώθηκαν στην εκπαίδευση, αλλά μέχρι στιγμής η εκπαίδευση δεν είναι υποχρεωτική. Ελπίζεται ότι αργά το τέλος του τρίτου πενταετούς προγράμματος, η στοιχειώδης εκπαίδευση θα παρέχεται σε κάθε παιδί της 'Ινδίας. Η κυβέρνηση γιν διασφαλίζει ακόμη πάρα πολύ μεγάλη προσπάθεια για την εκπαίδευση των κοριτσιών

INDIRA GANDHI

Η πρώτη αποκλειστική συνέντευξη της νέας πρωθυπουργού

▲ ΠΕΡΥΣΙ η Κα Γκάντι τιμήθηκε με το διεθνές βραβείο «Ιζαμπέλα ντ' Εστε». Με ικανοποίηση επιδεικνύει το αγαλμάτιο, το οποίο απονέμεται σαν έπαθλο στους νικητές

«Όπως θυμάμαι, οι δημόσιες εμφανίσεις μου άρχισαν μόλις συμπληρώσα τα τρία χρόνια. Έβγαζα λόγους, που τους θεωρούσα πολιτικούς, ανεβαίνοντας σ' ένα ψηλό τραπέζι ή σε κανένα μπαλκόνι. Μου είναι δύσκολο να θυμηθώ αν έπαιξα ποτέ με παιδιά της ηλικίας μου ή αν διασκεδάα μαζί τους».

Αυτή ήταν η απάντηση της πρωθυπουργού της Ίνδίας σε σχετική ερώτησή μου. Είχε μόλις διασχίσει το κτρινωμένο γρασίδι στον κήπο της στο Νέο Δελχί, αφού άφησε μία γιρλάντα από χρυσάβερα και λευκά γιασεμιά στο μνημείο που βρίσκεται ακριβώς στην θέση όπου, στις 30 Ιανουαρίου 1948, σκότωσαν τον Μαχάτμα Γκάντι, τον μεγάλο ειρηνιστή, ήρωα και πνευματικό ηγέτη της Ίνδίας. Ο ήλιος βασίλευε στον γκρίζο, κατασκόνιστο ουρανό του Νέου Δελχί. Η Σριμάτι Ίντιρα Πριγανταράσι Γκάντι έδειχνε, με το όμορφο σαρί της, ολότρελα γυναίκα, μία κυρία, τέλος πάντων, που θα περίμενε κανείς να αισθάνεται περισσότερο άνετα σ' ένα ήσυχο ιδιωτικό νοικοκυριό, παρά στον ανήσυχο κόσμο της εσωτερικής και διεθνούς πολιτικής και την ακόμη περισσότερο ανήσυχη σφαίρα της ηγεσίας ενός κόμματος και μιας κυβερνήσεως σαν το κόμμα του Κογκρέσου, σαν την άρσπονδιακή κυβέρνηση της Ίνδίας.

—Μά, έλατε, κυρίες και κύριοι. Γιατί περιμένετε όρθιοι; Ας καθίσουμε εδώ σ' ένα παγκό, όπου μπορούμε να καυεντιάσωμε με την ήσυχία μας.

—Τι θαυμάσια τα αγγλικά της, ψιθύρισε ένας δημοσιογράφος στον πλανόδιό του.

Η Κα Γκάντι άκουσε την παρατήρηση και χαμογέλασε, ενώ τα μαύρα μάτια της άστραφταν.

—Φυσικά, θα ξέρετε πώς σπούδασα στην Όξφόρδη. Η άπουσία μου από την Ίνδια δεν επιδοκιμαζόταν από τους φανατικότερους εθνικιστές, αλλά ο πατέρας μου τους έλεγε πάντα πώς πρέπει να πάω στην Άγγλγια για να δώ πώς ζή ο άλλος κόσμος να μορφωθώ, να μάθω ξένες γλώσσες, να δώ και άλλους πολιτισμούς, και άλλες θρησκείες, να σπουδάσω και άλλες ιστορίες. Λέμε πάντα πώς ο κόσμος αλλάζει πολύ γρήγορα. Αυτό είναι αλήθεια. Άλλα ο πατέρας είχε την γνώμη πώς οι μεταβολές είναι κατά κύριο λόγο τεχνολογικές.

Οι σπουδές της Ίντιρα ήταν στ' αλήθεια διεθνείς. Στην αρχή σπούδασε στο Σαντινικετάν, στο περίφημο Ινδικό πανεπιστήμιο Ταγκόρ. Μετά συνέχισε στην Έλβετία και αργότερα στην Όξφόρδη. Στην Άγγλγια, οι πεποιθήσεις της την έφεραν σε σύνδεσμο με διάφορες σοσιαλιστικές ομάδες και συλλόγους και με το βρετανικό Έργατικό Κόμμα. Άλλα η υπερκόπωση, η πολλή μελέτη και η διαφορά του αγγλικού κλίματος από το Ινδικό της έφεραν μία σοβαρή πνευρίτιδα. Οι γονείς της την συμβούλεψαν να γυρίσει στην Έλβετία για ν' αναρρώσει.

Η πρώτη συνάντησή της Ίντιρα με το κόμμα του Κογκρέσου έγινε όταν ήταν τεσσάρων χρόνων. Στά 24 της την έκλεισαν στην φυλακή για αντίπαρσιακή δραστηριότητα.

—Η φυλακή δεν είναι ντροπή, ήταν επιμένεις στις πεποιθήσεις σου. Μπορεί μάλιστα να είναι μία πολύ παραγωγική περίοδος της ζωής σου. Ο πατέρας μου έγραψε όλα τα μεγάλα έργα του στην φυλακή. Η φυλακή δίνει εμπνεύσεις όχι μόνο σ' αυτούς που φιλοδοξούν να γίνουν πολιτικοί, αλλά και στους επιδόξους πολιτικούς.

Η Ίντιρα δρισκόταν πάντα στο πλευρό του πρωθυπουργού Νέρου, σαν επίσημη οικοδέσποινα, έμπιστη, σύμβουλος, οργανώτρια και στοργική κόρη. Η μητέρα της Καμάλα είχε πεθάνει πρόωρα, από το 1936. Στην πολύπλοκη αυτή αποστολή της την βοηθούσαν οι θαδεις γνώσεις που είχε αποκτήσει για τις υποθέσεις του κράτους και για την διεθνή κατάσταση. Από την μητέρα της είχε κληρονομήσει τον σοβαρό, ήρεμο χαρακτήρα. Αν και έτι πολλά χρόνια, όσο σπούδαζε η Ίντιρα, οι δυο γυναίκες χωρίζονταν από τεράστιες αποστάσεις, ένωσαν να ένωσονται με τους ισχυρούς δεσμούς που προέρχονται από τις πανάρχαιες Ινδικές ρίζες του Ραμαγιάν και του Ζίτα. Από τον πατέρα της είχε πάρει το ενδιαφέρον για το καλό της χώρας της και την πεποίθηση πώς η γυναίκα είναι στην Ίνδια ζωτικό στοιχείο προόδου, παράλληλα με τον ρόλο της του συλλοβάτου του νοικοκυριού και της μητέρας. Από τον Νέρου η Ίντιρα είχε μάθει ακόμη και άνετη στις ταλαιπωρίες της δημόσιας ζωής και να στέκεται πάνω από τις κουραστικές απαιτήσεις της. Η Ίντιρα είναι σύμβολο των ελπίδων των γυναικών στην Ίνδια.

Η Κα Γκάντι δεν φόρεσε ποτέ δυτικά φορέματα, ούτε και έκαμε ποτέ τα μαλλιά της.

Όταν εργάζεται η ταξιδεύει ή δρισκείται σε πολιτικές συγκεντρώσεις, η Κα Γκάντι προτιμά να φορη σαϊδάκια και απλά βαμβακερά σαρί με ασσορτί μπλουζά, με μανίκια ως τους αγκώνες και να κρατά μία απλή τσάντα. Τα απογεύματα και τα βράδια εμφανίζεται με όλομπαλα σαρί, με κέντημα καμωμένο στο χέρι. Για τις δεξιότητες φορεί πολύ ελαφρά χρυσάφοντα ματαξωτά σα-

ρί από το Μαδράς, το Μπενάρες ή το Πατάλας, με δαρεία και εξαιρετικά καλλιτεχνικά κεντήματα. Πολλά τα κληρονόμησε από την μητέρα της και την γιαγιά της. Γιατί τα σαρί περνούν από γενιά σε γενιά.

Σοφία και τάκτ

Η ζωή της Κα Γκάντι σαν πρώτης κυρίας της Ίνδίας, όσο ζούσε ο πρωθυπουργός Νέρου, δεν ήταν εύκολη. Το να βοηθά μία γυναίκα, να άσκουφιζή τον πρωθυπουργό Νέρου και να στέκεται πλάι και πίσω του απαιτούσε διπλωματία, σοφία και τάκτ. Ο πατέρας ήταν γενικά ένας παράξενος χαρακτήρας, ανάλογα με τις στιγμές, όρηπτικός και δημαγωγός, λιγυμύλητος ή σιωπηλός, αποτραηγμένος ή κοινωνικός. Ένώ ήταν βραχυμύος, γόνος μιάς από τις άριστοκρατικότερες φυλές της Ίνδίας, αγωνίσθηκε για τους φτωχούς, μένοντας όμως πάντα άριστοκράτης.

—Ο πατέρας μου, λέει η Ίντιρα, ήταν ένας ευστροφος χαρακτήρας — την ίδια ώρα δραστήριος και ήρεμος, πολιτικάντης και ποιητής. Αισθανόταν το ίδιο άνετα στο πλουσιώτερο παλάτι και στην φτωχότερη καλύβα. Λάτρει την κίνηση και τον θόρυβο του πλήθους, αλλά παράλληλα αποζητούσε την μόνωση... Είναι σφάλμα, μου έλεγε συχνά, να νομίζεις ότι δεν χρειάζεται παρά να κοπιήσεις μία φορά για να κερδίσεις την ελευθερία σου. Πρέπει να εργάζεσαι και να πληρώνεις αδιάκοπα γι' αυτή.

Μετά την επιστροφή από τις σπουδές της στην Ευρώπη, η Ίντιρα παντρεύτηκε τον Φιρόζ Γκάντι, δικηγόρο στο ανώτατο δικαστήριο του Άλχαμπάντ, εκεί όπου είχε γεννηθί ο Γιασχαρλάλ Νέρου και ο παππούς του Μοτιλάλ. Στον καιρό του, ο Μοτιλάλ ήταν ένας από τους μεγαλύτερους δικηγόρους της Ίνδίας.

Ο γάμος έδωσανε όλη την χώρα. Ο Νέρου επιδοκίμαζε το συνολικό, αλλά υπήρχαν πολλοί που δεν το εύρισκαν καθόλου σωστό. Ο Γκάντι ήταν πολύ καλός δικηγόρος, αλλά ήταν «Πάρσι», από φυλή δηλαδή κατώτερη από την φυλή της Ίντιρα. Ακόμη και με το χειραφετημένο πνεύμα της επαναστάσεως, παρόμοιο γάμο μεταξύ γόνων διαφόρων φυλών είναι σπάνιο.

Κλείνοντας τα μάτια και τ' αυτιά του, με τις ευχές του Νέρου, η Ίντιρα και ο Φιρόζ έφεραν στον κόσμο δυο γιούς, σήμερα άνδρες, τον Ραζίβ και τον Σανζάγια. Όταν ο Φιρόζ Γκάντι πέθανε, η Ίντιρα άφιερωσε την ζωή της στον πατέρα της.

Το 1946 ήταν χρόνος κρίσιμος για την Ίνδια. Τότε έγιναν οι τελικές διαπραγματεύσεις για την ανεξαρτησία της χώρας από την βρετανική διοίκηση. Η Ίντιρα εγκαταστάθηκε στο σπίτι του πατέρα της στο Νέο Δελχί και έτσι άρχισε η βασιλεία της σαν επίσημης οικοδέσποινας. Πληρ μέρας στην προεκλογική κίνηση και παρακολούθησε με υπερηφάνεια την άνοδο του Νέρου στο αξίωμα του πρωθυπουργού.

Για να εκτίμηση κανείς την προσωπικότητα της Ίντιρα Γκάντι, πρέπει να θυμάται ότι βρέθηκε στο πολιτικό προσκήνιο μιάς χώρας όπου πιστεύεται ότι η θέση της γυναίκας είναι στο σπίτι, όπου οι γάμοι κανονίζονται από τους γονείς της νύφης και του γαμπρού, ενώ αυτοί γνωρίζονται ελάχιστα ή καθόλου. Η ελευθερία της γυναίκας, όπως την ένοιον στον Αυτικό κόσμο, είναι κάτι το ξένο για τον Ινδικό τρόπο ζωής.

Δεν είναι εύκολο πράγμα η δημοσία ζωή, λέει η Κα Γκάντι. Φο-

βερα κοπιαστικό. Όλα αυτά, όμως, δεν φαίνονται άσχημα σε όσους έχουν πολιτικές φιλοδοξίες.

Η Ίντιρα Γκάντι έχει πολιτικές φιλοδοξίες. Μπορεί να συνεπαίρη τις μάζες. Της αρέσει να ηγείται. Οι θέσεις που κατέλαβε διαδοχικά ήταν οι πρώτες στην Ίνδια για μία γυναίκα. Πρόεδρος της Εκλογικής Επιτροπής του κόμματος του Κογκρέσου. Μετά πρόεδρος του Ινδικού Έθνικού Κογκρέσου.

Την δεύτερη αυτή τιμή, που έγινε στην κόρη του, ο Νέρου την δέχτηκε με ανάμικτα αισθήματα.

—Με φέρνει σε κάπως δύσκολη θέση, είπε όταν του το ανήγγειλαν. Δεν το βρίσκω σωστό, έφ' όσον είμαι ακόμη πρωθυπουργός. Με αλφινδίασε αυτή η έκλογη. Οι αρχηγοί των κομμάτων χρειάστηκαν μία ώρα για να την πείσουν να δεχθί, και μετά από μισή ώρα γύρισε και τους είπε πώς δεν δέχεται. Τώρα είναι περισσότερο άπασχολημένη από μενα.

Ίσορροπία...

Στην άτομική της ζωή κάνει αυτό που νομίζει σωστό και κρατά πάντα Ίσορροπία ανάμεσα στις οικογενειακές άπασχολήσεις της, στα προσωπικά της ενδιαφέροντα και στην πολιτική, που είναι το επάγγελμά της. Πιστεύει στην ανάγκη της χαλαρώσεως και της ψυχαγωγίας. Της αρέσουν οι μακρινοί περίπατοι, και σαν την βασίλισσα της Άγγλίας Έλισάβετ και την Ζακελίν Κένεντυ, είναι θαυμάσια Ιππεύτρια.

—Η ζωή του σπιτιού είναι το επίκεντρο της ζωής της κάθε γυναίκας, αλλά δεν πρέπει να την άπορηφά άδελκληρωτικά. Οι γυναίκες πρέπει να δείχνουν ενεργό ενδιαφέρον για την πολιτική και για τον κόσμο όπου ζούν γιατί, σε άπώτερη ανάλυση, η ζωή της γυναίκας επηρεάζεται περισσότερο από τους πολέμους, τους λιμούς, τις επιδημίες, την άφθονία, το κόστος της ζωής, το επίπεδο της παιδείας για τα παιδιά της, τις συνθήκες εργασίας του συζύγου της.

Ίσορροπία είναι το σύνθημά της στις σχέσεις άνδρος και γυναίκας.

—Δεν είναι ρεαλιστικό ούτε τιμίο να θεωρούνται ώρισμένα πράγματα αποκλειστικό προνόμιο των ανδρών ή των γυναικών, το να στήνεται κάτι σαν σιδερένιο παραπέτασφα ανάμεσα στα δυο φύλα. Και οι γυναίκες και οι άνδρες είναι προικισμένοι μ' ένα μίγμα ικανοτήτων, ταλέντων, ιδιοφυΐας.

Και συνεχίζει:

—Όταν ήμουν μικρή, ο Μαχάτμα Γκάντι μου είπε μιά φορά: «Ίντιρα, υπάρχουν δυο κατηγορίες ανθρώπων: Έκείνοι που κάνουν ένα έργο και εκείνοι που δρύνουν τους καρπούς του. Έσύ να ανήκης στην πρώτη κατηγορία. Τό' να δημιουργήεις, φέρνεις Ίσορροπία».

Όταν οι κινεζικές στρατιές εισέβαλαν στα Ίμαλάια, η Ίντιρα Γκάντι επήγε στον πόλεμο. Γύρισε στα χωριά που κινδύνευαν, στρατολογήσε γυναίκες και τις μάθαινε πρώτες βοηθίες, να χρησιμοποιούν το τουφέκι, να βοηθούν τον στρατό σαν σύνδεσμοι, να διαβάσουν τους χάρτες. Στο Νέο Δελχί άργάνωσε τις φοιτήτριες σε στρατιωτικές μονάδες. Το ίδιο και στον πόλεμο, τή περασμένο καλοκαίρι, με το Πακιστάν, η Ίντιρα στάθηκε πολύτιμη συνεργάτις του πρωθυπουργού Σαστρι.

Για όλα αυτά δεν πρέπει να άπορη κανείς, που οι ηγέτες της Ίνδίας θεωρήσαν την Ίντιρα ικανή να αναλάβει το αξίωμα του πρωθυπουργού, αξία διάδοχο ενός μεγάλου πατέρα, στα λόγια και στα έργα.

ΚΟΥΡΤ ΣΙΓΚΕΡ

ΓΟΝΕΙΣ, Ρωτήστε τους Καθηγητάς τών παιδιών σας... ΦΟΙΤΗΤΑΙ - ΜΑΘΗΤΑΙ, Ρωτήστε τους Καθηγητάς σας... ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ - ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ, Ρωτήστε τους φιλολόγους!

ΛΙΝΤΕΛ - ΣΚΟΤ - ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ ΜΕΓΑ ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΤΟ ΕΠΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΟΝ 'ΑΛΛΑΘΗΤΟΝ, ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΚΑΛΙΤΕΡΟ ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΟΝΟ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝ ΟΙ ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ, γιατί είναι το πλέον ΕΓΚΥΡΟΝ, ΤΟ ΠΛΗΡΕΣ

ΕΙΝΑΙ ΤΟ 'ΑΛΛΑΘΗΤΟΝ, ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟΝ ΔΙΑ ΤΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΝ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟΝ ΤΟΜΟΙ 4 - ΣΕΛΙΔΕΣ 3056 - (σχήματος έγκυκλοπαιδείας)

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΑΠΟ 20 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΙΣ ΕΒΔΟΜ. ΦΥΛΛΑΔΙΑ ΤΩΝ 6 ΔΡΧ. ΕΚΑΣΤΗΝ ΠΕΜΠΤΗΝ ΑΠΟ ΤΗΣ 5ΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΔΙΠΛΟΥΝ ΤΕΥΧΟΣ και ολοκληροῦται εἰς 40 ἐβδομάδας. ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ από 27 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ.

Κ. ΑΣΩΠΙΟΥ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΕΝΑ ΚΛΑΣΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ ΜΟΝΑΔΙΚΟΝ ΕΙΣ ΤΟ ΕΙΔΟΣ ΤΟΥ, ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟΝ ΕΦΟΔΙΟΝ ΔΙΑ ΤΗΝ ΟΡΘΗΝ ΓΡΑΦΗΝ ΚΑΙ ΕΚΦΡΑΣΙΝ, ΠΟΛΥΤΙΜΟΝ ΔΙΑ ΤΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΝ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟΝ. κυκλοφορεί έκαστην Πέμπτην εἰς φυλλάδια τῶν 5 δρχ.

Ἀπό τῆς 5ης ἐβδομάδος κυκλοφορεῖ ΔΙΠΛΟΥΝ ΤΕΥΧΟΣ και ολοκληροῦται εἰς 16 ἐβδομάδας

ΔΩΡΟΝ!

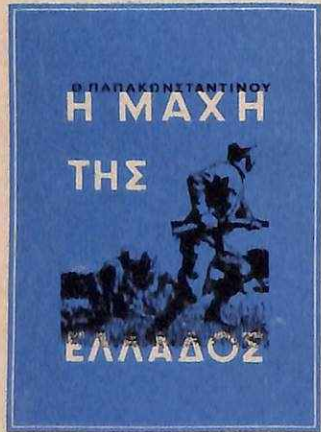
Οἱ ἐγγραφόμενοι και διὰ τὰ 2 ἔργα εἰς τὰ Γραφεῖα μας ἔχουν τὰ ἐξῆς καταπληκτικὰς εὐκολίας: 1) ΕΚΠΤΩΣΙΣ 25% ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΕΙΣ ΦΥΛΛΑΔΙΑ 2) ΠΑΡΑΔΑΒΗ ΕΝΩΡΙΤΕΡΟΝ (ἐντὸς τετραμήνου) και ΔΩΡΕΑΝ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΦΡΑΓΚΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 1204 - 1566 ΤΟΥ MILLER

750 σελίδων (500 κλισέ - ἐγχρωμοί χάρτες) αξίας 250 δρχ.

ΤΙΜΗ ΔΙΑ ΤΑ 2 ΕΡΓΑ (μαζί και τὸ ΔΩΡΟΝ) 600 δρχ. προκατ. και 100 δρχ. τὸν ΜΗΝΑ ΕΚΔΟΣΕΙΣ: "ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ", ΣΤΡΕΪΤ 1-ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 18-ΤΗΛ. 319.341 (Παραπελάριον Κεντρικὸν Ταχυδρομείου)

ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ: ΑΠΟ 16 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

Ώρες θριάμβου...

Ώρες πένθους...

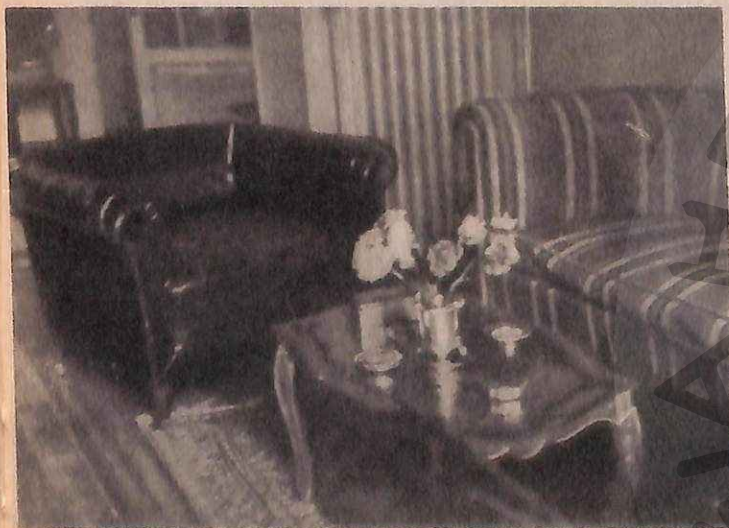
ΚΑΙ ΕΑΦΝΙΚΑ ΠΕΘΑΝΕ Ο ΜΕΤΑΞΑΣ!

ΣΤΕΝΟΙ συνεργάτες υπήρξαν κατά τους τρεις κρίσιμους μήνες του πολέμου ο Βασιλεύς Γεώργιος Β' και ο πρωθυπουργός Ι. Μεταξάς.

Τέταρτος μὴν τοῦ πολέμου ἀρχίζει. Ὁ χειμὼν, ὁ βαρύτερος ἀπὸ πεντηκονταετίας εἰς τὴν Ἀλβανίαν, ἔχει προκαλέσει ἀνάσχεσιν τῆς ἐπιθετικῆς ὁρμῆς τῶν ἐλληνικῶν δυνάμεων. Τὸ ἠθικὸν τοῦ ἔθνους εἶναι ὑψηλόν. Οἱ Ἰταλοὶ προσπαθοῦν, ματαίως, ν' ἀνακτήσουν τὴν Κλεισοῦραν. Οἱ Ἀγγλοὶ εὐρίσκονται ἐν ἀδυναμίᾳ νὰ μᾶς παρᾶσχουν οὐσιαστικὴν βοήθειαν. Οἱ Γιουγκοσλάβοι καὶ οἱ Τούρκοι καιροσκοποῦν. Οἱ Βούλγαροι προσανατολίζονται πρὸς σύμπραξιν μὲ τὸν Ἀξονα. Ὁ ἐλληνικὸς λαὸς διαισθάνεται — καὶ οἱ διαχειριζόμενοι τὰς τύχας του εἶναι βέβαιοι — ὅτι ἡ Γερμανία ἔχει ἀποφασίσει νὰ ἐπιτεθῇ καὶ αὐτὴ ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος...

Αὕτῃ ἦτο συνοπτικῶς ἡ κατάστασις τὴν πρωΐαν τῆς 29ης Ἰανουαρίου 1941 (94ης ἡμέρας τοῦ πολέμου), ὅταν τὸ ἔθνος ἐπληροφορεῖτο αἰφνιδίως ὅτι ἀπέθανεν ὁ Ἰωάννης Μεταξάς — ὁ δικτάτωρ καὶ πολέμαρχος. Ἡ εἶδησις ἐπροκάλεσε πραγματικὸν κλονισμόν εἰς ὅλας τὰς τάξεις καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην δὲν ὑπῆρξεν Ἑλλήν (ἀκόμη καὶ ἄσπονδος ἀντίπαλος τοῦ καθεστώτος), ὁ ὁποῖος νὰ μὴ ἡσθάνθῃ λύπην διὰ τὸ γεγονός. Διότι οἱ τρεῖς μῆνες τοῦ πολέμου εἶχαν καθιερώσει τὸν Μεταξᾶν τουλάχιστον ὡς ἀρχηγὸν τοῦ νικηφόρου ἀγώνος ἐναντίον τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐχθροῦ. Εἰς τὸ μέτωπον ὅχι ὀλίγοι ἀξιωματικοὶ καὶ ὀπλίται ἐκλαυσαν κυριολεκτικῶς τὸν θάνατόν του.

Ἔμεινε γιὰ τὴν Ἱστορίαν πρωθυπουργὸς τοῦ «Ὀχι»

Σ' Αὐτὸ τὸ ἀστικό «σαλόνι» ἐνὸς σπιτιοῦ τῆς Κηφισιάς ἐλέχθη μὲ θάρρος, ἀλλὰ καὶ μὲ πλήρη ἐπίγνωση εὐθύνης — καὶ ἀγωνίας! — ἡ υπερρήφανη ἀπάντησις πρὸς τὸν Ἰταλὸ εἰσβολέα. Ἀκόμη καὶ ὁ διπλωματικὸς ἐκπρόσωπός του, ὁ κόμης Γκράτσι, συνειδητοποίησε ὅτι τὴν νύκτα ἐκείνη πρὸς τὴν 28ῃ Ὀκτωβρίου ἦταν μάρτυς μιᾶς στιγμῆς, ποὺ θὰ δόξαζε τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Μεταξάς εἶχεν ὑποστῇ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1940 γαστρορραγίαν συνεπείᾳ ἔλκους καὶ εἶχε μείνει κλινῆρης ἐπὶ 14 ἡμέρας. «Ἐπεὶ ἀρρώστος — γράφει εἰς τὸ «Ἡμερολόγιόν» του τὴν 16ην Ἀπριλίου. Αἱμορραγία εἰς τὸν στομάχον. Ἀπὸ τί; Ἀπὸ τὸν δῆχα; ἢ τὴν σύγχυσιν; ἢ τὴν ἀτάξιαν τοῦ βίου; Σιγὰ σιγὰ... ἔγινε καλὰ. Σήμερον σηκώθηκα τελείως. Αὐριο ἐξέρχομαι. Πολὺ ἀδύνατος. Τὸ καθεστὼς ἀπέκρυψε τότε τὴν σοβάραν αὐτὴν κρίσιν τῆς ὑγείας τοῦ πρωθυπουργοῦ καὶ, ἐπειδὴ ἐκυκλοφόρησαν δι᾿ ἀφοροῦ φῆμαι, ἀνεκοίνωσε τὴν 24ην Ἀπριλίου ὅτι ἐπρόκειτο περὶ «ἐλαφρᾶς γρίπης» καὶ ὅτι ὁ πρωθυπουργὸς «ὀφθαλμικῶς ἀκράν ὑγείαν». Τὴν ἰδίαν τακτικὴν τῆς ἀποκρύψεως ἐτήρησε καὶ τῶρα, ὁπότε ἴσως νὰ ὑπῆρχε μεγαλυτέρα δικαιολογία.

Ἡ μοιραία φάσις ἤρχισε μὲ μίαν σκοτοδινίαν, τὴν ὁποίαν ἡσθάνθη τὴν 7ην Ἰανουαρίου 1941, ἡμέραν τῆς ὀνομαστικῆς τοῦ ἑορτῆς. Δὲν ἐδόθη ὅμως σημασία εἰς τὸ περιστατικόν, διότι ἐπιστεύθη ὅτι ὠφέλιμο εἰς τὴν μεγάλην κόπωσιν τῆς ἡμέρας ἐκείνης. Ἀλλὰ μετὰ δεκαήμερον προσεβλήθη ἀπὸ «ἐλαφρῶν ἀδιαθεσιῶν», ἡ ὁποία τὴν ἐπομένῃ συνωδύησε ὑπὸ λίαν ὑψηλοῦ πυρετοῦ. Οἱ ἰατροὶ διεγνώσαν παραμυθιακὸν ἀπόστημα καὶ τὴν 19ην Ἰανουαρίου τὸν ἐνεχείρησαν. Τότε ὅμως ἀνεξοικειωτῶς τὸ παλαιὸν ἔλκος, τὸ ὁποῖον εἶχε προκαλέσει τὴν κρίσιν τοῦ Ἀπριλίου 1940. Νέα γαστρορραγία ἐπέφερε μεγάλην ἀπώλειαν αἱματος καὶ, παρὰ τὰς τέσσαρας μεταγγί-

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΙ Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΕΤΑΞΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟ-ΙΤΑΛΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

«Ο έλληνικός λαός είναι αποφασισμένος να αγάγη μέχρι τέρματος τον νικηφόρον αγώνα»

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟΝ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΣΥΝΕΛΠΙΖΕΙ. ΠΑΡΩΝ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ, ΝΟΤΕ Ο ΙΩΑΝ. ΜΕΤΑΞΑΣ

σεις, ή κατάστασις έπεδεινώθη. Τήν 27ην Ιανουαρίου είχε γίνει άπελπιστική. Ο Μεταξάς απέθανε τήν 6ην πρωινήν τής 29ης Ιανουαρίου 1941 εις ήλικίαν 70 έτών.

Τό έκδοθέν άμέσως Ιατρικόν άνακοίνωθέν άνέφερε τά έξής:

«Ο Πρόεδρος τής Έλληνικής Κυβερνήσεως ένεφάνισε πρò δέκα ήμερών, ήτοι τό προπαρελθόν Σάββατον, φλεγμονήν του φάρυγγος, ήτις κατέληξεν εις άπόστημα παραμυγαλικόν. Παρά τήν έγκαιρον διάνοιξίν του ως και τήν μετεγχειρητικήν κατάλληλον θεραπείαν, παρουσίασεν έν συνεχεία τοξιναιμικά φαινόμενα και έπιπλοκάς, ως γαστροορραγίαν και ούριαν, και απέθανε σήμερον, 6 π.μ.»

Νέα κυβέρνησις

Μετά τήν επέλευσιν του θανάτου, ο Βασιλεύς συνεκάλεσε τήν 8ην πρωινήν τό υπουργικόν συμβούλιον, άνεκοίνωσε πρòς τά μέλη αυτού ότι άπεφάσισε να άναθέσθι τήν προεδρίαν τής κυβερνήσεως εις τόν Άλέξανδρον Κοριζήν και τά παρεκάλεσεν όπως έξακολουθήσουν παρέχοντα τήν συνεργασίαν των και εις τόν νέον πρωθυπουργόν. Έπηκολούθησεν ή όρκωμοσία τής νέας κυβερνήσεως και ή έκδοσις δύο βασιλικών διαγγελεμάτων (πρòς τόν έλληνικόν λαόν και τας ένόπλους δυνάμεις), ένòς κυβερνητικού και τής έξής έπισήμου άνακοινώσεως:

«Κατόπιν θραχείας άσθενείας απέθανεν ο πρόεδρος τής κυβερνήσεως Ιωάννης Μεταξάς τήν 6.20' πρωινήν εις τήν έν Κηφισιά οικίαν του. Η νέα κυβέρνησις άποτελείται από άπαντα τά παλαιά μέλη, υπό τήν προεδρίαν του κ. Άλεξάνδρου Κοριζή, τώως ύπουργοί τής Προοίσις και τών διοικήσεως τής Έθνικής Τραπεζής τής Ελλάδος. Η κυβέρνησις ώρκισθή σήμερον τήν 10ην π.μ. ενώπιον τής Α.Μ. του Βασιλέως. Ο έλληνικός λαός, πληγείς από θαννιάτην λύπην, παραμένον ήρεμος και ήρωένος και με άπόλυτον έμπιστοσύνην πρòς τήν Α.Μ. τόν Βασιλέα και τήν κυβέρνησιν, είναι άποφασισμένος να αγάγη μέχρι τέρματος τόν νικηφόρον αγώνα»

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΟΠΟΙΊΑ. ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΖΩΓΡΑΦΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ. (ΜΟΝΟΤΥΠΙΑ)

Την τετάρτην ημέραν του πολέμου (31 Οκτωβρίου): «Ελπίδες.— Άλλά αν ή προχώρησις εις Ήπειρον είναι ταχεία; Τότε Ήωάννινα! — Σφίγγεται ή ψυχή μου». Εις τας 4 Νοεμβρίου: «Ελπίδες απομονώσεως μεραρχίας αλπινιστών εις τὰ όρη της Πίνδου». Εις τας 5: «Πολλαι έλπίδες. Άλλά δεν πρέπει να εγκαταλειπώμεθα εις πρόωρον χαράν...Θα δαστάζουμε; Ναί!». Είναι ή ενάτη ήμέρα του πολέμου. Την δεκάτην τρίτην (9 Νοεμβρίου): «Νίκη Πίνδου! 1η Νίκη εις Πίνδον. Ή μεραρχία αλπινιστών κατεστράφη». Την παραμονήν της ενάρξεως της μεγάλης ελληνικής επιθέσεως γράφει: «Αύριον αρχίζει ή μεγάλη μάχη. Ή μεγάλη μάχη αύριον! — Θεέ μου, βοήθησέ μας». Καί αύθημερα (14 Νοεμβρίου): «Αρχισε ή μεγάλη μάχη. Αι ειδήσεις της πρώτας καλάί. Σταματούν έως την 1 μ.μ. Έπειτα, έως τας 11 απόψε δεν έχομεν ειδήσεις».

Ή μεγάλη μάχη — ή μεγάλη επίθεσις στέφεται από έπιτυχίαν. Ο έχθρος απωθείται από τὸ πάτριον έδαφος. Έρσέκα, Μπόροβας, Λεσκοβίκι, Κορυτσά, Μοσχόπολις, Πόγραδετς πύπτουν εις ελληνικάς χείρας. Έν τῷ μεταξύ, αρχίζει ο βαρὺς χειμὼν, αλλά ή επίθεσις πρέπει να συνεχισθῇ.

«Βροχή — γράφει την 1ην Δεκεμβρίου. Με Παπάγον έπιμένο εις προώθησιν. Σύμφωνοι. Άλλά βροχή. Έκεϊ κρύο, χιόνια και πῶς τοὺς ποτῶ και τοὺς αἰσθάνομαι, τὰ παιδιά μου τοὺ σπαστοῦ! Να υπορῶσα να ήμονια και ἐγὼ ἐκεῖ μαζί τους! — Πτώσις ψυχική δική μου σήμερα. Μελαγχολία. — Συμβαίνει τίποτε;»

Ή προέλασις συνεχίζεται. Καταλαμβάνεται ή Πρεμετή, τὸ Φράσερι, αλλά...

«Επύραμε τοὺς Άγίους Σαράντα — σημειώνει την 6ην Δεκεμβρίου. Άλλά με φοβίζει ή προέλασις. Μεγάλη έκτασις και λίγα σπασμένα»

Αὐτὸ τὸ πεπερασμένον τῶν ελληνικῶν δυνάμεων τὸν κρατεῖ εις διαρκή αγωνίαν. Την παραμονήν του Νέου Έτους κάνει ένα απολογισμόν, ἀναμετρά τὰ δεδομένα και προσπαθεῖ ν' ἀνάληψη αἰσιοδοξίαν από τοὺς ἀσταθμήτους παραγόντας.

«Γιατί ἀνησυχῶ; — γράφει. Βλέπω από τή νύα μεριὰ δεξαμενὴ ἀνδρῶν και ἐφοδίων ἀνελείωσι. Από τή δική μας μεριὰ λιγώτεροι ἀνδρες, πολλὴ λίγα ἐφόδια. Άρα; Άλλά, σκέπτομαι, ἀπὸ τὴν ἐδῶ μεριὰ είναι ή θέλησις και ή ψυχική ἀντοχή. Αοιπὼν, ἀρκεῖ ή ψυχική ἀντοχή να βαστάξῃ. — Αὐτὸ είναι τὸ ζήτημα. — Τί χρόνος αὐτὸς ὁ 1940. — Μεγάλος γιὰ μᾶς. — Πάντα μεγάλος. — Καί τὸ τέλος μας να είναι μεγάλο»

Μετά τὸ συμβούλιον, τὸ ὁποῖον εἶχε μετὸν Ἄγγλον ἀρχιστράτηγον Μέρης Ἀνατολῆς Γουέιδελ τὴν 15ην Ἰανουαρίου, σημειώνει:

«Κατάκοπος. Έκαμα καθήκον μου. Μοῦ ἔρχεται ή σκέψις. Άραγε αν ἐφάρσαιν ἔστω και μικρὰν δυνάμιν εις Θεσσαλονίκην δεν θα παροῦσαν Βαλκανικοὺς; Δεν θα παροῦσαν; Δεν θα παροῦσαν διότι ὅλοι γνωρίζουν τὴν ἀδυναμίαν της Ἀγγλίας! Άλλά ή τόλμη; Δεν θα ἔλεγε να τολμήσωμεν; Φοβερὸν δῆλημμα! Άλλά τί να κάω; Διότι οἱ Γερμανοὶ, και να ήσυχάζουν τώρα, θα ξαναρχίσουν τὴν ἀντίει. Άς περιμένωμεν. Έάν οἱ Ἀγ-

γλοι είχαν διαθέσιμες ἔστω και πέντε μεραρχίες με ἄρματα μηχανικά μέσα... Άλλά δεν έχουν τίποτε»

(Τὸ ἀκριβὲς είναι ὅτι είχαν πλέον, ἀλλ' ἔκαμαν κακὴν κατανομήν τῶν δυνάμεων τῶν. Διότι, ὅπως ὁμολογεῖ ὁ Τσῳρτσιλ εις τὰ «Απομνημονεύματά» του, ἀπασχολοῦσαν εις τὴν Ἀφρικὴν περὶ τὰς 370.000 ἀνδρῶν, ἐνὼ τοὺς ἀρκοῦσαν 40 - 45.000, και προσέφεραν εις τοὺς Τούρκους 10 σμήνη ἀεροπλάνων, ἐνὼ εις τὴν Ἑλλάδα, ποὺ ἐμάχετο νικηφόρως ἀπὸ τριμήνου, ὑπῆρχαν τέσσαρα μόνον).

Ή τελευταία ἐγγραφή του «Ημερολογίου» ἔγινεν ἀπὸ τὸν Μεταξὴν τὴν 17ην Ἰανουαρίου, 82αν ἡμέραν τοῦ πολέμου, και διαλαμβάνει τὰ ἑξῆς:

«Ἐγγλοι ἐπιμένουν να ἔλθουν Θεσσαλονίκην με μικρὰς δυνάμεις πυροβολικοῦ. Κάμνω τὸ σχέδιον τῆς διπλωματικῆς μου ἐνεργείας. Εἰς Παῦλον Γιουνγκολαβιάς διαβεβαίω διὰ τὸν ἄλλον μέτωπον Θεσσαλονίκης ὑπὸ Ἀγγλῶν, ἐκτὸς ἐάν Γερμανοὶ διέλθωσι Δοῦναβιν και εἰσελθῶσι Βουλγαρίαν. Εἰς Ἀγγλους (Πάλαυει ἀρχὰς και κατόπιν Χέινριχ) να μὴ διέλθωσι μετὰ μικρὰς τῶν δυνάμεων Θεσσαλονίκην, ἐκτὸς ἐάν Γερμανοὶ διέλθωσι Δοῦναβιν. — Πῶς να σταματήσῃ τὸ πρᾶγμα. — Ἐργάσθηκα μέχρι βαθείας νυκτός»...

Πολυτάραχον βίον

Ο Ἰωάννης Μεταξάς, πολιτικὸς στρατιωτικῆς προελεύσεως και στρατιώτης με ζωηρὰς πολιτικὰς φιλοδοξίας, διήλθε βίον πολυτάραχον, πλήρη κομματικῶν διαμαχῶν, συνωμοσιῶν, πραξικοπημάτων, φυλακίσεων, ἐξορίων και θανατικῶν καταδικῶν. Δημοφιλὲς οὐδέποτε κατόρθωσε να γίνῃ. Δεν τὸ ἐπέδωξεν, ἄλλωστε, μετὰ τὴν συνήθη μέση, διότι ἐγνώριζεν ὅτι θὰ τοῦ ἦτο ἀνέφικτον. Καί ὅταν τὴν 4ην Αὐγούστου τοῦ 1936 ἐγκαθίδρυε τὴν δικτατορίαν του, μετὰ τὴν ἀνοχὴν ἐνὸς παραλύτου πολιτικοῦ κόσμου, ἐλάχιστοι ἦσαν ἐκεῖνοι ποὺ εἶχαν πεισθῇ περὶ τῆς ἀνάγκης της, παρὰ τὸν κάματον τῆς κοινῆς γνώμης ἀπὸ τὰ κινήματα και τὴν ἀνεπάρκειαν τῶν κομμάτων.

Ή δικτατορία ἦτο ἴσως ή μόνιμος τάσις του. Διότι περιεφρόνει τὴν κοινοβουλευτικὴν δημοκρατίαν και ἦτο πεπεισμένος περὶ τῆς χρεοκοπίας της. Ὅπως ἦτο, φαίνεται, πεπεισμένος και ὅτι δεν τὸν θέλει ὁ λαός. Ή περιφρόνησις, ἄλλωστε, πρὸς τὸν κοινοβουλευτισμὸν, ή ἐκτίμησις πρὸς τὴν ἀποτελεσματικότητα τῶν αὐταρχικῶν καθεστώτων και ή μόδα τῶν δεξιῶν δικτατοριῶν, ἦτο τὸ βασικὸν χαρακτηριστικὸν τῆς περιόδου τοῦ μεσοπολέμου. Ή δικτατορία τῆς 4ης Αὐγούστου ἐταίριαζε και εις τὸν Μεταξὴν με τοὺς ὀλίγους ἀκολουθοῦς του (ἐκ τῶν ὁποίων ἐμετροῦντο εις τὰ δάκτυλα τῆς μίας χειρὸς οἱ πράγματι ἱκανοὶ) και εις τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς. Δεν ἐταίριαζεν ὅμως εις τὸν ελληνικὸν λαόν. Ἐχρειάσθη πυγμὴ διὰ νὰ διατηρηθῇ τὸ ἐπιβληθὲν ἀνελεύθερον (και εις μερικάς ἐκδηλώσεις του κομμικόν) καθεστὼς.

Δεν ἐχρειάσθη ὅμως κανεὶς καταναγκασμὸς διὰ νὰ ὀρθωθῇ σύσσωμον τὸ ἔθνος παρὰ τὸ πλεῖρον του, ὅταν ὁ ἀνάνδρος ἐξωτερικὸς ἐχθρὸς ἠπειλῆσε τὴν ἐλευθερίαν του. Τουναντίον μάλιστα. Τὸ ἔθνος τὸν ἐδέχθη ἀνεπιφυλάκτως ὡς ἀρχηγόν του. Ὁ πόλεμος συνεφιλίωσε —διὰ τοὺς σκοποὺς του— λαὸν και δικτάτορα. Καί τοὺς συνέδεσε μέχρις ὀρισμένου βαθμοῦ. Διότι ὁ Ἰ. Μεταξὰς ἔσχε τὴν ἱκανότητα νὰ διαγνώσῃ τὴν θέλησιν τοῦ ἔθνους και, ἐπὶ πλέον, νὰ τὴν ἐκφράσῃ κατὰ τρόπον λιτόν, ἀξιοπρεπῆ και εὐθαρσῆ ταυ-

τοχρόνως. Θὰ ἤμπορούσε νὰ λεχθῇ, χωρίς τὸν κίνδυνον ὑπερβολῆς και χωρίς καμμίαν διάθεσιν προσωπικῆς μειώσεως τοῦ δικτάτορος, ὅτι ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐπέτυχεν νὰ συλλάβῃ τὸν παλμόν τοῦ ελληνικοῦ λαοῦ εις τὸ συγκεκριμένον και δραματικὸν πρόβλημα, ὕψιστο τὴν ἐξυψωτικὴν ἐπίδρασιν του.

Έάν δεν τὸν ἤρπαζεν ὁ θάνατος, ὁ ροῦς τοῦ πολέμου —ὡς πρὸς τὴν Ἑλλάδα— θὰ ἦτο κατὰ πάσαν πιθανότητα ὁ ἴδιος. Διότι ὁ ελληνικὸς δυναμισμὸς —συνάρτησις τοῦ πληθυσμικοῦ ὄγκου και τῶν ὑλικῶν πόρων— ἔβαινε ἤδη πρὸς τὴν ἐξάντλησίν του. Ἐφεξῆς τὸ κεντρικὸν πρόβλημα ἦτο οὐσιαστικῶς ή διατήρησις τῶν κεκτημένων. Οἱ Γερμανοὶ θὰ προσέθεταν ὅπωςδῆποτε τὰ 80 ἑκατομμύρια τῶν εις τὰ 40 τῶν Ἰταλῶν και θὰ ἔκαμπταν τὴν ἐλληνικὴν ἀντίστασιν. Ἰσως ή κατάρρευσις νὰ μὴ παρουσιάσεν ὀρισμένα θλιβερά συμπτώματα, ποὺ παρουσίασεν. Ἰσως εις τὴν Κρήτην νὰ ἐγίνοντο ὀλιγώτερα λάθη. Τὸ τέλος ὅμως τῆς Μάχης θὰ ἦτο τὸ ἴδιον.

Ὁ θάνατος, ἐνὼ συνεχίζετο ὁ ἀγὼν, δεν ἐπροκάλεσε καταστροφὴν εις τὸ ἔθνος. Διὰ τὸν Ἰ. Μεταξὴν ὅμως ὑπῆρξεν εὐνους — ὁσον σπανιώτατα συμβαίνει εις τὴν ἱστορίαν. Διότι τὸν ἀφῆρπασεν εις στιγμὴν μοναδικῶν συναισθηματικῶν συντονισμῶν πρὸς τὸ ἔθνος και ἀνυπερβλήτου προσωπικῆς δόξης και ἐθνικοῦ μεγαλείου, ποὺ εἶχαν παγκόσμιον ἀκτινοβολίαν. Καί διότι τὸν ἀπῆλλαξεν ἀπὸ τὸ βαρὺ χρέος, ποὺ ἐδημιούργησε μετὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῆς δικτατορίας και τὴν ἀναστολὴν τῆς πολιτικῆς ζωῆς τῆς χώρας. Κάποτε θὰ τοῦ ἐζητεῖτο ή ἐξόφλησις τοῦ χρέους αὐτοῦ ὑπὸ συνθήκας ἀσφαλῶς δυσμενεστάτας.

Κρίνων κανεὶς τὸν Ἰωάννην Μεταξὴν ὑπὸ τὸ πρίσμα τοῦ πολέμου ἀποκλειστικῶς, ἀπὸ τὸ πρίσμα τοῦ ἀναγνωρίσῃ τρία τινά: Πρῶτον, φεῖλει νὰ τοῦ ἀναγνωρίσῃ τρία τινά: Πρῶτον, ὅτι ἐπέδειξε κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς κρίσεως διπλωματικὴν περινοίαν, ἀκαλουθήσας τοιαύτην τακτικὴν, ὥστε νὰ καταστῇ πασιφανὲς ὅτι ή Ἰταλία ἀδικεῖ, γεγονός τὸ ὁποῖον εἶχε και ἐσωτερικὸν και διεθνὴ ἀντίκτυπον. Δεύτερον, ὅτι ἐμερίμνησε διὰ τὴν ἀμυντικὴν προπαρασκευὴν τῆς χώρας και ἐπέτυχεν νὰ τὴν φέρῃ τουλάχιστον εις ἐπίπεδον, ποὺ ἐπέτρεψε τὴν προβολὴν ἐπιτυχούς ἀντιστάσεως κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Καί τρίτον, ὅτι κατηύθυνε τὸν ἀγῶνα νικηφόρως ἐπὶ τρίμηνον ὑπὸ τὴν τριπλὴν ἰδιότητα: τοῦ πρωθυπουργοῦ, τοῦ ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Ἀμύνης και τοῦ ἐπιτελικοῦ.

Κατὰ τὴν τελευταίαν ἐνώπιον τοῦ κοινῶ ἐμφάνισιν του —τὴν ἡμέραν τῆς ὀνομαστικῆς του ἐορτῆς— ὁ Ἰωάννης Μεταξὰς ἀποκρίσας εις τὴν εὐχὰς τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου εἶπεν:

«Ἡμεῖς δεν ἐδημιουργήσαμεν τὰς ἠθικὰς δυνάμεις, τὰς ὁποίας ἀναπτύσσει σήμερον ὁ Ἕλληνας. Αὐταὶ ἦσαν μέσα τῶν, ἀλλὰ ἦσαν ἐν μέρει εις λήθηρον, ἐκοιμῶντο...»

Και συνεπλήρωσεν, ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς ἐκπροσώπους τῶν ἀγροτῶν:

«Σήμερα ἀνταρμιέδονται οἱ κόποι ὁλοτῶν μας, διὰν βλέπομεν σὲ ποῖά ἔργα σημεῖο ἀνέβηκε τὸ ἔθνος μας... Σήμερα ὁ μεγάλος είναι ὁχι ἐγὼ, ἀλλὰ ὁ Ἕλληνας λαός»...

ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ:

• Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΕΡΑ • ΜΗΧΑΝΑΙ ΟΛΙΓΑΙ ΚΑΙ ΑΣΗΜΑΝΤΟΙ • ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΓΕΝΝΑΙΟΙ, ΑΛΛ' ΟΛΙΓΟΙ • ΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΤΩΝ ΑΕΡΟΠΟΡΩΝ ΜΑΣ • ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ ΥΠΕΡΟΧΗ ΤΩΝ ΙΤΑΛΩΝ • ΑΙ ΕΠΙΘΕΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΑΜΑΧΩΝ.

Ο Καζαντζάκης, επί 30 χρόνια, έγραφε, χωρίς νὰ τὸ ξέρη, ἓνα ἄλλο μυθιστόρημα, με ἥρωα τὸν ἑαυτὸ του — στὰ 400 γράμματά του φωτίζεται τώρα, ἀπὸ τὸν ἴδιο, ή ζωή του και τὸ ἔργο του

«Βαρυσήμαντο ἐκδοτικὸ γεγονός» χαρακτηρίζεται στοὺς πνευματικοὺς κύκλους ή πρόσφατη παρουσίασις τῶν ἐπιστολῶν ποὺ ἔστειλε ὁ Ν. Καζαντζάκης στὸν Π. Πρεβελάκη, ἀπὸ τὸ 1926 ὡς τὴς παραμονὲς τοῦ θανάτου του, στὰ 1957. Ἐνας ὀγκώδης τόμος, ποὺ ὁ πλήρης τίτλος του είναι ἀρκετὰ εὐγλωττος: «Ἑτρακόσια γράμματα τοῦ Καζαντζάκη στὸν Πρεβελάκη και σαράντα ἄλλα Αὐτογραφα, ἐκδιδόμενα με Σχόλια ἓνα Σχεδιάσμα Ἑσωτερικῆς Βιογραφίας και τὴ Χρονογραφία τοῦ Βιβλίου τοῦ Ν. Καζαντζάκη ἀπὸ τὸν Π. Πρεβελάκη».

Στις σελίδες ποὺ ἀκολουθοῦν ἔχουν ἐπιλεχθῇ μερικὲς ἀποσπασματικὲς γραμμὲς τοῦ Καζαντζάκη ἀπὸ τὴν πρώτη περίοδὸ τῆς ἀλληλογραφίας. Σ' αὐτὲς φαίνεται καθαρά ή ἀκατάβλητη προσπάθειά του νὰ διαμορφώσῃ τὸ ἔργο του μέσα σὲ σκληρὲς δυσκολίες καθημερινῆς ζωῆς, τὰ ὄνειρα και οἱ χίμαιρες ποὺ καταδίωξε ἐκείνη τὴν ἐποχὴ, τὰ προβλήματα ποὺ τὸν ἀπασχολοῦσαν οἱ φόβοι και οἱ ἐλπίδες του. Μέσα ἀπ' αὐτά, ἔχουν ἀποσπασθῇ και μερικὲς γνώμες γιὰ φίλους, συναδέλφους και πρόσωπα τοῦ περιβάλλοντός του.

Η ΦΩΝΗ ΕΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Τὸν Ὀδυσσεὺ ποὺ ἐγκαταλείπει τὴν Καλιπψή — ὑπομνησὴ τῶν πραγματικῶν περιστάσεων τοῦ ἴδιου τοῦ Καζαντζάκη — παρατάνει τὸ ποικίλον τοῦ βιβλίου, σχεδιασμένο ἀπὸ τὸν Γ. Βαρίλα, ἀπὸ ἀγγειογραφία τοῦ Ε' αἰῶνος.

Και ἔτσι, ἡ παρουσία τοῦ ὁγκώδους τόμου είναι ἐξαιρετικὰ καλωσοιτὴ, ἐνὼ ή διάρθρωσις της εἶναι τοῦ, εἴλω, ἐποικοιμιατικῆς, εἴτω ποὺ ὁ ἀναγνώστης ἔχει σὴν διάθεσιν τοῦ ἑνα ἀφανασιμένο ἀπὸ τὴν ἀποψη βιβλίου.

Ο χαιρετισμός

Η άλληλογραφία άρχίζει στις 31 'Ιουλίου 1926 και κρατάει ως την 1η Αύγουστου 1927. Στο πρώτο γράμμα ο Καζαντζάκης (ήταν τότε 43 χρονών) αναγγέλλει στον Π. Πρεβελάκη (μόλις 17 χρονών) ότι την μεθεπομένη φεύγει για την 'Ισπανία, ως απεσταλμένος του «Ελευθέρου Τύπου». Το τελευταίο γράμμα, ένα επιστολικό δελτάριο από το Τόκυο, είναι ένας αποχαιρετισμός.

«Όλα ως τώρα πάνε καλὰ χαίρουμαι διαπιστώνοντας πόσο ή ψυχή του ανθρώπου είναι παντοδύναμη. Αύριο φεύγω για την Αϊόσκα, κι ανυπομονώ να χαιρετήσω — και ν' αποχαιρετηθώ — και τούτη την ύμνη της γῆς. Κάθε στιγμή από την άκρα ε-ιούτη του κόσμου σὰς στέλνω χαιρετίσματα.

Με την επιστροφή του από την 'Ισπανία (1926), ο Καζαντζάκης εγκαθίσταται στην Αίγινα για να συνεχίσει το γράψιμο της «Οδύσσειας», που είχε άρχισει το 1924 στην Κρήτη. Ζητεί από τον φίλο του διδία, τε-τράδια για το γράψιμο και 100 δράμα κα-ραμέλλες απ' του Τσίτα.

Ανεβαίνουν κάποτε το θράδι τα παιδιά απάνω στην ταβάρα και δεν έχω τίποτε να τους δώσω και τρεπώνται

Μιά χίμαιρα

Εκείνη την εποχή τυπώνει τον «Νικηφόρο Φωκά» και τον άπασχολεί ή πραγμα-τοποίηση μιάς ιδέας του: Νά ιδρύση ένα πνευματικό «φαλαγγείο» στον «Αν-Γιάννη τον Κυνηγό. Αλλά για την παραχώρηση της περιοχής αρμόδιος ήταν ο Αλέξαν-δρος Παπαναστασίος, τότε ύπουργός Γεω-ργίας.

Είδα τον Παπαναστασίον για μιὰ στιγμή. Είπε, θά συνεννοηθεί με τον Κ. Έλευθε-ρουδάκη,

Και σ' άλλα γράμματα επανέρχεται:

- Η Κα Λαμπούδη μου γράφει ανήσυ-χηστικά για το Μοναστήρι.
- Γι' αυτό σὰς παρακαλώ, μιλήστε του κ. Έλευθερουδάκη να πάει να δρεί τον Παπαναστασίον να εξετάση μόνος τον το θεμελιακό αυτό ζήτημα: υπάγεται ή όχι ή Μονή «Αι-Γιάννη στο βπ. Γεωργίας;
- Κι ακόμα τούτο να παρακαλέσει τον Παπαναστασίον: Είτε υπάγεται, είτε μη να οπρώξει την ύπηρεσία του να τελειώ-σει το ζήτημα της παραχώρησης του δά-σους που ζητούμε.
- Μου χαιρετάτε τον κ. Έλευθερουδάκη και να μην ξεχάσει το Μοναστήρι. Θέλου-με από τον Παπαναστασίον τούτη την ά-πάντηση: «Εξαρτάται από αυτόν ή όχι ή παραχώρηση του μανιτωμένου χώρου».
- Για το Μοναστήρι μιὰ καλή είδηση: Οι «διαλελυμένες» μονές υπάγονται πάλι στο βπ. Γεωργίας και όχι στην Αεροπορική Αμυνα. Θά γίνει ανάγκη να πάω με τον Σκουριώτη σπίτι του Παπαναστασίον. (Αύγουστ. 1927)

Ο πυρετός

Σ' όλα τα γράμματα υπάρχει σαν στα-θερή επιπόδα ή ακατάβλητη επιθυμία του να τελειώσει το έργο που τον βασανίζει κά-θε φορά. Άλλοτε γίνεται κραυγή αγωνίας και άλλοτε παράπονο για τις δυσκολίες που

άντιμετωπίζει. Η εργατικότητα του είναι α-κατάβλητη και πραγματικά υπεράνθρωπη. Δουλεύει, δουλεύει μέρα - νύχτα.

- Σς 3 - 4 μέρες τελειώνει και το Ρ (σημ.: της «Οδύσσειας»). Αρχίζω ν' α-νυπομονώ για την βίαιη αυτή επιφοίτηση, που τόσο διαρκεί, και που ακόμα, όχι μο-νάχα δεν με κούρασε, μα νοιώθω πώς ό-λοένα δυναμώνει. Θαρρώ πώς τούτοι οι μήνες είναι οι καλύτεροι της ζωής μου. (1 Αύγουστου 1927)

- Φοιχτές είναι οι ζέστες τις μέρες τού-τες και μάχονται να νικήσω την φυσική αυτή δύναμη και να δουλέψω στο πείσμα της. Έτσι, ό πόνος και ή χαρά διπλασι-άζονται. Το Σ τελειώνει και γρήγορα άρ-χίζει το Τ.

Αδιάκοπη μάχη

Αλλά και το παράπονο για τις οικονο-μικές δυσκολίες, που θά τον συνοδεύουν πάντοτε, είναι φανερό. Ο Καζαντζάκης ά-γωνίστηκε σκληρά και τίμια για να κερδι-ση τα μέσα για την ζωή του. Η πνευματική του εργασία του άπέφερε οικονομικό όφε-λος, μόνο όταν έγινε συγγραφέας με διε-θνή επιτυχία, στα τελευταία χρόνια της ζω-ής του.

Ός τότε, όμως, ζούσε κάνοντας μετα-φράσεις, από συνεργασίες σε διάφορες έφη-μερίδες και σε έγκυκλοπαιδείες. (Έλευθε-ρουδάκη - Πυροού).

Και συχνά διαβάζουμε γραμμές σαν αυ-τές:

«Όμως, έλειδή ό φίλος μου έκδότης της «Νέας Ζωής» δεν έχει χρήματα, ύ-πόκειται μονάχα να μου κάνει μιὰ καλήν έκδοση το Γενάρη, 1.500 - 2.000 αντίτυ-πα, και να μου δώσει ως άμοιβή μονάχα 200 αντίτυπα. Αργάτερα, διαν θά βγούν τα έξοδα, τότε μονάχα χρηματική άμοιβή.

Πρόκειται για το διβλίο του «Ταξιθεύον-τας», με έντυπώσεις από την 'Ισπανία, 'Ι-ταλία, Αίγυπτο και Σινά, που έκδόθηκε στην Αλεξάνδρεια.

Και ή άμοιβή θά ήταν βέβαια τα 200 αντί-τυπα, γιατί λίγο άργότερα γράφει:

«Όμως, αυτό δέ λύνει το ζήτημα. Πρέ-πει τον Όχιώδη να βρω μετάφραση, ή δ,τι άλλο, να πληρώσω τα χρέη μου τούς μήνες που δούλευα την Οδύσεια. (25.8.27)

Η διαρκής αναζήτηση της βιοποριστικής εργασίας τον κατέχει πάντα. Ψάχνει, συν-εννοείται, έλπίζει, παρακαλεί, ζητεί την βι-βλιογραφία και βοηθήματα για τα άρθρα του στο Λεξικό.

- Χιτες τέλεγα την Οδύσεια το πρωί. Σήμερα άρχισα τα άρθρα. (24.9.27)

- Σκέφτηκα να πάω όλα — αν είναι λεύτερα — όλα τα όνόματα ζωγράφων και γλυπτών. Αλλά ν' ενδιαφέρουν πολύ. Κοι-τάζετε, αν είναι δυνατόν.
- Χάρηκα πολύ που σὰς άρέσουν τα άρ-θρα. Κι εύχαριστώ πολύ που διατιμήθη-καν σε άψηλή τιμή. (Οκτ. 1927)

- Δεν κουράζομαι καθόλου. Γράφω πολύ ήσυχα, εύκολα, διασκεδάζοντας. «Αν τού-τα, το ξέρετε, δεν μπορούν να μάς κουρά-σουν».
- Έχω ως τώρα γράψει μιὰ πενηνταριά άρθρα, δηλαδή, δέκα στο Β της γαλλι-κής, ιταλικής και άμερικανικής φιλολο-γίας. Εργάζομαι πολύ, με κέφι, χωρίς κούραση. Είδα πώς έσο κι αν φαίνεται άναρη ή δουλειά αυτή, μου άρέσει. (5.10.27)

- Μακάρι να μου στέλνατε μερικά όνόμα-

τα απ ότ ή γαλλική και ιταλική φιλολογία, ενδιαφέροντα που να γράφω, να μη μείνω άνεργος... Σας εύχαριστώ για τούς 170 φιλοσόφους' θά πάω όλους τούς φιλοσό-φους, αν και αυτό είναι πολύ δυσκολώ-τερο από τούς φιλόλογους και τούς ζω-γράφους. Μά πρέπει να δουλέψω γενναία.

Μετά το ταξίδι του στη Ρωσία, που κρά-τησε δυό περίπου χρόνια (1927 - 29), έγ-καταστάθηκε σ' ένα βουνό της Τσεχοσλο-βακίας, για να γράφη τις έντυπώσεις του και να συνεχίσει το έργο του.

- Ανυπομονώ να τελειώσω με όλα τα έ-φημερα που με άπασχολούν τώρα... ό άρ-τιος σίγος είναι ή μόνη σωτηρία της ψυ-χής (1929).

Ακόμη σὰς παρακαλώ τούτο: ροπή-στε αν ό Δημ. Λαμπράκης ή κανένας άλλ-ος δέχονται μερικά (10, 15, 20) από τα άρθρα μου για Ρωσία, Γεωργία, Αρ-μενία — με πληρωμή. Έχω πολλή ανάγ-κη από χρήματα και θέλω τα χρήματά του Έλευθερουδάκη όσο μπορού να τα κρατώ ύστερην.

(1929 - Τσεχοσλοβακία)

Αλλά και πάλι άπογοστεύεται και συγ-κροτεί με άξιοπρέπεια το παράπονό του:

- Για τ' άρθρα δεν γράφω κανενός στην Ελλάδα. Δεν έχω, καθώς καταλαβαίνω, καμιά έλλίδα να γίνουν δεκτά. Πάει κα-λά. Μακάρι να κοιτέ κάθε μου πιθανότη-τα εργασίας στην Ελλάδα. Μακάρι να μη γίνετα ποτέ. Δεν τη θέλω. Μονάχα ή Κρήτη με κατέχει ακόμα και πάντα. (1929)

Η «Οδύσεια»

Και σ' ένα μήνα τελειώσει το Τόδα-Ράβα. Ήθελε να το κάνει 800-1000 σελίδες, μα ή-ταν αδύνατο να βρή έκδότη για τόσον ύγ-κο. Και το περιώρισε στις 400. Κι άμέσως ή «Οδύσεια», το μεγάλο όραμα της ζωής του, που τον άπασχολούσε αδιάκοπα και μετά την έκδοσή της, το 1938.

Έμένα ή ζωή μου πάλι μπηκε στην μεγάλη τρικυμία της «Οδύσσειας», έν-τυπό πριν χαράξει ή μέρα, κι αρχίζω, ως τη νύχτα... Υπολογίζω το Μάρτη θά ναι γραμμένη. Σχεδόν κανένα παλιό στίχο δε χρησιμοποιώ την ξαναγράφω δηλ απ' αρχής. (1929)

Αμέσως όμως τον διακόπτει ή σκληρή ανάγκη και γράφει από το έρμητηριό του στο βουνό της Βοημίας:

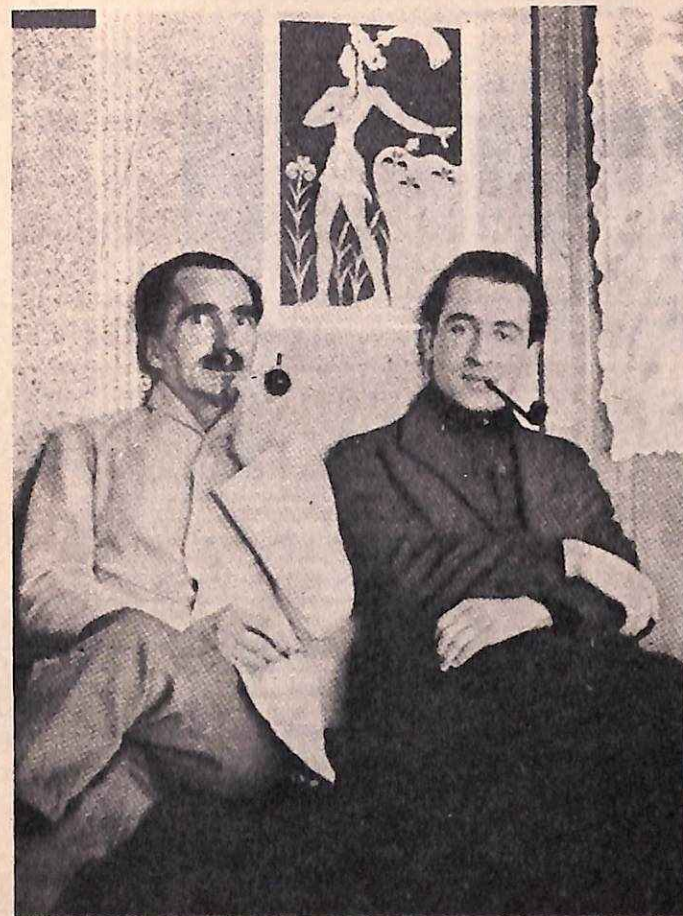
Τη ζωή αυτή, για λόγους οικονομι-κούς, δε θά μπορέσω να την εξακολουθή-σω πολύ. Και σκέφτηκα πρι ν' άποτανωθ όσον Έλευθερουδάκη αν μπορεί να μου δώσει εργασία, να ρωτήσω πρώτα Σας: 1) Αν υπάχει πιθανότητα να μου δώσει. 2) Τι να του ζητήσω. Αν δεν μπορώ να κάμω την εργασία αυτή εδώ, θά πάω στο Παρίσι, όπου θά 'χω τα βοηθήματα που μου χρειάζονται.

Κάποια έλλίδα έλαμψε ξαφνικά, μα ή-ταν πολύ σύντομη:

- Φαίνεται πώς προ δύο μηνών λίγον έ-λειψε να γίνει πλούσιος: σ' ένα μεταλλείο που έχω, μιὰ άγγλική εταιρία έδωσε 12. 000 άγγλικά λίρες' μα την τελευταία στιγμή θεώρη άλλο μεταλλείο... En atten-дан, άς δουλέψω.
- Έγώ έδώ, δουλεύω με την ίδια αγρι-ότητα και ύγεια.

Δύο όνειρα

Σαν μοναδική τύχη φάνηκε για μιὰ στι-γμή ό διορισμός του στο διεθνές 'Ινστιτού-

Ο Νίκος Καζαντζάκης και ό Παντελής Πρεβελάκης, σιό Γκρόττεσχαμ, τον 'Ιανουάριο του 1932. Ακόμα και στην ξενιτιά ή ιδέα της Κρήτης συνάδευε τον συγγραφέα του «Καπετάν Μιχάλη», που δεν παρέλειψε να στολίση το άπέρητο δωμάτιό του με τό αντίγραφο της Μινωικής τοιχογραφίας.

το Πνευματικής Συνεργασίας. Για να πάρη έμως την θέση αυτή, έπρεπε να τον προ-τείνει ή ελληνική κυβέρνηση. Η ιδέα αυτή είχε άρχισει από την Αίγινα, αλλά επανήλ-θε άργότερα, όταν βρισκόταν στην Τσεχο-σλοβακία. Επίσης ύπήρχε και άλλη μιὰ έλ-πίδα: Το ύπουργείο Παιδείας (όπουνος ό Γ. Παπανδρέου) είχε εξαγγείλει την πρό-θεσή του να μεταφράση τούς άρχαίους συγ-γραφείς, είχε μάλιστα εισηγηθί τον σχετικό νόμο.

Του Παπανδρέου έγραφα για το άλλο σχέδιο που είχαμε στο Institut de Collabo-ration Intellectuelle. Εξαργιάται από τον Μαρτή που είναι φίλος μου, κι από τον βπ. των Έξωτερικών, που με θεωρεί μπόλο-δικο και φυσικά από τον παντολάτωνα (έν-νοεί τον Ελ. Βενιζέλο), που έχει ανστη-γιάδη αντίπαλεια εναντίον μου. Μήπως δεν έλεγε ό άνηγιός του ό Σαριδάκης πώς είμαι «ο άιοχος της Ελλάδος»!... Μά ό Βενιζέλος δεν καταλαβαίνει τίποτα, μήτε Θουκυδίδη, κι αν του πούν πώς θέ-λω να τοποθετηθώ στο Institut, αντιπρό-σωπος της ελληνικής Intelligencia θά σφύρει ύστερικές γνώμες. Πάντως έγραφα στον Παπανδρέον. (1929)

Ο Γ. Παπανδρέου όμως δεν άπάντησε στην αίτηση του Καζαντζάκη για το 'Ινστι-τούτο και τον Πλάτωνα.

Και στα γράμματά του αναφέρεται συ-χνά σ' αυτό το θέμα.

- Έγραφα τόσες φορές στον Παπα-νδρέον για το άλλο ζήτημα (Σας παρακα-λώ κρατάτε το άπόλυτως μυστικό) μα δεν έλαβα καμιάν άπάντηση. Τώρα που εί-ναι ό Παπανδρέου κι ό Μαρής, ήταν μο-ναδική ευκαιρία. Και θά 'ταν ή πλήρης σωτηρία μου. Δεν ξέρω τί να κάνω. (1930)
- Πριν γίνει ύπουργός (σημ. ό Γ. Πα-πανδρέου) του 'γραφα να δει το Μαρή

(ό ύπουργός των Οικονομικών παίζει σπουδαίο ρόλο, γιατί μονάχα αν δώσει λί-σιωση θά 'χει αξία ή θέση). Τον είδε, και ό Μαρής του ύποσχέθηκε. (Μά οι ύποσχέσεις του Μαρή, διαν δεν άφορά το άιομικό κομματικό σφάγρο, καμιά δεν έ-χουν αξία). Τώρα που 'γινε ύπουργός, μου 'γραφε πώς έκαμε έγγραφο στο ύπουθ-γείο Έξωτερικών και ρωτά τί γίνεται με τις θέσεις αυτές... Ο Παπανδρέον μου γράφει συνάμα πώς θά κάνει ό,τι μπορεί και περιμένει τώρα την άπάντηση στο έγγραφό του.

- Ο Βενιζέλος βέβαια είναι το παν. Α-ραγε διατηρεί εναντίον μου την παλιά του αντιπάθεια; 'Ιδέα δεν έχω. Μά αν αυτός θελήσει, δηλ μάς ή μόρια κανονίζεται. (1930)

• Έγώ έχω πολύ φίλους τον Καζαντζά-κη, Παπαναστασίον κλπ., μα αυτοί είναι τώρα άνιστροι. Η μεγαλύτερή μου πε-ποίθηση είναι ό Παπανδρέον, σιέρος μου φίλος. (1930)

- Η θέση του Γρυπάρη δεν μ' ενδια-φέρει καθόλου (σημ.: στο ύπουργείο Παι-δείας). Ο Πλάτωνας πολύ. Έγραφα του Παπανδρέον, κι διαν θά 'ναι ή ώρα, θά μου κάνατε μεγάλη χάρη να τον δείτε. «Ο-λοι έχουν καλές προθέσεις, μα όταν πρό-κειται για καλό πρέπει να τους σκουπίς» για το κακό πάνε και μοναχοί τους. (1930)

• Αν θένε να πάροινε τον Πλάτωνα, δε μπορεί να γίνει αν δεν πάω προσωρικά στον Παπανδρέον. Όταν με ρωτάει στην Ελλάδα, θά ενδιαφέρεται περισσότερο. (1930)

- Θά γράφω στον Παπανδρέον για τον Πλάτωνα, μα δεν έχω πολλές έλλίδες.
- Εξαργιάται από την Ακαδημία ή έκλο-γη του μεταφραστή, κι έτοιμώς άδυνα-τον να μάς διαλέξουν έμιας κι ό Παπα-νδρέου ποτέ δε θά θελήσει να πατήσει πόδι. (1930)

- Για τον Πλάτωνα τί να έλπίζουμε; Ο Παπανδρέον είναι ακόμα ύπουργός; Τώ-ρα που δε διαβάζω έλληνικές έφημερίδες δεν ξέρω τί γίνεται. (1930)
- Τίποτα νεώτερο. Από τον Παπανδρέον καμιά έλλίδα. Φοβάται να μου φανεί και σιό παραμικρό χρήσιμος. Θά του ξαναπώ για το Βλασιό, μα καμιά δεν έχω έλλί-δα. (Σημ.: Για την έκδοση των Απάν-των του Ρεθυμνιώτη λαογράφου Παύλου Βλασιού). (Δεκ. 1930)
- Από τον Καλομοίρη καμιά φωνή. Για τον Πλάτωνα δεν ξέρω αν αξίζει να ξαναγράψω του Παπανδρέον θά 'ταν πε-ρίφημη για μάς έργασία περιμένοντας τον Όχιώδη 1931. (1930)
- Επίσης έγραφα του Φαρανιάτου και τον παρακαλώ και για τον Καλομοίρη και για τον Πλάτωνα. Του λέω να μιλήσει του Παπανδρέον, γιατί ίσως το γράμμα μου να παραπέσει. Έγώ άμέσως θά 'ρθω στην Αθήνα, διαν-μω γράφετε πώς ψη-φίστηκε το νομοσχέδιο κι είναι ανάγκη να 'ρθω προσωπικά να μιλήσω του Παπα-νδρέον. Μά ψηφίστηκε; 'Ιδέα δεν έχω.
- Θά κατέβω άμέσως στην Ελλάδα να του μιλήσω προσωπικά, αν ό νόμος ψηφί-στηκε κλπ. Σας παρακαλώ, γράφετέ μου.

Νέες άγωνίες

Από τη Βοημία, ό Καζαντζάκης πήγε στο Παρίσι, όπου τελείωσε τη δίτομη ιστορία της Ρωσικής Λογοτεχνίας για τις εκδόσεις Έλευθερουδάκη. Αλλά πάλι προκύπτουν και εκεί τα ίδια όξυτάτα προβλήματα.

- Θά γράφω του Έλευθερουδάκη, κι αν δεν έχει καμιάν άλλη εργασία να μου δώσει —μετάφραση ή πρωτότυπη— θ' α-ναγκαστώ να φύγω και δεν ξέρω τί θά κάνω. Μακάρι να μου 'στέλνε μετάφραση, θά 'ταν πιο commode, γιατί θά 'φευγα από το Παρίσι σε μιὰ ήσυχη άκρογιαλιά γαλ-λική να δουλέψω. Το Παρίσι είναι καλό για όσους δεν τό 'δαν ή για τούς άφελείς ή για τούς γλεντιέδες ή τούς τεμπέληδες.
- Αύριο θά γράφω του Έλευθερουδάκη και να δώσω. Τι νιορή; Τί νιορή; Τί νιορή; ή έξωτερική σου ζωή από μιάν άπάντηση έ-νός ανθρώπου! Όμως τί χαρά να ξέρεis πώς μέσα σου είναι έτοιμος να νικήσεις κάθε έξωτερικό εμπόδιο! (1930)

Σε λίγο όμως ό Έλευθερουδάκης του αναστέτει να γράφη άρθρα για το Λεξικό του. Και γράφει ότι τρέχει από βιβλιοθήκη σε βιβλιοθήκη να βρή βοηθήματα και βι-βλιογραφία. Βρίσκει έγκυκλοπαιδείες παλι-ες, κάνει πολλές ώρες στο μέτρο και για πρώτη φορά σημειώνει:

- Μά δηλ αυτή ή τεράστια κούραση μ' έ-ξαντίει. Προσιμώ να γνωρίσω τα άρθρα ά-νυπομονώ μονάχα να δώ αν ό Έλευθε-ρουδάκης θά μου στείλει άλλη εργασία.

Καινούργιες όμως δουλειές έρχονται σχεδόν άμέσως. Αναλαμβάνει να γράφουν μαζί με τον Πρεβελάκη ένα Γαλλοελληνικό Λεξικό 1500 περίπου σελίδων. Και ό Έλευ-θερουδάκης δίνει παραγγελίες για μετα-φράσεις και διασκευές μιάς σειράς παιδικών βιβλίων.

Τσβάιχ: Απογοήτευση

Ο Στεφάν Τσβάιχ, που διάβασε την «Ασκητική» μου γράφει ένα ένδοξα έρ-γος γράμμα... και μου προτείνει αν θέλω να το στείλωτε θεμέλι να τυπωθεί — α-νι-

ΣΤΟ ΣΑΛΕ ΤΟΥ ΑΓΓΛΟΥ ΤΣΑΡΛΣ ΟΥΪΛΜΕΡΣ ΦΙΛΟΞΕΝΗΘΗΚΕ Η ΤΖΑΚΤ

Η ΧΕΙΜΕΡΙΝΗ ΑΝΟΙΞΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ KENNENTY

ΕΝΑΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΟΥ ΣΚΙ ΑΝΕΛΑΒΕ ΤΗΝ ΒΑΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΗΣ Κας KENNENTY

Η ζωή κέρδισε και πάλι την Ζακελίν Κέννεντυ, που ή σφαίρα του "Οσβαλντ έφθασε για να την μεταβάλει από πρώτη κυρία των 'Ηνωμένων Πολιτειών στην πιο θλιμμένη γυναίκα του κόσμου. Δειλά, αποφεύγοντας όσο ήταν δυνατόν την δημοσιότητα, έκανε πέρυσι την πρώτη, μετά την τραγική δολοφονία του συζύγου της, κρουαζιέρα στα νερά της 'Αδριατικής, με ένα φιλικό γιότ. Ένας οικογενειακός φίλος, ο επιχειρηματίας Τσάρλς Ουίλμμερς, της παραχώρησε έφετος την έπαυλή του στο Γκστάαντ της 'Ελβετίας, όπου η Ζακελίν πέρασε τις χειμερινές διακοπές της με σκι και παγοδρομίες, με την συντροφιά των παιδιών της, της Καρολίνας και του μικρού Τζών. Την μόνωση όμως και την ήσυχία που ήλπιζε να βρει στο χιονισμένο τοπίο, διетάραξαν, όπως πάντα, οι δημοσιογράφοι σε βαθμό που ο συνοδός της κ. Τζών Γκάλμπραϊθ, πρώην πρεσβευτής των 'Ηνωμένων Πολιτειών στην 'Ινδία, αναγκάστηκε να κάνει έκκληση στην φιλοξενία και στην αδρότητα του εύρωπού τύπου.

Η ΤΩΣ ΠΡΩΤΗ ΚΥΡΙΑ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΕΚΑΝΕ ΜΙΑ ΚΟΜΨΟΤΑΤΗ...

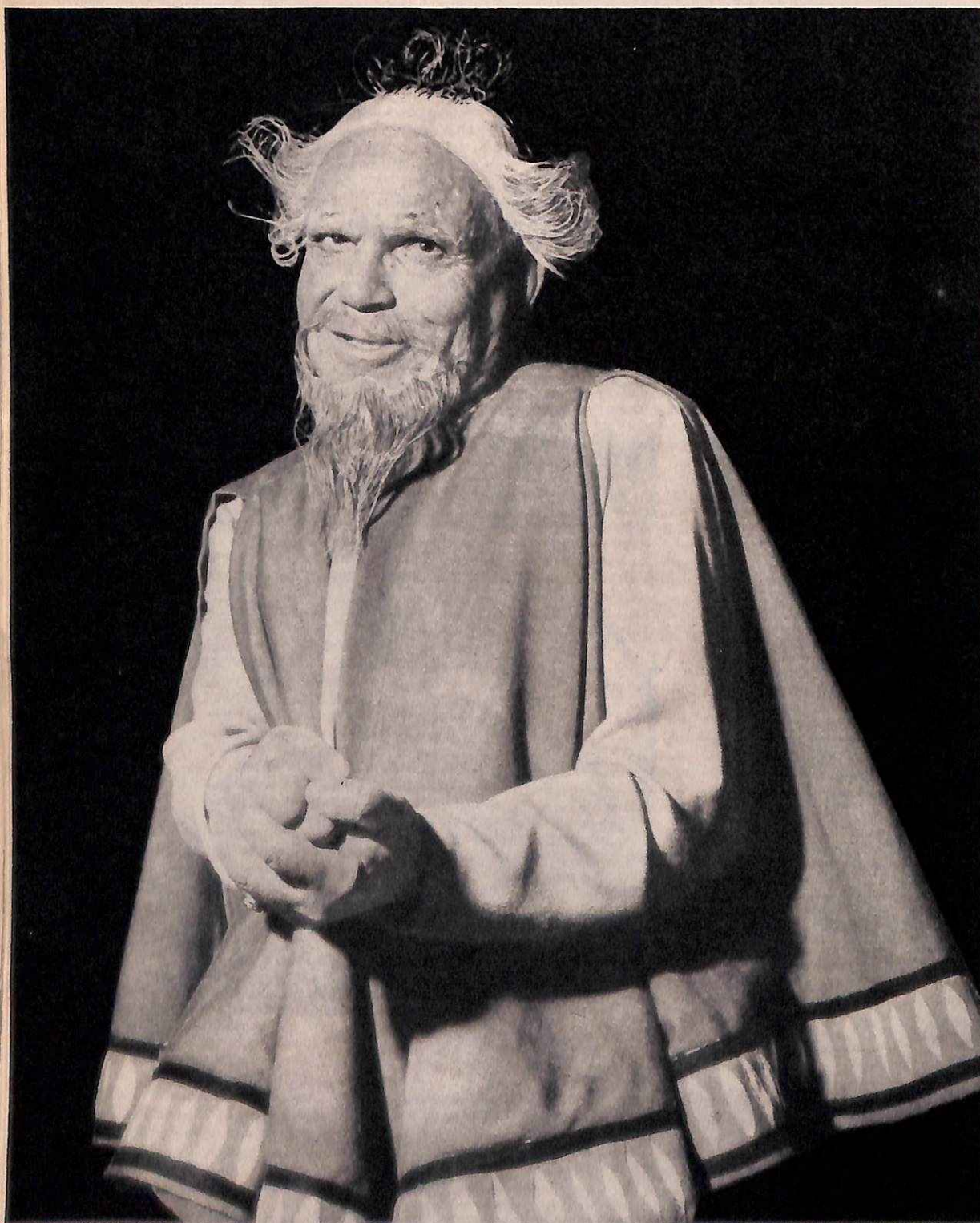
...ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΣΤΟ ΓΚΣΤΑΑΝΤ ΜΕ ΤΗΝ ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΗ ΠΕΡΙΒΟΛΗ

ΜΕ ΤΗΝ ΣΥΝΟΔΕΙΑ του καθηγητή της, η Κα Κέννεντυ (δεξιά) ανεβαίνει στην κορυφή 'Εγγλί. 'Η Καρολίνα και ο Τζών (άνω) απολάμβαναν μαζί με την μητέρα τους διαδρομές με το έλκηθρο...

Δεν είναι όμως μόνο οι δημοσιογράφοι και οι φωτορεπόρτερς. Έκατοντάδες κάτοικοι και περιηγητές παραδοκούν κάθε μέρα στους δρόμους του Γκστάαντ την εμφάνιση της Τζάκ, προβαίνοντας σε ποικίλες εκδηλώσεις αγάπης και θαυμασμού. Παρά να πελώρια μαύρα γυαλιά που σκεπάζουν το πρόσωπό της, ο κόσμος δεν δυσκολεύεται να την αναγνωρίσει και στο 'Εγγλι η Ζακελίν αναγκάστηκε να εγκαταλείψει το σκι της και να επιστρέψει με το τελεφερίκ στην έπαυλη 'Ερακίνας. Είναι μια άργη, αλλά σταθερή επιστροφή στην ζωή, την οποία όμως δλος ο κόσμος παρακολουθεί με αγάπη και θαυμασμό - τον ίδιο θαυμασμό που του ενέπνευσε το θάρρος και η καρτερία της κάτω από το σκληρότερο κτύπημα που δέχθηκε ποτέ γυναίκα.

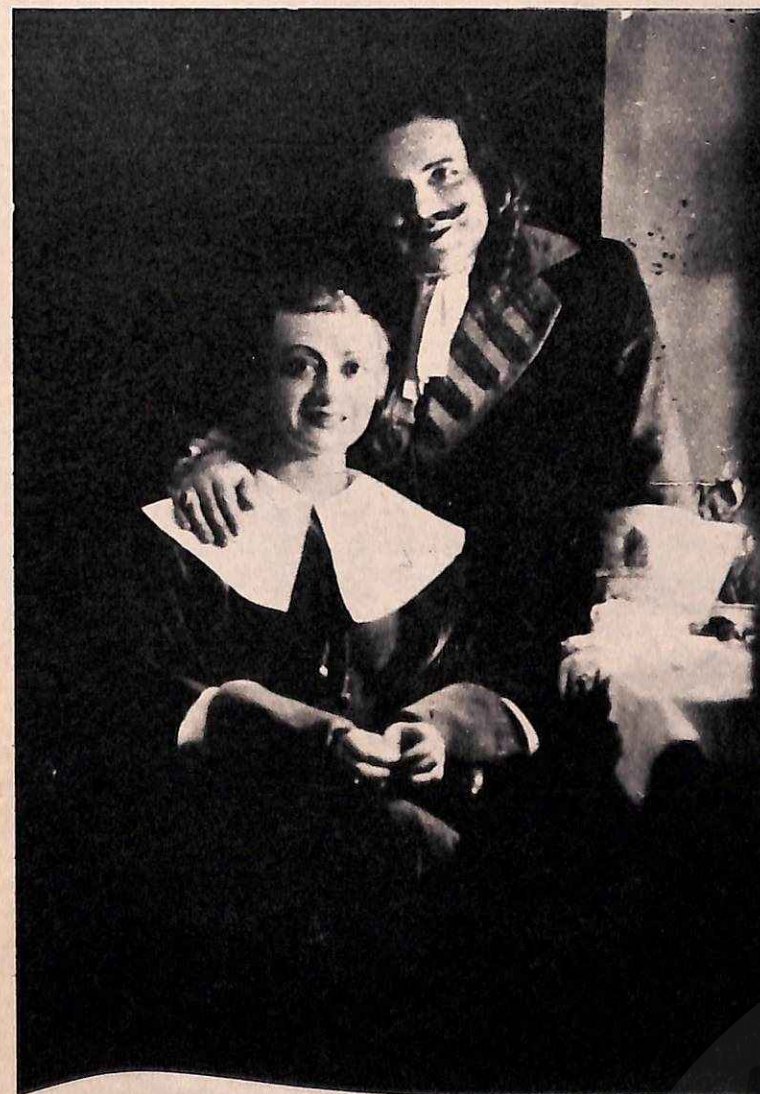
Ο ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΛΗΝΟΣ στον «Δύσκολο» του Μενάνδρου, που διδάχτηκε από την σκηνή του «Εθνικού Θεάτρου» το 1960, με σκηνοθεσία του 'Αλ. Σολομού. Ήταν η τελευταία εμφάνισή του στην ελληνική σκηνή. Μετά από αυτήν αποσύρθηκε για λόγους υγείας.

ΔΥΣΚΟΛΟΣ ΓΛΗΝΟΣ

Υπάρχουν μορφές του θεάτρου και της λογοτεχνίας που η προσφορά τους στην πνευματική καλλιέργεια της χώρας τους δεν μετριέται μόνο με τις επιτεύξεις της προσωπικής τους δημιουργίας. Είναι αυτοί που συμβάλλουν ευρύτερα, με την πίστη, την ζωή και την δραστηριότητά τους, στην διαμόρφωση ενός γενικότερου καλλιτεχνικού κλίματος. Ένας κλίματος που θερμαίνει και όλους τους άλλους· και αυτό έχει άνυπολόγιστη σημασία για την πνευματική ανάπτυξη ενός λαού και την άνθηση του πολιτισμού του.

Σπάνια ήθοποιος κατάρθωσε, όσο ο Γληνός, να κρατά σ' ένα ύψηλο επίπεδο όλες τις έρμηνείες του. Μά η μέγιστη τιμή που του αξίζει δεν είναι μόνο για τις έρμηνείες του, για τα αδιάπτωτο ύποκριτικό του ταλέντο. Είναι και για την πίστη του. Για την ζωή που έπλεσε με τα ιδανικά και τους αγώνες του· για τον δρόμο τον καλό, που τράβηξε ήρωικά, ακλόνητα ως το τέλος. Το θέατρο το έβλεπε σαν λειτουργήμα. Σκοπός του ήταν να ανέβη το κοινό στο ύψος των μεγάλων ποιητών. Κι όχι να κατέβη ο ήθοποιος στη φτήνεια της δοκιμασμένης ρουτίνας, για να δρέψη επιτυχίες εύκολες. Φανατισμένος, αδιάλλακτος στην πίστη του. Σκληρός, με δηκτικότητα, για ό,τι λέρωνε τον χώρο του θεάτρου και έρχιχε το λειτουργήμα από την ύψηλη απαστολή στην πρόχειρη, κακή κερδοσκοπία. Μελετούσε· αγωνιζόταν. Χωρίς παρεκκλίσεις. Προσηλύτιζε και άλλους. Σε όποια δουλειά βρισκόταν, ή στάθμη ανέβαινε.

Την επιτυχία των παραστάσεων και των ήθοποιών δεν την

απέδιδε μόνο στο ταλέντο, αλλά και στην παιδεία, στην κατάρτιση· την έβλεπε σε συνάρτηση με την γενικότερη πνευματική ανάπτυξη του τόπου. Μπόρεσε να συλλάβη από τους πρώτους την σημασία που είχε η επικράτηση της γλώσσας του λαού στο θέατρο. Και να βρεθή και γι' αυτό δίπλα στην Μαρίκα Κοτοπούλη.

Κι ακόμα άνοιξε τον ορίζοντά του με σπουδή λογοτεχνίας, φιλοσοφίας, αισθητικής, κοινωνιολογίας, με ό,τι ένοιωσε ότι κραταιώνει το ένστικτο του ήθοποιού και πλουτίζει τον έσωτερό του κόσμο. Θέλησε να μεταδώσει και σε άλλους τις γνώμες που πίστευε ότι τον είχαν διαπλάσει και εξέδωσε με έξοδά του τις «Ωρες σκηνης», μια από τις πιο σημαντικές εκδόσεις στην χώρα μας κειμένων γύρω από το θέατρο.

Πολλά κατά καιρούς γράφθηκαν για την ζωή του. Άς θυμηθούμε όμως τα πρώτα του δήματα, μέσα από το δικό του αυτοβιογραφικό κείμενο, που δείχνει και όλη την αταπάρνηση και το ήθος του στον δρόμο που ακολούθησε:

«...Λοιπόν; Λοιπόν, πώς έγινε η αρχή; Τώρα, που έχω φτάσει σε κάποιο σταθμό της θεατρικής μου προσπάθειας, στοχάζομαι με συγκίνηση και κάποιο δέος αυτή τη μοιραία στιγμή, που μπορεί να σφραγίσει όλη μας τη ζωή. Την αρχή! Σκέφτομαι το στίχο ενός Άραβα ποιητή:

«Ω, μεγάλη στιγμή, που κάνουμε το πρώτο μας δήμα. Δε μας αφήνεις ποτέ. Είσαι η δεύτερη γέννησή μας».

Η δικιά μου «μεγάλη στιγμή» ήταν στη Σμύρνη, το 1911. Μό-

λις τελειώνα το γυμνάσιο. Οι επιτυχίες μου σε μαθητικές και έρασιτεχνικές επιδείξεις κ' ένας σαιξπηρικός δασκάλος μου με έλχαν σε αδιάκοπες γκρίνιες με τους δικούς μου. Τους βασάνιζα να βγω στο θέατρο. Τα μπουλούκια της Σμύρνης, που σ' αυτά ξεπέφτανε και δόξες σαν την Εύαγγελία Παρασκευοπούλου, οι περιπλανήσεις των, η αγωνία των για την αύριο, μα και η φανατική προσήλωση στο άστοργο έπαγγελμά των, ο Σαίξπηρ, οι απαγγελίες μου, που αναστάτωναν το σπίτι μου και την γειτονιά, έλ' αυτά, που μέσα μου σχημάτιζαν ακαθόριστα, το πρώτο μου θεατρικό ιδανικό, ήταν κάτι που δεν μπορούσαν οι δικοί μου να καταλάβουν. Αυτό μ' έρχιχε σε απελτία. Αυτό μ' έκανε να αισθάνομαι δύσκολα μέσα στο σπίτι.

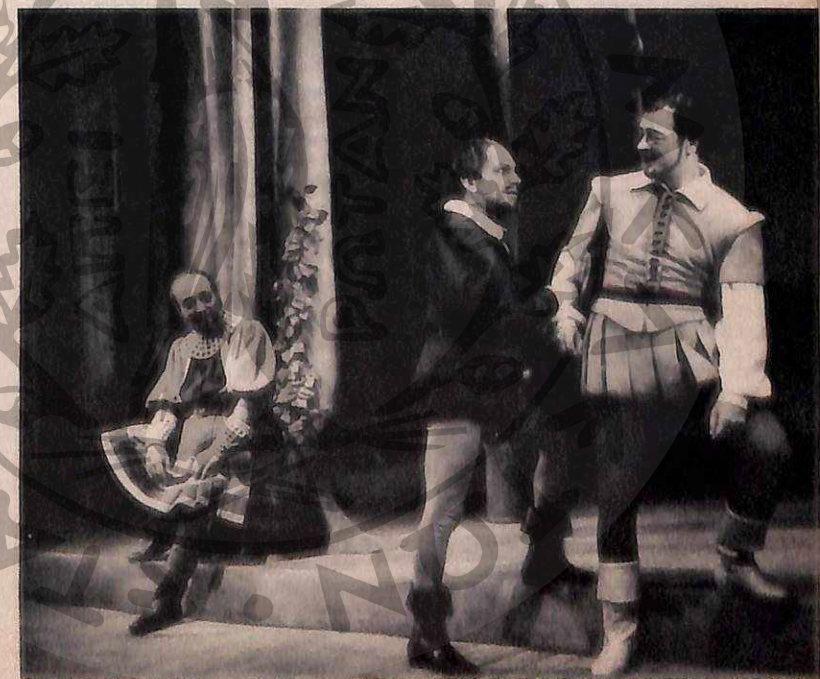
Ώσπου έφτασε ο περίφημος θίασος της Κας Κυβέλης στη Σμύρνη. Ένα βράδυ με σύστησε στην Κυβέλη ο μακαρίτης Ροδάς, που ήταν τότε ακόμα ήθοποιος και προπομπός του θιάσου της. Με καλεί για το άλλο πρωί στο θέατρο, να μ' εξετάσουν· αν κάνω για ήθοποιός, να με προσλάβουν. Τους περίμενα από τις 8 το πρωί· οι ήθοποιοι έφτασαν στο θέατρο κατά τις 11. Η Σαπφώ Άλκαίου με το πλεχτό της στο χέρι, όπως και ίσαμε τα τελευταία της. Η ώραία Ζηνοβία, ο Σάββας, ο γνωστός Φαλιέρος, δυο - τρεις νεαρές και οι πρωταγωνιστές Βονασέρας και Παπαγεωργίου. Στις δώδεκα έφτασε ο διευθυντής του θιάσου κ. Κώστας Θεοδωρίδης, με γεγάι, κομπολογάκι στα χέρια, έξοχη ασκητική, αγιογραφική φιογούρα. Τέλος, να και η Κας Κυβέλη, με την έντονη

ΜΕ ΤΗΝ Έλενη Παπαδάκη, στον «Πρίγκιπα του Χόμπουργκ», του Κλάιστ, που παρουσιάστηκε από το «Εθνικό Θέατρο» στα 1938, με σκηνοθεσία του Δημ. Ροντήρη. Ο Γληνός έπαιξε τότε τον ρόλο του Φρειδερίκου - Γουλιέλμου και η Παπαδάκη τον ρόλο της πριγκίπισσας Ναταλίας της Οράγγης...

ΣΤΗΝ τελευταία περίοδο της συνεργασίας του με το «Εθνικό» ανέκρει και ο ρόλος του Χέρμερ Τόρβαλ, στο «Σπίτι της κοίτης» του Ίψεν. Μαζί του η Μιράντα στον ρόλο της Νόρας. Σκηνοθεσία: Πέλου Κατσέλη.

ΜΙΑ από τις μεγαλύτερες επιτυχίες της σταδιοδρομίας του ήταν ο Μεγαχολιδής Τάκος στο «Όπως σας αρέσει» του Σαίξπηρ, που διδάχτηκε και αυτό στην ίδια τελευταία περίοδο. Μαζί του ο Θάνος Κοτσάπουλος. Σκηνοθεσία του Άλκη Σολομού.

“Ωρκήδηνκα πίειν εὐὸ θέατρο..”

γοητεία της και την ισχυρή προσωπικότητά της. Πείραζε με χάρη τις ντάμες του θιάσου κ' έριξε σε μένα ένα βλέμμα ειρωνικής έπικεικίας.

—Και τί θα μάς πείς, νεαρέ; μ' έρώτησε.

—Τόν «Πραματευτή» του Γρυπάρη, ψιθύρισα.

Όλοι έτοιμάζονται για «καζούρα». Ο κ. Θεοδωρίδης ξύνει το γενάκι του. Άρχισα και τελείωσα χωρίς καζούρα, δόξα τῷ Θεῷ.

—Και είδες καμμία παράστασή μας;

—Μάλιστα. Τήν «Ένεδρα» του Κίστεμακερς.

—Ποιό ρόλο, λοιπόν, θάθελες να σου δώσουμε; με ξαναρωτά ή Κυβέλη.

—Τού κ. Βονασέρα, απαντώ απλά, με την ανάιδια και τὸ θάρρος τῆς άγνοιας.

Η «καζούρα» ξέσπασε. Είχα ζητήσει τὸ ρόλο τὸ πρωταγωνιστή στο έργο και έγινε καταγέλαστος. Παρεμβαίνει άμέσως ὁ κ. Θεοδωρίδης:

—Μετά τρείς μέρες θα παίξεις μαζί μας στην κωμωδία «Τὸ ἀεπλάνο», τὸ ρόλο τὸ κ. Σάββα.

Μου δίνουν τὸ ρόλο: ήταν δυὸ φρασούλες. Ἀνάλαβε με μεγάλη του χαρά ὁ Σάββας να μου τὸν διδάξει, γιατί θα τὸν ξεφορτωνόταν. Πανέτοιμος σὲ λίγο περίμενα τὴ μεγάλη βραδιά τῆς πρεμιέρας. Μὰ οἱ έφημερίδες τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρόφτασαν στὰ φιλάτων. Καὶ φυσικά τὸ έμαθαν και οἱ δικοί μου. Ἡ μόρα ξεσπάει. Οἰκογενειακὸ συμβούλιο. Μου Κλειδώσανε ρούχα και παπούτσινα για να μὴ μπορῶ να δωῶ ἔξω και μὴ επέβαλαν ὅλες τῖς σχετικὲς αὐστηρότητες. Δὲν έμφανίστηκα στὴν παράσταση. Ἡ πρώτη μου ἀπόπειρα ναυάγησε. Σὲ λίγες μέρες τολμῶ να παρακολουθῶ πάλι μιὰ παράστασή των. Ἐνας φίλος μου δημοσιογράφος, ὁ γνωστὸς Σταύρος Κουκουτσάκης, με ἔβαζε... δωρεὰν στὸ θέατρο. Ἐκείνο ὅμως τὸ βράδυ, ὅταν πῆγα να περάσω, εἶδα στὴν πόρτα τὸν κ. Θεοδωρίδη να με κοιτάζει ξύνοντας τὸ γενάκι του πολὺ ὑποπτα. Κάτι ψιθυρίζει στὸ θυρωρὸ και ἀποτραβιέται. Κι ἀκούω τὴν ἀπαίσια φωνή του θυωροῦ να μὴ κραυγάζει:

—Έξω, ἔξω. Ἀπαγορεύεται, κύριος.

Τάβαλα στὰ πόδια.

Τὸ γενάκι τοῦ κ. Θεοδωρίδη, ὁ ρόλος τοῦ Βονασέρα, ἡ φωνή τοῦ θυωροῦ, ἡ πρόγκα τοῦ σπιτιοῦ μου και ὁ ἀποκλεισμός τῆς Σμύρνης ἀπὸ τὸν πόλεμο με κυνηγοῦσαν ὡς τὸ 1917. Ἐπάτησα στὸ σανίδι μ' ἓνα τοπικὸ θιασο. Ἐτσι παραδίσαα—εὐτυχὸς ἢ δυστυχὸς—τὴ σκηνὴ τοῦ θεάτρου ὀριστικά.

Δυὸ χρόνια ἀργότερα εἶχα τὴν τύχη να ζυμωθῶ με τὰ διδάγματα τῆς Μαρίας Κοτοπούλη, τοῦ Σπύρου Μελά, και στὸ Ἑθνικὸ

Θέατρο να συνεργαστῶ με τὸν ἀναγεννητὴ τῆς Δραματικῆς μας Τέχνης, τὸν ἐμπνευσμένο Φῶτο Πολίτη, και μαζί του ν' ἀποκτήσω τὸ πάθος τῆς μελέτης, τῆς ἐγκαρτέρησης και τῆς θυσίας, σὲ μιὰ τέχνη ποὺ πρέπει να τὴν ὑπηρετῖς φανατικά ὡς τὴν τελευταία πνοή, χωρίς ποτὲ να μπορεῖς να πεις πὼς γνώρισες κάτι, ἔστω κ' ἐλάχιστο, ἀπὸ τὰ μεγάλα τῆς μυστικῆς.

Χωρὶς φόβο

Και συνεχίζει πιὸ κάτω γι' αὐτοῦς ποὺ, ὅπως γράφει ὁ Καρυωτάκης:

Τοῦ κόσμου ἡ καταφρόνια τοὺς βαραίνει
κι αὐτοὶ περνοῦνε ἀλύγιστοι
κι ὠχροὶ στὴν τραγικὴ ἀπάτη τοὺς δοσμένοι
πὼς κάπου, πέρα ἢ δόξα καρτερεῖ.

Εἰ...Τριγυρνώντας ἔξω ἀπὸ τὰ θεατράκια τῆς Σμύρνης, ἔδλεπα με συγκίνηση πλανόδιους ἡθοποιούς με σηκωμένους τοὺς γιακάδες, με ἀνάκατα τὰ μαλλιά και με φλοτὰν γραβάτες, χλωμούς και κουρασμένους, μὴ ξεροντας ἀν θα φάνε τὸ ἴδιο βράδυ ἢ τὴν ἄλλη μέρα, να κουβαλοῦνε σ' ἓνα μπόγο τὰ θεατρικά των «ἄμφια», μιὰ λερὴ συνήθως φουστανέλλα ἢ μιὰ ρεδιγκότα κ' ἔνα ζευγάρι γόδες, να τραβοῦνε για τὴ βραδινὴ παράσταση, ποὺ ήταν συνήθως ἡ «Γκόλφω», ἡ «Βοσκοπούλα», ἡ «Εσμέ ἢ Τουρκοπούλα», ὁ «Ἀθανάσιος Διάκας», ὁ «Κατετὰν Γιακουμῆς», ὁ «Λύρα τοῦ Γερο - Νικόλας», ἀλλὰ καμμιὰ φορὰ και ὁ «Θέλλος» και ὁ «Μάκβεθ». Τὸ σπῖτι μου και τὸ σχολεῖο μ' ἔχαναν πολλὲς φορὲς: ζήμεροβραδυάζομου στὰ καμαρίνια τους. Ζούσα τῖς παιδικὲς μου φαντασιώσεις. Ζούσα τοὺς ἥρωές μου μ' αὐτοὺς τοὺς μισοσδησμένους, σκελετωμένους, φτωχοὺς ἡθοποιούς, ποὺ περιφρουνοῦσαν τὴν κρίση τοῦ θεάτρου. Τὴν ἀντιμετώπιζαν χωρὶς φόβο και χωρὶς πάθος, χωρὶς ἀβάρεις, χωρὶς προδοσία. Κ' ἐγὼ τοὺς ἔδλεπα να μιλάνε με τὸ Θεὸ και να σκορπᾶνε γύρω τους ἐξαισίες μελωδίες.

Τότε ήταν πο ὑσυνάντησα τὸν Δημήτριο Βερώνη με τὴ ρεδιγκότα του, τὸ ἡμίψηλό του και τὰ λαριὰν γυαλάκια του στὴ μύτη και τὸν παρακαλοῦσα να με δγάλει στὸ θέατρο.

—Όχι, παιδί μου, μὴ ἀπαντοῦσε. Κρίση και κακομοιριά μάς δέρνει. Ἡ κοινωνία μάς θεωρεῖ κακοὺς ἀνθρώπους.

Κ' ἐγὼ τρώμαζα και διαμαρτυρόμου και ψέλλιζα:

—Μὰ ὅχι, ἐσείς μιλάτε με τὸ Θεὸ, ἐσείς μοιάζετε με ἁγίους.

Τὰ ἴδια μὴλεγε κι ὁ μεγάλος δάσκαλος τοῦ θεάτρου Θωμᾶς Οικονόμου, περαστικὸς ἀπὸ τὴ

Σμύρνη, χλωμός, κουρασμένος, τὸ ἴδιο θανατερὰ ἀπογοητευμένος. Γύριζα σπῖτι μου κλαμένος και ἀπαρηγόητος. Ἡ μάνα μου με συμπονοῦσε και ἀνησυχούσε. Ὁ πατέρας μου, με σκληρὴ θυμοσοφία, μὴ ἐπαναλάμβανε σὰν ἔπωδο: «Θέλεις να γίνεις ψειροσκοτώνης;». Ἐτσι τοὺς ὠνομάτιζε τοὺς ἁγίους μου, τοὺς φτωχοὺς καλλιτέχνες, ὅχι ἀπὸ κακία και καταφρόνιο, μὰ ἀπὸ φόβο για τὸ μέλλον μου.

Ὅταν ἔφτασε στὰ 90 του χρόνια, τότε ἔκλαιγε για τὴ ζωὴ και τὸ μέλλον τοῦ πρώτου του γιοῦ, ποὺ τὸν ἔδλεπε να ταλαιπωρεῖται και να διώκεται και δὲν τὸ χωροῦσε ὁ νοῦς του. Κι ὅλο σταυροκοπιότανε, ἀναρωτιότανε κ' ἔλεγε: «Μὰ γιατί σὲ σπούδασα, γιέ μου;».

Ὁ καημένος ὁ γέρος δὲν καταλάβαινε τίποτα!

Αὐτὸ τὸ προσφιλέστατο για μένα πρόσωπο μούγραφε συχνὰ ἀπὸ τὴν Γερμανία κ' ὕστερα ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ἀπαντώντας στῖς γκρίνιες μου για να γίνω ἡθοποιός, και μὴ διεκτραγωδοῦσε τὴν κρίση και τὴν ἀθλιότητα τῆς Ἑλληνικῆς Σκηνῆς στὰ 1910, πρὶν ἀκόμη τελειῶσω τὸ Λύκειο. Μούγραφε για σπουδαίους και ξεχωριστοὺς ἡθοποιούς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, για τὴν Παρασκευοπούλου ποὺ με τὰ εἰσιτήρια στὸ χέρι γυρνοῦσε ἀπὸ μαγαζὶ σὲ μαγαζὶ, ἀπὸ γραφεῖο σὲ γραφεῖο, ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα κ' ἔκανε μιὰ παράσταση για τὸ ξεροκόμματο, αὐτὴ ποὺ λίγα χρόνια πρὶν τῆς ἔξευαν οἱ φοιτητὲς τ' ἄλογα τοῦ ἀμαξιοῦ τῆς και τὴν περιέφεραν θριαμβευτικά. Καὶ για τὸν Μήτσο Μυράτ, ποὺ ἀναγκαζόταν να συνθλιβεταί στῖς ἐπιθεωρήσεις και στὸ τέλος τῆς χρονιάς ἔβαζε στὸ πρόγραμμα για τιμητικὴ του τὸν «Ἰσραήλ», ποὺ ήταν σπουδαῖος σ' αὐτὸ τὸ έργο μαζί με τὴν Μαρῖκα στὸ ρόλο τῆς Δούκισσας ντὲ Κρουσγί.

Καὶ με πῆξε να σπουδᾶσω πολιτικὲς ἐπιστήμες, γιατί... ὅπληρχε ἡ κρίση τοῦ θεάτρου!

Κ' ἐγὼ ἀπὸ τότε ὠρκίστηκα πίστη στὸ θέατρο, μαζί του και μαζί με τὴν κρίση του.

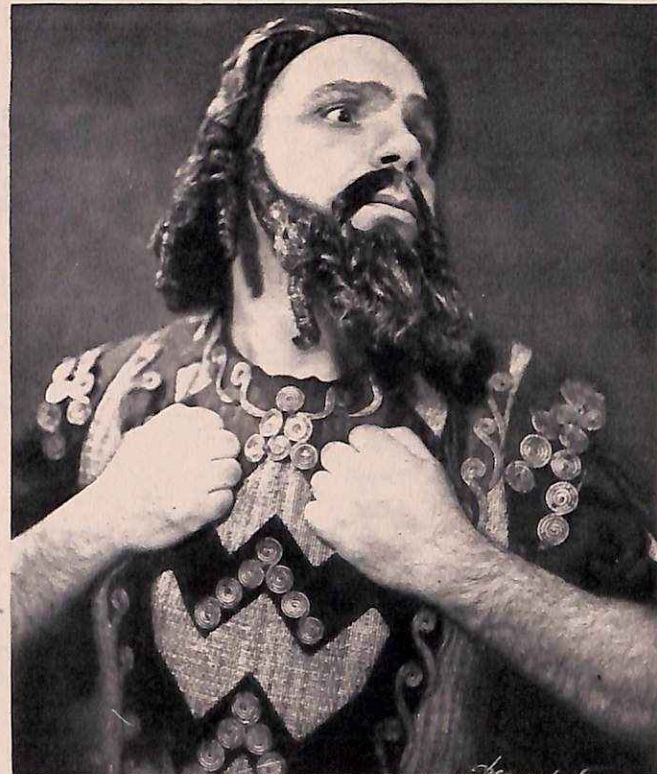
Λοιπόν; Πρῶτα ἀπὸ τὴ φύση! Ἐπειτα ἀπὸ τὴν πνοὴ τὸν μεγάλων ποιητῶν και ὕστερα ἀπ' ὅλα τὰ ταπεινά και τὰ δυστυχισμένα τοῦ θεάτρου ξεκίνησα και δρέβηκα με σταθερὴ πίστη κοντά του, μακριὰ ἀπὸ κάθε συναλλαγὴ, με μίσος γι' αὐτὴν, με ὅτι λέγεται ἑμπορικὴ ἡθοποιία, ποὺ εἶχα σήμερα ἀναγκαστικά, ἀλίμονο, ἡ τρέχουσα μονέδα τοῦ θεάτρου.

Κ' εἶνα ἡθοποιός. Ἐφτασα στὴν Ἀθήνα τὴ Μεγάλῃ Παρασκευῇ τοῦ 1919. Ἀνήμερα Πάσχα τράδηξα ἴσια στὸ θέατρο τῆς Ὀμονοίας τῆς Μαρίας Κοτοπούλη. Τὴ σύμπρωση, Θεέ μου! Ἐπαιζαν «Ἰσραήλ». Τὸ θέατρο ὅτε μισό. Κρίση! Τί μ' ἐνδιέφε-

ΜΕ ΤΟΝ Α. ΚΑΛΛΕΡΓΗ ΚΑΙ ΤΗΝ

ΑΝ. ΣΥΝΟΜΙΝΟΥ ΣΤΟ «ΕΞΗ ΠΡΟΣΩΠΑ ΖΗΤΟΥΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ», 1960

ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΤΡΑΓΩΔΙΑ

ρε πιά; Ἐνα ρίγας με δονοῦσε. Ἀντίκρυζα για πρώτη φορὰ τὴ μεγάλη Μαρῖκα και τὸν Μήτσο Μυράτ. Ἀντίκρυζα ἀμέσως τὸ δρόμο ποὺ ἀνοιγόταν μπροστά μου, και μετὰ λίγους μῆνες βρέθηκα ἀγκαλιασμένος μαζί τους, πολὺ κοντά τους, στῖς δυστυχίες και τῖς εὐτυχίες τοῦ θεάτρου των. Εὐτυχίες καλλιτεχνικὲς, δυστυχίες κρίσης! Καὶ ἡ Μαρῖκα ἀντιμετώπιζε με τὴν ἴδια κἀντα ἀξιοπρέπεια και ἀφθαστο μεγαλείο Καπετάνισσας και τὰ δύο. Ἰδρυσαν με τὸν Σπύρο Μελά τὴν Ἐλευθέρα Σκηνή, ποὺ ήταν ὁ πρόλογος τῆς ἱδρύσεως τοῦ Ἑθνικοῦ Θεάτρου. Ἐμεινα μαζί τους ὡς τὸ 1930 και πλούτισα τὸν ἐσωτερικὸ μου κόσμο. Ἐριξα βαθὺ σπῶρο για ἐσωτερικὴ ζωὴ, τόσο ὅσο να ἀνθῆξω στὰ πασοκάτω: Κ' ἡ μέθη συνεχίστηκε!...»

Ἡ μεγάλη ὥρα

Ἡ ἱδρυση τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου, ποὺ στάθηκε ἓνας σπουδαῖος σταθμός στὴ θεατρικὴ μας ἱστορία, ήταν και μιὰ μεγάλῃ ὥρα τῆς ζωῆς τοῦ Γληνοῦ. Ἡ ὥρα τῆς μεγάλης θητείας.

Εἰ Τὸ θέατρο αὐτὸ —γράφει— εἶχε τὴ μεγάλη τύχη να γεννηθεῖ σὲ καλὲς στιγμές. Τὸ ἀγκάλιασαν ἀμέσως σπουδαῖες πνευματικὲς και καλλιτεχνικὲς μορφὲς τοῦ τόπου μας. Ἦταν ὁ Γεώργιος Βλάχος, ὁ Γιάννης Γρυπάρης, ὁ Ξενοπούλος, ὁ Νιρβάνας, ὁ Ἀχ. Κύρου, ὁ Λάσκαρης, ὁ Καραθᾶος, ὁ Συναδινός κ.ἄ. Κι ἀκόμη οἰκονομολόγοι σπουδαῖοι και στὸργικοί, σὰν τὸν Γεώργιο Πεσμαζόγλου και τὸν Λοβέρδο. Κι ἀνάμε-

σα πικότητα τοῦ Φῶτου Πολίτη, ποὺ δὲν ἐζήτησε νόμους για κατοχύρωση τοῦ ἐαυτοῦ του και οὔτε και μισθὸν ἐζήτησε. Κάτω ἀπὸ τὴν καθοδήγησή του, καλλιτέχνες με δημιουργημένη προσωπικότητα, ὁ Βεᾶκης, ἡ Ἀλκαίου, ὁ Ροντήρης, βοηθὸς τότε σκηνοθέτη, ὁ Ροζάν, ἡ Παπαδάκη, ὁ Λεπενιώτης, ἡ Κατερίνα, ἡ Ἀλίκη, ὁ Νέζερ, ὁ Δενδραμῆς, ὁ Παρασκευᾶς, ἡ Παζινοῦ, ὁ Μινωτής, ὁ ὑποφαινόμενος και ἄλλοι πειθαρχήσανε τυφλὰ ἀμέσως και ξεκίνησαν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ γιατὶ βρήκαμε τὸν ἐμψυχωτὴ, τὸν συντονιστὴ, τὸν ἄξιο, τὸν ἀκομμάτιστο, τὸν σοφὸ και ἀκέραιο χαρακτήρα, ποὺ ἤξερε τί ἤθελε, τί ἔλεγε, ποὺ πῆγαινε. Δουλεῖα 16 ὥρες τὸ 24ωρο. Καὶ κάθε 17 ἡμέρες έργο. Καὶ τί έργα! Ἦθελε να κεροῖσει με τὸ θέατρο ἓνα-ἓνα τοὺς θεατῆς. Κ' ἐκείνοι πλημμύριζαν κάθε βράδυ κ' ἔσπαζαν τὰ ταμεία του. Τὰ θεμέλια του εἶχαν μπῆ στέρρα. Ψῆλωναν ἀπὸ μέρα σὲ μέρα, ἀπὸ έργο σὲ έργο, και μέσα σὲ δυὸ χρόνια ὁ ναὸς στήθηκε! Μὲ τί χαρὰ δουλεύαμε τότε ὅλοι. Μὲ τί ἀφοσίωση. Μὲ ποιά ἔνθετη ἀνάταση. Μὰ ἓνα πρῶ ἀκούσαμε πὼς ὁ Φῶτος πέθανε. Ποιὸς να τὸ πιστέψει; Ἡ μεγάλη δάση τοῦ θεάτρου συντρίφτηκε. Παρ' ὀλίγο χάος και καταστροφή. Τὰ θεμέλια ὅμως στάθηκαν ἀκλόνητα, γιατὶ παρέστηκε ἡ σκιά του και τὸ έργο του.»

Ἀφιερωμένη στὸ ἱδανικὸ για τὴν ἐξευγένιση τοῦ ἀνθρώπου ἦταν ἡ θεατρικὴ πορεία τοῦ Γληνοῦ. Μιὰ ζωὴ ὅλο μάχες, για να κρατηθεῖ ἡ ἰδέα ψηλά. Συμβιβασμούς, ντροπές, υποχωρήσεις δὲν δρίσκομε στὸν δρόμο του. Σ αὐτὸν βοήθησε —τώρα εἶνα καιρός να τὸ ποῦμε— κ' ἡ γυναίκα ποὺ στάθηκε γεμάτῃ πίστη κι ἀ-

φοσίωση δίπλα του, ἡ σύντροφος μιᾶς ὁλόκληρης ζωῆς, ποὺ πίστευε στὰ ὁράματά του και τὸν ἐμψύχωνε με τὴν ἀγάπη τῆς διακριτικῆς συμπαραστάτης στῖς ἀγωνίες και στοὺς μῶχους και στῖς ἐπιτυχίες του.

Ἰδιαίτερη λάμψη

Γαυτὲς τῖς τελευταῖες, τὸν λόγο ὁς δώσαμε στὸν ἱστορικὸ τοῦ Νεοελληνικοῦ Θεάτρου Γιάννη Σιδέρη. Γράφει:

«...Ποιὸς θα ξεχάσει ποτὲ τὸ δάσκαλο τοῦ “Τέλους τοῦ ταξιδιοῦ” με τὴν ὑψηλὴν ἀρετὴ του στὸν κίνδυνο, ποιὸς τὸν θερμαστὴ τῆς “Μάγιας”, ποιὸς τὸ βοηθὸ τοῦ δικηγόρου στὸ “Γράμμα”; Στὸ “Ἑθνικὸ”, ποὺ οἱ εὐκαιρίες θα εἶναι περισσότερες ἐξ αἰτίας τοῦ δραματολογίου του, οἱ περίφημοι ρόλοι του θα εἶναι καταποδιαστὰ περισσότεροι, γιατὶ ἀνῆκε σὲ κείνους τοὺς ἡθοποιούς ποὺ κάθε μέρα, κάθε ρόλος, τοὺς ὀδηγεῖ στὴν τελειοποίηση, μέσα σ' ἐπιτυχίες ἀπανάτες ὁ Γληνὸς εἶναι πιά ὁ πρωταγωνιστὴς τῶν πολλῶν ἐπιτυχιῶν, πλούσιο τάλαντο, γυμνασμένο, κυρίαρχο στὰ μέσα του δὲν τοῦ χρειάζονται μόνο μεγάλοι ρόλοι.

Ὅταν τὸ θεατρὸ μας δεῖ καλύτερες μέρες, ἀν τοῦτο συμβεῖ τόσο ἀργά, ὥστε να μὴ στολίζει πιά τὴ γῆ ὁ Γληνός, τὸ κενὸ του θα τὸ νοιώσουν ἀσφαλῶς οἱ καλλιτέχνες ποὺ μέλλοντος και θὰ ἔλθουν και ἄλλο ἓνα φωτεινὸ παράδειγμα τοῦ ἑλληνικοῦ θεατρικοῦ μαρτυρολογίου, τὸ μῶχτο του, τὸ δικὸ του, τὴν ἀξία του και τὸν ἀντισμὸ του, για να τὰ μιμηθοῦν. Δὲν μεταμόρφωσε, φυσικά, τὴν Ἑλληνικὴ Σκηνή, κατὰ τοὺς πόθους του, ὅμως, μέσα σὲ πολ-

λὲς δυσχέρειες, στάθηκε δικαίωμένος, τίμιος, θαυμαστός. Ἐκάναμε, πιὸ πάνω, και ἄλλη μιὰ σχετικὴ διαπίστωση για τὴ Μαρῖκα. Τιμῶ τὸν Γληνὸ γιατὶ πλᾶί στῖς ἐπιτυχίες του ἐκάρτησε λευκὸ τὸ βίο του και τιμῶ, γι' αὐτό, μαζί του, και τὸ ἑλληνικὸ θέατρο, ποὺ τὸν ἐγαλοῦχησε και ποὺ τὸν ἀνάδειξε. Τιμῶ, σήμερα, με συγκίνηση, στὸ πρόσωπό του, και τοὺς ἄλλους γόνιμους Ἑλληνες σκηνηκούς δημιουργούς, ποὺ, εὐτυχῶς, δὲν εἶναι και λίγοι. Γιατὶ ἰδοὺ ἡ κινηλότερη ἀφορμὴ τοῦ δικαίου και τοῦ μετρημένου θαυμασμοῦ μου πρὸς τὸν Γληνὸ, τὴν ἑλληνικὴ αὐτὴ ἀκτίνα τῆς εὐρωπαϊκῆς ἡθοποιίας ἀνάμεσά μας, ὅτι, σὰν τὸ πρῶτὸ ἄστρο μέσα στ' ἀστέρια τ' ἄλλα, ἔλαμψε, ὅχι ὡς μέτριος ἀπάνω σὲ ἀσημαντους, ἀλλὰ ἔξοχος, με συμπαραστάτες και ἄλλους ἐξόχους ἡθοποιούς μας.»

Εἶχα τὴν χαρὰ και τὴν τιμὴ να γνωριστῶ πολὺ νέος με τὸν Γιάννη Γληνὸ. Συνεργαστήκαμε ἐπὶ χρόνια, σ' ἐκπομπές, σὲ διαλέξεις, στὸν κινηματογράφο. Ἐπαίξε μαζί με τὴν Μελίνα τὸ πρῶτο θεατρικὸ μου έργο στὸ ραδιόφωνο. Μ' ἔδесе μαζί του θαυμασμός και θαθεῖα ἐκτίμηση. Φιλία. Τὸν θυμάμαι στῖς συντροφίες να μιλά με φλόγα για τὰ ὠραία και τὰ ὑψηλά τοῦ θεάτρου, για μιαν ἀγάπη ποὺ ἦταν πάθος και δύναμη μαζί. Ἀναπολῶ κείνες τῖς ὥρες και λυπάμαι διπλά. Για τὸν πρόωρο χαμό του και γιατὶ βλέπω τὸν χώρο ποὺ ἀφήνει κενὸ. Καὶ ἡ θλίψη μου ὅλο και μεγαλώνει ὅσο σκέπτομαι πὼς ὁ χώρος τὸν ἐπέκταν ἀπὸ τὴν παλιὰ φρουρά, ὅπως ἐκείνος, στοιχειώει... Πάσοι ἀπὸ τοὺς καινούργιους ἔχουν, μαζί με τὸ ταλέντο, και τὴν δίψα τὸν παλιῶν, τὴν

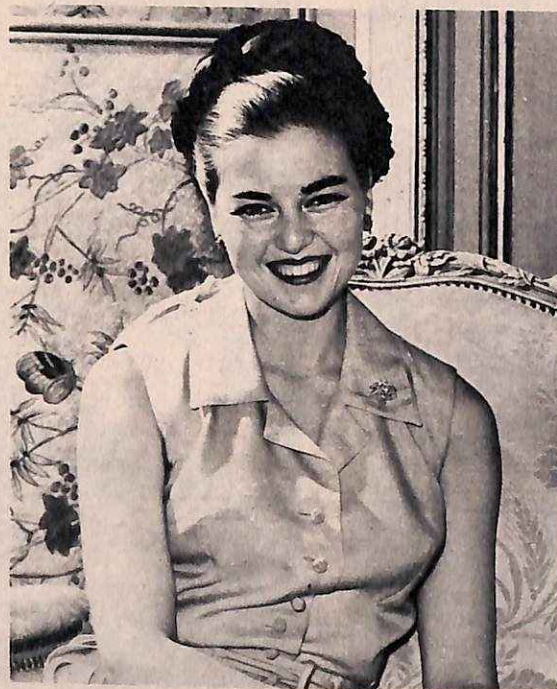
φλόγα τοῦ ἀγῶνα τους, τὴν ἀμορφιὰ τὸν ἀποστόλων, τὴν αὐταπάρηση, τὴν πίστη τὸν ἡρώων; Κοιτάζω γύρω, μέσ' στὸ θέατρο, φίρμες, νέους ἀνθρώπους. Κι ἀναρωτιέμαι πόσοι ἀπ' αὐτοὺς θα μποροῦσαν, σὰν τὸν Γληνὸ, να ποῦν ὅτι:

Εἰ...Ὁ ἡθοποιός, για να κάνει ἡθοποιία, για να κάνει τέχνη, πρέπει πρῶτα νὰνα ἄνθρωπος. Ἡ ἡθοποιία εἶναι για τοὺς ἀνθρώπους και βγαίνει ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Ἀκόμα κι ὅταν παρασταίνει θεούς... Οἱ θεοὶ τί ἄλλο εἶναι παρὰ ἄνθρωποι τῆς φαντασίας, ποὺ τοὺς μεγαλῶνουμε τόσο και ποὺ παραμένουν πάντα ἀφτιαχτοί και παρατημένοι στὰ μισὰ; Ἀς μὴ δημιουργοῦμε λοιπὸν χάος. Ἀς κάνουμε ἀνθρώπινα. Ἀς εἴμαστε πάντα εἰλικρινεῖς και ἀνθρώπινοι.

Ὁ σκοπὸς εἶναι να δημιουργήσει ὁ ἡθοποιὸς κοινὸ, ποὺ εἶναι ὁ κύριος συντελεστὴς για τὴ δημιουργία θεάτρου, και ὅχι να δημιουργήσει τὸ κοινὸ ἡθοποιούς στὴν τύχη, ἀπ' αὐτοὺς ποὺ εὐκόλα τοῦ δίνουν ψυχικὴ και αἰσθησιακὴ κοίλακεια. Καὶ, ὅταν παίζουμε μπροστά σὲ δέκα ἀνθρώπους, πρέπει να πιστεύουμε ὅτι παίζουμε μπροστά σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Να ἀρτίζουμε τὸ κοινὸ σιγὰ - σιγὰ με ἀτέλειωτη δουλειὰ και ὑπομονή. Αὐτὸ εἶναι ἰδανικὸ ποὺ ἀξίζει χίλιες ἐπαναστάσεις. Αὐτὸ εἶναι τὸ μεγάλο ἀγαθὸ και τὸ ἀγαθὸ ποὺ περιμένουν ἀπὸ μᾶς. Ἡ ἱστορία τοῦ θεάτρου εἶναι ἡ ἱστορία τοῦ ἡθοποιῦ και τοῦ κοινου. Περνάμε τὴ χειρότερη περίοδο κοινου και ἡθοποιῶν. Ἀλλ' ὅς μὴ χάσουμε ὁμῶς τὴν πίστη μας...»

Τὶ ἄλλο να προσθέσει ἓνας φίλος για μνήμη ἐνὸς ἡθοποιῦ, σὰν μὲν αὐτὸς πάντα κοντά, με τόσο καίρια πίστη;

Είναι το χαμόγελο μιάς ευτυχισμένης νεαρής σύζυγου. Σημειώνει, όμως, να είναι πριγκίπισσα, ή Άννα των Βουρβόνων, κι ακόμα συμβαίνει ο άνδρας της να είναι κι αυτός πρίγκιψ, ο Κάρολος των Βουρβόνων και άρχηγός του βασιλικού οίκου των δύο Σικελιών. Κ' έτσι κάποτε δεν αποκλείεται να συμβή το φωτεινό αυτό κεφάλι να φορέσει βασιλικό στέμμα, αφού και ο πρίγκιψ Κάρολος είναι ένας από τους μνηστήρες του ισπανικού θρόνου.

Δύο ακόμμη μνηστῆρες του θρόνου της Ισπανίας

Όπως όλα τα σύγχρονα ζευγάρια της Εύρώπης, αντιμετώπιζουν κι αυτοί το πρόβλημα της στέγης. Με την διαφορά ότι αυτό το ζευγάρι δεν είναι όπως τα άλλα. Εκείνος ονομάζεται Κάρολος, αλλά είναι ο Κάρολος των Βουρβόνων, δούξ της Καλαβρίας, κόμης της Καζέρτας και άρχηγός του βασιλικού οίκου των δύο Σικελιών. Εκείνη λέγεται Άννα. Άλλα είναι ή Άννα της Γαλλίας, τέταρτη κατά σειρά

κόρη του κόμης των Παρισίων. Και οι δύο, σύμφωνα μ' ένα παρακλάδι της ιστορίας, φέρονται σαν διεκδικητάι του ισπανικού θρόνου. Προς το παρόν, πάντως, ο Κάρολος των Βουρβόνων και ή σύζυγός του Άννα, φθάνοντας στην Μαδρίτη και μη θέλοντας να πάνε σε ξενοδοχείο, κατέφυγαν στην φιλοξενία φίλων τους. Στου μαρκησίου και της μαρκησίας ντε Ντέζιο, το διαμέρισμα των οποίων, άλλωστε, με τον ωραίο διάκοσμο, τα παλαιά έπιπλα και τους αυθεντικούς πίνακες —ανάμεσα στους οποίους ξεχωρίζει ένας Γκόγια—, δεν διαφέρει πολύ από ανάκτορο.

Εκεί και δέχθηκαν τους δημοσιογράφους, κατά την πρόσφατη επίσκεψή τους στην ισπανική πρωτεύουσα, πριν επιστρέψουν και πάλι στην ωραία επαυλή τους «Τολεντάνα» που βρίσκεται στο Τολέδο.

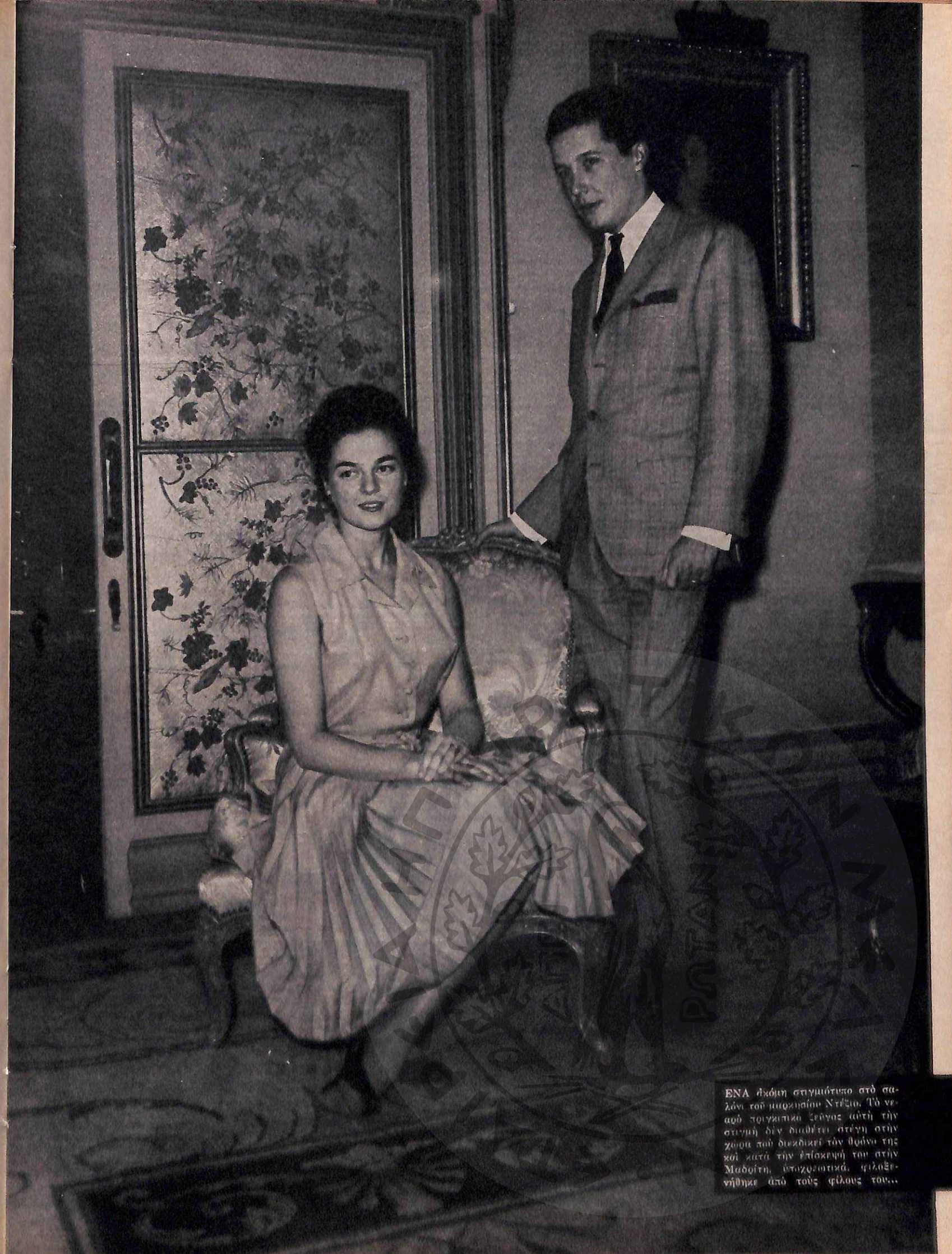
«Στην Ισπανία αισθανόμαστε λίγο σαν έπαρχιώτες, άρχισε δειλά την συζήτηση ή πριγκίπισσα Άννα. Και οι δύο μας αγαπούμε την ήσυχη ζωή, χωρίς κοσμικότητες και πολλές φασαρίες. Μας άρεσει το διάβασμα, ή ιππασία, οι μακρινοί περίπατοι μέσα στο δάσος. Για τίποτε στον κόσμο δεν θα θέλαμε να πουλήσουμε ή να εγκαταλείψουμε την «Τολεντάνα». Οι δουλειές του συζύγου μου, ωστόσο, συνέχισε το ίδιο απλά ή πριγκίπισσα, πιθανόν να μας αναγκάσουν να εγκατασταθούμε στην Μαδρίτη. Γι' αυτό ψάχνουμε να βρούμε ένα μικρό διαμέρισμα, και θα πηγαίνουμε στην «Τολεντάνα» όποτε έχουμε καιρό».

«Ήμεῖς ο Κάρολος...»

Τον λόγο ύστερα πήρε ο πρίγκιψ: «Ήμεῖς, ο Κάρολος των Βουρβόνων, έλέω Θεού, δούξ της Καλαβρίας, κόμης της Καζέρτας, άρχηγός του βασιλικού οίκου των δύο Σικελιών, Ιππότης του...». Οι δημοσιογράφοι είχαν άρχισε να τρομάζουν. Ο πρίγκιψ το κατάλαβε και άλλαξε τον τόνο.

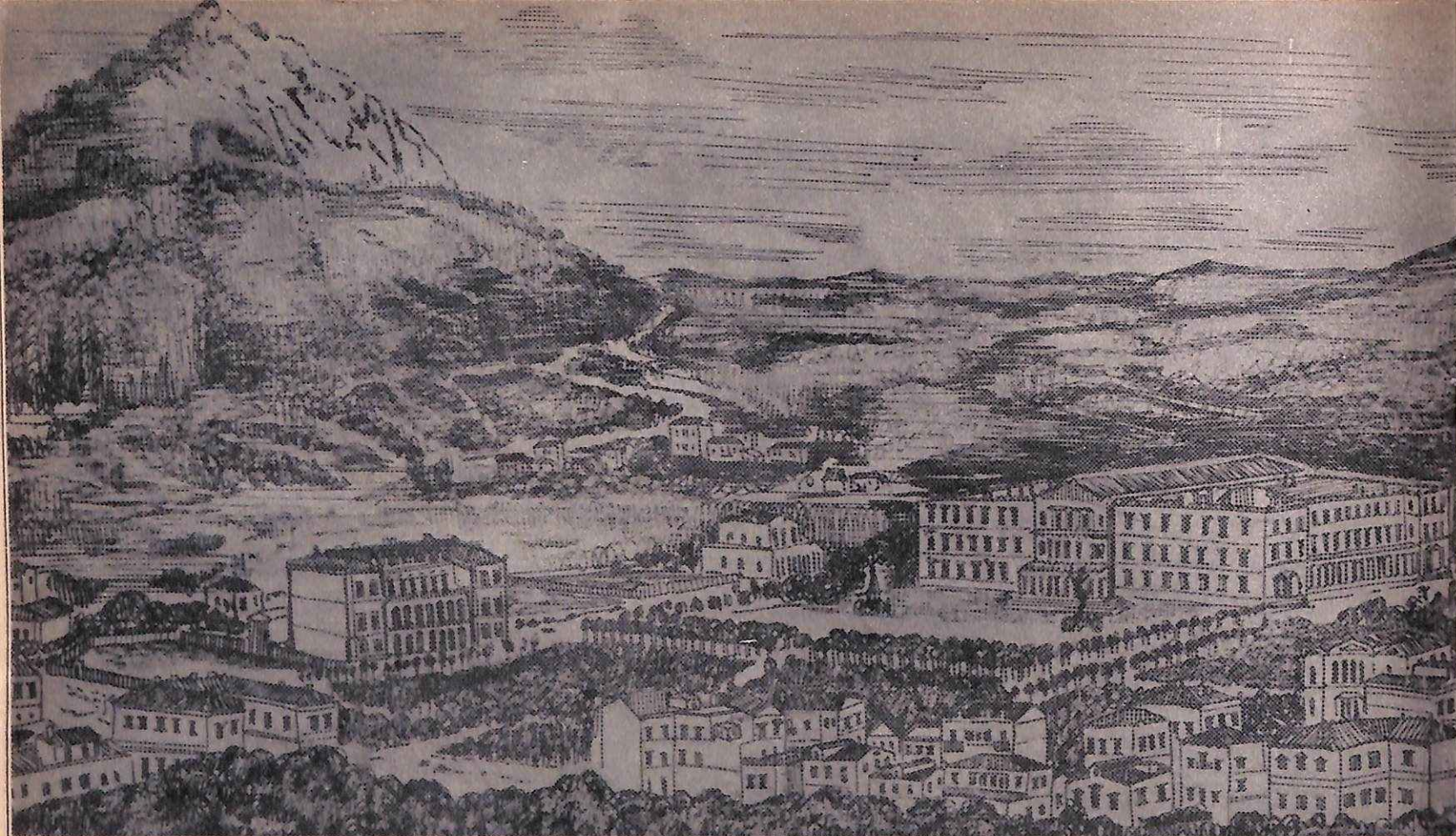
«Είναι αναχρονιστικό να μιλά έτσι ένας νέος άνθρωπος, συνέχισε. Προσωπικά μου άρεσει να αντιμετωπίζω ρεαλιστικά τα πράγματα, χωρίς αυταπάτες. Είμαι γόνος ενός από τους παλαιότερους οίκους της Εύρώπης, αλλά αυτό δεν με έμποδίζει να ζω όπως όλοι οι άνθρωποι. Ούτε ή περιουσία μου με έκανε ποτέ να σκεφθώ ότι θα μπορούσα να μην εργάζομαι. Οι όπαδοί μου με βλέπουν κιόλας σαν μέλλοντα βασιλέα του ισπανικού θρόνου, αλλά ξέρω, ασφαλώς, ότι υπάρχουν και πολλοί άλλοι διεκδικητάι, με εξ ίσου μεγάλα ονόματα και αναμφισβήτητους τίτλους. Αν γνωρίζωμαι με τον πρίγκιπα Δόν Χουάν Κάρολος των Αστουριών; Μά ασφαλώς και τον γνωρίζω. Έχουμε την ίδια ηλικία και, όταν φοιτούσαμε και οι δύο στο ίδιο κολλέγιο του Αγίου Ισιδώρου, κάναμε συχνά παρέα. Ύστερα όμως οι δρόμοι μας χώρισαν και τα συμφέροντά μας στα μάτια των όπαδών μας φαίνεται ότι μας απομακρύνουν τον ένα από τον άλλο. Σπούδασα νομικά και νομίζω ότι εργάζομαι εύσυνείδητα. Αυτό τουλάχιστον υποστηρίζουν οι εργοδότες μου. Πέρασα αρκετά χρόνια στο έξωτερικό —στην Νέα Υόρκη, στο Μεξικό, στο Περού, Πουθενά όμως δεν αισθάνομαι τόσο όραία, όσο στην «Τολεντάνα». Εύτυχώς έχωμε με την γυναίκα μου τα ίδια ακριβώς γούστα. Αν είμαστε ευτυχισμένοι; Μά, ασφαλώς, και προσπαθούμε με κάθε τρόπο να διαφυλάξωμε την προσωπική μας ευτυχία. Και να σκεφθήτε ότι σε παλαιότερες εποχές, όπου οι διαμάχες των δυναστικών θα είχαν μεγαλύτερη σημασία, μπορεί να μην μπορούσαμε να παντρευτούμε... Ο κόμης των Παρισίων, βλέπετε, ανήκει στους αντίθετους, στους αντικαρλιστάς. Κι ως είναι πεθερός μου...».

Έτσι έκλεισε ή συνέντευξη. Μιά από τις πιο ζωντανές και τις πιο πρωτότυπες, όπως ωμολόγησαν όλοι.

ΕΝΑ άκρως στιγμιότυπο από σάλλον του μαρκησίου Ντέζιο. Το νεαρό πριγκιπικό ζεύγος αΐτη την στιγμή δίν διατάξει στην χορη που διεκδικεί τον θρόνο της και κατά την επίσκεψή του στην Μαδρίτη, αποχαιρετικά, φιλοξενήθηκε από τους φίλους του...

ΤΟ ΠΡΙΓΚΙΠΙΚΟ ΖΕΥΓΟΣ ΑΝΝΑ - ΚΑΡΟΛΟΣ ΜΕ ΤΟΝ ΜΑΡΚΗΣΙΟ ΚΑΙ ΤΗ ΜΑΡΚΗΣΙΑ ΝΤΕΖΙΟ

ΜΙΑ ΓΚΡΑΒΟΥΡΑ ΤΟΥ 19ου ΑΙΩΝΑ, ΟΤΑΝ ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΑ ΑΝΑΚΤΟΡΑ ΚΑΙ ΤΟ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ ΤΗΣ «ΜΕΓ. ΒΡΕΤΑΝΝΙΑΣ» ΤΗΠΗΡΧΑΝ ΠΕΡΙΒΟΛΙΑ

ΤΡΕΙΣ ΣΤΑΘΜΟΙ

Πόλεμος - Κατοχή - Κίνημα

ΘΡΥΛΟΙ

ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΣΤΟ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ

ΤΟ ΝΕΟ ΚΤΙΡΙΟ ΤΗΣ «Μ. ΒΡΕΤΑΝΝΙΑΣ»

ΜΕΓ. ΒΡΕΤΑΝΝΙΑΣ

- ΑΦΗΓΗΣΗ

ΤΟΥ ΑΛ. ΛΙΔΩΡΙΚΗ

Ενα ξενοδοχείο μπορεί να είναι συμπτυκνωμένη ιστορία; Ασφαλώς, ναι, όταν, όπως συμβαίνει με την «Μεγάλη Βρεταννία», της πλατείας Συντάγματος, έχει στεγάσει ανθρώπους και καταστάσεις, που άφησαν τα ίχνη τους στα πεπρωμένα του τόπου, ή που η εσωτερική του ζωή δέχεται τον παλμό και την αντανάκλαση των εξωτερικών γεγονότων. Οι «Εικόνες» αφηγούνται αυτή τη συμβολή του ιστορικού ξενοδοχείου στο νεοελληνικό παρελθόν με την γλαφυρή πέννα του συνεργάτου των κ. 'Αλ. Λιδωρίκη, που στο σημερινό φύλλο, μετά την νοσταλγική και άδερη εποχή των παλιών ελληνοκτονικών χρόνων, μάς μεταφέρει στις εκρήξεις και τις αγωνίες των πολεμικών ημερών. Μας ανοίγει τις πύλες της «Μ. Β.» στην δραματικότερη και σκληρότερη εθνική περίοδο: την πενταετία 1940 - 45, που έβαλε ανεξίτηλη την σφραγίδα της στη μνήμη μας, κι ο «ξενών» αυτός την δική του.

Πέντε δλόκληρα χρόνια, που περικλείουν τις πιδ μεγάλες, τις πιδ ιστορικές ημέρες του εκατοντάχρονου αθηναϊκού ξενοδοχείου. Έπος, δραματική ατμόσφαιρα, αγωνιώδεις ώρες ή, πάλι, ώρες χαράς και ελπίδων, αγνά σκιρτήματα ψυχών, που ζούν με το δράμα της Νίκης, της 'Απελευθέρωσης' και, σύγκαιρα, ραδιουρίες, μηχανορραφίες, τροφοδοσία του μίσους, της άλληλοεξοντωτικής διαθέσεως.

Πόλεμος. Κατοχή. Κίνημα. Τρεις διάφορες πολιτικοστρατιωτικές αναστατώσεις. Τρεις καταιγίδες με τους τεράστιους κοινωνικούς και βιολογικούς αντίκτυπους των. Τρεις παραδοσιακοί, άδυσσαλέα ενδιαφέροντες, σ τ α θ μ ο ι γιά την 'Ελλάδα. Και οι τρεις — γραφή της μοίρας — έχουν γιά επίκεντρό τους — μέσα στην σεισμική κοσμογονία της εποχής — έναν «ξενώνα»: Την «Μεγάλη Βρεταννία».

Γενικόν 'Επιτελείον

Ο ίδιος, ο αξέχαστος άρχοντας του ξενοδοχείου, ο Θεόδωρος Πετρακόπουλος, στο ένα και μόνο διδίο του, που μάς άφησε, «Η ζωή μου», δεν αφιερώνει και πολλές γραμμές γι' αυτές τις ημέρες που έγραψαν με γράμματα ανεξίτηλα στην πρόσοψη του φιλόξενου μεγάρου του, την λέξη ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ. Τον αντιγράφω, γιά τον τύπο:

«Όταν την 28ην 'Οκτωβρίου ήρχισεν ή επίθεσις των 'Ιταλών, ή «Μεγάλη Βρεταννία» κατελήφθη υπό του Γενικού 'Επιτελείου του Στρατού και διετάχθη ή εκκένωσις των δωματίων από τους πελάτας, διότι επρόκειτο να εγκατασταθούν εις αυτά διάφοροι στρατιωτικοί και πολιτικοί υπηρέσαι.

»Την επομένη συνητήθην εις τον διάδρομον του γραφείου μου με τον άείμνηστον Βασιλέα Γεώργιον Β', όστις μου λέγει γελών: —Είσθε, λοιπόν, ελεύθεροι; (Σημ.: 'Ο Θ. Πετρακόπουλος, φανατικός βενιζελικός και αντιμεταξικός, είχε διωχθή από τον γεννήτορα της 4ης Αυγούστου). Και του άπήντησα: —Ναί, Μεγαλειότατε, χάρις εις τον Μουσσολίνι! Και ο Βασιλεύς έγέλασε πολύ».

Σε μία μόνο σελίδα —και μικρή— ο άνθρωπος που ήθελε να θυμηθή τόσα πολλά γιά την έκπληκτική εκείνη —την πολεμική— περίοδο του ξενοδοχείου του, μιλάει μόνο, σύντομα, γιά το «άχρηστο» αντιαεροπορικό καταφύγιο που κατασκευάσθηκε στα υπόγεια της «Μ. Β.» και γιά την ζάχαρη και τον καφέ που είχαν σπάταλα καταναλωθή, χωρίς ποτέ... Λέγει ο ίδιος: «Δεν έλάβαμε ούδεμίαν άποζημίωσιν».

Και όμως, —ας με συγχωρήση ή μνήμη του— πόσα δεν θα είχε να άναπολήση ο εύφύεστατος παλαιός δημοσιογράφος, ο ρέκτης —άλλα και ποιητής— επιχειρηματίας, ο άνθρωπος που έζησε, χάρηκε, συνέφαγε, συνέπνε με εξέχοντας 'Ελληνες πολιτικούς, άλλα και ξένους διακεκριμένους ετορναδόρους» της διεθνούς πολιτικής ζωής.

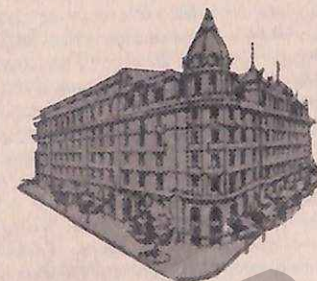
Χακί παντού!

Αλλά ας θυμηθούμε τότε κάτι έμεις, οι νεώτατοι τότε άκόμα, στρατιώτες της 'Οκτωβριανής 'Επιστρατεύσεως. 'Αξάφνα, το ώραίο παλατάκι της όδου Γεωργίου του Α', από ένα κέντρο ξεγνοιασιάς, από ένα άντρο κομψότητας και χάριτος, από κυβέλη έμπορικων μεγάλων υποθέσεων που διεξάγονταν, άφ' ύψηλόν, στο μεγάλο μπάρ και στα ύποβλητικά σαλόνια του, από χαρούμενος τόπος φραντεβού, όπου ο έρωτας σκιρτούσε ανάμεσα των, τότε με μάσκα κοσμικότητος και τότε με την άνάσφρα σαρκαστική —όσο και

όλέθρια! —προσωπίδα του ήμικοσμισμού και του κοσμοπολιτισμού, το παλατάκι αυτό στρατοκρατήθηκε! Οι θυρεοί της γαλήνης, της ψυχικής ευφορίας, του «πίνειν μετ' άνέσεως» και του «χορεύειν αίσθηματικά μέσα σε τρίλιες μεθυστικών όργάνων», οι θυρεοί της εύζωίας ύπεστάλησαν. Και ύψώθηκε ή σημαία του πολέμου.

Κατέκλυσε το χακί: Τα χάλ, τις αΐθουσες, τα έντευκτήρια, τα δωμάτια, τις σοφίτες! Φρουροί με τα όπλα παρά πόδα —ή παρουσιάστε, άρμ! —στολές, γαλόνια, άστέρια και σπιρούνια, εισώρμησαν στα διαμερίσματα της Φύνης! Βαρείς οι μυρωδιές του ανθρώπινου μόχθου, του καπνού και των φαρμάκων, αντικατέστησαν τα χθεσινά άρώματα των θελκτικών κυριών, που, ως την προηγούμενη βραδιά, είχαν γιά κύριο μέλημό των την άγκαλιά της Τερψιχόρης! 'Αρδη άλλαζει ή μορφή της «Βρεταννίας». Μοι λέε ένας παλιός υπάλληλος του ξενοδοχείου:

—Στο γραφείο του Πετρακόπουλου έγκατεστάθη ο Βασιλεύς Γεώργιος. 'Εδώ... εδώ που τώρα μιλάμε, καθόταν ο 'Ιωάννης Μεταξάς. Και κάτω, στο ν ύ ν «μπάρ», ήταν τέ Στρατηγείο — το Γραφείον 'Επιχειρήσεων. 'Αλέξανδρος Παπάγος. Στέλιος Κιτριλά-

ΡΩΜΗ: «ΕΞΕΛΣΙΟΡ»

κης. Δόδας. Μπαλοδήμος. Και πίσω, δίπλα των, κρυφά ή φανερά, δλόκληρο μελισσολόι «δευτερευόντων» παραόντων: Σύμβουλοι, ύπασιπιστές, ύπασιπιστές ύπασιπιστών, λοχίες, δεκανείς και, άκόμα, στρατιώτες, που οι γνώσεις και ή κάποια έπιρροή των ήτανε δυσανάλογη με τον βαθμό που έφεραν!

'Ακολούθησαν μέρες θριάμβου, γιά να τις διαδεχθούν μέρες θλίβερες, που ή αντανάκλασή τους ήταν άμεση στον ξενώνα — στρατηγείο. Οι νίκες... 'Ο θάνατος του 'Ιωάννου Μεταξά... Το τραγικό τέλος του 'Αλέξανδρου Κοριζή, που ύστερα από μία δραματική συν-ομιλία με τον Γεώργιο Β' έφυγε από την «Μεγάλη Βρεταννία» γιά να αυτόκτονήσει. Και έπειτα το τραγικό φινάλε. 'Ημουν κ' έγώ τότε ένοικος του ξενοδοχείου. Πολεμικός ανταποκριτής, άλλα και... ύποδεκαεάς του πυροβολικού, βρέθηκα «βοηθός» ενός εξάιρετου ανθρώπου: Του 'Αδαμαντίου Καρόκη, που ήταν ύπασιπιστής του αρχιστρατήγου. Και έμεινα σ' αυτή την θέση ως την ημέρα που ο Παπάγος μάς άποχαιρέτησε όλους, έ-ναν — ένα. Πλησίαζε πιά ή 27η 'Απριλίου...

Η κατοχή

Κυριακή του Θωμά του 1941. Κύμβαλα άλαλάζοντα, βαρέα μηχανοκίνητα, μοτοσυκλέττες, σβάστικες, δήματα χήνας, έχαιλ Χίτλερ και —γιά παρηγοριά— λίγη «Λίλη Μαυλέν»!

'Ο Γουίλλυ Φρισάουερ, που έγραψε γιά την «Μεγάλη Βρεταννία», όπως ήδη έχουμε άναφέρει, διηγείται πολύ λιτά στο διδίο του την «κατάληψη» της «Μ.Β.» από τους

Γερμανούς, μετά την είσοδό τους στην 'Αθήνα. Λέει: «Ένας Γερμανός μοτοσυκλεττίστης έφθασε και κατέβηκε μπροστά στο ξενοδοχείο. Ζήτησε να δη τον διευθυντή. 'Ο Ρούντολφ Σμίτ (που έκτελούσε τότε τα καθήκοντα του «μνάτζερ») ρώτησε:

—Σε τί μπορώ να σας φανώ χρήσιμος; 'Ο Γερμανός άπάντησε ξερά και λιγό-λογα:

—'Από τώρα, αυτό το ξενοδοχείο είναι ή 'Ανωτάτη Διοίκηση της «Βέρμαχτ».

Μιά άλλη μαρτυρία όμως εκθέτει διαφο-ρετικά τα πράγματα:

«Δυό θαρακισμένα αυτοκίνητα σταμάτησαν μπροστά στην είσοδο του ξενοδοχείου. Γερμανοί στρατιώτες πετάχτηκαν έξω από αυτά και ο στρατηγός φόν Στούμππε, που άκαλούθησε, έζήτησε να μάθη αν υπάρχουν ένοικοι στην «Μ.Β.». Του άπήντησε ο Ρούντολφ Σμίτ ότι μένουν άκόμα εκεί κάποιος παλαιός αΐλικός, ένας άξιωματικός της χωροφυλακής, ένας ή δυό πολιτικοί υπάλληλοι του άνύπαρκτου πιά 'Ελληνικού Στρατηγείου. «Νά φύγουν!» διέταξε σκαιά ο χιτλερικός άξιωματικός. Στην πρώτη μικρή άπόπειρα άντηρήσεως, έπαικολούθησαν άυστηρές συστάσεις. Στην δεύτερη: άπειλές».

Το ξενοδοχείο ερημώθηκε από τους 'Ελληνες ένοίκους του. Παραδόθηκε δλόκληρο στην Γερμανική Στρατιωτική Διοίκηση. Φρουρές άκίνητων, άγαλματένιων στρατιωτών έγκαταστάθηκαν στην είσοδό του, στο έσωτε-ρικό του, μπροστά στα γραφεία των «μεγά-λων» υπηρέτων του Φύρερ.

'Αλλες, περιέργες, πρωτάκουστες, γιά την «Μ.Β.»... μελωδιές άντήχησαν, άνάμεσα από τους τοίχους της. Βροντόφωνες προστα-γές που έμοιαζαν με βλαστήμιες, περήφανοι, ύπερφίαλοι δηματισμοί που έμοιαζαν με πο-δοβολητά, γέλια στριγγά ή άγριοι καχχα-σμοί, που έμοιαζαν με ρεκαζμούς όρνέων.

'Απρόοπτα

Και όμως... Παρ' όλη την φαινομενικά (δ-χι πάντα) τρομοκρατική ατμόσφαιρα που είχαν άπλώσει οι σύγχρονοι... Βησιγόθοι μέσ' στο ξενοδοχείο που κατέλαβαν, πάλι ή αιώνια ζωή έπαιζε τα τερίτια της, τα διάν-θιζε με ήλαρες πλευρές, τα θέρμαινε με ώρες τρυφερότητας και άλληλεγγύης, τα ράντιζε με το στοιχείο της έκπληξεως, του άπροσδό-κητου, άκόμα και του διασκεδαστικού...

Πολλά, βέβαια, τα σημαντικά συνέβαιναν στα διάφορα άνωτερα γραφεία, όταν οι πόρ-

ΠΑΡΙΣΙ: «ΜΕΡΙΣ»

τες έδεικναι και άρχιζαν οι μελέτες, τα σχέ-δια, οι διαγραφές της «τακτικής» γιά την συμμόρφωση του άτακτου ελληνικού στοι-χείου — άλλα κατάφερε ποτέ κανένας να συμμαζέψη το άραίο όσο και διαλυτικό αΐ-τό στοιχείο;

Πολλά, λοιπόν, τα άπρόοπτα και τα χα-

ριτωμένα. Διηγείται κάποιος από τους παλιούς υπαλλήλους:

—Μου είχαν αφήσει ένα δωμάτιο το οποίο συνώρευε με το δωμάτιο ενός συνταγματάρχη, που κάπως ξεχώριζε από τους άλλους... Ίσως δεν θάπρεπε να πω το «κάπως»... Υπήρχαν και άνθρωποι ανάμεσα στα διάφορα θηρία που άτενιζαμε συνέχεια. Αυτός, ιδιαίτερα, ήταν λεπτός, ευγενικός, διακριτικός και μάλλον... σιωπηλός. Στο δωμάτιό μου, με το ραδιοφώνάκι, έπαιρνα —μετά πάσης προσχής— κλεφτά: Λονδίνο, Καναδά, γιά να ενημερώνωμαι, έπιτέλους, με κάποια σχετική αλήθεια στα γεγονότα και στην εξέλιξη του πολέμου. Σιγά - σιγά και άπαλά ακούγαμε τα νέα και άλλοτε εύφραινόμαστε και άλλοτε μελαγχολούσαμε. Ώσπου ένα βράδυ ο Γερμανός συνταγματάρχης μας ζήτησε να τον περιποιηθούμε στο διαμέρισμά μου. Λίγη σαμπάνια, λίγη συντροφιά, λίγη κουβέντα... Έγινε. Προσέλθε. Η ατμόσφαιρα ήταν ευχάριστη—όσο ήταν δυνατόν να είναι—, ώσπου, σε μία στιγμή, τελείως άναπάντεχα, τελείως ήρεμα, ο αξιωματικός στράφηκε προς μένα, μ' ένα γλυκύτατο χαμόγελο, και μου είπε: «Ε! δάλτε τώρα και λίγο "Μπί - Μπί - Σί" (Λονδίνο), να μάθω κ' εγώ, έπιτέλους, τί γίνεται στον κόσμο!».

Χιούμορ και άγνωση

Άλλο ένα χαρακτηριστικό ανέκδοτο, συνδυασμένο με την «Μ.Β.» της κατοχής, έχει κάτι να κάνει με το δωμάτιο υπ' αριθμόν 645 του ξενοδοχείου. Όταν οι κυρίαρχοι διέταζαν να παραδώσουν οι Έλληνες τα παντός εί-

ΛΟΝΔΙΝΟΝ: «ΚΛΑΡΙΤΖ»

δους όπλα τους, πειθαρχήσαν —κι αυτό δεν είναι βέβαιο— οι μισοί. Οι άλλοι μισοί κάπου τα καταγνώσαν, κάνοντας τόν σταυρό τους. Μερικά κυνηγετικά τουφέκια, που ανήκαν σε μέλη του προσωπικού του ξενοδοχείου και σε φίλους τους, ένετοιχίσθησαν πίσω ακριβώς από την ντουλάπα του δωματίου 645. Σ' αυτό το ίδιο δωμάτιο, έπειτα από τόν έντοισμό, ποιος δρόμος να καταλύση για αρκετό χρονικό διάστημα; Ο μέγας, ο πολύς, ο θρυλικός στρατηγός φόν Λίστ! Φόβητρο, δωρητής του δέους, παμπόνηρος και παντοδύναμος. Χαμογελάει τώρα ένας από τους «δράστες»:

—Ο έξερχώτατος φόν Λίστ διεφύλαξε, μέ... εύσυνειδησία, τα όπλα μας για όλη την κατοχή!

Σύντομα, βιαστικά, πτερόντα τα όσα τώρα γράφουμε για την «Μεγάλη Βρετανία» στην κατοχή. «Ανάγκη...». Άλλά δεν πρέπει να λησμονηθί κάτι σπουδαίο, μεγάλο, ήρωικό, αξιοσημείωτο, που έγκορεύθηκε από τις άγκυρές της...

Με πρωτεγάτη τόν άλησμήνητον εκείνον Έλβετό: τόν Ρούντολφ Σμίτ, καθώς και με τους συνεργάτες του, ή έλληνική αντίσταση διευκολύνθηκε στον ύψιστο δυνατό βαθμό. Κάτω από τα μάτια και τα ρουθούνια των κατακτητών, αυτοί οι άνδρες είχαν έξυφάνει ένα επαναστατικό συνωμοτικό δίκτυο, που διευκόλυνε τους κινδυνεύοντες, που βοηθούσε τους «σαμποτέρ», που έπετύχανε να διώ-

χνη από την Ελλάδα εκείνους που ήθελαν ή έπρεπε να αποδράσουν, ένίσχυσε οικονομικά τούς ένδεείς που είχαν τσακίσει ή κατοχή και οι άμείλικτες τανάλεις της.

Τό άλλοτε κτίριο τής χλιδής και τής εύμαρείας έπαιρνε ξαφνικά μιάν άλλη ύπεροχη μορφή: Γινόταν ένας προμαχώνας για την άπελευθέρωση του έθνους, μιά φλογόβολα άσπίδα για την τιμή του γένους. Ο τίτλος του θά έπρεπε ίσως να είχε αλλάξει τότε. Έστω και νοερά. Ξενοδοχείο τής «Μεγάλης Ελλάδος» θά ήταν σωστό να τιτλοφορηθί...

Πολεμική φάση

Μερικές έβδομάδες μετά την άπελευθέρωση, τό ξενοδοχείο τής «Μεγάλης Βρετανίας» έπέτρωτο να γνωρίση την τρίτη πολεμική φάση των «έργων» των. Μετά τις χαρωπές στην αρχή όδυνήρες μετέπειτα, ή μέρες του έλληνοϊταλικού πολέμου, οι ίσκιερές και τρομοκρατικές—άλλά και πόσο έλπιδοφόρες— ήμέρες τής Κατοχής. Κ' έπειτα, ξαφνικά, οι άστραπές και οι κεραυνοί ήλέκτρισαν μανιακά όλη τη χώρα, με κέντρο τής μεγάλης καταιγίδας την Αθήνα. Ήταν Δεκέμβριος του 1944.

Τό «Κίνημα»

Πικρή όσο και άφόρητα δυναμική περίοδος: Δύο μήνες, που οι Έλληνες είχαν ξεχάσει άκόμα και την έννικότητά τους! Δεκέμβριος του 1944 - Ίανουάριος του 1945. Μεταμένα Χριστούγεννα. Θλιβερή Πρωτοχρονιά.

Η «Μεγάλη Βρετανία» ξαναγίνεται πάλι τό πέτρινο... πρόσωπο τής ήμέρας. Προς τα εκεί στρέφεται ο άφρός τής μανίας των έλασιτών, από κεί έπορεύεται ή βασική αντίσταση που άγωνίζεται να σώση την Αθήνα από τα χέρια των κινηματιών.

Η έλληνική κυβέρνηση ύπό —μοιραίον πάντοτε— πρωθυπουργό τόν κ. Γ. Παπανδρέου, κυβέρνηση έτερόκλητη, πολύχρωμη σε σύνθεση και άμφιρρέπουσα σε πολιτικά φρονήματα, στεγάζεται στο Ιστορικό ξενοδοχείο, εκεί όπου και τό Άγγλικό Στρατηγείο σπεύδει να στεγασθί. Η «Βρετανία» μεταβάλλεται—δεν γίνεται άλλιώς— σε φρούριο. Κι αυτό τό φρούριο πρέπει να είναι ά π ο ρ η τ ο. Γιατί άν πέσει αυτό, έπεται τότε όλόκληρη ή Αθήνα—μέ πiónι λαχταριστό τό Κολωνακί!—, χάθηκε ή μάχη του κόσμου των έθνικοφρόνων (τότε ο κ. Παπανδρέου ήτο όλίγον... δεξιός!), ίσως και ν' άλλαζε όχι μονάχα ή ροή τής έλληνικής ζωής - πραγματικότητας, άλλά και ή εξέλιξη πολλών εύρωπαϊκών πράγματων.

Ο Κάπελ κάτι λέει...

Είναι άπορίας άξιο πώς ο άείμνηστος Θεόδωρος Πετρακόπουλος, στο διογραφικό διδίο του: «Η ζωή μου», δεν λέει τίποτα γι' αυτή την τόσο σπάνια, τόσο διεγερτική και τόσο επικήνυνη μαζί περίοδο του θρυλικού ξενοδοχείου του. Άπόλυτη σιωπή γύρω από τα πολυκύμαντα εκείνα γεγονότα, που είναι άδύνατο να τ' άγνοήσης μ' ένα: εγκουάρντα έ πάσσα. Άκόμα και ο φίλτατος Σκουζής, που έχει ένδιατρίψει, με άναμνήσεις και με γλαφυρότητα, σε όλα τα θέματα που άφορούν την «Μ. Β.»— ίδίως στα κοσμικά—, περνάει με μιάν άπλή (και όχι τόσο διαφωτιστική) παράγραφο την κοσμοϊστορική πραγματικά «μάχη» του διεθνώς γνωστού ξενοδοχείου μας.

Όστόσο, μερικά αξιοσημείωτα σημεία μπορούμε να σταχυολογήσουμε από δυό διδία ξένων: του ήδη γνωστού μας Ούϊλλυ Φρισάουερ και του έπίσης Άγγλου Ρίτσαρντ Κάπελ, που σε έναν τόμο του, με τίτλο: «Σίμιματα» (χρειάζεται μετάφραση;) γρά-

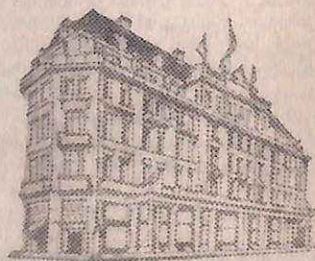
φει, σε τύπο ήμερολογιακό, για τόν Δεκέμβριο του 1944. Άξίζει να τόν αντίγράψουμε: «Η «Μεγάλη Βρετανία» μοιάζει σήμερα σαν ένα χαμένο καράδι, ένα μεγάλο, άπελπισμένο υπερωκεάνιο, και δεν μπορεί κανένας σήμερα να πη άν δεν διαλυθί, και άν δεν καταποντισθί, πριν να προφθάση κάποια ένίσχυση να τό βοηθήση για να έπιπλεύση πάλι».

Και λέει παρακάτω, έπειτα από τούς σχετικούς φιλολογικούς του άφορισμούς: «Οι πιο άξιοσημείωτοι, οι πιο έπιφανείς των Άθηνών είχαν έγκατασταθί κάτω από την στέγη της, με τόν σερ Ρόναλντ Σκόμπυ, τόν Άγγλο διοικητή των βρετανικών δυνάμεων» έπικεφαλής ο Γεώργιος Παπανδρέου—τότε λίγο πιο πάνω από τα έξήντα του— (σημ.: αυτό τό γράφει ο κ. Κάπελ και μη προς παρεξήγηση...) οι ύπουργοί του και οι οίκογένειές τους, που είχαν διαφύγει από τό Ψυχικό και από την Κηφισιά, Άγγλοι και Άμερικανοί έπιχειρηματίες: κυρίως πετρελαίου, ένας έσμός από δημοσιογράφους, νοσοκομειακοί και φιλανθρωπικών ιδρυμάτων προϊστάμενοι, —ίδίως κυρίες, άτυπονομικά, τμήματα στρατού, διασκορπισμένα σ' όλόκληρη την περιοχή του ξενοδοχείου. Φαντάροι, άλλά και θαμνοφόροι έκαναν ούρά στην κοιλίνα για τα πιάτα τους, που περιείχαν κρέας, έπαιρναν και τα φλυτζάνια του τσαγιού τους και τάφεραν στη μεγάλη αίθουσα δεξιώσεων - χορού, που είχε καταντήσει τότε σε μαύρα χάλια! Άπάνω, στα διαμερίσματα, ο μέσος όρος των κατοίκων ήτανε δέκα κατά ύπνοδωμάτιο... Κάτω ο δρόμος έμοιαζε να κυριαρχήται από τις άνταύγειες που στέλνει μιá μεγάλη πυρκαϊά. Η νύχτα γινόταν θορυβώδης—με τις έκρήξεις, τα σκασίματα των όλων και των όδίων και με τό συνεχές κροτάλισμα των πολυδύλων».

Έπίσκεψη όδίδος!

Νομίζω ότι έδώ θάπρεπε να έγκαταλείψουμε τόν κ. Κάπελ, που σύντομα, άλλά και παραστατικά, δίδει μιάν έστω μικρή, θεαματική ένκόνα τής προχριστουγεννιάτικης μοιραίας εκείνης περιόδου.

Άπό τις δικές μας άναμνήσεις αναβιώνουμε τό άγχος, τόν πανικό που είχε για λίγο έπικρατήσει μέσα στο πολύπτυχο εκείνο στρατηγείο. Δεν ήταν εύκολες ούτε ή είσοδος, ούτε ή έξοδος από αυτό. Οι άδέσποτες σφαίρες χόρευαν έναν τρελλό, μακάβριο χορό έπάνω από τα κεφάλια των τολμηρών διαδοτών, οι όλμοι μπουμπουλίζαν σε μιá άκτίνα καθόλου μακρινή από τό ξενοδοχείο και κάποιες... όδιδούλες—μιá - δυό— βρή-

ΚΟΠΕΓΚΑΓΗ: «ΝΤ' ΑΝΓΚΛΕΤΕΡ»

καν τό στόχο τους, χωρίς να θρούν τό θύμα Γνήσιο έπεισόδιο; Τό άφηγείται ένας άξιοπistos μάρτυς. Ο στρατάρχης σερ Άλεξάντερ παρέμεινε για λίγο, κατά την διάρκεια του κινήματος, στο όο πάτωμα τής «Μ. Β.», όπου και ο Σκόμπυ.

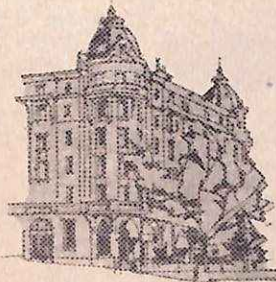
Σε κάποιαν ένταση μιáς από τις συρράξεις μεταξύ Άγγλων και έλασιτών, ο κίνδυνος είχε φουντώσει. Η «Βρετανία» έβάλ-

λετο. Τότε συνέστησαν τόν Άλεξάντερ να κατεβί στο κατεφύγιο. Με δυσφορία του υπάκουσε. Πιέσθηκε. Ύστερα από λίγη ώρα, ή όβιδα έπεσε ακριβώς μέσα στο δωμάτιό του.

Προς Τσώρτσιλ...

Πριν φθάσουμε, όμως, στα σοβαρότερα, τα συνταρακτικότερα γεγονότα που άφορούν τό ξενοδοχείο και... όλόκληρο τόν κόσμο, άς δούμε τί έχει πει ό άλλος Άγγλος σχολιαστής και παρατηρητής: ο κ. Φρισάουερ, στο τελευταίο διδίο του. Στη σελίδα 46:

«Άγγλοι και Άμερικανοί ρεπόρτερς, που μπήκαν στο ξενοδοχείο μαζί με τις αρχές τής βρετανικής «κατοχής», πολύ γρήγορα παρέτήρησαν φύλλα του «Ριζοσπάστη», του βίσιου κομμουνιστικού δημοσιογραφικού όργάνου, να προβάλλουν από τις στέπες των ύπηρετών. Και γενικά, οι ύπηρετούντες στη «Μ. Β.», έμοιαζαν σαν να περίμεναν, σαν να ά-

ΜΑΔΡΙΤΗ: «ΡΙΤΖ»

παιτούσαν να έξυπηρετηθούν αυτοί από τούς θαμώνες. Η στάση του έλληνικού προσωπικού, άχνά κάπως διαγεγραμμένη, ήταν σαν να έλεγε: «Έμεις είμαστε οι κύριοι τώρα!».

Στην ίδια σελίδα, ο Φρισάουερ, άναφαιρόμενος στα πάθη που είχαν έμπνήσει άνάμεσά μας, προσφέρει μιá παράγραφο σύντομη, άλλά και πόσο χαρακτηριστική. Λέει: «Άκριβώς έμπρός από την «Μ. Β.», μιá μέρα ένας νεαρός κραύγασε κατά πρόσωπο ένας Έλληνας άξιωματικός τις φράσεις: «Είσαι όσολογος! Είσαι προδότης!». Ο άξιωματικός τράβηξε τό περιστροφό του και ό νέος σωριάστηκε νεκρός».

Σελίς 47: «Τό ξενοδοχείο δεν ήταν μόνο σαν ένα άρματωμένο στρατόπεδο ύπό πολιρκία, άλλά έμοιαζε και με χριστιανική έκκλησιαστική άποστολή, που έπρεπε να φροντίζη για τούς άστεγους και τούς πεινασμένους ανθρώπους τής περιστάσεως. Κάθε μέρα περισσότερα από 1.500 στόματα έπαιρναν τροφή από τις στρατιωτικές μερίδες του ξενοδοχείου. Η κυρία Παπανδρέου, σύζυγος του πρωθυπουργού (σημ.: φυσικά ή Κα Κυβέλη), βοηθούσε άσκηνα για την παροχή τής τροφής και για τό στρώσιμο των κρεβατιών».

Άγγλική άποψη

Και τώρα, άς προχωρήσουμε—μετά φόβο Θεού, πίστewας, και όσης γίνεται άμειροληψίας— στην «υπόθεση δυναμιτισμού» τής «Μεγάλης Βρετανίας». Άκόμα σήμερα υπάρχουν διάφορες άπόψεις για την κατάσταση και την δυνατότητα έπιτυχίας του καταχθόνιου σχεδίου που θά άνατίναζε την «Μ. Β.» και, φυσικά, θά δημιουργούσε θύματα—έπιφανή ή άφανή— και θάσπαζε τό ήθικό όλων εκείνων που πίστευαν στο άπόρητο και άνέγγιχτο του ξενοδοχειακού φρουρίου.

Ύπάρχει ή άποψη εκείνων που έζησαν κάποιες τρομακτικές στιγμές, παραμονή των

Χριστουγέννων. Είναι αυτοί που ξέρουν, γιατί ζούσαν μέσα στην «Μ.Β.».

Ύπάρχει ή άποψη, μεταγενέστερα δοσμένη στον γράφοντα, από την πλευρά που «έπεζήτησε» τόν δυναμιτισμό και τόν όργάνωσε, χωρίς να φθάση στην έκτέλεσί του.

Ύπάρχει και ή άποψη του Άγγλου συγγραφέα. Θα θέλατε ν' άρχίσουμε άπ' αυτόν; Σελίς 48:

«Οι διαπραγματεύσεις άνακωχής που άρχισαν από τόν Σκόμπυ δεν έδειχναν κανένα σημείο προόδου. Έσύροντο άνώφελα, έως ότου την ήμερα των Χριστουγέννων ο κ. Τσώρτσιλ έφθασε άεροπορικώς εις τās Αθήνας. Άργότερα, τό ίδιο πρωί, είχε σχεδιασθή συνάντησή του με τόν αρχιεπίσκοπο Δαμασκηνό, ήγέτη του έλληνικού λαού, σε κάποιο από τα σαλόνια τής «Μεγάλης Βρετανίας». Αιφνιδιαστικά, ένα κύμα άνησυχίας διέτρεξε τό ξενοδοχείο, που έμοιαζε σαν συνταρακτική ήλεκτρική δόνηση. Διαδόσεις τρομακτικές πήραν κ' έδωσαν και για ένα ώριμο χρονικό διάστημα κανένας δεν μπορούσε να έξακριβώση που βρίσκεται ή αλήθεια. Αυτό που «συνέβαινε», πάντως, φάνταζε για αρκετά σοβαρό».

Τρεις βρετανοί στρατιώτες του μηχανικού κάνοντας την συνηθισμένη περιπολία των και έντεταλμένοι για τόν έλεγχο των άθηναϊκών ύπνόνων, βρέθηκαν ξαφνικά έμπαράκτι ήλεκτρική δόνηση. Διαδόσεις τρομακτικές πήραν κ' έδωσαν και για ένα ώριμο χρονικό διάστημα κανένας δεν μπορούσε να έξακριβώση που βρίσκεται ή αλήθεια. Αυτό που «συνέβαινε», πάντως, φάνταζε για αρκετά σοβαρό».

Και συμπραίνει ο κ. Φρισάουερ: «Δεν υπάρχει καμιά άμφιβολία ότι, εάν δεν άγρυπνούσε ή περίπολος, τόνση ή «Μεγάλη Βρετανία», όσον και ο Ούϊνστον Τσώρτσιλ, θά είχαν τιναχθί προς τα ούράνια κατά την ήρη ήμερα των Χριστουγέννων του 1944».

Αυτά λέει ο Άγγλος σχολιαστής. Είναι όμως έτσι ακριβώς;

«Άστική άποψη»

Δεύτερη άποψη, εκείνων που ζούσαν τότε μέσα στην «Μεγάλη Βρετανία». Να πώς την εκθέτει κάποιος από αυτούς: «Βρήκανε δυόμισυ τόνους δυναμίτιδα οι βρετανοί, άνακαλύπτοντας τό υλικό από μιá ύπόνομο που έξερεύνσαν. Κατέβηκαν στο ύπεδωφο μπροστά από τό τότε ξενοδοχείο «Μινέρβα», στην όδο Σταδίου. Η σύσκεψη του Τσώρτσιλ με τόν Μακαριώτατο Δαμασκηνό είχε άναγγελθί ότι θά γίνη στη «Μεγάλη Βρετανία», άλλά αυτό ήταν ή φενάκη. Άφείθηκε να πιστευθί ότι ή «Μ. Β.» θά ήταν ό μέγας στόχος. Δεν ήταν. Η σύσκεψη έγινε στο ύπουργείο Έξωτερικών».

—Ύπήρχε ύποψία ότι θά έπιχειρούσαν κάτι τέτοιο οι έλασιτες;

—Ναι... έξφυγε κάποια πληροφορία για ύποπτες κινήσεις «καταδυμένων» προσώπων, κάπου προς τήν Όμόνοια, στις έλασιτοκρατούμενες περιοχές. Η άγγλική περίπολος, νομίζω, ήταν ενημερωμένη πάνω στο γεγονός ότι οι κομμουνιστές έπρόκειτο να «σπείρουν» δυναμίτιδα ως τό ξενοδοχείο, μέσω των ύπνόνων...

—Τότε άποφασίστηκε να γίνη ή σύσκεψη άλλού;

—Όχι. Όπωσδήποτε, ή σύσκεψη δεν θά

γινόταν στη «Μ. Β.». Μέτρο για την ζωή, για την ασφάλεια του μεγάλου ξένου μας.

«Άριστερή» άποψη

Υπάρχει και ή άλλη άποψη, ίσως ή πιο ένδιαφέρουσα, άλλά και πιο... σκοτεινή, ή συγκινητικότερη, άλλά ίσως και πιο... ύποκριτική. Η Ιστορία δεν μάς έχει δώσει άκόμα πλήρεις λεπτομέρειες γι' αυτό τό τόσο ύσσιαστικό έγχείρημα' άλλά άς δούμε τό αίτιο ρατς. Έναν από τούς ανθρώπους που έλαβαν μέρος στην «έπιχείρηση» άνατινάξεως του «Τζι - Μπί».

—Ζητούσαμε να δρούμε τόν τόπο όπου θά ύπήρχε ή εύχέρεια να μπουμε σε ύπόνομο. Ψάξαμε, ίχνηλατήσαμε: Πλατεία Βάθης, προς Λένορμαν, Πλατεία Κουμουνδούρου, Άναξαγόρα. Η Τρίτη Άχτιδα Κολωνού είχε αναλάβει την «υπόθεση». Όργανωτής της, ψυχή της, ο Μπάμπης (Χαράλαμπος) Γρηγοριάδης, ο χοντρός. Συνωμοτικό ψευδώνυμο: Ο Νίκος. (Σήμερα βρίσκεται στη Ρουμανία). Μηχανικός πλοίων, ήξερε και από... μηχανικά τερτίπια αυτού του είδους, σαν χρόνια συνωμοτής. Άν με βοηθή ή μήνη, κάπου από τό Βρεφοκομείο κοντά, όπου ύπήρχε και μιá εύρύτερη «πλατεία» ύπνόνου, άρχισαμε τη δουλειά.

»Σκοπός μας δεν ήταν να έξοντώσουμε τόν Τσώρτσιλ. Γιατί; Δεν μάς χρειαζόνταν άλλες φασαρίες. Δεν ξέραμε την άφιξη του. Αυτό που μάς ένδιέφερε ήταν να καταρρεύσει ή «Μεγάλη Βρετανία», προτύργιο του άστισμού και τής αντίδρασης».

—Ε, και τί θάδυναινε μ' αυτό;

—Η μάχη του Μακρυγιάννη είχε χαθή: παρέπαιε και τό Κουκάκι. Άν άνατίναζόταν ή «Βρετανία» στον άέρα, τό Κολωνακί θά παρέλυε. Ο καπετάν Όρέστης περίμενε άπ' έξω για νάμψη στην Αθήνα.

Ο άνθρωπος που χαρίζει τις μακρινές του άναμνήσεις, συνεχίζει:

—Είπα. Δεν θέλαμε να πειράξουμε τόν Τσώρτσιλ, ούτε τούς άλλους έπισήμους του. Μάς γέλασαν με την πληροφορία ότι θά

ΛΟΥΒΑΙΝΟ: «ΣΕΑΜΠΟΡΝ»

βρίσκεται στην «Μ. Β.» για σύσκεψη. Και ή «έπιχείρηση» σταμάτησε. Άκόμα και άν δεν την ξεψαχνίζανε οι Άγγλοι, ο δυναμιτισμός δεν θά γινότανε...

Φινάλε...

Διαλέγετε και παίρνετε... Πάντως, τό ώραιο ξενοδοχείο διασώθηκε και να τό! Έπισημμένο και θελτιωμένο, στην κεντρική του θέση, με μιάν άλλου είδους δράση είκοσαςτίας, που δεν είναι διόλου εύκαταφρόνητη. Με άλλου είδους εξέλιξεις και περιπέτειες και γεγονότα έννικά, πολιτικά, (ας μην ξεχνούμε τό Κυπριακό!) που θά τα δούμε μαζί με όλες τις κοσμικές αϊγλήσεις παρουσίες που τό διακοσμήσανε, στην προσεχή και τελευταία περιγραφή μας... ΑΛΕΚΟΣ ΑΙΔΩΡΙΚΗΣ

Η ANNI ZIRARNTO ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΠΕΙ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Η ANNI ZIRARNTO ΜΕ ΤΟΝ ΑΝΔΡΑ ΤΗΣ ΡΕΝΑΤΟ ΣΑΛΒΑΤΟΡΙ ΚΑΙ ΤΗΝ ΛΟΡΗ ΤΟΥΣ ΖΤΑΙ ΣΤΟ ΠΟΚΟΛ, ΟΠΟΥ ΕΚΑΝΑΝ ΧΕΙΜΕΡΙΝΕΣ ΔΙΑΚΟΠΕΣ

Αποκλειστική συνέντευξη της Γαλλίδος ηθοποιού στις «Εικόνες»

Ένα τσιγάρο υποβοηθεί στην δημιουργία φιλικής ατμόσφαιρας σε μια συνέντευξη. Η διάσημη ηθοποιός με τον συνεγάτη των «Εικόνων» κ. Π. Κοττο.

Κατάσκοπος ή εξερευνητρια και έν πάση περιπτώσει διευθύντρια σε κάτι, οτιδήποτε, θα ήθελε να είναι η Άννι Ζιραρντό, στην περίπτωση, βέβαια, που δεν θα ήταν Άννι Ζιραρντό. Η διάσημη ηθοποιός, σε μια αποκλειστική συνέντευξη της, που έδωσε για τις «Εικόνες», αναμένει μερικές από τις πλευρές του χαρακτήρα της, σχολιάζει την σταδιοδρομία της και δηλώνει ότι είναι αποφασισμένη να εγκαταλείψει οριστικά και αμετάκλητα πια το θέατρο.

ΕΡ.: Έχετε έρθει ποτέ στην Ελλάδα;

ΑΠ.: Δυστυχώς, δεν γνώρισα ποτέ την Ελλάδα, αν και θα το ήθελα πάρα πολύ. Να δω την Αθήνα, να πάω στα νησιά, να χαρώ τον ήλιο και την θάλασσα, να ξεκουραστώ. Θέλω πολύ να γνωρίσω τους Έλληνες, λένε πως ξέρουν να ζούν...

ΕΡ.: Τί γνώμη έχετε για τους καλλιτέχνες του ελληνικού κινηματογράφου;

ΑΠ.: Δεν γνωρίζω πολλούς. Θαυμάζω την Κατίνα Παξινού, με την οποία είχα την τύχη να παίξω μαζί στο έργο «Ο Ρόκος και τ' αδέρφια του». Είναι μια πολύ μεγάλη ηθοποιός. Θαυμάζω επίσης τον κ. Κακογιάννη. Μάλιστα επρόκειτο να συνεργαστούμε. Συγκεκριμένα είχαμε συζητήσει για μια ταινία που ήθελε να γυρίσει σχετικά με ένα νησί, και ήθελε να παίξω ένα ρόλο. Ήταν πριν από δύο ή τρία χρόνια, στη Ρώμη. Τελικά η ταινία έμεινε στα χαρτιά.

ΕΡ.: Άν σας έδιδετο η ευκαιρία να ξαναρχίσετε την σταδιοδρομία σας από την αρχή, αλλά υπό τον όρο να μην φθάσετε ποτέ στην πραγματική αναγνώριση της αξίας σας, όπως σήμερα, π.χ., θα το επιχειρούσατε;

ΑΠ.: Ο καθένας, όταν ξεκινά σε μια σταδιοδρομία, δεν ξέρει ούτε τον δρόμο που ακολουθεί, ούτε το τέρμα στο οποίο θα φθάσει. Έτσι δίνει την ψυχή του στον αγώνα αυτόν από την αρχή. Και μένα δεν θα με ένωχλούσε να ξαναρχίσω.

ΕΡ.: Άν σας κατηγορούσαν ότι προδώσατε τον σκοπό στον οποίο έσείς η ίδια ταχθήκατε, την τέχνη, ποιά θα ήταν η αντίδρασή σας;

ΑΠ.: Όταν κάποιος ζή και δημιουργή, παίρνει μια θέση στον κόσμο, αλλά αν η Γη είναι μια σφαίρα, οι άνθρωποι περνούν χωρίς να αφήνουν σημάδια εκτός από τα έργα τους. Έτσι και ο μικρός και ο μεγάλος δεν μπορούν να πουν πως «έκανα ή δεν έκανα». Ποιάς να με κατηγορήσει;

ΕΡ.: Ποιά είναι η θέση σας έναντι στους νέους που ξεκινάνε στον ίδιο μ' εσάς τομέα;

ΑΠ.: Πάντα δόθησα και δοθώ όσο μπορώ τους νέους ηθοποιούς, και ασφαλώς λυπάμαι που δεν έχω ένα θέατρο πραγματικά δικό μου για να ανεβάσω έργα νέων συγγραφέων, με νέους και αξίους ηθοποιούς. Και θα πήγαινα και στην Κίνα ακόμα, να δω έναν συγγραφέα, αν αυτός ήταν Κινέζος και άξιζε, φυσικά, τον κόπο. Αλλά, δυστυχώς, δεν έχω. Ποιάς ξέρει, πιθανόν αργότερα...

Η ΕΚΦΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΧΕΙ ΜΙΑ...

...ΒΑΘΕΙΑ ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΑ ΠΟΥ...

ΑΦΟΠΑΙΖΕΙ ΤΟ ΣΥΝΟΜΙΛΗΤΗ

ΕΡ.: Πού οφείλεται η δημοτικότητα σας;

ΑΠ.: Στα κινηματογραφικά έργα. Ο κόσμος βρίσκει πάντοτε λίγο «εαυτό» του σε ένα έργο, δηλαδή, στο πρόσωπο του ήρωος βλέπει αυτόν τον ίδιο ή αυτόν που θα ήθελε ο ίδιος να είναι. Έτσι λένε: «Πάμε να δούμε αυτόν ή αυτήν που έπαιζε σε κείνο το έργο, θυμάσαι;...». Άν, λοιπόν, αυτόν ή αυτήν τον προσέξουν δύο ή τρεις φορές, μετά τον γνωρίζουν και ο ήθοποιός απέκτησε μια δημοτικότητα, που αυξάνει με την πάροδο του χρόνου και με την ποιότητα του έργου.

ΕΡ.: Άν δεν ήσαστε αυτό που είστε, τί θα θέλατε να γίνετε;

ΑΠ.: Κατάσκοπος... ή εξερευνητρια... Βλέπετε, μου άρεσαν πάρα πολύ τα ταξίδια, ταξιδεύω όποτε κι όπου μπορώ. Πάντως, αν δεν γινόμουν τίποτα από τα δύο, θα ήθελα να γινόμουν διευθύντρια, δεν μ' ενδιαφέρει που και σε τί, αρκεί να διευθύνω κάτι, οτιδήποτε. Έξ ου και η εύχη μου για ιδιόκτητο θέατρο.

ΕΡ.: Στο Φεστιβάλ Βενετίας πήρατε το κύπελλο Βόλπι για την καλύτερη γυναικεία ερμηνεία στο έργο του Μαρσέλ Καρνέ «Τρία δωμάτια στο Μανχάτταν». Τι έντυπωση σας έκανε η διάκριση αυτή;

ΑΠ.: Η διάκριση η ίδια, όπως και η τελετή της απονομής, με ευχαρίστησε, βεβαίως, αλλά πολύ μεγαλύτερη χαρά μου έδωσαν τα διάφορα τηλεγραφήματα και γράμματα που έλαβα από αγνώστους μου μέχρι τώρα ανθρώπους, γεμάτα συγχαρητήρια. Πάντοτε η μεγαλύτερη μου ευχαρίστηση ήταν και είναι, όταν κατεβαίνω για τα φώνια να ανακατευθώ με τους αγνώστους ανθρώπους.

ΕΡ.: Ποιά είναι τα σχέδιά σας για το έγγυς μέλλον;

ΑΠ.: Εγκαταλείπω το θέατρο. Το βαρέθηκα πια, είναι μια σκληριά να πρέπει κάθε βράδυ στις 7.45' να είσαι στο θέατρο. Μετά την «Σκόλα του Μιλάνου», όπου σε ένα έργο μικτό, μισό θέατρο, μισό όπερα, την «Περσεφόνη», είχα τον επώνυμο ρόλο, (χωρίς τραγούδι), πήρα την απόφαση να άφοσιωθώ αποκλειστικά στον κινηματογράφο.

ΕΡ.: Μετά το Βραβείο Βόλπι θα πρέπει να σας έχουν κάνει προτάσεις για συμμετοχή σας σε έργα. Πόσες είναι αυτές;

ΑΠ.: Καμιά!... Οί παραγωγοί νομίζουν πως, αφού κέρδισα το βραβείο, θα έχω ανέβει το κασέ. Μόνο που αν αυτοί οι ίδιοι έρθουν να με δουν, θα έχουν την μεγαλύτερη έκπληξη της ζωής τους.

ΕΡ.: Έχετε ταξιδέψει πολύ. Ποιά πόλη από αυτές που γνωρίζετε θα θέλατε να σας κράταγε για να ζήσετε κοντά της;

ΑΠ.: Θα ήθελα να ξαναγυρίζα στην Νέα Υόρκη...

ΕΡ.: Ποιά είναι τα όνειρά σας;

ΑΠ.: Σαν γυναίκας, το όνειρό μου θα ήταν να μπορούσα να πετάξω σαν τα πουλιά ελεύθερη. Όσο για την οικογένειά μου θα ήθελα να έχω άλλο ένα παιδί, ό,τι να ναι, αγόρι ή κορίτσι.

ΕΡ.: Σε κάθε συνέντευξη που δίνετε, τονίζετε την οικογένειά σας. Γιατί; Συγκεκριμένα, μάλιστα, είχατε αφήσει να γράφουν πως σας άρεσε ένας γάμος με Έταλντ γιατι ένας Έταλντ σου λέει: «Πήγαινε να σήσης το φως», και το κάνεις χωρίς να σκεφθείς τίποτα.

ΑΠ.: Δεν είπα ποτέ τίποτα τέτοιο. Άλλωστε είμαι παντρεμένη με Έταλντ. Νομίζω πως η γυναίκα πρέπει να έχω να κάνω κάτι, μια σοβαρή άσχαλ. Μόνο που πιστεύω πως στην οικογένεια υπάρχει μια ιεραρχία: πατέρας, μητέρα, παιδιά. Δεν είναι άραγε για μια γυναίκα να βγαίνει στο Παρίσι με τον άνδρα της και αν κάποιος την κοιτάει, ο άνδρας της να της πη: «Δές, χρυσή μου, πως σε κοιτάει ο πατέρας...». Άλλα ούτε και στην Έταλντ, πού, έτσι και σε κοιτάει κάποιος, ο άνδρας σου θα σε ρωτήσει άμεσα: «Ποιάς είναι, που τον γνώρισες, που τον ξέρεις;...» κλπ. Αυτό είναι άπαισιό.

ΕΡ.: Σε ποιά εποχή θα θέλατε να ζούσατε;

ΑΠ.: Θα ήθελα να γεννιόμουν σήμερα, με στενωχωρούν 35 χρόνια που έχουν περάσει.

ΕΡ.: Θυμόσαστε σε ποιόν δώσατε το πρώτο σας αυτόγραφο, την πρώτη συνέντευξη; Θυμάστε τον πρώτο σας θαυμαστή;

ΑΠ.: Όχι, δεν θυμάμαι, αλλά θυμάμαι το αυτόγραφο που ζήτησα εγώ. Ήταν πριν αρχίσω να σπουδάζω θέατρο: το ζήτησα από τον Ζεράρ Φιλίπ, που έπαιζε εκείνη την εποχή το «Κομπάρσος της χαράς». Μετά ζήτησα από την Ζαν Μορώ και την Έντνι Φεγιέρ.

ΕΡ.: Ποιά είναι τα χόμπι σας;

ΑΠ.: Λατρεύω την μουσική, νομίζω πως η ζωή του ανθρώπου θα ήταν άδεια χωρίς το θείο αυτό δώρο. Γι' αυτό, όπου κι αν είμαι, όπου σταθώ, απροημέτως την μουσική.

ΕΡ.: Ποιά εύχη θα κάνατε για τον κόσμο;

ΑΠ.: Μακάρι όλος ο κόσμος να μιλήσει μια μέρα την ίδια γλώσσα, να γίνουν αρκετά έξυπνοι οι άνθρωποι, ώστε να πάνε να τσακωνούνται.

Χορεύται και χορεύτριες. Όνόματα διάσημα διεθνώς, άλλα λιγώτερο γνωστά, ακόμη, στο μεγάλο κοινό. Ξεκινούν την ημέρα τους το ίδιο: κάνοντας πρωί - πρωί επίθε, στην μπάρρα, ανεξάρτητα από την ώρα που τέλειωσε ή παράσταση το προηγούμενο βράδυ, παρά την κόπωση και τους πόνους που τους συνοδεύουν συνήθως. Μερικοί είναι προωρισμένοι να γίνουν εσάορ. Άλλοι παραμένουν μέλη του εκδορ ντέ μπαλλέ. Όσοι έχουν το ταλέντο και την ανάγκη της δημιουργίας επιδίδονται στην χορογραφία. Δημιουργούν μπαλλέτα νεοκλασικά, δραματικά, πρωτοποριακά. Πολλοί πρώτοι χορεύται και χορεύτριες, όταν περάση ή χρνση εποχή που μπορούν να χορεύουν στην σκηνή, γίνονται δάσκαλοι και μεταδίδουν στην νεώτερη γενιά την πείρα και τις γνώσεις τους. Η Ουλάνοβα διδάσκει τους ρόλους της σ' έναν περιορισμένο, αλλά εκλεκτό κύκλο χορευτριών, μεταξύ των οποίων είναι και η περίφημη Αικατερίνα Μαξιμόβα. Η Άλντα Μάρκοβα ανέλαβε το Μπαλλέτο της Μετροπόλιταν Όπερα της Νέας Υόρκης. Η Σωφίρε είναι καλλιτεχνική σύμβουλος της Όπερας των Παρισίων. Ο Μάικλ Σάμς, άλλοτε παρτενάρ της Φοντέιν (ή οποία σήμερα, σε ηλικία 47 χρόνων, χορεύει καλύτερα παρά ποτέ) είναι βοηθός διευθυντή του Ρόγιαλ Μπαλλέ της Άγγλιας... Όλοι, χορεύται και χορεύτριες, χορογράφοι, δάσκαλοι, συνεχίζουν με πάθος την παράδοση του μπαλλέτου.

"Ολοι συνεχίζουν την παράδοσή..."

▲ Ο ΡΟΑΝ ΠΕΤΙ, στον πρώτο ρόλο του μπαλλέτου «Ο Λύκος». Η μουσική του γράφτηκε από τον συνθέτη Ντυτιγιέ, πάνω σε στίχους του δραματουργού Ζαν Άνουϊν και του ποιητή Ζωρζ Νεβέ. Όπως και σε θεατρικά έργα του Άνουϊν, «Ο Λύκος» συνδυάζει φανταστικά στοιχεία με έναν ανέλεγκτο ρεαλισμό.

Ο ΣΕΡΖ Γκολοβίν και η Νίνα Βιρούμποβα στους κύριους ρόλους του μπαλλέτου «Παθητική Συμφωνία» που, με την μουσική του Τσαϊκόφσκι, παρουσίασε το συγκρότημα του μαρκησιού ντε Κονέδας. Ρωσικής καταγωγής, οι δυο χορεύται έχουν κάνει στην Γαλλία λαμπρή σταδιοδρομία, κυρίως με το περίφημο μπαλλέτο που ίδρυσαν στο Μόντε Κάρλο ο ντε Κονέδας, το 1947, και που διαλύθηκε το 1992, μετά από τον θάνατο του ίδρυτά του.

Ο ΒΕΡΝΕΦ ΚΛΑΒΣΕΝ στον ρόλο του Άδαμ και η Κάρι Σύλδαν ως Εύα, σε μία σκηνή του χοροδράματος «Εδέμ». Το μπαλλέτο αυτό, με χορογραφία Μπρινγκτ Κιούλμπεργκ και μουσική Χλντιγκ Ρόζενμπεργκ, παρουσιάστηκε το 1961 από το Βασιλικό Μπαλλέτο της Σουηδίας. Η Κιούλμπεργκ είναι γνωστή διεθνώς για τις χορογραφίες της δραματικών μπαλλέτων - «Δεσποινίς Ίουλία», «Κυρά της θάλασσας».

Ο ΝΙΑΣ ΚΕΛΕΤ, του Βασιλικού Μπαλλέτου της Δανίας, σε μία σκηνή από την «Πορτή των λουλουδιών στο Γκεντσάνο», του περίφημου Μπουρνονόβι. Ο Κέλετ είναι ένας από τους καλύτερους σύγχρονους χορευτές.

Η ΒΙΟΛΕΤ Βερντι σ' ένα «γκράν ζετέ» από το μπαλέτο «Το Πουλί της Φωτιάς». Η Γαλλίδα χορεύτρια έχει γίνει παγκοσμίως γνωστή, κυρίως από την συμμετοχή της στο Μπαλέτο της Νέας Τόρκης.

Η ΜΑΡΓΚΟΤ Φοντέν στην «Ζιζέλ», ένα από τα άριστουργήματα του κλασικού ρεπερτορίου, που παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στα 1841 στο Παρίσι, με μουσική του συνθέτη Α. Άνταμ.

ΧΟΡΟΣ από το μπαλέτο «Μπουρκέ Φαντάσι». Τον εκτελεί η Ντέντρο Ο' Κόννερ, του «Φέστιβαλ Μπαλέτο». Το μπαλέτο αυτό παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στην Νέα Τόρκη το 1949, από τον χορογράφο Τζωρτζ Μπαλανσίν, με μουσική του Γάλλου συνθέτη Έμμανουήλ Σαμπριέ. Ο άγγλικός όμιλος «Φέστιβαλ Μπαλέτο» ιδρύθηκε το 1950 στο Λονδίνο από τον Άντον Ντολν και την Άλντσα Μάρκοβα. Το συγκρότημα περιοδεύει συχνά τόσο την βρετανική επαρχία, όσο και διάφορες χώρες των Ηνωμένων Πολιτειών και της Εξωόπτης.

Η ΓΚΑΟΡΙΑ Γκόβριν και ο Φράνκ Όμάν, του Μπαλέτου της Νέας Τόρκης, σε μία σκηνή από την «Συμφωνία της Δύσεως», γνωστή στο αθηναϊκό κοινό από την εμφάνιση του αμερικανικού συγκροτήματος στο Φεστιβάλ Αθηνών του 1965. Το μπαλέτο αυτό παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στην Νέα Τόρκη το 1954, από τον Τζωρτζ Μπαλανσίν, με μουσική του συνθέτη Χ. Κέυ.

ΣΚΗΝΗ από το μπαλέτο «Προμηθεύς», που παρουσιάστηκε και στο Φεστιβάλ Αθηνών το 1963 και το 1964, από τα Μπαλέτα του 20ού Αιώνα. Ίδρυτής και διευθυντής του συγκροτήματος είναι ο Μωρίς Μπεζάρ, ένας από τους πιο τολμηρούς νεωτεριστές στον τομέα σύγχρονης χορογραφίας.

Ο ΔΙΕΤΩΝΤΗΣ του «Νιού Γκντ Σίτυ Μπαλέτο», χορογράφος Τζωρτζ Μπαλανσίν, στον ρόλο του Δόν Κιχώτη και η Σουζάννα Φάρελ στον ρόλο της Δουλτσινέας, στο χορόδραμα «Δόν Κιχώτης». Το μπαλέτο αυτό παρουσιάστηκε για πρώτη φορά τον Μάιο του 1965, με μουσική του συνθέτη Νικολάι Ναμποκόφ. Ο Μπαλανσίν, που είναι πιά 62 χρόνων, δήλωσε πως αυτή ήταν και η τελευταία εμφάνισή του στην σκηνή ως χορευτής.

ΟΙ ΓΑΛΛΟΙ χορευτές Ζοζέτ Άμιελ και Μισέλ Ντεκομπέ, σε μία σκηνή από τον «Πετρούσια». Το μπαλέτο αυτό δημιουργήθηκε στο Παρίσι το 1911, από τον περίφημο όμιλο του Ρώσου Σέρζ Νταγκίλεφ. Η χορογραφία του Μιχαήλ Φώκιν, πάνω σε μουσική του Ίγκορ Στραβίνσκι, θεωρείται και σήμερα, έπειτα από μισόν αιώνα, σαν άπαράμειστο άριστο έργο της τέχνης του μπαλέτου.

**‘Η καλύτερη
φωτογραφία
της χρονιάς**

‘Η συγκλονιστική φωτογραφία της διетναμέζικης οικογένειας που διαφεύγει πολυπόνητας από την φρίκη του πολέμου, τιμήθηκε τελευταία στην Χάγη με το πρώτο βραβείο της 10ης Έτησίας Διεθνούς Έκθεσης Φωτογραφιών. ‘Οφείλεται στην τέχνη και στην τόλμη του Κιονότσι Σαθάνα, του αμερικανικού πρακτορείου «Γιουνάιτεντ Πρές Ίντερνέσιοναλ», και προκρίθηκε από 2.700 φωτογραφίες που υποβλήθηκαν από 49 χώρες. ‘Ο Σαθάνα, που κέρδισε επίσης πρώτο βραβείο στην κατηγορία των ειδησεογραφικών φωτογραφιών, περιεπλάκη σε 40 μάχες κατά τους έπτά μήνες της παραμονής του στη χώρα του Βιετνάμ.

‘Ερωτήματα χωρίς απάντηση, για ένα πόλεμο χωρίς τέλος

Η ΑΣΤΡΑΠΗ της ελπίδας για μια ειρηνική λύση, φώτισε αυτές τις μέρες τον ζοφερό ουρανό του Βιετνάμ, και θέρμανε την ψυχή εκατομμυρίων ανθρώπων, που ήσαν βυθισμένοι στην άβεστιάτητα και την απόγωση.

‘Η άρχη έγινε τον Νοέμβριο, με μια πρώτη κρούση ώρισμένων ετρίτων προς το Βόρειο Βιετνάμ, μεταξύ των οποίων και ο ‘Ιταλός πρώην ύπουργός ‘Εξωτερικών Φανφάνι.

‘Η Ούάσιγκτων σε απάντηση ανέπτυξε μια πολύπλευρη γενική επίθεση ειρήνης, που το αποκορύφωμά της έφθασε τα Χριστούγεννα - Πρωτοχρονιά.

‘Ακολούθησαν παρεμβάσεις, μεσολαβήσεις, ζυμώσεις, με ανάμιξη πολλών κρατών και σήμερα η κατάσταση έχει αποκραυγαλλωθεί ως εξής:

Η ΑΜΕΡΙΚΗ: Δείχνει ότι επιδιώκει με κάθε θυ-

σία την ειρηνική διαπραγμάτευση του προβλήματος Βιετνάμ. Δέχεται ακόμη και την ουδετεροποίησή του. Στο μεταξύ, όμως, 12 δισ. νέες πιστώσεις γι’ αυτόν τον πόλεμο, 200.000 δολλαρίων και στέλνει διαρκώς στρατεύματα, που έφθασαν συνολικώς στη χώρα τις 200.000. Θέλει πραγματικά να κάνει επίδειξή της ειρήνης; ‘Η επιδιώκει να κάνει επίδειξη υπέρμετρης καλής θέλησως, που θα προσέξουν στην αδιאלλαξία των άλλων, για να κραύση στην αδιאלλαξία των άλλων, για να κατανοήση έτσι τις έσωτερικές αντιδράσεις και να επιτύχη την αποφασιστική δραστηριοποίηση του πολέμου;

Η ΣΟΒ. ΕΝΩΣΗ: ‘Ερχεται σε παρασκηνιακές έπαφες με ‘Αμερικανούς (Κασούκιν - Ράσκ - Χάρριμαν), αλλά ένισχυει σε αυξανόμενη κλίμακα στρατιωτικώς το Βόρ. Βιετνάμ, όπου στέλνει τον υπ’ αριθ. 2 άνθρωπο της ήμερας

(Σελέπιν), που θγάζει έμπρηστικούς λόγους και υπόσχεται πολλαπλασιασμό της βοήθειας. Θέλει πράγματι να εξωθήσει το Βόρ. Βιετνάμ σε αδιאלλαξία; ‘Η τουναντίον το πιέζει να αποδεχθή συμβιβασμό; Θέλει να δημιουργήσει μια κατάσταση κρίσεως ελά Κούβας, με πυρκαύλους, εξαναγκάζοντας την ‘Αμερική σε υποχώρηση (και αποχώρηση); ‘Η έμφανίζει υπερπροστατευτικές διαθέσεις προς το ‘Ανόι, για να εξουδετερώσει την κινεζική διαμαγωγία;

Η ΚΙΝΑ: Με κάθε μέσον αγωνίζεται να τορπιλίσει κάθε συμβιβαστική προσπάθεια που διαγράφεται. ‘Εξωθεί σε αδιאלλαξία το Βόρ. Βιετνάμ και προσπαθεί να θραχυκυκλώσει τις σοβιετικές παρεμβάσεις. Θέλει να διατηρήσει σε δράση το αντιιμπεριαλιστικό μέτωπο; ‘Η αγωνίζεται να ματαιώσει έναν νέο διπλωματικό θρίαμβο της Μόσχας, σαν εκείνο της Τασκέν-

θης, που κλονίζει τα θεμέλια της κινεζικής έπιρροής στα άλλα ασιατικά κράτη;

ΤΟ ΒΟΡ. ΒΙΕΤΝΑΜ: Δείχνει περιφρονητική αδιαφορία στις έπιμονες προτάσεις της ‘Αμερικής και συνεχίζει τις σύντομες πολεμικές προπαρασκευές του. Θέλει να εξωθήσει τον πόλεμο μέχρις έσχάτων, έλπίζοντας σε στρατιωτική νίκη; ‘Η απλώς δημιουργεί θέσεις ισχύος για αποτελεσματικότερο παζάρεμα;

ΟΙ ΒΙΕΤΚΟΓΚ: ‘Εξακολουθούν να μάχονται, χωρίς ιδέαν υποχωρήσεως, και αξιούν να αναγνωρισθούν ως εντε φάκτος κυβέρνηση. Θέλουν πράγματι να συνεχίσουν τον πόλεμο ή επιδιώκουν να συμπετάσουν έπισημως και ούσιαστικώς τις διαπραγματεύσεις;

ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΣΑΪΓΚΟΝ: ‘Αντιδρά με κάθε μέσον στα σχέδια και προθέσεις συμβιβαστικής, πιέζοντας τους ‘Αμερικανούς να έγ-

καταλείψουν την ιδέα της ειρήνης. Θέλει πραγματικά εξακολούθηση του πολέμου, υπολογίζοντας σε τελική νίκη; ‘Η γνωρίζει ότι άρα φύγον οι ‘Αμερικανοί θα καταρρεύσει έντός 24 ώρων;

Αυτή είναι η εικόνα σήμερα των ζυμώσεων γύρω από το Βιετνάμ. Ένα σωρό ερωτήματα, που δείχνουν το περίπλοκο και δισειπλυτο του προβλήματος.

● Στο μεταξύ, όμως, μόνον ο άπλος Βιετναμέζος, άφωνος και χωρίς βοήθεια, δέν ρωτιέται για το μέλλον του. Βυθισμένος στα αίματα -σε 360.000 έχουν φθάσει τα θύματα του πολέμου τα τελευταία τρία χρόνια- και την εξαθλίωση -κατά κεφαλήν εισόδημα 90 δολλάρια- δέν παθεί παρά να λήξη ο όλεθρος Γκιέτ (πόλεμος) και ναρθη θριαμβεύτρια η Χόα Μήνχ (ειρήνη).

στό στήθος ο Βαρνάβας σκεπτόταν.

—Αν καταλαβαίνω καλά, ελπε, σε λίγο, άρνείται τον Γκαρέν ντέ Μπραζέ γιατί θέλεις να κρατήσεις τον έαυτό σου γι' αυτό τον νέο που σε μισεί, σε περιφρονεί και δεν σε σκότωσε μόνο και μόνο επειδή ήσουν γυναίκα... ή γιατί σ' αυτό το πανδοχείο, και πληγωμένος, φοβόταν πως δεν θα γλιτώσει. Δεν είσαι λίγο τρελή, για πές μου;

—Πίστεψέ το, αν θέλεις, ή μὴν το πιστεύεις, απάντησε η Κατερίνα ξερά, μά έτσι είναι. Δεν θέλω ν' άνηκω σε κανέναν άλλο άνδρα.

—Νά τὰ πῆς αὐτὰ στὸν δούκα, γκρίνιαζε ο Βαρνάβας. "Όσο γιά τὸν Γκαρέν, πῶς σκέπτεσαι νὰ γλιτώσης ἀπ' αὐτόν; Μὴν ἔχης ψευδαισθήσεις, εἶναι ἔτοιμος νὰ ἀπακούσῃ στὸν δούκα. Εἶναι πολὺ πιστὸς ὑπηρέτης, γιὰ νὰ τὸ ἀρνήθῃ... κ' εἴς εἰσαι πολὺ δημοφιλὴ κοπέλλα γιὰ νὰ σὲ ἀρνήθῃ κανεῖς. Οὔτε καὶ σὺ ἔχεις τὸ δικαίωμα νὰ πῆς ὅχι, γιατί ὑπάρχει κίνδυνος νὰ προκαλέσης τὴν ὀργή τοῦ δούκα ἐναντίον τῶν δικῶν σου. Καὶ δὲν εἶναι καλὸς κάρδος ὁ καλὸς μᾶς ἀρχοντας. Λοιπόν;

—Γι' αὐτὸ ἤρθα νὰ σὲ δώσω... Ἡ Κατερίνα εἶχε σηκωθῇ καὶ τεκτονόταν, μουνδιασμένη ἀπὸ τὴν σκωμυμένη στάση της. "Ὁ λέπτι σιλουέτα της μάσκαινε σὸ χορευτὸ καὶ κἀκὺνο φῶς τοῦ κεριοῦ. Ἡ χροσθ, ἐκθαμβωτικὴ μᾶζα τῶν μαλλιών της τὴν ἀγκάλιαζε μ' ἕναν φωτιστέφανο, ποὺ ἔσφιζε ξαφνικὰ τὴν καρδιά τοῦ Ἀχθθαδά.

Ἡ δημοφιλία τῆς κοπέλλας αὐτῆς γινόταν ἀσυγκράτητη, καὶ ὁ Βαρνάβας, ἀπὸ τὸ βάθος τῆς στοργῆς του, ποὺ ἀνησυχῶσε περισσότερο ἀπὸ ὅ, τι ἤθελε νὰ τὸ παραδεχθῇ, ἔνοιωσε πῶς ἦταν αὐτὸς ποὺ προκαλοῦσαν τὸ ζῆσασμα τῶν πολέμιων, ἔκαναν τοὺς ἄνδρες νὰ ἀλλοηλοσκοτώνωνται καὶ ἀσπνία φέρουνον τὴν εὐτυχία σ' ὁσους τὴν ἔχουν, τόσο ἡ ὑπερβολὴ σὲ δὺα μπορεῖ νὰ γίνῃ ἐκκλνδυνη. Δὲν εἶναι ποτὲ καλὸ νὰ ξεπερνᾷ κανεῖς τὸν μέσο δρο...

Αποτέλειωσε τὸ ἀδειασμα τῆς κανάτας του κ' ἔπειτα τὴν πέταξε κατόχνη με μίαν ἀδιάφορὴ κίνηση. Ἡ κανάτα ἔσπασε καὶ μερικὰ συντρίμματα κλῖλσαν πάνω στὴν σζόνη, μακριὰ ἀπὸ τὸ στῶμα.

—Τί περιμένεις ἀπὸ μένα; ρώτησε ἥρεμα.

—Νά κἀνῃς τὸν γάμο αὐτὸν ἀδύνατο. Ξέρω πῶς διαβέτεις πολλοὺς τρόπους... καὶ ἀνθρώπους. Εἶναι ἔσως δυνατόν νὰ μ' ἐμποδίσῃς νὰ παντρευτῶ, χωρὶς νὰ ὑποχρεωθῶ νὰ ἀρνήθῶ καὶ χωρὶς ὁ Γκαρέν ντέ Μπραζέ νὰ ὑποχρεωθῇ νὰ ὑπόσῃ τὸ ἀνάστημά του ἀπέναντι στὸν ἀρέντη του.

—Πράγμα ποὺ δὲν πρόκειται νὰ κἀνῃ. Λοιπόν, ἀγαπητὴ μου, δὲν δέλω παρὰ μόνον ἕνα τρόπο: τὸν θάνατο. Γιὰ σένα ἡ γιὰ τὸν Γκαρέν. Ὑποθέτω πῶς δὲν θέλεις νὰ πεθάνῃς;

Ανέκλινε νὰ ἀπαντήσῃ, ἡ Κατερίνα κούνησε τὸ κεφάλι, μετὰ μάλιστα ἐπιμονα κατεβασμένα στὰ σκονισμένα της παπούτσια. Ὁ Βαρνάβας δὲν γελᾶστηκε ἀπ' αὐτὴ τὴν σιωπῇ.

—Λοιπόν, εἶναι γι' αὐτόν. "Ἐτσι δὲν εἶναι; Γιὰ νὰ μείνῃς πιστὴ σὲ μίαν ἀνόστη ἀγάπη, καταδικάζεις ψυχρὰ ἕναν ἄνθρωπο σὲ θάνατο... καὶ μερικὸς ἀκόμη μαζί του, γιατί δὲν πιστεύεις πῶς, ὅταν πεθάνῃ ὁ Μένγας Ὁθσαυροφύλακας, ὁ ἀρχιστ...

νόμος τοῦ δούκα θὰ σταυρώσῃ τὰ χέρια;

Ἡ σκληρὴ φωνὴ τοῦ Βαρνάβα σκάλιζε στὸ πῶθ σημείο τῆς ψυχῆς τῆς κοπέλλας, μετὰ τὴν ἀδυσώπητη σκληρότητα ἑνὸς χέρουνγκιού μαχαιριοῦ. Τὴν ὑποχρέωνε νὰ τὰ δῇ δὺα καθαρὰ καὶ τὴν πλημύριζε ἡ ντροπῇ. Οἱ ἀπόψεις ποὺ τῆς ἔδινε ἡ παραξενὴ αὐτὴ νύχτα στὸν ἐσώφυλχο ἑαυτοῦ τῆς ἦταν ἀρετὰ τρομακτικῆς. "Ὁσῶστον, ἂν ὁ θάνατος μόνο τοῦ Γκαρέν μπορούσε νὰ τὴν προστατέψῃ ἀπὸ μίαν ἔνωση ποὺ τῆς προκαλοῦσε τρόμο καὶ φρίκη, ἡ Κατερίνα ἦταν ἔτοιμη νὰ τὸν ἀντιμετώπισῃ μετὰ ψυχρότητα. Κι' αὐτὸ ἔκανε τὸν Ἀχθθαδά νὰ τὰ χάσῃ, ὅταν τοῦ τὸ ἔδωσε νὰ τὸ καταλάβῃ με μίαν παγερὴ ἀποφασιστικότητα.

—Δὲν θέλω νὰ γίνω κτῆμα αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Κοίταξε νὰ τὰ βολέψῃς ὅπως μπορεῖς!

Καὶ πάλι ἡ σιωπῇ, πυκνὴ, βαρεῖα, σὰν μὴ μᾶζα χῶμα ἀνάμεσα στὴν κοπέλλα, ὀχυρωμένη στὴν ἀπόφασή της, καὶ στὸν τρουάνδνο, ποὺ τὰ εἶχε χαμένα ἀπ' ὅ, τι ἀνακάλυπτε σ' αὐτὴ. Κατὰ βάθος ὁ Βαρνάβας τὴν ξανάβρισκε ἔτσι πολὺ πῶθ κοντὰ του, τὴν καταλάβαινε καλύτερα, λίγο σὰν αὐτὴ ἡ κοπέλλα, ποὺ ἀγαποῦσε, νὰ ἦταν κόρη του, ἀντὶ νὰ εἶναι κόρη φιλήσυχων βιοτεχνῶν.

Πῶς ὁ καλὸς Γκωσὲ καὶ ἡ εὖσεβῆς Ζακέτ εἶχαν καταφέρει νὰ δώσουν τὸ φῶς σ' αὐτὸ τὸ μικρὸ θηρίο μετὰ φουστάντια; Ὁ Βαρνάβας χαμογέλασε μέσα του γιὰ τὴν κατάληξή ποὺ θὰ τοὺς προκαλοῦσε, ἂν μπορούσαν νὰ τὸ ξέρουν. Στὸ τέλος, ἄλλωστε, χαμογέλασε καὶ φανερά.

—Θὰ δῶ τί θὰ μπορέσω νὰ κάνω, ελπε τελικά. Τώρα πρέπει νὰ γυρίσῃς στὸ σπίτι σου. Δὲν εἶχες φασαρίες τὴν ὥρα ποὺ ἐρχόσουν;

Μὲ λίγα λόγια, ἡ Κατερίνα τοῦ ἀφηγήθηκε τὴν συνάντησή της μετὰ τὸν Κυρίακο τὸν Φονιά καὶ τὸν Γιοχαννὰ τῶν Σκούδων, καὶ πῶς εἶχε καταφέρει νὰ τὴν σεδωθοῦν.

—Μοῦ φαίνεται πῶς εἶναι καλὴ συνδοεῖα, ελπε συμφωνώντας ὁ Βαρνάβας. Θὰ τοὺς παραγγεῖλω νὰ σὲ συνοδεύουν στὸν γυρισμό. Μὴν φοβῶσαι, μπορεῖς νὰ τοὺς ἔχῃς ἐμπιστοσύνη ὅταν σοὺ τοὺς δίνω ἐγὼ σὰν φίλους ἀγγέλους.

Πραγματικά, μερικὰ λεπτὰ ἀργότερα, ἡ Κατερίνα, ἔχοντας κοντὰ της πάντα τοὺς δὺο ἀπαίσιους συντρόφους της, ἐγκατέλειπε τὴν ταβέρνα τοῦ Ζακὸ τῆς Θάλασσας, ἀφήνοντας τὴν Σάρα κοιμισμένη στὰ σκαλοπάτια. Ἡ ἐπιστροφή στάθηκε τόσο ἡσυχὴ, ὅσο ταραγμένος ἦταν ὁ πηγαιμός. "Όταν παρουσιαζόταν μίᾶ ἀνησυχητικὴ σιγή, ὁ ἕνας ἢ ὁ ἄλλος ἀπὸ τοὺς δὺο φρουροὺς της κοινοῦριζε μερικὰς λέξεις στὴν ἀκαταλάβοιτική γλῶσσα τῶν τρουάνδων, καὶ ἡ σιγὰ χανόταν μέσα στὴν νύχτα.

Ὁ ἀνεμος σπκώθηκε, φέρνοντας τὴν θέλλα, ὅταν οἱ δὺο τρουάνδνοι ἀποχαιρέτησαν τὴν προστατευομένη τους στὴν εἰσοδο τῆς ὁδοῦ Γκυρφοδόν. Τὸ σπίτι τοῦ Ματιέ φαινόταν καὶ ἡ Κατερίνα δὲν φοβόταν πᾶ τίποτε. Εἶχε, ἄλλωστε, συνήθισε τόσο τοὺς ἐπικλνδυνους συντρόφους της, ὥστε μπόρεσε νὰ τοὺς ἐγκαρστήσῃ ἐπνεύμα. Ὁ Γιοχαννὰς τῶν Σκούδων τῆς ἀπάντησε καὶ γιὰ τοὺς δὺο. Σ' αὐτὴ τὴν παράδοξη ἑταιρία φαινόταν νὰ εἶναι τὸ μυαλό, ἐνῶ ὁ Κυρία-

κος ὁ Φονιάς ἀντιπροσώπευε τὴν κτηνώδη δύναμη.

—Ζητιανέω, συνήθως, στὴν πύλῃ τῆς Ἀγίας Μπενίν, τῆς εἶπε. Θὰ με ὀρῆς πάντα, ἂν με χρειασθῇ. Εἶσαι κίβλας φίλη τοῦ Βαρνάβα, θὰ εἶσαι καὶ δική μου, ἂν τὸ θέλῃς.

Ἡ σπασμένη, στριγγὴ φωνὴ εἶχε πάρει παράξενες ἀποχρώσεις μᾶς ἀναπάντεχης γλῆκας, ποὺ ὠλοκλήρωσαν τὴν ἐξαφάνισή της κακῆς ἀναμνήσεως τῶν πρώτων στιγμῶν. Ἡ Ξερε ἀπὸ πρὶν πῶς στοὺς τρουάνδους μίᾶ προσφορά φίλλας εἶναι πάντα ἐλικρινής, γιατί κανένας δὲν σὲ υποχρεώνει σ' αὐτό. "Όπως καὶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ περιφρόνησῃ ποτὲ κανεῖς μίᾶ φοβέρα.

Ἡ πόρτα τοῦ σπιτοῦ μόλις ἔτριξε κάτω ἀπὸ τὸ χέρι τῆς Κατερίνας. Ἀνέθηκε τὴν σκάλα χωρὶς νὰ κἀνῃ τὸν παραμικρὸ θόρυβο καὶ ἔσπλωσε στὸ κρεβάτι της. Ὁ θεῖος Ματιέ ἔξακολουθοῦσε νὰ ροχαλίζει.

Ἡ νύχτα εἶχε σταθῇ πολὺ σύντομη γιὰ τὸν ἔθνο τῆς Κατερίνας. Δὲν ἄκουσε τὸ καμπαναριὸ τῆς Παναγίας νὰ κτυπᾷ τὸ ἀνοιγμα τῶν πλῶν καὶ ἀντιστάθηκε στὸ στεγνὸ χέρι τῆς Λουίζας, ποὺ ἤθελε νὰ τὴν σηκώσῃ γιὰ νὰ πᾶνε στὴν λειτουργία. Ἡ Λουίζα, ἔξω φρενῶν, τὴν ἐγκατέλειπε τελικά, ἥττημένη ἀπὸ τὴν δύναμη τῆς ἀδράνειας καὶ προφητείνοντας στὴν ἀδελφὴ της τὸν αἰώνιο κολασμό. Ἡ Κατερίνα, ὅμως, ἀναίσθητη σ' ὅ, τι δὲν ἦταν ἡ ἀναπαυτικὴ ἀνεση τοῦ κρεβατιοῦ της, ξαναγύρισε, παρ' ὅλα αὐτὰ, στὸν ἔθνο καὶ στὰ ὄνειρά της.

Πλησίαζαν οἱ ἐννιά, ὅταν, ἐπτελούς, κατέβηκε στὴν κουζίνα. Ἡ ἀτμοσφαῖρα φαινόταν ἀνταρσιασμένη. Ἐπάνω σ' ἕνα σινιδί, κοντὰ στὸ τζάκι, ἡ Ζακέτ σιδέωνε τὰ ρούχα τῆς οἰκογενείας, χρησιμοποιώντας κοφτερὰ σίδερα, ὅπου ἔβαζε σότε - πότε μερικὰ ἀναμμένα κάρβουνα. Ὁ ἰδρώτας ἔτρεχε ποτάμι ἀπὸ τὸ μέτωπό της, κάτω ἀπὸ τὴν ἄσπρη πάννη σκούφια, καὶ δάγκανε τὰ χεῖλια με μίαν ἔκφραση ποὺ τὴν γνῶριζε καλὰ ἡ Κατερίνα. Κάτι θὰ ἔπρεπε νὰ τὴν ἔχῃ δυσανεχσθῇ. Τὸ σίδερο πλάκωνε τὰ ρούχα με μίᾶ γαρσητηριστικὴ κίνηση... Γυρνώντας τῆς τὴν πλάτη, καθισμένη κοντὰ στὸ παράθυρο, ἡ Λουίζα ἔγνεθε τὴν οὐκα της, χωρὶς νὰ βγάξῃ καὶ αὐτὴ οὔτε ἄχνυ. Τὰ ἀδύνατα δάκτυλά της ἔστριβαν γογγύοντα - γογγύοντα στὴν κουβαρίστρα ποὺ βρισκόταν κοντὰ της. Βλέποντας τὰ μοῦτρα ποὺ ἔκανε, ἡ Κατερίνα ὑποψιάστηκε πῶς καὶ εἶσε σιμὴ ἀνάμεσα σ' αὐτὴ καὶ στὴν μητέρα της.

Εἶδε, ὅμως, μετὰ μεγάλη ἀπορία ὅ, τι ἡ Σάρα εἶχε γυρίσει. Ἡ τοιγγάνα θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχε ἐπιστρέψῃ μόλις γλυκοχάραξε καὶ τώρα, ντυμένη μετὰ συνθημαμένο ντυρίλλινο, βαθυγάλανο φόρεμά της καὶ μίᾶ μεγάλῃ ἄσπρη ποδιά γύρω στὴν μέση, καθόριζε ὀλόκληρο καλὰθὶ λάχανα, γιὰ νὰ φτιάξῃ σούπα. Μόνον αὐτὴ γύρισε, ὅταν μπῆκε ἡ κοπέλλα, καὶ τῆς ἔκανε νόημα μετὰ τὸ μάτι. Τὸ παθημαμένο πλάσμα τῆς νύκτας εἶχε ἀποκοιμηθῇ καὶ πάλι στὸ βάθος τῆς ψυχῆς τῆς παραξενῆς αὐτῆς γυναίκας, καὶ ἡ Κατερίνα δὲν εὗρισκε οὔτε ἱχνος τοῦ στὸ γνωστὸ πρόσωπο. Ἡ

Λουίζα, ὅμως, εἶχε δεῖ καὶ αὐτὴ τὴν εἰσοδο τῆς ἀδελφῆς της καὶ σφύριξε μετὰ κακία:

—Χαιρετῆστε, σκιάδες, νὰ ἡ τρανὴ καὶ δυνατὴ κυρία ντέ Μπραζέ... ποὺ καταδέχθηκε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν κάμαρά της, γιὰ νὰ κατεβῇ μετὰ τὸ ὑπηρετικὸ προσωπικό.

—Πᾶνε, Λουίζα, τὴν ἔκρινε ψυχρὰ ἡ Ζακέτ. Ἀφῆσε ἡσυχὴ τὴν ἀδελφὴ σου.

Χορειαζόταν, ὅμως, κάτι περισσότερο γιὰ νὰ κἀνῃ κανεῖς τὴν Λουίζα νὰ σωπάσῃ. Ἀφήνοντας τὴν ρόκα της, πετάχθηκε ὀρθια, στήθηκε ἀπέναντι στὴν ἀδελφὴ της, μετὰ τῆς γροθιῆς στὴ μέση καὶ τὸ στόμα γεμάτο κακία.

—Δὲν σοὺ φαίνεται ἄξιο πᾶ νὰ σηκώνεσαι τὰ ξημερώματα, ἔ; Οἱ χονδροδουλιές, ὁ ὀρθρος εἶναι τώρα καλὰ μόνο γιὰ μένα καὶ τὴν μάνα σου. Ἐσὺ παρασταίνεις τὴν πριγκίπισσα, νομίζεις πῶς βόρισκεσαι κίβλας στὸν μονόφθαλμο Ὁθσαυροφύλακα σου.

Ἡ Ζακέτ ἔριξε μετὰ ὀργὴ τὸ σίδερό της στὸ τζάκι. Εἶχε κοκκινίσει μέχρι τῆς ρίζης τὸν ξανθὸν μαλλῶν της. Ἡ Κατερίνα ὅμως δὲν τῆς ἄφησε τὸν καιρὸ νὰ ξεσπάσῃ.

—Εἶχα κακοκοιμηθῇ, ελπε ἀνασηκωντάς ἐλαφρὰ τοὺς ὄμους. "Ἐπεινα λίγο περισσότερο στὸ κρεβάτι. Δὲν εἶναι ἐγκλῆμα. Θὰ δουλέψω πῶθ ἀργὰ ἀπόψε, αὐτὸ εἶν' ὅλο.

Γυρνώντας τὴν πλάτη στὴν Λουίζα, ποὺ τὸ συσπασμένο πρόσωπό της τὴν ἀνακάτωσε, ἡ Κατερίνα φίλησε γογγύοντα τὴν μητέρα της καὶ ἔσκυψε στὸ τζάκι γιὰ νὰ μαζέψῃ τὸ σίδερό. Ἐπανε κίβλας τὸ μικρὸ φτηνὸ γιὰ νὰ ξαναβάλῃ κάρβουνα, ὅταν μπῆκε στὴ μέση ἡ Ζακέτ:

—"Όχι, κόρη μου, δὲν πρέπει νὰ κἀνῃς πᾶ αὐτὲς τῆς δουλιές. Ὁ ἀρχαβωναστικός σου δὲν τὸ θέλει. Πρέπει τώρα νὰ μνηθῇς στὴν ζωὴ ποὺ θὰ γίνῃ ἡ ζωὴ σου... καὶ δὲν ἔχουμε ἀρκετὸ καιρὸ γι' αὐτό.

Ὁ λυπημένος καὶ καρτερικὸς τόνος τῆς μητέρας της φούντωσε ἀμέσως τὸν θυμὸ τῆς Κατερίνας: —Τί ἱστορία εἶναι πάλι αὐτή; Ὁ ἀρχαβωναστικός μου; Δὲν εἶπα ἀκόμη πῶς δέχθηκα. Κι ἂν θέλῃ νὰ με παντρευθῇ, θὰ πρέπει νὰ με πάρῃ ὅπως εἶμαι.

—Δὲν ἔχεις τὴν δυνατότητα νὰ ἀρνήθῃς, μικρούλα μου. Ἐνα παιδοποιό τοῦ ἀκολούθησῃ τῆς χήρας δούκισσας ἥρθε σήμερον τὸ πρωί. Πρέπει νὰ ἐγκαταλείψῃς αὐτὸ τὸ σπίτι καὶ νὰ πᾶς νὰ κατοικήσῃς μετὰ τὸν γάμο σου στῆς κυρὰς ντέ Σαντιβέρ, γυναίκας τοῦ ἀδελφῇ τοῦ ἀρχοντα Φιλίππου. Θὰ σὲ ἐκπαιδεύσῃ στὴν αὐλικὴ ζωὴ, θὰ σοὺ μάθῃ καλοὺς τρόπους καὶ αὐλικὴ συμπεριφορά.

Ὅσο μίλιωσε ἡ μητέρα της, ἡ ὀργὴ τῆς Κατερίνας φούντωνε. Τὰ κόκκινα μάτια τῆς Ζακέτ ἔδειχναν ἀρετὰ τὴν στενοχώρια της, καὶ ὁ κοιρασμένος τόνος τῆς φωνῆς της αἰεταῖνε ἀκόμη τὴν ὀργὴ τῆς κοπέλλας:

—Οὔτε λέξη παραπάνω, μητέρα: "Αν ὁ ἀρχοντας ντέ Μπραζέ θέλῃ νὰ με παντρευθῇ, δὲν μπορῶ νὰ τὸν ἐμποδίσω, ἀφοῦ εἶναι διαταγὴ τοῦ ἀρχοντα Φιλίππου. "Όσο, ὅμως, γιὰ νὰ ἀπαρνηθῶ τοὺς δικούς μου καὶ νὰ πᾶω νὰ ζῆσω μ' ἄλλους, νὰ φύγω ἀπ' αὐτὸ τὸ σπίτι καὶ νὰ πᾶω νὰ κατοικήσω σ' ἕνα σπίτι ὅπου δὲν θὰ ἔχῃ τίς βολές μου, ὅπου ἴσως θὰ με

περιφρονοῦν, αὐτὸ ποτὲ! Τὸ ἀρνοῦμαι...

Τὸ εἰρωνικό, σκεπτικιστικὸ γέλιο τῆς Λουίζας ἀποκορύφωσε τὴν ὀργὴ τῆς Κατερίνας, ποὺ τώρα τὴν ἄφησε νὰ ξεσπάσῃ ἐναντίον της:

—Πᾶνε νὰ γελᾶς σὰν ἡλίδια! Αὐτὸς ὁ γάμος μοῦ προξενεῖ φρίκη, πιστέψτε το, κι ἂν δέχομαι, εἶναι μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ μὴν ὑποφέρετε ἀπὸ μίαν ἄρνηση. "Αν ἤμουν μόνη, θὰ εἶχα φύγει πέρα ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς Βουργουνδίας, θὰ εἶχα γυρίσει στὸ Παρίσι... στὸ σπίτι μας!

Οἱ δὺο ἀδελφές, ἂν ἡ Σάρα δὲν ἔμεινε ἀνάμεσά τους, εἶχαν φθάσει σὲ σημεῖο νὰ ἔρθουν στὰ χέρια, γιατί ἡ Λουίζα δὲν σταματοῦσε νὰ γελᾷ με κακία. Ἡ Σάρα πῆρε τὴν Κατερίνα ἀπὸ τοὺς ὄμους καὶ τὴν ἔσπρωξε μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀδελφὴ της.

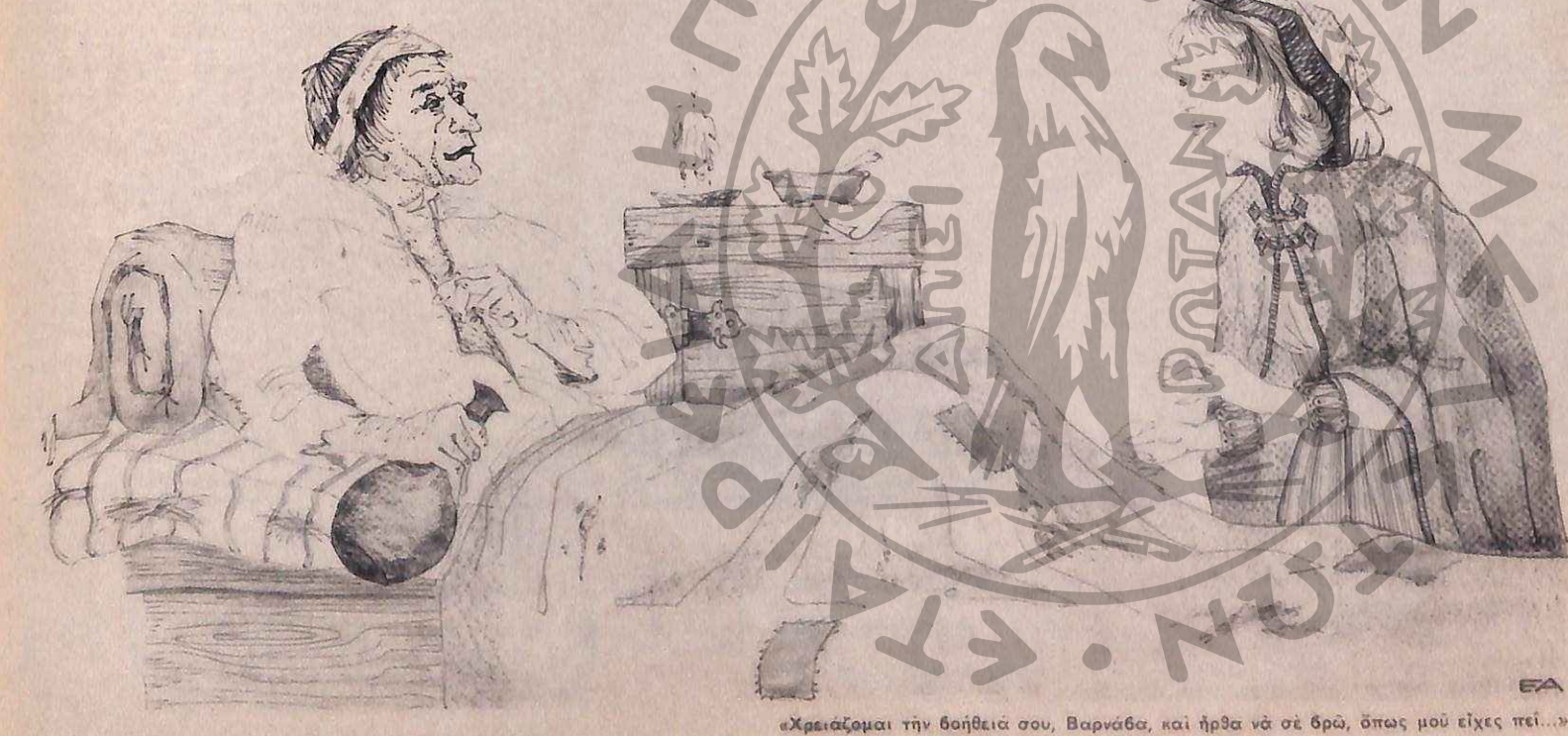
—Ἡσῆχασε!.. Πρέπει ν' ἀκούσῃς τὴν μητέρα σου, μικρούλα μου! εἶναι ἡ φρόνηση! Ἀδελφαίνας ἀκόμη περισσότερο τὴν στενοχώρια της μετὰ τὰ ξεσπάσματά σου.

Ἡ Ζακέτ, πραγματικά, εἶχε σωριασθῇ στὸ πεζοῦλι τοῦ τζακιῦ καὶ ἔκλεινε μετὰ τὸ πρόσωπο χαμένο στὴν ποδιά της. Ἡ Κατερίνα δὲν μπόρεσε νὰ ἀντέξῃ σ' αὐτὸ τὸ θέαμα καὶ ὤριψε κοντὰ της:

—Μὴν κλαῖς πᾶ, μητέρα, σὲ παρακαλῶ! Θὰ κάνω ὅ, τι θελήσετε. Δὲν μπορεῖτε, ἔμω, νὰ μοῦ ζητήσετε νὰ φύγω ἀπ' ἐδῶ. Νὰ πᾶω νὰ ζῆσω μετὰ ξένους;

Ἦταν συγχρόνως μίᾶ παράκληση καὶ μίᾶ ἐρώτηση. Μεγάλῃ δάκρυα κλνδύσαν στὰ μάγουλα τῆς κοπέλλας, ἐνῶ ἔχανε τὸ κεφάλι της κοντὰ στὸν λαμὸ τῆς μητέρας της. Ἡ

Εἰκονογράφηση ΕΛΕΝΗΣ ΑΡΠΑΝΙΤΗ

«Χρειάζομαι τὴν βοήθειά σου, Βαρνάβα, καὶ ἤρθα νὰ σὲ δρῶ, ὅπως μοῦ εἶχες πτεῖ...»

ρικὰ λόγια, τὰ ξαναδιάβασε μετὰ προσοχὴ πρὶν νὰ στεγγύνῃ τὸ φρέσκο μελάνι μετὰ ἑαυτοῦ.

—Πρέπει νὰ δράσης, ἔγραφε τοῦ Βαρνάβα. Μόνον ἐσὺ μπορεῖς νὰ με σώσης καὶ θυμήσου πῶς μισῶ τὸν ἄντρα ποὺ ἔξερες.

—Ἰκανοποιημένη ἔδωσε τὸ διπλωμένο χαρτί στὴν Σάρα.

—Νά το, ελπε. Κάνε γογγύοντα.

—Σ' ἕνα τέταρτο ὁ Βαρνάβας θὰ ἔχῃ τὸ γράμμα σου. Κράτα μόνο τὴν πόρτα ἀνοιχτή.

Γλίστρησε ἔξω ἀπὸ τὴν κάμαρα, χωρὶς νὰ κἀνῃ περισσότερο θόρυβο ἀπὸ μίᾶ σιγὰ καὶ ἡ Κατερίνα μ' ὅλο ποὺ στίλβωσε τ' αὐτὴ της, δὲν ἄκουσε τὸν παραμικρὸ θόρυβο θημάτων, τὸ παραμικρὸ τρέξιμο τῆς πόρτας.

Ἡ Σάρα φαινόταν νὰ ἔχῃ τὴν ἰδιότητα νὰ χάνεται κυριολεκτικὰ κατὰ δουλήσιον.

Στὴν κούνια τοῦ ὁ Γεδεῶν, μετὰ τὸ κεφάλι χαμένο μέσα στὸν λαμὸ του, σχεδὸν ἐνομένο μετὰ τὸ κορμὶ του, κοιμόταν μετὰ τὸ ἕνα μάτι, παρακολουθώντας μετὰ ὅλο τὴν κυρὰ του, ποὺ ἐπιδιδόταν σὲ μίᾶ ἀσυνήθιστη ἀπασχόληση γιὰ τέτοια ὥρα. Μποροῦσε νὰ τὴν δῇ γιὰ ἕνα λεπτὸ μπροστὰ της μετὰ τὰ δὺο χέρια ἀκουμπισμένα στὴ μέση κ' ἔπειτα νὰ τ' ἀφήνῃ νὰ πέφτουν κάτω, ἐκτός ἂν τ' ἀκουμποῦσε στὸ κρεβάτι.

Αὐτὴ ἡ ἀσυνήθιστη ἀναταραχὴ ἔσπρωξε τὸ ποῦλι νὰ ἐκδηλωθῇ, ἀφοῦ, καθὼς φαίνεται, ἡ ὥρα τῆς ἀναπαύσεως δὲν εἶχε φτάσει ἀκόμη. Ὁ Γεδεῶν ἀναταράχτηκε, φούσκωσε τὸ ἀσπραφτερό πτερόματό του, τέντωσε τὸν λαμὸ καὶ φώναξε:

—Δόξα... στὸν δούκα!

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

Η ΚΑ ΡΟΖΙΤΑ ΣΦΚΟΥ
ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ
ΤΗΝ ΕΛΛΗ ΦΩΤΙΟΥ

Ένα κορίτσι

Η δύναμη της Έλλης Φωτίου δρίσκεται στα μάτια της. Δείχνουν πώς ξέρει τα πάντα, καταλαβαίνει τα πάντα, πώς δεν μοιάζει σε τίποτε με τις κοπέλλες που συναντάς κάθε μέρα, και πώς αξίζει να την αγαπήσει ο ήρωας του έργου γιατί είναι ή μία, ή ξεχωριστή, ή πιο ενδιαφέρουσα, ή πιο τίμια.

Με τέτοια μάτια δεν έχει ανάγκη να παίζει. Γι' αυτό και περιορίζει την έκφραστικότητά της στο ελάχιστο, μιλάει απλά και λίγο άφηρημένα, δεν υπογραμμίζει καθόλου. Και δεν δάφεται καθόλου.

Στην καθημερινή της ζωή είναι η μόνη ξεκούραστη ήθοποιός που έχω γνωρίσει. Δεν επιχειρεί να πείσει ότι είναι έξυπνη, ότι είναι διαδασμένη, ότι ενδιαφέρεται για υψηλή τέχνη. Και όμως, αντίθετα με όσες τα διακηρύσσουν, ζη στο πιο καλλιτεργημένο περιβάλλον και είναι σε θέση να μιλήσει για τον εαυτό της με την άνεση που μόνον οι πολύ ανεπτυγμένοι άνθρωποι κατορθώνουν να επιτύχουν. «Ας την ακούσουμε:

—'Από πού θέλετε να αρχίσωμε;
—'Από το θέατρο.

—Βγήκα τον χειμώνα του 1962 στην Κατερίνα. Είπα πέντε λόγια και το καλοκαίρι έπαιξα ένα μικρό, αλλά ενδιαφέροντα ρόλο στην «Ρόζα μαρτίνα». Φαίνεται πώς τα κατάφερα καλά, γιατί πήρα καλές κριτικές και «έδωξα γέλιο», όπως λέμε στο θέατρο. Δεν είχαν καμιά σχέση με τραγωδία τα λόγια της Βασούλας, ούτε με την Ίουλιέττα, που έπαιξα στην Σχολή του Έθνικού. Ήταν ένα αμόρφωτο κοριτσόπουλο.

Αναμονή...

Και ύστερα από την Βασούλα;

—Τίποτε. Περίμενα τα πάντα και δεν έρχόταν τίποτε. Δυό χρόνια έμεινα στης κυρίας Κατερίνας και ούτε καν άλλη μία Βασούλα δεν έπαιξα. Και όταν, την περυσινή σαιζόν, πήγα στον θίασο Μυράτ, έπαιξα μόνο την Ροζίνα στο «Στερνό καράβι»... Γλυκός, μικρός ρόλος... τίποτε άλλο. Η τύχη μου ήρθε στον κινηματογράφο. Από τον Μανουσάκη.

—Μα εγώ σε γνώρισα για πρώτη φορά όταν σε ήθελε ο Κανελλάς, πουλος για τον «Ουράνο». Δεν έπαιξες τίποτε από τότε;

—Μικρούς μόνο ρόλους σε δυό τρείς ταινίες. Και όταν με κάλεσαν για την «Προδοσία», ήξερα να σταθώ στον φακό. Όφειλω στον Μανουσάκη και στον ρόλο της Λίζας, διότι έγινα στον κινηματογράφο. Την πορεία της ταινίας την ξέρετε καλύτερα από μένα... Μαζί ήμαστε στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης και μαζί αντιμετωπίσαμε ολόκληρο τον κινηματογράφο στις Κάννες.

Άρεσε...

Η Έλλη Φωτίου άρεσε στις Κάννες. Χωρίς υπερβολές, χωρίς άστεια

άρεσε σε όλους τους ξένους παραγωγούς. Σαν άνθρωπος, επίσης, δημιούργησε άριστες εντυπώσεις. Πάντα απλή, κομψή, περιποιημένη χωρίς εκζητήση, εύγενική χωρίς δουλοπρέπεια, χαριτωμένη χωρίς νάζια. Κυρία, με όλη την σημασία της λέξεως. Άλλά ως έρθωμε στο φθινόπωρο του 1965 και ως της δώσαμε πάλι τον λόγο:

—Μετά την «Προδοσία», καταλαβαίνετε ότι είχα πια πολλές προτάσεις. Κινδύνεψα να με πούν ανόητη ή ότι πήραν τα μυαλά μου αέρα, όταν έλεγα πώς δεν ήξερα αν θα είμαι καλή σε άλλη ταινία. Ο Κούνδουρος, θυμάμαι, από τότε που ήμουν στην Σχολή, μου είχε βγάλει δοκιμαστικά για μία ταινία που δεν έγινε. Κι ο Κανελλάς μου για τον «Ουράνο», αλλά δυστυχώς η Σχολή δεν με άφηνε να φύγω από την Αθήνα. Είχα, λοιπόν, καλά εφόδια, όπως λέμε. Γιατί να παίξω στα εύκολα και για χρήματα;... Και περιμένα... Και δεν είχα άδικο. Ο Κορνισιώτης έδωσε στον Ανδρέου την «Επιστροφή» κι ο Έρρικος σε μένα την Άννα και η Άννα το βραβείο του Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης. Ο Έρρικος Ανδρέου με παρακολούθησε δέκα - δέκα στην «Επιστροφή», να μην ξεφύγω από την λιτότητα, να μην μτώ κ' εγώ στο μελοδραματικό στοιχείο που φώλιαζε σε κάθε δέκα του ρόλου μου. Και τα καταφέραμε... Κι όταν με είδατε στην Θεσσαλονίκη, μου το είπατε και το γράφατε στην «Καθημερινή» πώς το βραβείο ήταν δικό μου. Τό ήθελα, όχι γιατί

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΕΛ. 70

ΑΤΟ ευτυχισμένα χαμόγελο: Η Έλλη κι ο Νίκος Κούρκουλος, βραβείο έρμηνείας του Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης.

«ΕΝΑ βραβείο είναι σαν σφραγίδα. Σφραγίδα πώς κάτι έκανες», λέει τώρα με ανόλητητα, αλλά και με εύλογη ικανοποίηση η Έλλη...

ΜΕΣΑ στα χαρτιά και στα διβλία του Στέφανου Ληναίου, η Έλλη μεγάλωσε και έγινε ήθοποιός. Είναι παντρεμένη δυό χρόνια και πλέκουν όνειρα για ένα ευτυχισμένο μέλλον.

Όπως όλα τ' άλλα

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΠΟΥΛΟΥΣΕ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ!

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο Τσαρλς Γκρήν ανατινάσσεται στον αέρα καθώς μπαίνει στο αυτοκίνητο του Τζόν Κραϊγκ. Το πτώμα είναι παραμορφωμένο και νομίζουν ότι θύμα ήταν ο Κραϊγκ, διεθυντής ναυτιλιακής εταιρίας, αλλά στην πραγματικότητα ένας λαθρέμπορος όπλων που, προμηθεύει πολεμικό υλικό στους Άλγερινους επαναστάτες. Φτάνει με άλλο όνομα στο Λονδίνο να συναντήσει τους συνεργάτες του. Σύντομα, όμως, η ίδια εγκληματική άραχνη σκοτώνει τον πλοίαρχο Ρούττερ στη Γενεύη και τον Μπάουμερ στο Ρίο Ιανέιρο. Τις δολοφονίες και την αντανάσση του αυτοκινήτου έχει εκτελέσει η οργάνωση των εξτρεμιστών, η «Εταιρεία για την λύση του αλγερινού προβλήματος», την οποία διευθύνει ο συνταγματάρχης Σαϊν Μπριάκ. Ο Κραϊγκ έρχεται σ' επαφή με τον αρχηγό της 'Ιντέλλιτζενς Σέρβις και αναλαμβάνει να σκοτώσει τον Σαϊν Μπριάκ. Εκκινούν με τον Γκρήρσον για την μεγάλη αποστολή. Φτάνουν στη Νίκαια, αλλά ο συνταγματάρχης τους αιχμαλωτίζει, τους βασανίζει και θα τους σκοτώσει εάν ο Κραϊγκ και ο Γκρήρσον δεν ενεργούσαν ευστοχα και με θάρρος. Έξουθερώνουν τον Μπριάκ ρίχνοντάς τον στα ηλεκτροφόρα σύρματα της βίλλας του. Δραπετεύουν, αλλά οι άντρες της οργάνωσης τους καταδιώκουν. Ο Κραϊγκ και ο Άσφορντ, που τους βοήθησε στην επιχείρηση, καταφεύγουν σε μία έπαυλη. Εκεί μένουν δυο κοπέλλες, που τις είχαν γνωρίσει στο Σαϊν Τροπέζ. Περιποιούνται τους δυο τραυματισμένους. Εκεί τους βρίσκουν οι άνθρωποι της οργάνωσης του Σαϊν Μπριάκ. Γίνονται μια εξοντατική πάλη, στην οποία σκοτώνεται ο Άσφορντ. Ο Γκρήρσον εξοφελίζει ένα γιότο, που τους μεταφέρει στην Ιταλία. Από εκεί φτάνουν στο Λονδίνο, όπου ο Κραϊγκ έχει μια σκληρή εξήγηση με τον αρχηγό της 'Ιντέλλιτζενς, που τους έδωσε την εντολή να σκοτώσουν τον Μπριάκ.

15

Ο Άσφορντ ήταν απλώς ένας άνθρωπος που σκότωνε πάνω σε κάτι, υπερβολικά μεγάλο γι' αυτόν. Αγαπούσε κάποιον, που προσπαθούσε να μπλέξει την χώρα του. Το ανακάλυψε — κι αυτό δεν μπορούσε να το υποφέρει. Τον σκότωσε. Όταν θ' άρχισα να συζητούμε το ζήτημα, οι άνθρωποι μας θα παραδεχτούν πως είχε προσπαθήσει να έρθει σ' επαφή με την Βρετανική 'Ιντέλλιτζενς Σέρβις, και θα πούμε πως είχε κάθε δικαίωμα να το κάνει. Δεν θα παραδεχτούμε πως ήρθαμε σ' επαφή μαζί του. Η άλλη πλευρά θα το ξέρει, αλλά δεν θα μπορούσε να το αποδείξει. Πάντως, οι περισσότεροι είναι αξιοπρεπείς άνθρωποι. Η Άλγερία είναι γι' αυτούς ένα τελλοκομείο, με την πόρτα διάπλατα ανοιγμένη. Και προσπαθούν να την κλείσουν. Το δάσανο είναι πως μερικοί από τους τελλούς είναι πολύ καλά τοποθετημένοι — αρκετά καλά για να προστατεύουν τον Σαϊν Μπριάκ και τους όμοιους του. Αν δεν ήταν έτσι, θα είχαμε ζητήσει την απομάκρυνσή του από καιρό. Αλλά οι τελλοί δεν θα ήθελαν ούτε να το άκουσαν, κι είναι αρκετά ισχυροί ώστε να ρέξουν την κυβέρνηση. Τώρα, είναι νεκρός και δεν μπορούν να κάνουν τίποτα — παρό μόνο να ζητήσουν έσένα. Κι αν είσαι ο Κραϊγκ, είσαι νεκρός. Αν

είσαι ο Ρένιολντς, δεν υπάρχεις. Μπορούμε να το αποδείξουμε αυτό...

—Τι θα γίνει με την ξυπνή ιδέα του επιθεωρητή Μάρσαλ;

—Έγκυρα, είπα, τι συμβαίνει;

—Κι ο Ντικό, κι ο Πατσέλι;

—Θα πρέπει να είναι στην φυλακή τώρα, είπε ο Λούις, αν εκείνος ο φίλος σου —ο Τέρενς— είναι τόσο πλούσιος, όσο λέει πως είναι. Τίποτε άλλο;

—Είπα πως ξέρεις γιατί έκανα λάθος.

Ο Λούις είπε:

—Είναι εύκολο. 'Ήσουν μόνος πάρα πολύ καιρό. Όλα αυτά τα χρόνια έζησες απομονωμένος απ' όλους — χωρίς να εμπιστευόσαι κανέναν άλλον εκτός από τον ίδιο τον εαυτό σου. Και τώρα προσπαθείς να γνωρίσεις πίσω, να βασίζεσαι σε άλλους ανθρώπους, να τους αφήσεις να βασίζονται σε σένα. Αυτό σε κάνει τρωτό, Κραϊγκ. Σε κάνει επίσης ανθρώπινο...

Ο Κραϊγκ κούνησε το κεφάλι του καταφατικά. Δεν γκρινιάζω, είπε. Είναι καλύτερα έτσι.

—Και η γυναίκα μου;

—Και η γυναίκα μου, είπε ο Λούις. Αλλά είναι άπαιθανο να συνέλθω — όχι τώρα...

Ο Κραϊγκ κούνησε το κεφάλι του καταφατικά. Δεν γκρινιάζω, είπε. Είναι καλύτερα έτσι.

—Και η γυναίκα μου;

—Και η γυναίκα μου, είπε ο Λούις. Αλλά είναι άπαιθανο να συνέλθω — όχι τώρα...

Το πολύκροτο μυθιστόρημα του Τζέιμς Μόνρο

δύο και κοιτάζε μέσα στην κάρνα. Χρειάζονταν καθάρισμα. Τότερα άναψαν το πρόσωπό της κι έδω την αγωνία του φόβου και της αγάπης στα μάτια της.

—Πολύ καλά, είπε ο Κραϊγκ. Τά χρησιμοποίησα. Γι' αυτό το λόγο έγραφα μακριά. Τό ξέρεις αυτό.

—Μήπως... σκότωσε κανέναν;

Κούνησε το κεφάλι του καταφατικά.

—Κάποιος προσπάθησε να με σκοτώσει. Παρ' όλο που το πέτυχε. 'Ακούμπησε το δάκτυλό μου στο τραπέζι! Τάξερες δι' αυτά. Σε προειδοποίησα εγώ ο ίδιος. Ήταν η μόνη ευκαιρία που είχα, Τέσσα. Για τους δυο μας. Ή έπρεπε να κάνω αυτό που έκανα, ή να περιμένω νάρθη εκείνος να με βοή.

Εκείνη εξακολούθησε να μένει σιωπηλή.

—Κοίταξε, της φώναζε. Τέσσερις από μας ήμασταν ανακατωμένοι σε μία δουλειά—πουλούσαμε δάκρυα στους Άραβες. Οι άλλοι τρεις είναι νεκροί. Έξ αιτίας του. Ή γυναίκα μου πεθαίνει, ο κουνιάδος μου σκοτώθηκε κι εκείνος... Έξ αιτίας του. Μ' έπιασε για λίγο. Είναι καλύτερα να το ξέρεις κι αυτό, επίσης. Κόντευα να πνιγώ, πολλές φορές, καθώς μου έρχοντο το πρόσωπο σε μία λεκάνη με νερό. Μ' έδειραν, μ' έκαψαν και μου έπασαν το δακτύλο μου. Έξ αιτίας του. Όλα αυτά εξ αιτίας του.

Με το καλό χέρι του, άνοιξε το πουκάμισό του, της έδειξε τα λευκόπλάστ που είχε στο στήθος και την πλάτη του.

—Αυτό μου τάκανε όλα αυτά, είπε ο Κραϊγκ, κι έπειτα προσπάθησε να με σκοτώσει, αλλά έκανε λάθος—μια φορά μόνο—αλλά μια φορά είναι αρκετή. Και τώρα, είναι νεκρός. Νομίζεις πως με νοιάζει; Κόντευα να σε σκοτώσω κι εμένα επίσης. Έβαλε την δόξα στο διαμέρισμά σου—θυμάσαι; Ή ελπε σε κάποιον να το κάνει. Ποιά είναι η διαφορά; Είναι νεκρός τώρα. Θα μάς αφήσουν ήσυχους—και τους δυο μας.

Ήθελε κοντά του, τα χέρια της ακούμπησαν απαλά στο βασανισμένο σώμα του, κι ήταν όλη γεμάτη γλυκιά προθυμία και φροντίδα. Κι ο Κραϊγκ την αγάπησε απλόχερα, με μία τρυφερότητα, που δεν είχε γνωρίσει ποτέ για καμιά άλλη γυναίκα—τόσο που, όταν τέλειωσαν, εκείνη έκλαψε κι ύπρηχαν δάκρυα και στα δικά του μάτια επίσης, από κατάπληξη επειδή δυο άνθρωποι μπορούσαν να κάνουν δικό τους ο ένας τον άλλο με τέτοιο τρόπο, να αναμειχθούν έτσι τις ανάγκες της καρδιάς τους και των σωμάτων τους. Την φίλησε πολύ απαλά, απορώνοντας πως μπόρεσε να σκεφτεί ποτέ ότι είχε αισθανθεί οίκτο γι' αυτήν. Όπου υπήρχε τέτοια ανάγκη σαν την δική του, δεν υπήρχε χώρος για οίκτο...

Για την Τέσσα, οι επόμενες εβδομάδες ήταν οι καλύτερες της ζωής της. Κατάλαβε, κατάλαβε πέρα από κάθε αμφιβολία, το βάθος της αγάπης του γι' αυτήν, κατάλαβε επίσης ότι οι κινήσεις κι οι αγωνίες που είχε περάσει εκείνος ήταν, εν μέρει τουλάχιστον, γι' αυτήν. Και τώρα, της έδειχνε την αγάπη του γι' αυτήν με κάθε δυνατό τρόπο. Την πήγε σ' ένα εστιατόριο, έπειτα σ' ένα κομμωματοπωλείο, σ' ένα κατάστημα γυναικικών, αγοράζοντάς της ό,τι του περνούσε από το νοῦ, λές και κάθε καινούργιο πράγμα ήταν ένα ακόμα σύμβολο, όχι εξαγοράς, αλλά εμπιστοσύνης. Τό βράδυ την πήγε στο θέατρο, έπειτα σ' ένα εστιατόριο και σε μία λέσχη. Τη ρώτησε ακόμα αν ήθελε να ξαναπάει πίσω στο «Λάντ Σέβεν» — ή πό ανήκη και γι' αυτό κι η πό θαμναία προσφορά που θα μπορούσε να της κάνει — κι όταν εκείνη είπε όχι, την πήγε στα πιο ακριβά μέρη, στο ένα μετά το άλλο, κι όταν γύρισε σπίτι, της έκανε πάλι έρωτα, κι ήταν ακόμα πιο θαμναίος από πριν. Κατόπιν έμειναν ξεπλωμένοι στο σκοτάδι, κι άρχισε να της μιλάει ψιθυριστά για το ποῦ θα πήγαιναν και της είπε για το ελληνικό νησί που ήξερε και πόσο ευτυχήμενοι θα ήταν εκεί, κι αποκοιμήθηκε καθώς της έλεγε, με το κεφάλι του πάνω στο γυμνό στήθος της, κι η Τέσσα έμεινε αμήνητη και χάιδευε τα καστανά μαλλιά του κι ή

ναρωτιόταν αν είκοσι τέσσερις ώρες μπορούσαν να σβήσουν διά μίας δέκα χρόνια δυστυχίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΙΚΟΣΤΟ

Η κυρία Κραϊγκ πέθανε, κι ο Μάρσαλ θέλησε να δει τον Μπρέντνι. Ή επίσκεψη έπρεπε να γίνει, αλλά ο Μάρσαλ ήξερε πως δεν ήταν εύκολο. Ήταν ανακατωμένος στην υπόθεση Κραϊγκ από την αρχή, κι ο Μάρσαλ δεν ήταν ο άνθρωπος που θα άγνοουσε αυτό το είδος της ετικέτας. 'Όσοι φοβόταν να πάρη τον Χόκινς, όπως φοβόταν να αντιμετωπίσει τον Μπρέντνι. Δεν υπήρχε καμιά αμφιβολία στο νοῦ του πως ο Μπρέντνι θα τον γελοιοποιούσε, κι ο Μάρσαλ είχε σκαρφιστεί πολύ ψηλά και πάρα πολύ γρήγορα για να μπορέσει να αντιμετωπίσει την γελοιοποίηση.

Πήγαν μ' ένα μεγάλο μαίσο και διακριτικό αυτοκίνητο, ποτίζοντες σιγά σιγά το είδος άπαιτητο. Ήταν μονάχα μπορούσε να του μιλήσει μέσα στο αυτοκίνητο, σκέφτηκε ο Μάρσαλ, όλα θάταν θαμναία, αλλά στο τέλος έπρεπε να πάνε στο νοσοκομείο και να πιούν καφέ με τον Μπρέντνι, που είχε βίαιη συζήτηση μ' έναν 'Ινδό οφθαλμολόγο. Κι όταν ακόμα τέλειωσε η θεωρητική συζήτηση κι ο Μπρέντνι κι ο κύριος Γκαπαλάρι έγιναν φίλοι, όλα φαίνονταν στραβά στον Μάρσαλ. Οι άνθρωποι θάπρεπε να φιλνικαίνουν ιδιαιτέρως. Νομίζω σ' παντρεμένοι δεν ήταν τόσο θεωρητικοί—κι ο Μπρέντνι είχε παντρευτεί τρεις φορές. Ο Μάρσαλ ένοιωσε ένα δέος γεροντοπαλιγγαρίας

για τον ήρωα, που είχε πλείψει τρεις φορές μέσα σε άγνωστες θάλασσες... Ο Μπρέντνι τους πήρε στο γραφείο του, κι ακούμπησε πίσω στην πολυθρόνα του, με τα πόδια του πάνω στο γραφείο.

—Θά θέλετε να δείτε το πιστοποιητικό θανάτου, υποθέτω, είπε κι άνοιξε ένα συρτάρι με το πόδι του, έσκυψε προς τα εμπρός, έβγαλε ένα φύλλο χαρτί και τώδωσε στον Μάρσαλ.

—Λέει πως είχε δεχτεί ένα δυνατό χτύπημα στο κεφάλι, που την σκότωσε τελικά. Θά γίνει άνακρηση.

—Ναι, είπε ο Μάρσαλ.

—Α! Συνήλθε λίγο πριν πεθάνει... Σας τώπαν αυτό;

—Ναι, είπε ο Μάρσαλ. Μήπως είχε τίποτα; Ο Μπρέντνι κούνησε το κεφάλι του καταφατικά, κι άρχισε να ψάχνει τις τσέπες του.

—Τά σημείωσα. Πρέπει να νάναι κανείς πολύ προσεκτικός, όταν σεις οι αστυνομικοί είστε ανακατωμένοι στην υπόθεση... Που διάβολο τώδαι;

Ένας σωρός από διάφορα έτεροζήτητα αντικείμενα βγήκε απ' τις τσέπες του και συγκεντρώθηκε πάνω στο γραφείο, μπροστά του.

—Α, τώδερα πώς το είχα κάπου...

Πήρε ένα λαοκόμμο χαρτί, το ξετύλιξε, κι άρχισε να διαβάζει, με άχρωμη φωνή:

«Ο καημένος ο Τσαρλς βρισκόταν πίσω στο αυτοκίνητο. Εκείνος ήταν στον άπωρόκηλο. Εκεί πρέπει να ήταν...»

Κοίταξε τον Μάρσαλ.

—Τωδέτω πώς ένοιωσε τον Κραϊγκ, είπε.

—Πιθανόν, είπε ο Μάρσαλ. Δεν μπορούμε να μάστε βέβαια.

Εικονογράφηση ΜΙΚΑΣ ΡΩΜΑΝΟΥ

«Στην ύγεια των έρωμένων και των συζύγων, είπε ο Μπρέντνι. Είθε να μη συναντηθούν ποτέ τους!...»

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΠΟΥΛΟΥΣΕ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ

—Στόν διάβολο όλα, φίλε! Κανείς άλλος δεν ήταν εκεί...

—Όχι, από ό,τι ξέρω. Όχι, είπε ο Μάρσαλ, με δυστυχισμένο ύφος.

—Πάντως, αποδεικνύει πώς είχατε δίκιο για το πτώμα μέσα στο αυτοκίνητο, είπε ο Μπρένντνι. Καταλήκτικα, αγαπητέ μου Χόλμς.

—Όταν η κυρία Κράιγκ είπε αυτά τα πράγματα, ποιός άλλος ήταν εκεί; ρώτησε ο Μάρσαλ.

—Κανείς, απάντησε ο Μπρένντνι. Μία νοσοκόμα τριγυρίζει εκεί κοντά, πρόσθεσε άοριστα, αλλά δεν άκουσε τίποτα.

—Είστε βέβαιοι; ρώτησε ο Μάρσαλ.

—Έντελώς. Γι' αυτό τα σημείωσα όλα. Και πέθανε σχεδόν άμεσως κατόπιν—η κυρία Κράιγκ, έννοω. Η νοσοκόμα ήταν πολύ απηχοχρήνη φλυαρώντας με τους συναδέλφους μου.

—Και δεν τα είπατε σε κανέναν άλλον; Ούτε καν στη γυναίκα σας;

—Όχι. Σκέφτηκα πώς θα έκανα καλύτερα να μην ριψοκινδυνεύσω. Τι σημαίνουν όλα αυτά, πάντως;

—Ίσως η κυρία Κράιγκ να μην έννοούσε τον άντρα της. Δεν υπορούμε να είμαστε απόλυτα βέβαιοι, είπε ο Μάρσαλ. Δεν θέλουμε, λοιπόν, τα λόγια της να χρησιμοποιηθούν στην ανάκριση.

—Ποιός δεν θέλει; (Ο Μάρσαλ έμεινε σιωπηλός): Έχετε έντολες από ψηλά; Αυτό είναι πάρα πολύ άσχημο, φίλε μου. Είχατε μία θανιάσια ιδέα. Δεν περάζει. Fiat justitia! (Ο Μάρσαλ έγινε κατακόκκινος): 'Αλλά έχω κι' εγώ επίσης, τον κώδικά μου έχετε: Τόν τιποκράτειο δοκο. 'Ας υποθέσουμε ότι σηκώνομαι και λέω την αλήθεια. Ποιός πρόκειται να μ' έμποδισι;

—Ο Ιατροδικαστής, είπε ο Μάρσαλ.

—Ο γέρο - Σλίνγκσπαϊν; Δεν θα τολμούσε, είπε ο Μπρένντνι. Με φοβάται. Τό έχετε αυτό; Δεν φαίνεται πιθανό, έ;

—Δεν ξέρω, είπε ο Χόσκις. Θα μπορούσατε να τρομάξετε πολλούς ανθρώπους, αν το θέλατε.

—Ακριβώς, είπε ο Μπρένντνι. Και τώρα, γιατί δεν θα έλεγα την αλήθεια;

Ο Μάρσαλ άνοιξε το στόμα του για να πηγάτι, μα ο Μπρένντνι σήκωσε το χέρι του και τον σταμάτησε.

—Όχι, είπε. 'Ας ακούσουμε τόν μαθητευόμενό σας.

—Συμπαραδοίσατε τόν Κράιγκ, είπε ο Χόσκις, κι ο Μπρένντνι κοίνησε το κεφάλι του καταφατικά. 'Αν άρχισατε να φωνάζατε πώς δεν είναι νεκρός, θα κάνατε τα πράγματα δύσκολα γι' αυτόν. Πολύ δύσκολα.

—Πώς ρώτησε ο Μπρένντνι.

—Δεν ξέρω, απάντησε ο Χόσκις. 'Ακόμα κι αν τ' ήξερα, δεν θα μπορούσα πάλι να σάς το πω. 'Αλλά ξέρω πώς αυτό που σάς λέω είναι αλήθεια.

—'Αφήστε με να το καταλάβω κείτο, είπε. Πρέπει να κρατήσω το στόμα μου κλειστό, γιατί κάποιος, για τόν όποιο δεν θέλετε να μιλήσει, είπε πώς τα πράγματα θα γίνονταν δύσκολα, κατά τρόπο που δεν μπορείτε να καθορίσετε, στην περίπτωση που δεν θα τ' κρατούσα κλειστό. 'Ετσι είναι;

—Ο Μάρσαλ, άναστενάχες δυνατά.

—'Ακριβώς, έκανε ο Χόσκις.

—Πολύ καλά, είπε ο Μπρένντνι. Θα γάνω αυτό που θέλετε. (Στριφογύρισε με την πολυθρόνα του και λοξοκοίταξε τόν Μάρσαλ): Είστε δυνατός στο καθήκον σας, Μάρσαλ, κι' εγώ είμαι δυνατός στους φίλους. Κάποιον άναμιά μας υπάρχει μία ανθρωπίνη βλαστή. 'Ας πιούμε κάτι.

—Είμαστε σε ύψηγοία...

—Κ' εγώ τόν ίδιο, είπε ο Μπρένντνι. 'Αλλά δεν καυχίμαι γι' αυτό.

—'Εδωλε από τόν γραφείο του μία μπουκάλια και ποτήρια, κ' έπειτα σόρισε τρία καλά ποτά:

—Στήν ύγειά των ερωμένων και των συζύγων, είπε. Είθε να μη συναντηθούν ποτέ!

Τό τηλέφωνο ήταν διαπεραστικό και παραπονώτικο. Ο Κράιγκ δόγγησε ξυπνώντας και κοίταξε τήν Τέσσα, γιμνή πλάι του κι ανυπεράσπιστη. 'Επειτα πήγε στο σαλόνι και σήκωσε τόν άκουστικό.

—Λιτάμαι που σ' ένοχλώ, είπε ο Γκρήρσον, αλλά τόν άφεντικό σέ θέλει. Τώρα.

—Γιατί, είπε ο Κράιγκ.

—Δεν είπε, δεν λέει ποτέ. Θα έρθω σε είκοσι λεπτά. Περιμένε στη γωνιά.

Τό τηλέφωνο έκλεισε κι ο Κράιγκ πήγε στο μπάνιο, ανακάτωσε ένα α' Άλκα - Σέλτσερ, και κράτησε τόν κεφάλι του κάτω από τή βρύση. Έκανε ντους και ντύθηκε. 'Επειτα μπήκε στην κουζίνα. Η Τέσσα ήταν κιόλας εκεί—έτοιμαζε καφέ. Φορούσε τήν ρόμπα που της είχε αγοράσει τήν προηγούμενη.

—Είμαι πολύ άρρωστα, είπε ο Κράιγκ. Σέξυ!

—Έχασε τόν χέρι του μέσα από τόν άνοιγμα τού λαιμού της κι άγγισε τόν σώμα της, ξεστό ακόμα από τόν κορδάτι.

—Τι συμβαίνει; ρώτησε η Τέσσα.

—Δεν ξέρω. Ίσως κάτι τέτοια, είπε εκείνος. Κάποιος θέλει να με δει.

Πήρε ένα φλυτζάνι καφέ και ήπιε προσεκτικά.

Κάθε μέρα ανησυχώ, ποιός θα προβή σε απαγορευμένη πυρηνική έκρηξη: η Ρωσία, ή Κομμουνιστική Κίνα, ή ο Σέλντον;...

Ήταν ξεστός και δυνατός, όπως ακριβώς τού άρεσε. Τήν αγάλασε και τη φίλησε.

—Θα πρέπει να σηκώσω, είπε. Είναι τόν άφεντικό. Δεν πρέπει να τόν κάνω να περιμένει. (Κοίταξε τόν πρόσωπό της. Ήταν φοβισμένο): Μην ανησυχίς, τής είπε. 'Η δουλειά τέλειωσε. Τό έβρεις αυτό. Θα γυρίσω γρήγορα. Γίνε όμορφη και θα πάμε να φάμε έξω.

Πήρε τόν παλτό του κι' εκείνη τού τόν κράτησε για να τόν φορέσει.

—Δεν πήρες τόν δilo σου, τού είπε.

—Αυτό ο τύπος είναι με τόν μέρος μου, είπε ο Κράιγκ. Δεν χρειάζομαι δilo.

—Σε παρακαλώ, είπε η Τέσσα. Πάρ 'το σε παρακαλώ. Θα ανησυχώ αν δεν τόν πάρεις.

Πήρε τόν Γούντμαν τόν άνοιξε, είδε αν ήταν γεμάτο, έπειτα τόν έβαλε στην θήκη του και τήν άφησε να τόν βοηθήσει να φορέσει τόν παλτό του.

—Είμαι κατάλληλα ντυμένος τώρα; ρώτησε, κι' εκείνη χάρηκε στην αγκαλιά του. Τήν άφησε και κατέβηκε τήν σκάλα. Τό αυτοκίνητο τού Γκρήρσον περίμενε κι' η μηχανή του δούλευε.

—Πέθανε χωρίς κανένα πόνο, είπε ο Λούμς. Δεν στο λέω για να σε παρηγορήσω, φίλε μου. 'Αν τ'α πράγματα ήταν διαφορετικά, θα σου τόν έλεγα πάλι. Έχεις δικαίωμα να ξέρης τήν αλήθεια.

—'Εξακολούθησε, είπε ο Κράιγκ.

—Ξαναβρήκε τις αισθήσεις της λίγο πριν πεθάνει. Είπε κάτι για τόν αδελφό της πώς ήταν μέσα στο αυτοκίνητο. Ένας μόνο τήν άκουσε. Ο χειρουργός. Είναι ένας γλύαρος τύπος, αλλά θα κρατήση τόν στόμα του κλειστό αυτή τη φορά. Αισθάνομαι άσχημα;

—Χάλια, είπε ο Κράιγκ. Ήταν δικό μου τόν λάθος.

—Ακριβώς, είπε ο Λούμς. Και τώρα, έχεις μιάν άλλη γυναίκα για να ανησυχίς.

—Κανείς δεν πρόκειται να τήν πειράξει, είπε ο Κράιγκ, κι οι δυο άλλοι τόν κοιτάξαν γρήγορα.

—'Α, έκανε ο Λούμς. 'Ελπίζω όχι, φίλε μου. Τό δυσάρεστο είναι ότι υπάρχουν κι άλλες είδησεις για σένα και δεν είναι όλες τόσο καλές.

—Ποτέ δεν είναι, είπε ο Κράιγκ. 'Ας τις ακούσω.

—Ο Πατσέλλι και ο Ντυκλός είναι ελεύθεροι, είπε ο Λούμς. Έγινε κάποια φασαρία στο σπίτι τού Τέρνερ, και δεν τ'α ξέρω όλα καλά ακόμα, αλλά από όσα ξέρω, μπορώ να μαντέψω πώς τ'α πράγματα έγιναν έτσι πάνω-κάτω: Ο Τέρνερ κάλεσε εκείνον τόν αστυνομικό, τόν Σεγκρό, κι αυτός πήγε εκεί πρώτος. Ο Τέρνερ τού είπε για τή μονομαχία κι' ισχυρίστηκε πώς δεν ήξερε γιατί ο Λά Βαλιέρ τήν έκανε. Είπε πώς πρέπει να ήθελε να σκοτώση τόν 'Ασφοντ. Ο Σεγκρό λοιπόν έπιασε και τούς δυο για φόνο. Τότε κάποιος άλλος μπήκε στη μέση— δεν έχει σημασία ποιός— κι ο Σεγκρό βγήκε από τήν υπόθεση. 'Αποφάσισαν πώς έσ'ον σκότωσε τόν 'Ασφοντ, κι ο Τέρνερ κι οι δυο κατέλλες ξεφώνισαν πώς δεν ήσαν εκεί ο ένοχος, αλλά στο άναμιαξίν ο Πατσέλλι κι ο Ντυκλό είχαν άφεση ελεύθεροι. Τό τελευταίο που άκουσα είναι ότι εξαφανίστηκαν. Φαντάζομαι ότι θα γυρίουν έσένα, φίλε μου.

Ο Κράιγκ κοίνησε τόν κεφάλι του καταφατικά. 'Αν πραγματικά γυρίζουν να σέ βρούν θα έρθουν στο Λονδίνο. Πρέπει να έρθουν. 'Αλλά θα δυσκολευτούν πολύ να σέ βρούν. Θα φροντίσουμε εμείς γι' αυτό. Έχουν μόνο ένα στοιχείο για να σέ βρούν: Τήν κοπέλλα σου. Μπορούν να βρούν τ'α ίχνη της ως τόν σπίτι τού Χαραγκάδα, αλλά μετά από αυτό δεν θα τήν βρούν ποτέ, γιατί κανείς δεν ξέρει πού είναι. Πάντως, θα έχωμε τόν νοι μας σ' αυτήν και μπορείς να μείνεις έδω ώσπου να τούς πάσωμε. Δεν θα χρειαστή πολλή καιρός.

—Θα πρέπει να μείνι κι' εκείνη επίσης έδω, είπε ο Κράιγκ.

—Ο Λούμς κοίνησε τόν κεφάλι του.

—Δεν μπορώ να τόν κάνω αυτό, είπε. Λιτάμαι πολύ.

—Γιατί όχι; ρώτησε ο Κράιγκ. 'Τάραχουν κανονισμοί; Μητρώς διευθύνεις κανένα μοναστήρι ή κάτι τέτοιο;

—Είμαι δεμένος χειροπόδαρα, είπε ο Λούμς. Τήν θέλετε για δόλωμα, ξεφώνισε ο Κράιγκ. Ψεύτη! Τήν θέλεις έξω στα ανοικτά όπου θα μπορούν να τήν δούν.

—Κι αν ακόμα τόν ήθελα, τι μ' αυτό; Δεν πρόκειται να πάθι τίποτα, είπε ο Λούμς.

—'Η γυναίκα μου έπαθε, όμως!

—Αυτό ήταν διαφορετικό.

—'Αλήθεια; Κι η προστασία της ήταν δική μου εθδνη, μην ξεχνάτε... Θα γυρίσω πίσω στην Τέσσα. 'Αν κάποιος πρέπει να χρησιμοποιη για δόλωμα, αυτός θα είμαι εγώ.

—Θα κάνης από τ'α πράγματα περισσότερο επικίνδυνα γι' αυτήν, είπε ο Γκρήρσον. Σκέψου καλύτερα. Κανείς δεν θέλει να τής κάνει κακό. Για σένα μόνο ενδιαφέρονται. 'Αν τήν βρούν, θα θελήσουν μόνο να ανακαλύψουν πού είσαι εσύ.

—Ναι, είπε ο Κράιγκ. Κι ο Ντυκλό έχει έναν τόπο θανατισμό τράτο για να τ'α αποκαλύπτει (Σηκώθηκε): Ίσως ριψοκινδυνεύσω τήν ζωή της, είπε. Πολύ καλά. 'Αλλά θα σάς πω κάτι. Δεν είμαι ματαιόδοξος άνθρωπος και δεν νομίζω πώς είμαι καυχισίσιος, αλλά ξέρω αυτό: Η Τέσσα θα προτιμούσε να ριψοκινδυνεύει μαζί μου, παρά να είναι άσφαλής μόνη της. 'Αν πηγαίνα και τήν σκοτώσα, θα μ' έδιωχνε, γιατί δ'ονίμει πώς αυτό θα ήταν άσφαλέτερο για μένα. Γι' αυτό δεν πρόκειται να τήν ρωτήσω. Θα γυρίσω πίσω σ' εκείνη. Τώρα! (Τους κοίταξε με σκληρότητα): Έχω ένα σασμένο δακτύλο, είπε. 'Αλλά θα κάνατε καλύτερα να μην προσπαθήσετε να με σταματήσετε.

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΟ ΤΕΛΟΣ

Η Ζωή μας

Συννοικία τής 'Ανοχής και «Δούρειος Ήμιονος»...

♦ Ο βοηθός σεοβιτόφος ήταν από τήν Καρδίτσα — αλαμάνιος επίγονος τού Νικολάου Πλαστήρα.

♦ (Τό μεγάλο ποτήρι' είν' για τόν ο δ' κι το μικρό για τόν κ ρ α σ ί...), μάς κανονόρησε μόλις καθήσαμε.

♦ (Και τόν νερό;), ρωτήσαμε με κάποια αφέλεια.

♦ «Βολευτήτ' άναμιαξίν σας... Δίν' έ-χουμ' άλλα ποτήρια...».

♦ Βολευτήκαμε...

♦ Τό κέντρο ήταν «περπολυτελές». «Εκτός παντός ελέγχου» — και ελληνικά και γαλλικά...

♦ Τό δειλινό ήταν έπίσημο.

♦ Η πρόσκληση καλλιγραφημένη.

♦ Η εκδήλεια άξέπαινη — τόν ξεκί-νημα μιάς νέας κινηματογραφικής εταιρίας, τής WRC, με κεφάλια ελληνομερικανικά, για τήν πρώτη της έξορμησι: τόν «Δούρειο Ίππο», που θα γυρίσουνε στο Ναύπλιο. 'Ελπίζω μάλιστα (μιά και έτσι προβλέπει τόν «σενάριο») να τούς επιτραπή να διεν-κολύνουν τόν κράτος, ανατινάσσοντας τις εκκενοήμερες φυλακές τής 'Αχρον-πλίας!

♦ «Κοιμάντος» στην Κατοχή είναι ή υπόθεση τής ταινίας και οι δυναμίες θα δώσουν και θα πάρουν, εκεί κάτω, σόν ρυαλό τής 'Αρδανιτιάς.

♦ Μα άφου διαθέτουν τέτοιες και τό-σες εκρηκτικές δλες, οι εδλογημένοι, γιατί δεν άρχισαν α μ ε σ ο ς, εκείνο τόν θράδη, από τήν άλλη εκείνη 'Αρδα-νιτιά τής Πλάκας και από τ'α έσα ώ-ραία και καλά και διασκεδαστικά συμ-βαίνουν τήν κάθε έσπερα;

♦ Κοίμα...

♦ Είχε άρχισει εδύοωρα ή, βραδιά...

♦ Στην άριξή μας, ζήτησαμε να έ-πισκεφθούμε τόν μουσικό εκείνο χό-ρο τής προσωπικής εύκολίας, και αι-σθανθήκαμε ξαφνικά πάνω μας κάτι έσσομες δροσοσταίλες...

♦ «Λέν είναι τίποτα!» άκούστηκε μιά φωνή από μιά κορυφή καταλακιά. «Εί-ραι άσφρα! Ραντίζουμε...».

♦ Π ο ι ο ς Ίππιν Σαούτι έχει αυτό τόν πορρόμιο να άκοιλονθήται από έναν ειδικό παρασεχάμενο, που να μωρόν-την άτμόσφαιρα μέσα στην όποία κινεί-ται;

♦ Η κατάσταση άρχισε κάπως να πε-ριπλέκεται όταν άνεβήκαμε στην κε-ρίως αίθουσα, έπείτατο μουσείο άγο-στιάς εν δυνάμει τής ελληνικής ροα-τι-κότητας.

♦ Μία σειρά από εδωδώρα και εδω-ρονχα τού περασμένου αιώτος (που γρυσικά είχαν και από τότε τα πλυνθόν) ήταν αναπεταμένα πατηγροκικά πάνω από τ'α κεφάλια μας. (Φαίμε εμείς που μιλάμε και γροινιάζουμε για τήν αθη-ναϊκή άρλομπα; Τα καθάρ'α ρούχα τής μουργάδας άπαγορεύεται να αλω-νώνται, σύμφωνα με τήν ισχύουσα α-στυνομική διάταξη. Τα ρουακά κατά-λοιπα ποιός έβρει ποιού άμαρτωλού

κοιτώνος μέσα στην ιστορία, άποτελούν μέσον προσελκύσεως τών ξένων επι-σκεπτών!).

♦ Μ ό ν ο ν αυτά;

♦ Ποιός σκηνοθέτης θα θρεδή να πε-ριγραφίη όλες τις άλλες σατανικότη-τες με τις όποιες μαγνητίζονται οι ταλαίπωροι επισκέπται αυτής τής α-θλιας γειτονιάς; Ένα Δούρειο Ίππο χρησιμοποιήσε, λέγε, ο 'Οδυσσεύς για να ξεγελάση τούς Τρώες, μα ποιός σε-ναριογράφος θ' άσχοληθή με τόν Δού-ρειο Ίππο με τόν όποιο ξεγελούν τούς άφελείς οι άρχιτοίχινοι τών έστιακών μας καταγορίων;

♦ Ο λ α στο όνομα τού Ξενίου Διός!

♦ Η σόνη, οι άράχνες, τ'α πεποικιλ-μένα δοχεία τής νυκτός, οι κισιόσκοι σιούς πιο άισχυρούς χροματισμούς, οι τοδίες με τις νύγες, οι κολοκύνθες με τ'α μυρμήκια, οι σάπιες πιπεριές και ένα σωρό παραγκιός - μπερτεδες, μέ-σα κι' έξω, και κάτι γραφικά (τάχα) άσπεία και πλήθος φωτογραφίες τών διατρεπών θυμάτων που ύπέστησαν κα-τά καιρούς άγόνγροτα τ'α βασανιστήρια μιάς έσπερας πότου και ήδονής.

♦ Σάν τ'α ύπόγεια τής όδού Μέρλιν μοιάζουν τοιαύτα τα καθιδρύματα και σάν δλους τούς άλλους κύκλους τής κολάσεως, όπου είναι εύκολο να μπης αλλά άνέλιπτο να κατορθώσης πιά να ξεφύγης.

♦ Είμαστε, σ' αλήθεια, πολυμήχανος λαός — κι ο Δούρειος Ίππος είναι συ-γνά τόν σοσιό φιλετικό μας σύμβολο. Μη και τ'α περισσότερα από τ'α ταβε-ρνια δεν ύποδειον κάθε τόσο κι άλλα άνηχ' έσπιατά, τράγους κι άλεποδες και κριάρια, για να προσδώσουν μια πρόσθετη δοικολική ή έξωτική νότα στην φρενική έντοση κόρηχ τού λιανι-σματος κάθε εθνικής μας άξιοπε-πείας;

♦ Και όμως, θα ήταν ωραία ταινία ο «Δούρειος Ήμιονος»...

♦ Να μπάσης ένα μουλαράκι, ήονχο, ήερο, σόν έφιαλτικό χώρο τής βρα-δυνής αναρχής. Διακοσμημένο περ-τεργα, με γάμορα και χαίμαλιά, κοι-νοδύνα και σαμάρι. Να γυμνούν οι πάντες, τ'α γκαρσόνια, οι βοηθοί, οι ι-διοκίητες, οι πελάτες πώς άκόμα και τόν περιήγαγο τούτο όρεοδίο έσπιατό έ-χει άποδεχθή και χαιρείται τήν κατάν-η της Πλάκας. Να τόν ταύουν σέλι-να, να τόν μάδων να πύη ρεσινα...

♦ Και έσπιατικά...

♦ Ω, ξαφνικά, τήν ρύχια εκτίμη, τήν καλή, (Σάββατο, δέβαια, άγριο, άπο-ρηγμένο), που οι μάγειροι κάτω, στην δρομολογία τους θα χρησιμοποιού-σαν όχι μόνο τ'α χέρια, αλλά και τ'α πό-δια στο γρέμισμα τών αυτών και τών πιατελών, και ο μπουζουκοσασματίζ θα

τράνταζε τζάμια κι αυτιά και συνειδή-σεις και σιουμάχια, ο Ή ρ ε μ ο ς Ή-μιονος θ'ά άμολοούσε τήν π ρ ώ τ η κ λ ω τ σ ι ά !...

♦ Στόν πρώτο πελάτη...

♦ Έλληνα! Γηγενή! 'Αθηναίοφιλο! 'Αθηνοδουμένο!...

♦ Όχι σόν ιδιοκτήτη και σιούς συν-εταίρους του, όχι σόν μαγκαδόρο και σιά παραπαίδια, όχι στην πωλήτοια τών παραμένων λουλουδιών και τόν μέγα 'Αλχημιστή τής έμεικτής ροάνης που λέγεται λάντζα...

♦ Τήν δουλειά τους κάνουν οι άνθρω-ποι, — και κάθε δουλειά είναι σεθα-στή.

♦ 'Αλλά σέ κείνον, τόν άθλιο και ά-παίοιο έγκληματία, που συντηρεί έλη αυτή τήν κατάσταση, τόν 'Αθηναίο τα-βεροθαμώνα, — και τους συνενόχους του, και τούς έγκληματικούς ήθικούς αιδουογούς — τις 'Αθηναίες ταβερο-θαμωνίδες...

♦ Θα κλώσπαγε τόν μουλαράκι, δάδγα-ζε τόν άχτι του, θα άνέτρεπε βρομικό-τηρα και σαχλαμοιρόφωνα, θα γροέμι-ζε τ' ανάτοια τών κατασίδων, θα ά-νέσκαπε τις κατακόμβες τών ποτι-κιδών.

♦ Μοσές δικές μας.

♦ Επώνυμες...

♦ Γνωστές.

♦ Πολλές είναι οι ποινικές εδδνες τών ατόμων τούτης τής γής, για τ'α ό-σα ύποφέρει τόν σύβολο, αλλά κυμιά τους ποτέ δεν θα έσπερση τήν κατάν-ηστη συνάλλαξη που συντελείται από τόν καιρό κάτω από τόν Τερό Βοήχο.

♦ Και μείς, που, από επαγγελματικό σφρά καθήκον, παροσνομούμε, κάθε τόσο, σέ τέτοια κοινολόγια, και ά-πο άλληλεγγύη πός τούς επίσης απα-τημένους οικοδοματίες (είναι, άραγε, σ' α ν τ α άπατημένοι;) προσφέρουμε και τήν δική μας άσχη στην φοικαία άισχύνη;

♦ Φταίμε, δεν λέω.

♦ Ελπίζουμε.

♦ Ξερελόμεστε.

♦ Κατανοούμε, ενίοτε.

♦ 'Αλλά γι' αυτό χρειάζεται ό... Ή-μιονος, που π ο ι ο τ έ τον δέν έλπίζει και τ' α τ ο τ'α δεν κατανοεί...

♦ Με τόν πείσμα τού (κι άμα τόν πείση τόν πύνη τού καλά) θα κ λ ω τ σ ι ά η και φ η σ α α η ανεχεται, άδέρια, όσπου να γίνον όλα άπια στην ά-ραιοια έσπια τής τονοιστικής 'Αρρο-πείας. Και θα προσφύη έτοι άλλη μία τεράστια εθνική συνεισφορά, από τις τόσες που έχει προσφέρει σέ τούτη τή γή, τόν Μεγάλο και Ένδοξο γένος τών 'Ελλήνων Παίων.

...Η ΑΛΥΣΟΔΕΜΕΝΗ ΠΑΠΙΑ

ΠΙΣΩ από την αυστηρή και απει-
ριστη επιγραφή (κάτω) βρίσκεται

ή πιο φημισμένη σατιρική εφημερίδα του κόσμου. Μια πάπια που κλωσάει τ' αυγό της κάθετα πάνω στο τραπέζι των συσκέψεων (άνω), όπου κάθε Παρασκευή στην σύσκεψη του συντακτικού επιτελείου εκκολάπτεται το άλλο φύλλο.

Ωρα 3.15' μ.μ. Τόπος: Παρίσι. Μια αίθουσα συμβουλίου σ' ένα υπερμοντέρνο κτίριο. Στη μέση, ένα τεράστιο δβάλ τραπέζι. Πάνω στο τραπέζι, ένας σωρός από εφημερίδες, απόκόμματα, επιστολές αναγνωστών και μπουκάλια, πολλά μπουκάλια — Μποζολαί, μπύρες 'Αλσατίας, σόδες. Γύρω του, έννα άνθρωποι, σκυμμένοι πάνω στον σωρό των χαρτιών, συζητούν και καπνίζουν. Ένας φυλλομετρά την τελευταία επιτυχία της Σαγκάν 'Ελ Σαμάντ — την πετά με αηδία πάνω στα χυμένα κρασιά.

Η εβδομαδιαία σύσκεψη του επιτελείου της «Κανάρ 'Ανσαιν» —του περισσότερο, ίσως, επιτυχημένου, αδιαβλήτου και, στον 50ο χρόνο του, καθιερωμένου σατιρικού περιοδικού του κόσμου— βρίσκεται στην πλήρη άκμή της. «Επιτυχημένου», 'Υπόθετω. 'Αφρωτού; Τό έλπιζω. Μέ-

χρι σήμερα τουλάχιστον. Μιά σκιά επιφυλακτικής αταρέσκειας περνά απ' το πρόσωπο του αρχισυντάκτου 'Αντρέ Ριμπώ.

Επιτυχημένο; Κάθε εβδομάδα ή «Λά Κανάρ» πουλά 350.000 αντίτυπα —προς 4 δρχ. το ένα— στο περισσότερο κατατοπισμένο και καλύτερο πληροφόρητο κοινό της Γαλλίας. Γεγονός που του δίνει την δυνατότητα να είναι το μόνον σχεδόν γαλλικό έντυπο που αρνείται κάθε πληρωμένη διαφήμιση. Κι ακόμη, να πληρώνει το αξιο προσωπικό του (από 15 περίπου άτομα) με καθόλου εύκαταφρόνητα ποσά.

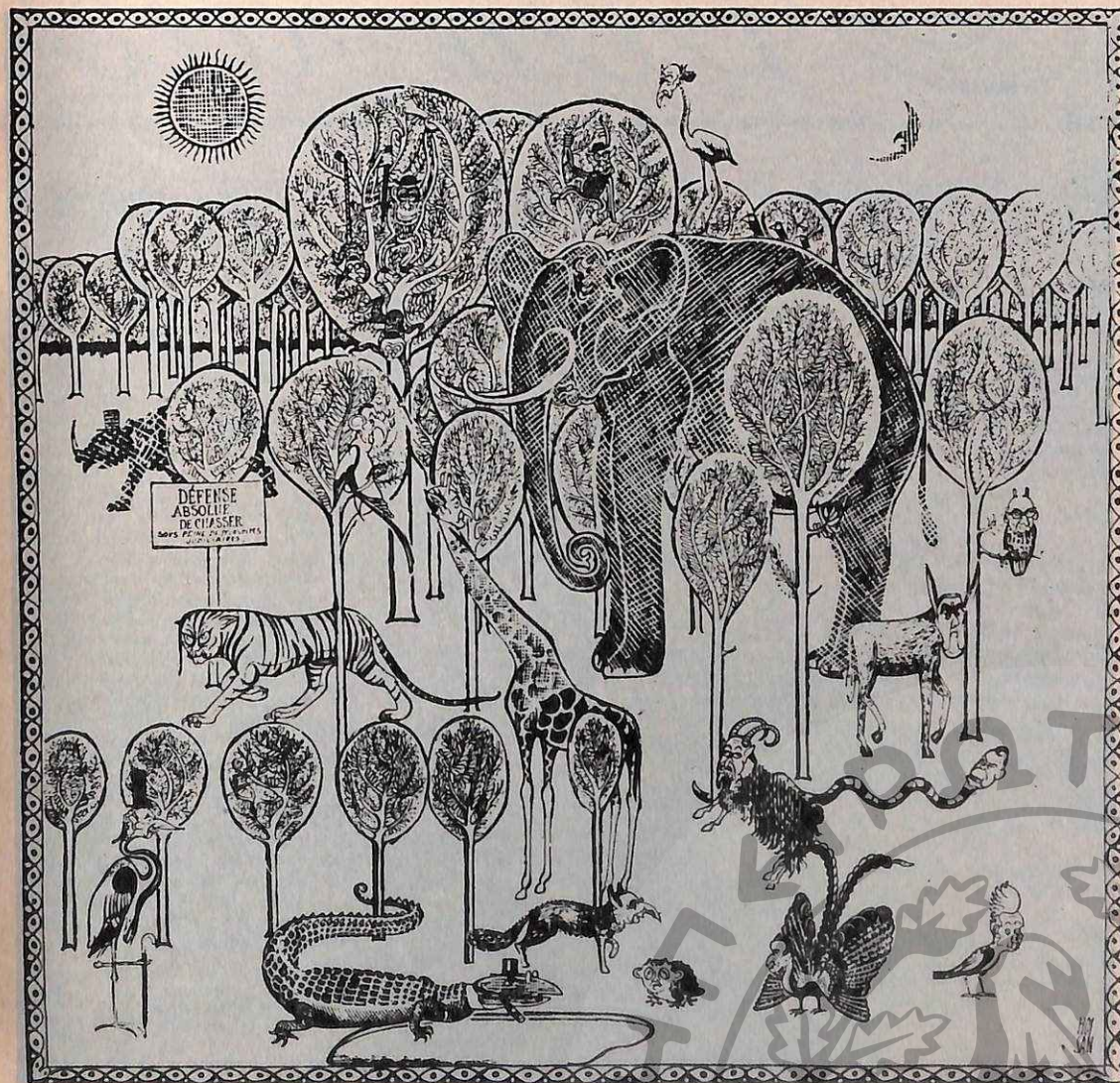
Αφρωτού; Κάθε εβδομάδα ή «Λά Κανάρ» σφύζει από καυστικότητα, σατίρα, γελοιογραφίες, διηγήματα και καμπάνιες, που το μεγαλύτερο μέρος τους έχει στόχο τον ίδιο τον άγέρωχο, δημοκρατικό δικτάτορα της Γαλλίας. 'Η σατίρα της «Λά Κανάρ»

βασίζεται σε έμπιστευτικές πληροφορίες, απόρρητα σκανδαλάκια και άδιαμφισβήτητα —δσο και δυσφημιστικά— γεγονότα, πάντοτε καινούργια και ζέοντα από επικαιρότητα σε κάθε έκδοσή.

Δυσ' ακόμη επιτελείς εμφανίζονται στην αίθουσα του συμβουλίου. 'Ο Κλεμεντίν, ο αναγνωρισμένος πολιτικός δήμιος, πρσος; σχεδόν νυσταγμένος, και ο Μουσσόν, ο αρχισυντακτικός, με ανοιχτό, γαλάζιο πουκάμισο, και άτακτα γκριζα μαλλιά.

Διαφορετικοί... «νόμοι»

Η συζήτηση μαίνεται. —'Ο Μπεκά... ε, ο Μπεκά, μάλιστα! ('Ο Ζιλμπέρ Μπεκά, ο δημοφιλής τραγουδιστής, μόλις κυκλοφόρησε ένα υπερντεγκωλικό τραγούδι, για να ενισχύσει τον στρατηγό στην

προεκλογική εκστρατεία του). Ξέρεις, φυσικά, ότι ο σκηνοθέτης του συνεργάζεται με την αστυνομία... (Λοιμάνονται σημειώσεις).

—Πώς τα καταφέρνουμε; —Είμαστε, θλέπετε, πλατύ, πολύ πλατύ φύλλο, απαντά ο Ριμπώ.

Σηκώνει ένα εξασέλιδο, με μεγάλους τίτλους, με ακαλαίσθητο, μάλλον, και πρόχειρο «κασέ» και ποικιλία στοιχείων, κατάστικτο με γελοιογραφίες. Μοιάζει περισσότερο με εφημερίδα κολλεγίου της παλιάς, καλής εποχής.

—Δημοσιεύουμε τα σχόλιά μας σαν είδησεις. 'Εξακριβωμένες, γραμμένες, στοιχειοθετημένες και τυπωμένες στις ιδιόκτητες εγκαταστάσεις μας, μεταξύ Παρασκευής και Τρίτης.

—Πώς εξακολουθούμε να κυκλοφορούμε; —Οι νόμοι μας περί λιθέλλων εί-

ναι... διαφορετικοί. Κοιτάξτε! (Μου δείχνουν μία είδηση). Λέει ότι «είναι απολύτως αναληθής η φήμη ότι ο κ. Μ. Χ., βουλευτής του Ντε Γκώλ, έδωσα ροδάκινο από μία τεχνική εταιρία την παρελθούσα Παρασκευή». 'Εχουν με κάθε δικαίωμα να δημοσιεύσουμε μία τέτοια είδηση. Και οι άνογνοί μας, που δεν άκουσαν ποτέ αυτή τη «φήμη», καταλαβαίνουν. 'Αλλά στην 'Αγγλία!..

Στην 'Αγγλία, οι μισές από τις είδησεις που εμφανίζονται στην «Κανάρ», θα ήταν αρκετές να κλείσουν οποιαδήποτε εφημερίδα και να την πτωχεύσουν οικονομικά, πριν ακόμη στεγνώσει το τυπογραφικό μελάνι. 'Ακόμη και στην Γαλλία, πολλές από αυτές, αποτελούν σωστή πυριτιδοποθήκη.

—'Η Γαλλία δεν είναι κράτος φασιστικό, λέει σκυθρωπά ο Κλεμεν-

τίν, προσθέτοντας ύστερα από λιγότερη σιωπή: 'Απλώς δλοκληρωτικό. Θυμάμαι όταν πήρε την εξουσία ο Ντε Γκώλ, δεν έπαυε να φωνάζει: «'Ο τύπος είναι έλευθερος!» «Μπραδó, μόν Ζενεράλ, Μπραδó!» έλεγαν όλοι. 'Όσο για τους άλλους πολιτικούς! Τό να μηνύσεις την «Κανάρ» σημαίνει πως είσαι γελοίος. Κι αυτό αποτελεί την θανατική καταδίκη ενός πολιτικού.

—'Οχι ότι οι άλλοι πολιτικοί δεν προσπάθησαν. Και όχι απόνια ή «Λά Κανάρ», από το 1915 που εξέδωθη για πρώτη φορά, διέκοψε την έκδοσή της για να εκδοθεί και πάλι τον επόμενο χρόνο. Παρεμπιπτόντως, ιδρύθη από τον Μωρίς Μαρσάλ —ή γήρα του οποίου παραμένει η ιδιοκτησία του τίτλου— και θανατώθηκε το όνομά της από το «'Ομ 'Ασαιν» ('Αλυσοδεμένος 'Ανθρωπος), την πρωτοποριακή εφημερίδα του Ζωρ,

ΑΠΟ το παράθυρο του πρώτου δρόφου (άνω) ενός παλαιού μεγάρου, οι συντάκτες παρακολουθούν τον κόσμο και σχολιάζουν, είρωνεύονται, αποκαλύπτουν. 'Ο σκιτσογραφικός ζωολογικός κήπος της «Κανάρ» είναι πλουσιώτατος (άριστερά) — ξεχωρίζουν ο έλέφας - Ντε Γκώλ, το φίδι - Ντεμπρέ, ή άλεπου - Πομπιντού και άλλοι.

Κλεμανσώ, όταν ήταν ακόμα δημοσιογράφος.

Οι περισσότερες διαδόχτες από τις πρόσφατες ενέργειες εναντίον της «Κανάρ» έγιναν κατά την διάρκεια του καθεστώτος Ντεμπρέ, στην περίοδο παρακμής της Τετάρτης Δημοκρατίας. «Τα παιδιά των στρατηγών δεν πεθαίνουν στα κρεβάτια τους», ήταν ο τίτλος μίας άγριας πολεμικής που χαρακτήριζε τους στρατιωτικούς επαχδέρους, «άνικάνους» και «επαγγελματίες τυμβωρύχους». 'Ο ύπουργός 'Αμύνης υπέβαλε μήνυση. 'Η Γαλλία γέλασε. 'Ακόμη και η σοβάρη «Μόντ» έσπευσε προς υπερασπίση του χιούμορ. 'Ως και η πολιτική αγωγή του 'Επιτελείου αναγκάστηκε να ομολογήσει ότι το «πνεύμα και το θάρρος της εφημερίδας είναι κάτι που της εξασφάλισαν ένα είδος ασυλίας».

Η «Λά Κανάρ» όμως εξακολουθούσε να εξαπολύει μύδρους κατά του στρατοκρατικού πνεύματος από μία πυροβολαρχία δαρέων δαρών, που περιελάμβανε τους Μονταίν, Μωσσόν, Μπαλζάκ, Πασκάλ, Βίκτωρ Ουγκώ, με αποκορύφωμα μία σειρά αποφθεγμάτων του... γνωστού εκείνου άριστερου Σαρλ Ντε Γκώλ.

'Αργότερα, τον ίδιο χρόνο, —1962— μία ακόμη συνταρακτική υπόθεση. Ένας από τους σκληροτράχηλους στρατιωτικούς της 'Αλγερίας, — κάποιος συνταγματάρχης Τρικιέ, που είχε παραιτηθεί απ' τους αξεπέραστους για να καταταγεί στους μισοθρόνους του Τσάμπε — κάλεσε τον συντάκτη της «Κανάρ» Τρενó σε μονομαχία. 'Ο Τρενó (ψευδώνυμο του 'Ερρίκ Φενύάρ, ο οποίος ήταν τότε ηλικίας 61 ετών), δέχθηκε την πρόκληση, ισχυρίστηκε ότι προσεβλήθη γιατί οι μαρτυρίες του Τρικιέ τον επεσκεψήσαν ντυμένοι ανεπίσημα, και εξέλεξε τα όπλα: αεροβόλα. 'Αλλά και με τα όπλα αυτά, η μονομαχία δεν έγινε τελικά. Ούτε και καμιά άλλη —για την ώρα— με τους 'Ηρακλεις του Γκαλιονιέρ. Γιατί; 'Είναι απίστευτο, μουρμουρίζει ένας νεαρός ύπουργός. 'Υπάρχουν, σάς διαβεβαιώ, στα 'Ηλύσια υπηρεσίες εφοδιασμένες με καρμανιόλα και δεκάδες άνθρωποι που περιμένουν και περιμένουν, το μοιραίο ολόθυμα της «Κανάρ». 'Αλλά, ο Κλεμεντίν... ξέρετε να κολυμπά. Σχεδόν πάντοτε έχει δικιο. 'Εχει τις πηγές τους. A. H. GUEST

Αθηναίοι και Αθηναίες

Τριώδιο μεθαύριο. Έφθασε κιόλας. Βιαστικό, μπερδεμένο με χριστουγεννιάτικες ευπειρίες, χρονικά άτακτο, οικονομικά άσυμφορο. Πριν προλάβουμε να επουλώσουμε τις ταμειακές πληγές των δύο τέως ρεβεγιόν, της οικογενειακής εορταστικής πολυφωγίας και της ντουζίνας των καί' έτος και έθιμικώς δωροδοκούμενων ανηγιών. Παρ' όλα αυτά — το ημερολόγιο δεν αναγνωρίζει την αξία της κοινωνικής πολιτικής — το Σάββατο της πρώτης αποκριάτικης εξομύσεως φθάνει απειλητικό. Στην Κυριακή ανήκει, δέβαια, το εορταστικό δικαίωμα, αλλά κανείς δεν την λογαριάζει, μια και κληρονομεί τις νυκτερινές άσωτιες της ή μεροκαματιάτικης, πρωινή Δευτέρα...

Πρώτο καταφύγιο ή Πλάκα! Αποκούμπι όλων αυτών που δεν ξέρουν πού να πάνε — και σχεδόν κανείς δεν ξέρει πού να πάνε — θα τραβήξει όλους τους ναυαγούς της πρώτης αποκριάτικης βραδιάς, ακριβώς όπως ένα ξημο ξύλο, στην μέση του ωκεανού, γίνεται κρεμάστρα όλων των θνητών κάποιου ναυαγίου... Καλύτερα, όμως, να μην επέπλεαν τα ξύλα... Ίσως τότε ν' ακολουθούσε την μοίρα τους και η Πλάκα. Τονλάχιστον όλα γίνονται στην πλάτη της... Αλλά η Πλάκα επιπλέον κ' έφτετο. Στους δρόμους της θ' άρχισουν οργά - οργά να εμφανίζονται τα αιώρουμένα έπιγράμματα των καλλιτεχνικών αναζητήσεων των ταβερνιαρέων και της συμπαραστάσεως του Δήμου και του Ε.Ο.Τ., που βοηθούν έτσι στην αποκριάτικη τερατογονία.

Αλλά τα πράγματα δεν είναι όπως τα επιθυμούν λίγοι και τα ανέχονται πολλοί. Το μασκάρεμα δεν τα επιτρέπει όλα χάρη του μασκαρέματος. Υπάρχουν και βρια. Την Πλάκα την αγάπησε ο Κλεάνθης και οι μαστόροι που γνώριζαν το νόημα της δημοφιλίας και τις πραγματικές ανάγκες του ανθρώπου, που ήξεραν ν' αγαπούν, που ήξεραν να χαρίζουν, που ήξεραν να στολίζουν. Κ' υπάρχουν ακόμη αυτά τα στο-

λίδια κομμένα στις γωνιές της Πλάκας. Τα βράδια, όταν οι φωτεινές ανταύγειες του εμπόριου λιποθυμίσουν στο πνιγρό σύννεφο της ταίνας του αλκοόλ, το φεγγάρι, τα νυσταλέα δημοτικά γιομπάνια, αποκαλύπτουν την μυστική φουτογνωμία της προδομένης γειτονιάς, το άγρο πορτραίτο μιας άλλης». Στολίδια της, ή σφρηχλάτη δαντέλλα κάποιου ξεχασμένου παραθύρου, ένα σκουριασμένο, περλιε-χνο ρόμπιρο, τα πήλινα που φύλαγαν τις θύρες των κήπων της...

Τίποτε απ' όλα αυτά δεν φαίνεται σήμερα. Την νύκτα, οι ρεκλάμες, οι δίδην «φολκλοριστικές» χαρτονένιες σκηνογραφίες των κέντρων «διασκεδάσεως» και τώρα τις Απόκριες τα καρναβαλικά υπερεκτασμένα, εξαφανίζουν κάθε πιθανότητα αποκαλύψεως.

Και τώρα, απόκριες και πάλι στην Αθήνα. Θύμα της τρισεβδομαδιαίας επιδημίας, πάλι η Πλάκα. Αυτή η Πλάκα, που «κακοποιείται και καταστρέφεται από τους κηδεμόνες της», όπως διατυπώθηκε η κατηγορία στο Αρχιτεκτονικό Συνέδριο, την περασμένη εβδομάδα. Ο χαρτοπόλεμος θα την κατακλύσει, κι αυτό δέβαια είναι χαρά, ο θόρυβος και τα τραγούδια θα την κρατήσουν άγρυπνη, κι αυτό είναι πάλι χαρά, μασκαράδες και μη θα την τοποθετήσουν στο κέντρο της προτιμώμενής τους, κι αυτό είναι ζωή. Αλλ' αφού την θέλουμε έτσι πολύ αυτή την Πλάκα, αφού τόσο πολύ τη χρειαζόμαστε, αφού την έχουμε να μάς θυμίζει τους άρχαιους και τους νεότερους, να φιλοξενή και να διασκεδάσει τους ξένους μας, να συγκινήσει τους εξοικειωμένους μας, να ξεδιψήσει τους λαογράφους μας, να συγκινήσει τους αρχαιολόγους μας, να πλουτίσει τους ταβερνιαρέους μας, και να στεγάσει τα γλέντια μας, όλες τις εποχές του χρόνου, γ ι α τ ι δεν την σώζουμε;

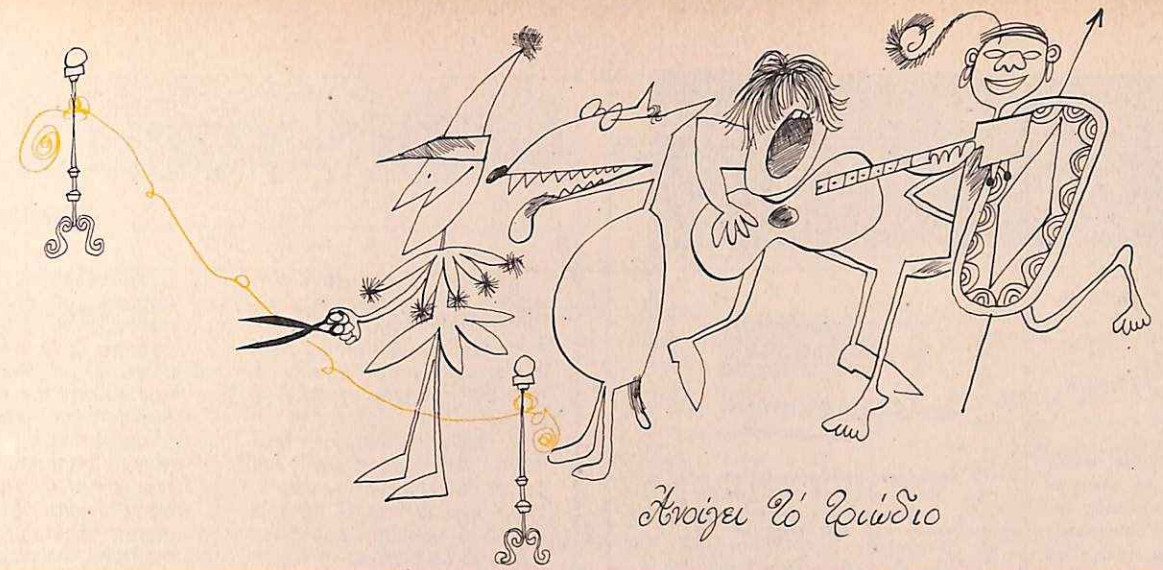
Θ. Δασκ.—

DAPHNIS AND CHLOE

ΓΙΑ το αγγλοσαξονικό αναγνωστικό κοινό προορίζεται, αλλά στην Αθήνα (από τον οίκο Graphoiter Publications) εξέδωθη ή νέα αγγλική μετάφραση του περίφημου ποιμενικού μυθιστορήματος του Λόγγου «Τα κατά Δάφνιν και Χλόην». Είναι ένας καλαίσθητος τόμος από 84 σελίδες μεγάλου σχήματος, (Αθήναι 1965, δρχ. 300), που τον στολίζουν 22 ωραιότατα έγχρωμα σχέδια εκτός κειμένου, που τα έφιλότηχσε ο γνωστός Έλληνας ζωγράφος, που είναι εγκατεστημένος στην Αμερική, ενώ ή μετάφραση έχει γίνει από τον Φίλιπ Σέρραντ, τον γνωστό Άγγλο λογοτέχνη, που είναι εγκατεστημένος μόνιμως στην Ελλάδα.

ΜΑΘΗΤΡΙΑ ήταν ακόμη ή Κατερίνα Πλασσάρα, όταν παρουσί-

Άνοιξε το ζινίδιο

ασε το πρώτο της μυθιστόρημα, το «Μεγάλο Βιβλίο». Τώρα, έπειτα από μια ακόμη εμφάνιση με το «Συμπόσιο της Αράχνης», παρουσιάζει το τρίτο μυθιστόρημα, το «Πέτρινο Καλοκαίρι», («Φέξης Αθήναι 1965, σελ. 114), που μεταφέρει τον αναγνώστη στην έντονη ατμόσφαιρα ενός αγγιόπελαγίτικου νησιού, όπου νέοι άνθρωποι περνούν τις διακοπές τους και μια κλίμακα σχέσεων αναπτύσσεται μεταξύ τους.

έκλαικευμένη αφήγηση διεθνών σχέσεων της Κίνας από το 1840 ως το 1949.

ΕΝΑΣ ακόμη νέος σκιτσογράφος, ο κ. Στρατής Σπληνάκης, συγκεντρώνει δείγματα της δουλειάς του σ' έναν κομψό τόμο, με τον τίτλο «100 γελοιογραφίες» (Αθήναι, 1965, σελ. 103). Ένα εύρημα, συχνά πικρού χιούμορ, χαρακτηρίζει αυτά τα σχέδια, που ξεχωρίζουν για την οξύτητα στην παρατήρηση, αλλά και για την ευστοχία της λιτής, καίριας γραμμής τους. Καρυάτιδες, γοργόνες, αρχαίοι θεοί, σάτυροι, ιππότες, κατάδικοι, ανάπηροι και γιατροί, μυθολογικά πρόσωπα και τέρατα συμπλέκονται για να δώσουν μερικά περιστατικά, μερικές στιγμές από μια άπιθανη και λίγο σκληρή πλευρά του πραγματικού.

Ο.—

«ΠΩΣ να γνωρίσουμε καλύτερα την Κίνα», είναι ο τίτλος μιας νέας σειράς βιβλίων τσέπης, που εγκαινίασε ο γνωστός οίκος «Γ. Φέξης». Πρώτο στη σειρά αυτή κυκλοφόρησε το βιβλίο του Ισραέλ Έπσταϊν «Από τον Πόλεμο του Όπιοι στην Απελευθέρωση», μια

Με επίσημη τελετή που έγινε στο θέατρο «Βάμπρου» του Λονδίνου, και από τα χέρια της διάσημης Άγγλιδας ήθοποιου Μπάμπαρα Τζέφορντ, πήρε το δίπλωμα του σκηνοθέτη ο νεαρός Αθηναίος Γεώργιος Μπίστης, που απέφοίτησε από την εκεί Βασιλική Ακαδημία Δραματικής Τέχνης σε 18 μήνες, αντί των προβλεπόμενων τριών χρόνων.

Διακρίσεις...

Το ίδιο βράδυ, προς τιμήν του νέου σκηνοθέτη και άλλων συναδέλφων του, δόθηκε επίσημο γεύμα, στο οποίο παρεκάθησαν πολλές προσωπικότητες του Θεάτρου, του Κινηματογράφου και της Τηλεόρασης.

Ο Γεώργιος Μπίστης συνέβαλε ουσιαστικά σαν διευθυντής σκηνής στην επιτυχία του έργου του Ζάν Άνουι «Γεύμα με την Οικογένεια», που βραβεύθηκε σαν ένα από τα τρία καλύτερα «άνεδοσμένα» θεατρικά έργα της περιόδου 1964 - 65, από την Έπιτροπή της Βασιλικής Ακαδημίας Δραματικής Τέχνης.

Για τον Γεώργιο Μπίστη, που ειδικεύεται ήδη στην τηλεόραση και ασκείται σε διάφορα αγγλι-

Ο ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΙΣΤΗΣ

κά στούντιο σαν παραγωγός, εκφράστηκαν κολακευτικώτατα ο διευθυντής της Σχολής Σκηνοθεσίας της Βασιλικής Ακαδημίας Δραματικής Τέχνης και σκηνοθέτης του Θεάτρου Τέχνης του Λονδίνου κ. Τζάν Φέρναλντ, καθώς και πολλοί παραγωγοί από τους οποίους χρησιμοποιήθηκε στην διάρκεια των σπουδών του σαν βοηθός σκηνοθέτης. Τελευταία επιτυχία του Γιώργου Μπίστη είναι ή με δική του σκηνοθεσία παρουσίαση από την αγγλική τηλεόραση του έργου «Θά συνοδεύσουμε τις Κυρίες»

ΑΚΙΝΗΤΑ, ΑΔΕΙΑ, ΕΡΗΜΑ, ΕΓΚΑΤΑΛΕΛΕΙΜΜΕΝΑ, σε παράταξη στο γκαράζ, τα τρόλλεϊ της Αθήνας αναμένουν να λήξη ή διένεξη μεταξύ προσωπικού, που επιμένει στην εφαρμογή της απόφασης του διαιτητικού δικαστηρίου, για την αύξηση κατά 23% των αποδοχών του, και Ήλεκτοικής Έταιρίας Μεταφορών, που επιμένει στην μη εφαρμογή της. Στις τετράωρες στάσεις διαμαρτυρίας του προσωπικού ή Η.Ε.Μ. απάντησε με «λόκ - άουτ» και το αποτέλεσμα

μα ήταν να δημιουργηθεί ένας πραγματικός τραγέλαφος στις συγκοινωνίες της πρωτεύουσας και αφάνταστη ταλαιπωρία του κοινού, κυρίως στις ώρες της κυκλοφοριακής αχμής, όποτε τα τέρματα και οι ενδιάμεσες στάσεις παρουσιάζουν θέαμα διαδηλώσεως. Την ταλαιπωρία επιδείνωσε ή ταυτόχρονη άπεργία συμπαραστάσεως του προσωπικού των λεωφορείων, αφού τα ταξί και τα πούλμαν, δεν μπορούσαν ν' ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της κινήσεως

Η Τζέμμι χιιά σιάς

bettina

MODES

ARTICLES POUR FEMMES

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΝ
ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ
Λαοκοπούλου

Η αγαπημένη σας boutique «BETTINA» έχει φροντίσει να λάμπετε στο αποκριτικό γλέντι σας, με ένα θαυμάσιο γαλλικό ή Ιταλικό μοντελάκι, με άψογο ράψιμο, φίνα γραμμή, κομψό σύνολο. Η «BETTINA» θα σας προσφέρει εκείνο που θα σας χαρίσει όμορφιά.

ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΗ ΣΕΡΒΙΑΣ 3
Τηλ. 224.426

ΟΙ Απόκριες έφθασαν, πρέπει και σεις, κυρία μου, να περιποιηθείτε τους χαλαρωμένους ιστούς του προσώπου και του σώματός σας, να αποκτήσετε ξανά ένα σφιχτό στήθος, να απαλλαγείτε από τις φοβερές ρυτίδες, να διαλέξετε το μακιγιάζ που ταιριάζει στον τύπο σας, με καλλυντικά «Sarcos», τα μόνα προσαρμοσμένα στις κλιματικές συνθήκες της χώρας μας. ΕΡΜΟΥ 21 — τηλ. 220.887

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΑΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΑΥΛΗΣ

SISTOVARIS

Διά την περίοδο των εκπτώσεων του μηνός Φεβρουαρίου καθορίζομε σημαντικά χαμηλές τιμές επί των φημισμένων γουναρικών μας ΒΟΥΛΗΣ 14 και ΕΡΜΟΥ 4

Δουαχώρας

ΜΕΓΑΛΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΝΕΩΤΕΡΙΣΜΩΝ

Η περίφημη έβδομας των υπολοίπων: 4 - 20.2.66
Φέτος που γιορτάζομε
τά 70 ΧΡΟΝΙΑ μας
άκόμα

ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ
και στα:

50 ΤΜΗΜΑΤΑ ΜΑΣ

ΑΙΟΛΟΥ - ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ — ΑΘΗΝΑΙ
Τηλ.: 316.991, 316.960

άνθη

Φλεριανού

Σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου, μόνο με ένα τηλεφώνημα στα καταστήματα Φλεριανού, μπορείτε να στείλετε θαυμάσια λουλούδια, σε εξαιρετικούς χρωματισμούς και άρώματα. Προσφέροντας άνθη Φλεριανού, διαρίξετε ομορφιά.

Τηλ. 813.780 Πατισίων 118
» 833.930 Γ. Σαπταερίου 81
» 843.364 Αχαρνών 235
» 640.896 Α. Αλεξάνδρας 63
» 645.671 Α. Αλεξάνδρας 63

JEAN STELLAS

MAISON

DE CHAUSSURES

DE LUXE

ΕΚΠΤΩΣΕΙΣ

από 1 - 20 Φεβρουαρίου

Γενικά σε γόδες αμηνιέ
Σουέτ - Σατέν - Δαντέλλα
από 450 - 275

Ντεμί σπόρ σε διάφορα χρώματα,
τακούνι 5 πόντοι
από 295 - 189

Σπόρ με Κρέπ - Σόλ
από 255 - 195

Μπάστες μαύρες και λευκές
τελευταίου τύπου
από 570 - 450

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 6

άνθρωποι... άνθρωποι...

ΥΠΟ ΦΡ. ΓΕΡΜΑΝΟΥ

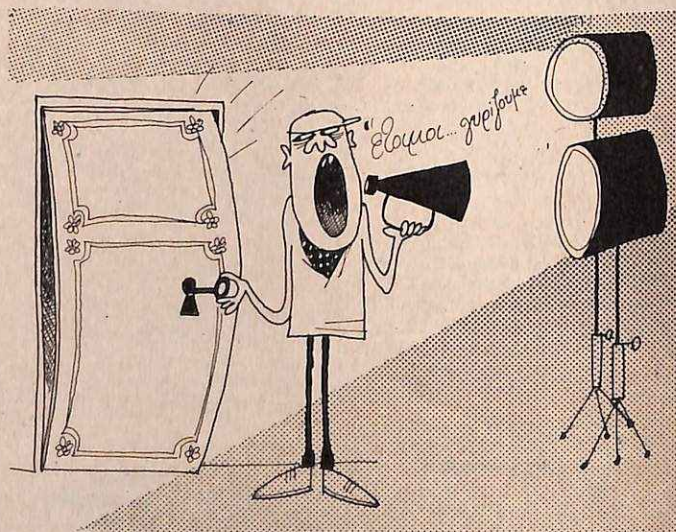
ΤΟ ΞΥΛΟ κατ' αρχήν θυγέκε από τον παράδεισο... Αλλά, κατόπιν, αφού θύγικε από εκεί, φαίνεται ότι μπήκε στον ελληνικό κινηματογράφο, όπου και κατακτά σταθερά έδαφος.

ΟΙ Έλληνες ήθοιοι δέρονουν. Αυτό είναι κάτι που δς τό αναγνωρίζουν και οι ξένοι μας αντίπαλοι, με τον ανάλογο σεβασμό που δικαιούται να επισύρει αυτή η άρετή μας. Φυσικά, άλλοι δέρονουν καλύτερα και άλλοι λιγώτερο καλά. Σε τελευταία ανάλυση, αυτό είναι ζήτημα αίρας...

Επί παραδείγματι, φαίνεται ότι την πρώτη θέση στο

Τα τελευταία νέα από το μέτωπο του ελληνικού κινηματογράφου είναι ότι πέφτει άφθονο ξύλο στο «Χώμα που δάφτηκε με αίμα...», πράγμα που παρηγορεί δους εικανήσυχους μήπως διακοιή ή ώραία παράδοση. Θα πρέπει να γίνει ειδική μνεία για τον κ. Γιάννη Βόγλη, ο οποίος φαίνεται ότι δέρνει και έκτός ταινίας (κάπου είχα διαβάσει ότι έξυλοκόπησε σε ένα κλάμπ του Λονδίνου τον Πήτερ Ο' Τούλ, έπειδή είχε μιλήσει ειρωνικά για την Έλλάδα) και παίρνει δικαιωματικά την θέση του στο πάνθεο των ήρώων.

Κανείς δεν μπορεί ν' άρ-

σπόρ κατέχει ένας κύριος Νίκος Τσακίριδης, ο οποίος δέρνει καλύτερα από τους άλλους και θεωρείται ότι είναι ο σκληρότερος του ελληνικού κινηματογράφου. Ο κ. Δημήτρης Παπαμιχαήλ, που θεωρείται ότι άνοιξε επίσημως τον δρόμο με «Τό ξύλο θύγικε από τον παράδεισο», έχει στυλ, αλλά δεν δέρνει σκληρά. Ο κ. Γιώργος Φούντας δέρνει, ίσως, τεχνικώτερα από όλους, αλλά θέλει προηγουμένως να ζεσταθί. Λέγεται ότι πριν γυρίση μία σκηνή ξυλοδαρμού κλείνεται για μισή ώρα μέσα σ' ένα δωμάτιο και σκέπτεται διάφορα μισητά πράγματα, όπως επί παραδείγματι τον οδοντόγυαλό του, την πεθερά του (εκείνη που θα είχε αν ήταν παντρεμένος) τον «Ολυμπιακό»... Κατόπιν, θγαίνει έξω-φρενών και είναι πλέον έτοιμος να δείρη ακόμη και τον σκηνοθέτη.

Κάπως έτσι φανταζόταν και ο Στανισλάσκου την ψυχολογική προετοιμασία ενός ήθοιοιού.

νθθ ότι τό παιδί αυτό ξέρει να δέρνει. Εάν έδινε μάστιχα και λίγο παραπάνω ξύλο στην δίδα Ζέτα Άποστόλου, ίσως να της έκοθε αυτή την κακή συνήθεια που απέκτησε τελευταία, να γδύνεται κάθε φορά που αισθάνεται το φακό της μηχανής γυρισμένο προς τα επάνω της. Αλλά σε τελευταία ανάλυση δεν μπορεί κανείς να τάριμένη όλα από μία ταινία.

ΜΕΤΑ τό «Λάθος ή αγάπη μας...» και τό «Είσαι τό λάθος μου», που αϊλάωναν, άλλοτε, θριαμβευτικά τα κάματο του οραδιοφάνου, ο κ. Αντώνης Σαμαράκης επαναλαμβάνει τα λάθη των προκατόχων του, άνομάζοντας τό νέο του μυθιστόρημα «Τό λάθος...». Τό κοινό, που κατ'άλλαδε πιθανότατα λάθος, άγοράζει τό βιβλίο κατά λάθος. Ο δέ κ. Σαμαράκης μετάνιωσε ήδη που έκανε τό λάθος να μνη τιτώση περισσότερα αντίτυπα.

Μπορούσά σ' αυτή την συρροή των λαθών, τό μόνο που έχει να πη ή στήλη στον κ. Σαμαράκη είναι: Με συγχωρήτε, λάθος...

Ο Καζαντζάκης αυτοβιογραφείται

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΣΕΛ. 29

αίτ' δέν άνήκει σέ μένα τό έργο αυτό, μά σ'όν κόσμο». Τού γράφω νάί, μά φεύγει για την Ιταλία και τ' άφήνει όλο στη μέση. Αχ, ή χροστή μεριότητα, τό φρόνιμο δάδισμα, ή άγια κοινοτοπία! Ο πρόμος μας είναι δύσκολος στό σημερινό ξεθυσμασμένο κόσμο. Καλύτερα. Γιατί έτσι μένουμε μοναχοί σ'τό «μαγαζάκι που άνοιξαμε στην έρημιά» και δέν υπάρχει φόβος να διαφθαρούμε από την πελατεία!

Μάταια όμως περιέμενε την άπάντηση του διάσημου Τοβάιχ. Οί μίνες περνούν κι ο Καζαντζάκης γράφει:

Ο Τοβάιχ είναι φαίνεται άλλοπρόσ-αλλος. Σαρκικά μου γράφει ένθουσιαστικά γράμματα για την «Toda - Raba» και για την «Ασκητική» και μου υπόσχεται ν' αναλάβει μόνος τον νά μου βρει έκδόση. Κι έπειτα κάνει έξη μήνες να γράφει. (1930)

Ο «Πρωτομάστορας»

Ο Μανώλης Καλομοίρης είχε διασκευάσει σε μουσική τραγωδία τον «Πρωτομάστορα» του Καζαντζάκη και παίχτηκε σ'τό θέατρο «Ολύμπια» από τη Μελοδραματική του Έθνικού Όρειου. Κι ο Καζαντζάκης θυμάται πως «θέβαια δέ θα ξεχώση τό ποσοστό». Αλλά, καθώς φαίνεται από την συνέχεια, ο Καλομοίρης δέν ήταν και τόσο συνεπής.

Σας στέλνω την ύπογραφή μου και συμπληρώσετε όπως θέτε τό χαρτί και βάλετε έποιν νθέτε πληρεξούσιο για τον Καλομοίρη. Παίχεται ακόμα ο «Πρωτομάστορας» κι ακόμα τό μονοικό αυτό γαϊδούρι δέν άπάντησε σ'τό γράμμα μου. Σωστό είναι να τιμωρηθεί. Βοηθήστε με, γιατί τό πρέπει. (1930)

Ο Καλομοίρης δέν άπάντησε σ'τό γράμμα μου. Λέτε άξίζει τον κόπο να συνεχίσω; Η δέ Πρωτομάστορας άπέτυχε και τό ποσοστό είναι άτέλεια λόγον;

Στά γράμματά του, και χωρίς πρόθεση κριτικής, ο Καζαντζάκης έγραφε τη γνώμη του για τους ανθρώπους και τό έργο τους. Έτσι διαβάζουμε σε σκόρπιες γραμμές:

Για τον Βάρναλη

Για τό Βάρναλη δέν πιστεύω να γράψω ποτέ μονάχα σε κονθέντα δά του λέγα τί σκέφτιομαι. Μά πού ν' άκούσει! Έπειδή σίγουρα δέν είναι καλός άνθρωπος, φαίνεται να ναι άπλώς αϊγρί. Κακό σημάδι. Αϊγρεν (ξυνημένος) δά πει έλλιψη δημογνωμοσύνης διαν είσαι καλός άνθρωπος, ή ψυχικό έπεσομό ή μεταμέλεια για τη ζωή σου. Αηλ., πράματα που δέ μας ένδιαφέρουν.

Επίσης, καλές, σωστές, με δύναμη οί κοινικές του Βάρναλη. Έλάσα διαν είδα πως βρήκε ευκαιρία να παραχώσει μία

μηνήτ' σέ μένα. Ο ταλαίπωρος! Έπος έλεγε κι ένας μου καθηγητής, ο Παντελάκης. Ο Βάρναλης δέλεπ με δξύτητα ένα στενό κύκλο. Πέρα από τον κύκλο αυτό είναι έπαρσία. Αηλ., Ρομιοός Έξυπνος, που δέν έννοει να τον γελάσουν και λαβαίνει όλα του τα μέτρα και με τό παρά πά-νον. (1924)

Ο Γληνός κι ο Βάρναλης είναι σ'τή Ρουσία μακάρι να τους κάνει καλό. Μακάρι να ξυνησει λίγο και να θεσμίσει τους δυό αυτούς ανθρώπους, που έχουν άξία και δύναμη. Μά έπαρ να έχω έλλυσις για ανθρώπους, διαν μέσα τους δέν τους καίει ή άφιλοκέρδεια και ή ευγένεια. (1934)

Για τον Γληνό σωστά: Μή ξεχνάτε τόπο: άκριβώς δ,τι σέ μας είναι έλατινματά του, αυτό του δίνει σημεία έπαρής με τη διανοούμενη μάσα που μαλάζει. Αν ήταν άνώτερος, θά 'ταν πολύ πιό δόσολο, σήμερα σ'όν τόπο μας να βρει συντρόφους ή δαδούς. Τόν «σώζει», δηλαδή τόν καθιστά γόνιμο και πραγματικά χρησίμο σ'τό σύνολο, άκριβώς ή κατωτερότητή του. Γίνεται νοητός, έρεθίζει και ουστηματοποιεί συμφρόνια, κάνει πολιτική, επιθυμεί να φτάσει — έλα τότα τα κατώτερα ψυχικά στοιχεία άποτελούν, πραγματικά, την άξία του. Κι είναι, γι' αυτόν, άρετή. (1937)

Έλαβα την κριτική του Βάρναλη για τό «Θεμπα» πρώτη φορά τό ψαχάριένα χελίλα του είπαν ένα καλό λόγο. (1947)

Η Γαλάτεια

Έλαβα τό βιβλίο της Γαλάτειας. Έξογα διηγήματα όλο ζωή και αλήθεια. Μόνο ή γλώσσα της είναι πρόχειρη και τό ύφος παραμελημένο. Δέν έχει τη φρόση ή σφρηλάτη, τη σφρηδεμένη, που μπορεί να δώσει διάκριση σ' ένα έργο τέχνης. Είναι μεγάλο ταλέντο και καθόλου styliste. (1930)

(Αφορά τό βιβλίο της: «11 π.μ.-1 π.μ.»).

Της Γαλάτειας δέ διάδασα χάρησε σ'τό ταχυδρομείο... Έλλπίζω να ναι πολύ καλό, με όλα τα έλατινματά του σ'όν που την χαρακτηρίζουν. Μεγάλη πεζογράφος που παραμελεί ουσιαστικά πράγματα — χάρη σέ ικανές συνάναστοφές. (1930)

Ένας λίβελλος

Είδα σ'ή Ν. Έστ'ω πως δά τιπώθει επιτέλους και ο λίβελλος του Ανδρέα έλπιζω αυτό να του δώσει κάποια χαρά. (Σημ.: Για την «Οδύσσεια») (1930)

Διάδασα τις κοινικές Ανδρέα και Παράσχοι, ήσυχά, άπλοκά, σ'εδόν χαρούμενα. Αφού ή άνώστη άμοιδή είναι να μην έχεις άμοιδή. (1939)

ΨΥΧΑΡΗΣ: ...και γάρηκα πολύ δ,τι πολεμική έχει ένκι ο Ψυχάρης. Θάμα είναι αυτός ο γέρος και κατ'έκας δέν έχει τόσο κέφι, δύναμη, γάρη και δηλητήριο

σ'ήν πολεμική του, σ'άν αϊτόν. Ο,τι δημιουργικό γράφει δέ μ' ένδιαφέρει. (1929)

Διάδασα και τό διήγημα του Ψυχάρη (σημ.: «Η Σαρκοανάρτη»). Χαριτωμένα κι άλαφρά γραμμένο, μά άτιμο, προστυχτότατο. (1929)

4 BIBLIA: Ο Λαχανάς μου στείλει τέσσερα βιβλία: «Πεζοί δρόμοι» του Παλαμά, πεζότατοι ένα βιβλιαράκι κάποιου Διγενή, (σημ.: Αναφέρεται σ'τό «Ελενθερο Πνεύμα» του Γ. Θεοτοκά), με κέφι και ζωντάνια, μά άκατάστατο του Βάρναλη τους «Σκλάβους Πολιορκημένους» με λίγους καλούς στίχους (εφέτο που άρεσε λιγώτερο) και τό βιβλίο της Γαλάτειας — αυτό ήταν τό καλύτερο. (1930)

ΒΕΛΜΟΣ: Πολύ με λύπησε ο θάνατος του Νίκου Βέλμου. Πάντα μου άρεσε ο κονρελής αυτός μικροϊτάνας: τό πείσμα του, ή ξεστοπισία του, ή πεποίθηση, ή άσκημία του μούστου του, ή θαρρα κρυσωμένη άναπνοή του. (1930)

ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ: Ο Ρώτας χοντρικά μά σωστά μιλάει για τον Σικελιανό. Πάντα λυπούμαι τον άνθρωπο αυτόν που δέν κάποισε δσα ο Θεός του μπιστεύτηκε. Γι' αυτό ο Ποριώτης δά πάει σ'όν Παράδεισο, ο Σικελιανός σ'ήν Κόλαση. (1927)

Τι γίνεται ο Σικελιανός; Συχνά τον σούλλογούμαι έδώ με μεγάλη πίκρα. Κάποτε μου ρχεται να του γράψω. Μεγάλες χαρές έζησα μαζί του κι ήταν ένας μεγάλος, παγκόσμιος ποιητής. (1929)

Τό άρθρο του (του Έλευθερονόκη) σ'ήν «Πειθαρχία» («Αί Δελφινιά») είναι πολύ καλό. Με κέφι. Η άπάντηση του Σικελιανού άμυαλη δόλοτα. (1930)

ΒΕΝΕΖΗΣ: Γνώρισα διάφορους νέους: Μιροβήλη, Βενέζη κλπ. Ο Βενέζης μου άρεσει, και αυτός έχει άξία. (1934)

ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΣ: Θά γράψω του Παπανούτσου. Μου άρεσει κι ως άνθρωπος και ως σκεπτόμενος. (1930)

ΔΗΜΑΡΑΣ: Μαθαίνω πως ο Δημαράς έγραψε σ'τό βιβλίο τον τρεπί γραμμές για μένα και πως είμαι... παιδαγωγός! Και θαρρώ κανένας δέν διαμαρτυρήθηκε μήτε παιδαγωγός, μήτε λογιόχης. Ο Δημαράς μου φαίνεται cultive και τίμιος: άραγε, έχει δικιο, κι έγώ δέν έξωσι γράφω, ή δέν έχω κανένα φίλο σ'ήν Έλλάδα να με υπερασπίσει; (1950)

ΠΑΝΑΓΤ ΙΣΤΡΑΤΙ: Ο Ιοισάτι είναι άνθρωπος, καλός άνθρωπος — και δέν μπορεί καθόλου να νοιώσει cette alchimie noire.

Ποιτ' δέ δά μπορεί να μάθει (σημ.: Ο Ιοισάτι) πόσο είμαι μακριά από την άνάκη να γιωριστώ και να «δοξαστώ». (1928)

ΦΙΛΙΑΣ ΔΕΜΠΕΣΚ: Είναι επιπόλαιος με χρησίμο.

Θά τον δώ μετάνοιο Κυριακή. Μου φαίνεται επιπόλαιος και άχρηστος. Θά δούμε. (1930)

Εδω

ΦΛΥΑΡΙΕΣ

7 «Σ π ό ρ... κάνει ή δεν κάνει ή "Αννα - Μαρία»;». Πολλές φορές πολλοί έχουν αναρωτηθ. Τελικώς μάθαμε: Ούτε ιστιοπλοΐα, ούτε τένις. 'Η Βασίλισσα είναι πολύ καλή χιονοδρόμος. Κατά πάσαν πιθανότητα την επίδοσή της στο σκί θα δούμε σε λίγες μέρες στους Διεθνείς Χιονοδρομικούς Αγώνες του Πηλίου...

7 «Οί γυναίκες... έλεγαν κάποτε στον Ζίντ, λένε περισσότερα ψέματα από τους άνδρες». «Να σάς πώ. Δεν θα ώρκιζόμουν γι' αυτό, απάντησε ο Ζίντ. Αυτό που ξέρω είναι ότι τα λένε καλύτερα και ότι, όταν λένε την αλήθεια, ποτέ δεν είναι απόλυτα ειλικρινείς...

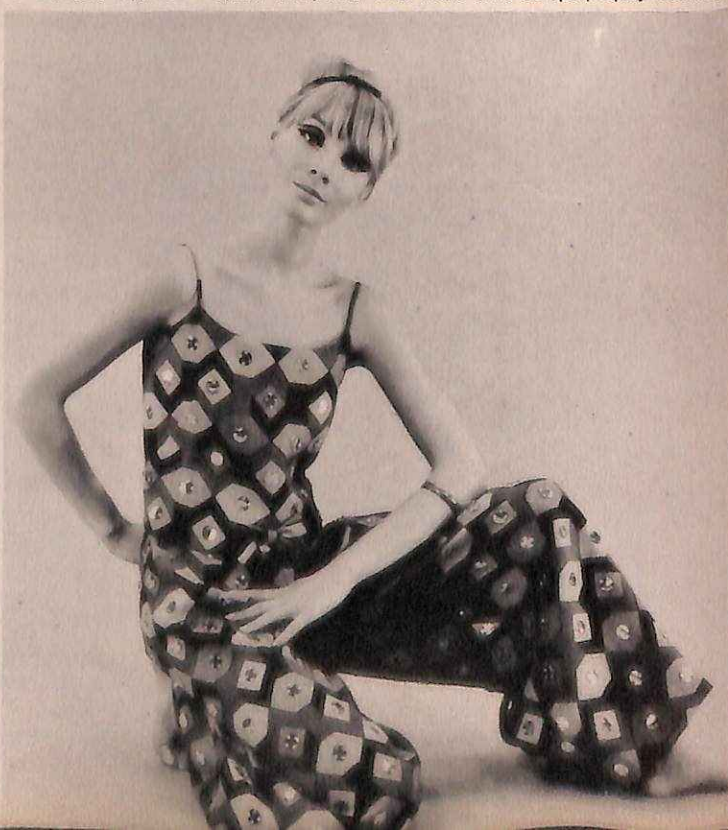
7 'Η Πατασσοού... ξαναγυρίζει στο Παρίσι, όπου θα ξαναρχίστ τις εμφανίσεις της στο κέντρο «Τέν ντέ λ' Αρ». «Τί αγάπησαν πιο πολύ οι ξένοι σε σάς, ώστε να σάς κρατήσουν τόσο καιρό μακριά από το Παρίσι;» την ρώτησαν. «Τό γεγονός ότι δεν προσπάθησα να μιμηθώ τις έθνικές δεντέτες του τραγουδιού, απάντησε. Τραγουδούσα, δέβαια, ένα μεγάλο μέρος του ρεπερτορίου μου άγγλικά, αλλά παραμένοντας τέλεια Γαλλίδα. Είμαι ευτυχισμένη πού θα ξαναβρώ τό παρισινό κοινό, αλλά έχω μεγάλο τράκ. Μού είναι άδιάφορο άν με θαυμάζουν, αλλά θέλω να με αγαπούν. Θα ήμουν δυστυχής, άν δεν ξανάδρισα την γνώριμη θερμή ύποδοχή του Παρισιού...»

7 'Αποκρήες... επί θύραις! Χοροί, νέες εμφανίσεις με μικρά μυστικά τής παρισινής κομψότητας, πού άρχισαν να κυκλοφορούν, κατακλύζουν τα προγράμματα των Άθηνάϊων. Αυτή την φορά τους χορούς συλλόγων και σωματείων συναγωνίζονται συγκεντρώσεις σε σπίτια και νεανικά μπάλ - μασκέ, με διαπλανητικά ως επί τό πλείστον θέματα...

7 'Ο καθηγητής... ενός άμερικανικού πανεπιστημίου είπε στους φοιτητάς του να γράψουν μιá μελέτη περί ελέφαντος. Οί φοιτηταί του ήταν από διάφορες χώρες και καθένας αντιμετώπισε τό θέμα με τόν τρόπο του: 'Ο Άγγλος έδωσε στην μελέτη του τόν τίτλο: «'Ο ελέφας και τό κυνήγι του», ό Γάλλος: «'Η έρωτική ζωή του ελέφαντος», ό Γερμανός: «'Ανήκουν οι ελέφαντες στην Άρείά φυλή; Είναι φαγώσιμοι;», ό Ρώσος: «'Ο ελέφας - ύπάρχει πραγματικά;». Τέλος, ό Πολωνός, πού έγραψε όσα όλοι οι άλλοι μαζί, τής έδωσε τόν τίτλο: «'Ο ελέφας και τό πολωνικό ζήτημα»...

777

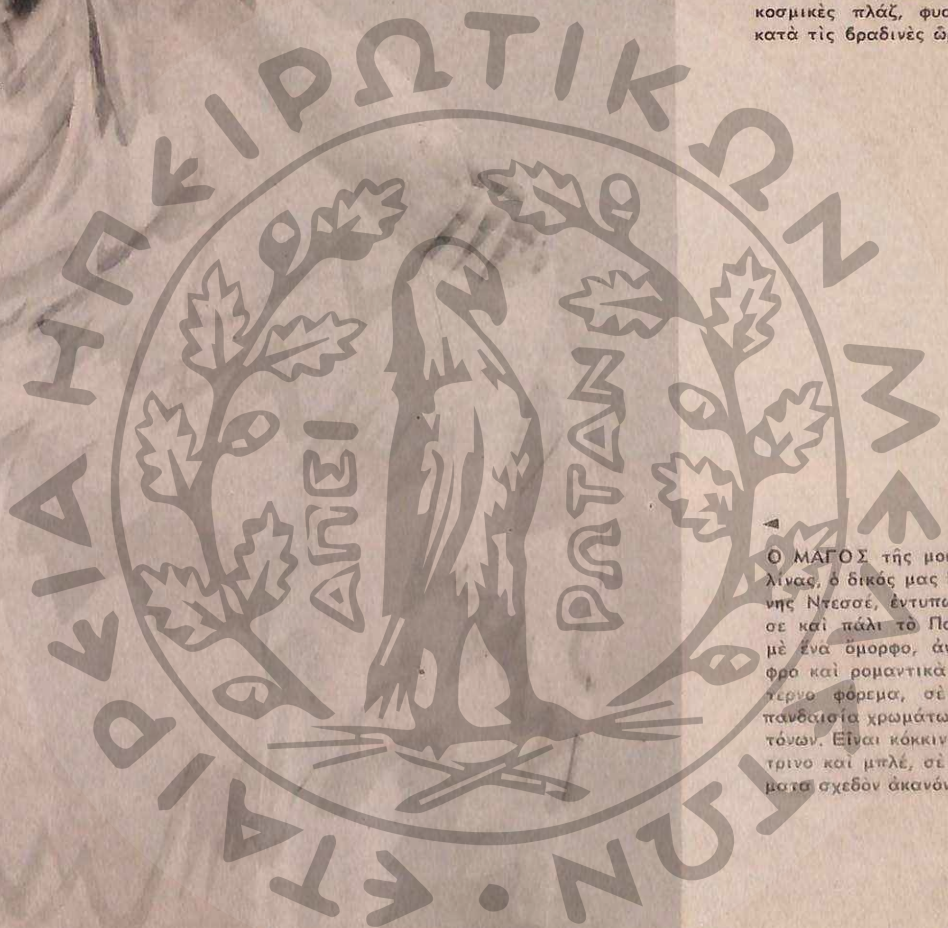
ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΠΙΣΗΜΕΣ βραδινές συγκεντρώσεις του καλοκαιριού πού μάς έρχεται, ό οίκος Ζάν Λανδέν παρουσιάζει μιá πρωτότυπη δημιουργία του, πού από την μέση και πάνω θυμίζει κλασική τουαλέττα και από την μέση και κάτω ανατολίτικο σαλβάρι. Τα σχέδιά του, σύμφωνα με τις τελευταίες υποδείξεις τής «όπ - άρτ», τονίζονται πιο πολύ από άστραφτερές πούλιες.

Ευει

▲ ΓΙΑ ΤΙΣ έκκεντρικές, ό οίκος Ντιόρ παρουσιάζει: 'Ανσάμπλ από σουτιέν και παντελόνι μακρύ μαύρο, πού τα συνοδεύει ένα ανάλαφρο ριχτό παλτό από μουσελίνα, γαρνιρισμένο με μιá μαύρη φάσα. Λέγεται ότι θα φορεθί στις κοσμικές πλάζ, φυσικά κατά τις βραδινές ώρες.

▲ Ο ΜΑΓΟΣ τής μουσελίνας, ό δικός μας Γιάννης Ντεσσε, έντυπώσισε και πάλι τό Παρίσι με ένα όμορφο, ανάλαφρο και ρομαντικά μοντέρνο φόρεμα, σε μιá πανδαισία χρωμάτων και τόνων. Είναι κόκκινο, κίτρινο και μπλέ, σε σχήματα σχεδόν άκανόνιστα

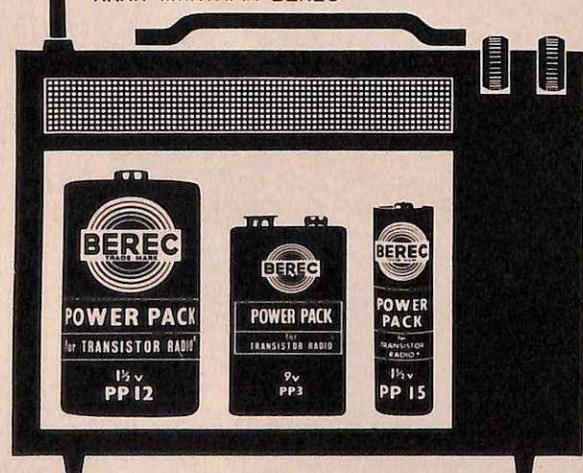
Μόδα νεανική, μόδα «σέξυ», μόδα 1966. Είναι ένα μοντέλο του παρισινού οίκου Κριστίν Μπαγύ, από βαμβακερό έμπριμέ, σε γραμμή φουρώ. 'Αν και μακρύ, ή σχεδιάστριά του τό προορίζει για άπογευματινές εμφανίσεις.

ΑΠΟΔΟΣΙΣ - ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΜΕ ΓΗΝΣΙΕΣ ΑΓΓΛΙΚΕΣ ΜΠΑΤΑΡΙΕΣ ΜΠΕΡΕΚ

ΔΙΑΡΚΟΥΝ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΓΙΑΤΙ ΕΙΝΑΙ ΠΑΝΤΑ ΦΡΕ-
ΣΚΕΣ
ΕΧΟΥΝ ΤΗΝ ΚΑΛΙΤΕΡΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΓΙΑΤΙ ΕΙΝΑΙ
BEREC
ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΤΥΠΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟΥ ΥΠΑΡΧΕΙ Η ΚΑΤΑΛ-
ΛΗΛΗ ΜΠΑΤΑΡΙΑ BEREC

BROOKE BOND

ΤΟ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΕΓΓΛΕΖΙΚΟ

ΤΣΑΪ

Γεν. Αντ/ποι Ελλάδος:

Α. ΔΙΑΜΑΝΤΑΚΗΣ-Δ. ΤΣΟΛΑΚΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.
ΟΔΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ 1-ΑΘΗΝΑΙ-τηλ. 534 594

ΜΙΧΑΛΑΚΗΣ, ΜΟΣΧΟΛΙΟΥ, ΖΑΜΠΕΤΑΣ ΣΤΟ ΔΕΝΤΡΟ ΤΟΥ Α.Τ.Ι.

ΕΙΝΑΙ μικροσκοπικός ακόμη ο Μιχαλάκης, αλλά το μπου-
ζουκι υποτάσσεται στα κελεύσματα των δακτύλων του

Ο Γιώργος Ζαμπέτας, με το τρα-
γουδι και το μπουζούκι του, κατέκτη-
σε από την Αθήνα το γερμανικό κοι-
νό. Και τούτο χάρις στην τηλεόραση
του Μονάχου που, πριν από λίγες
μέρες, παρουσίασε ένα πρόγραμμα
Ζαμπέτα, με αποτέλεσμα να ενθου-
σιαστούν οι Γερμανοί ακροατές - θε-
αταί και να απαιτούν τώρα συνέχεια.
Στο ίδιο αυτό πρόγραμμα έκανε,
μάλιστα, το διεθνές «ντεμπούτο» του
ένα μικρό τρέμας, αλλά θαυμα-
τουργό «αστεράκι», ο Μιχαλάκης, ο
δεκάχρονος γιός του Ζαμπέτα.

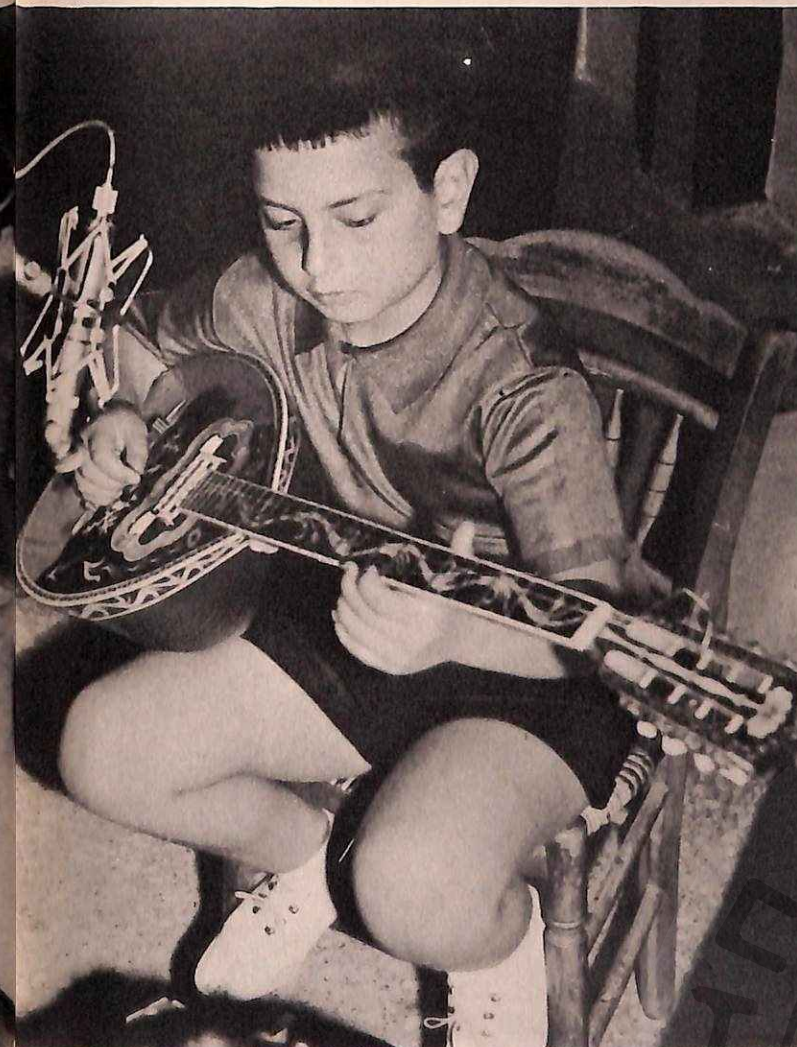
Ο διευθυντής της τηλεόρασης του
Μονάχου κ. Μ. Ρούλι, έχοντας ά-
κούσει για τις επιτυχίες του Ζαμπέ-
τα στην Αθήνα και στο Λονδίνο, έ-
φθασε, επικεφαλής πολυμελούς συν-
εργείου, για να γυρίσει μία ταινία
τηλεόρασης με τον συνθέτη του
«Χάρις», των «Δελιτών» και του
«Χωρισμού». Οι συνεννοήσεις κατέ-
ληξαν σε συμφωνία και τότε ο Ζαμ-

πέτας δήλωσε ότι μπορούσε να προ-
θέσει και μία έκπληξη. Ήταν ο Μι-
χαλάκης, ένας ζωηρός τελειόφοιτος
του δημοτικού, που τα δάκτυλά του
βρίσκονται σε μαγικές σχέσεις με
τις χορδές του μπουζουκιού. Ο κ.
Ρούλι δέχθηκε, και έτσι η ταινία γυ-
ρίστηκε στα αθηναϊκά στούντιο ERA.
Ο Γιώργος Ζαμπέτας παρουσίασε
ένα συρτάκι, το «Παιχνίδι στην ά-
κρογιαλιά», η πιστή συνεργάτις του
Βίκυ Μοσχολιού «Τα δελινα» και ο
Μιχαλάκης τον «Κήπο», από την
«Οδό ονείρων» του Μ. Χατζιδάκι.

Τα συμβάντα αυτά έγιναν άφο-
ρη και για την πρώτη αθηναϊκή έμ-
φάνιση του Μιχαλάκη στο πρωτο-
χρονιάτικο δένδρο του Αθηναϊκού
Τεχνολογικού Ίνστιτούτου. Ακολού-
θησε η έκπομπή από την τηλεόραση
του Μονάχου -που, προσκεκλημένοι,
την παρακολούθησαν ο Μιχαλάκης
και η μητέρα του Κα Ρ. Ζαμπέτα.

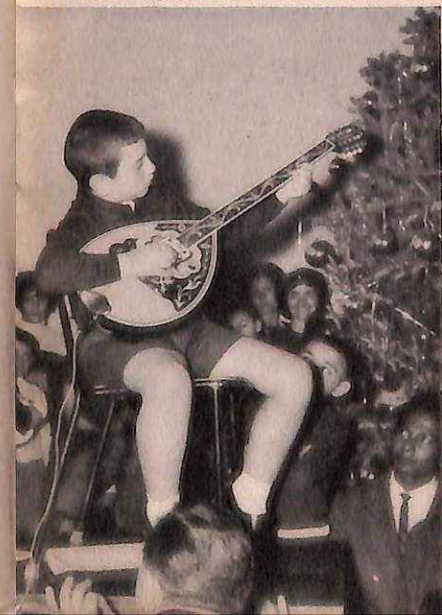
Πατήρ, υιός
και μπουζούκι
δριαμβεύουν!

Έδω
και
Έυει

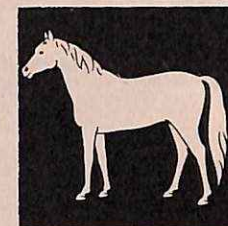

ΠΡΩΤΗ ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΟΥ ΜΙΧΑΛΑΚΗ

Ο ΖΑΜΠΕΤΑΣ ΣΤΟΥ ΦΙΛΟΠΑΠΟΥ

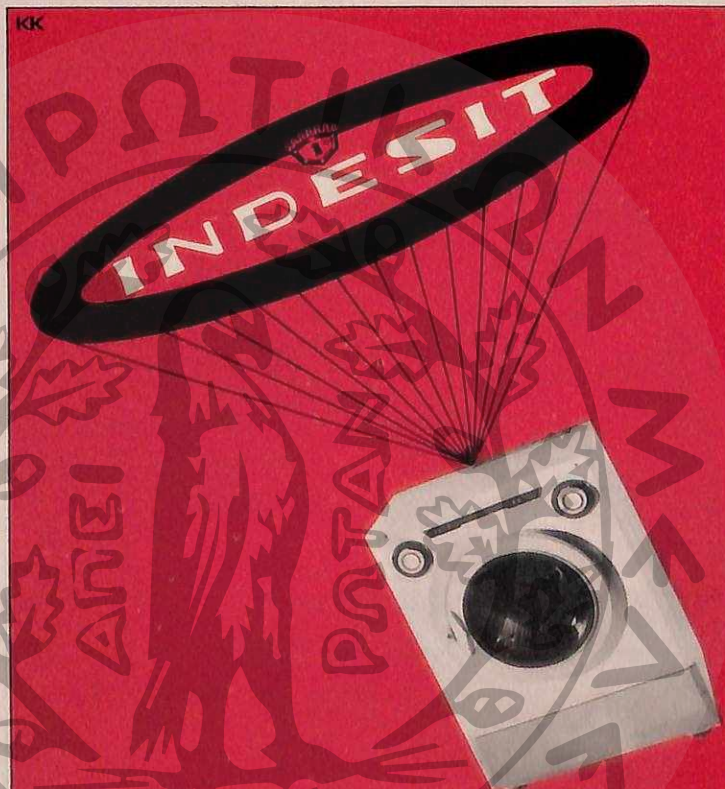

"ΑΛΕΚΤΩΡ"

Ούϊσκυ Σκωτίας
Παγκοσμίου
Προτιμήσεως
Από το 1742

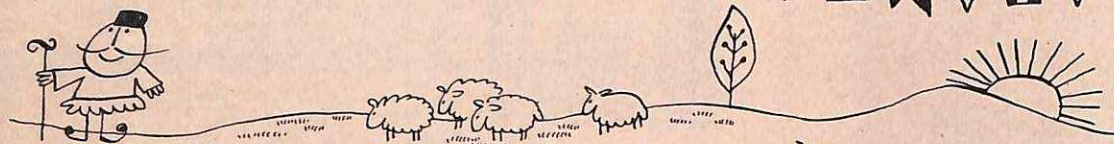
WHITE HORSE
(ΑΣΠΡΟ ΑΛΟΓΟ)
Scotch Whisky

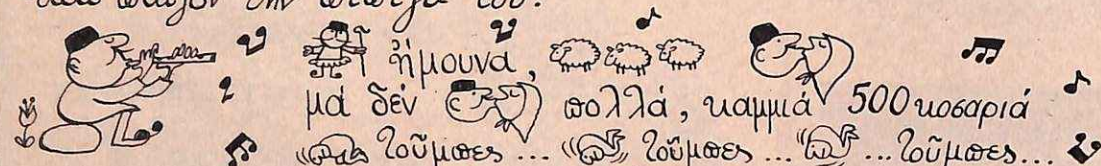
Είναι το καταπληκτικότερο
υπεραυτόματο πλυντήριο
που αξίζει πολλά και κοστίζει
μόνο 11.300 δραχ.

ΧΩΡΙΤΙΚΟΤΗΤΟΣ
5 ΚΙΛΩΝ ΡΟΥΧΙΣΜΟΥ
ΠΩΛΕΙΤΑΙ
ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΚΑΛΑ
ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ
ΗΛΕΚΤΡΙΚΩΝ
ΟΙΚΙΑΚΩΝ ΣΥΣΚΕΥΩΝ

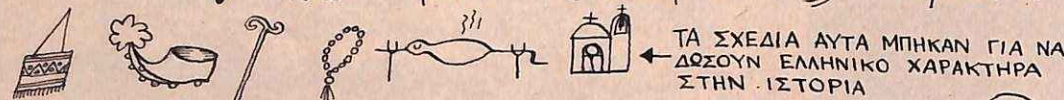
Η ΑΓΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΡΧΙΑ

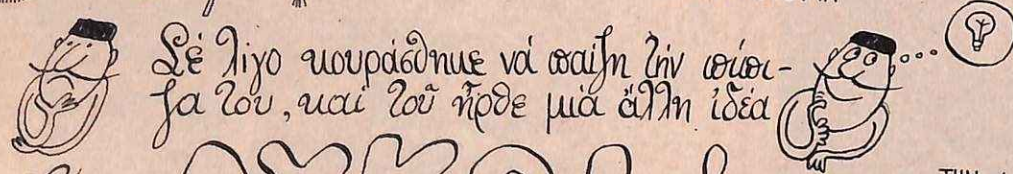
Τένον' ἡς ἀγνῆς Ἑλληνικῆς ἐπαρχίας βόσιον θροβαλίσια
καὶ σαῖον ἔμ' οἰσίφα λον:

ἤμουνα, μα δὲν σολλά, ναμμά 500 νασαριά
... λούμωες ... λούμωες ... λούμωες ...

ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΑΥΤΑ ΜΠΗΚΑΝ ΓΙΑ ΝΑ
ΔΩΣΟΥΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ
ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Σὲ λίγο ναυράδηναι νὰ σαῖν ἴν' οἰσί-
φα λον, καὶ λού ἦρδε μιά ἄλλη ιδέα

ΛΥΚΟΙ!
ΒΟΗΘΕΙΑ... HELP

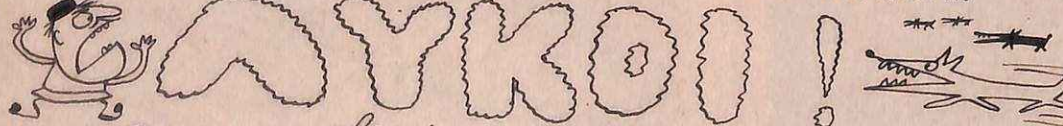
ΤΗΝ ΛΕΞΗ
ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΙΧΕ
ΜΑΘΕΙ ΑΠΟ
ΜΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΡΙΑ

Τρέχουν α' γείλωνες καὶ λόν ἐρωλόν: ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΟΙ

ΧΑ ΧΑ ΧΑ ΧΑ ΧΑ ΧΑ. Σὰς τὴν

ΟΙ ΓΕΙΤΟΝΟΙ: ΔΕΝ ΠΑΣ ΣΤΟ ΡΕ ΒΛΑΧΕ

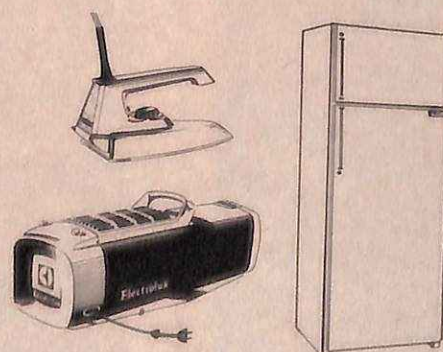
ΜΕΤΑ ΠΑΡΟΔΟΝ ΟΜΩΣ ΟΛΙΓΩΝ ΩΡΩΝ ΗΛΘΟΝ ΟΙ ΑΛΗΘΙΝΟΙ ΛΥΚΟΙ...

Οἱ γείονοι: Κού-κου

ΗΘΙΚΟΝ ΔΙΔΑΓΜΑ: Μιά λού υλιέφιν, δυό λού υλιέφιν, τρεῖς καὶ ἡ
καυὴ λον μέρα. Ἐδεῖς δὲν δὰ ἔχειε ποζέ καυὴ μέρα ὅταν
ὑφαρχουν εἰς οἰκίαν εἰς ποροῖόντα

Electrolux

Κακά τὰ ψέμματα!

"Ὅπως νὰ τὸ κάνουμε.... ὑπερέχουν!

ΓΕΝ. ΑΝΤ/ΤΟΙ
ΓΕΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ Α.Ε. & Β.Ε.
Ὁδὸς Γ. Σπηθρίου 43 - Ἀθήναι Τ.Τ. 103 - Τηλ. 811.041/42/43

ΕΛΛΗ ΦΩΤΙΟΥ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΣΕΛ. 55

δίνω τεράστια σημασία σ' αυτό. Σημασία δίνω στον καλό ρόλο, στην καλή δουλειά, στην ανανέωση του ήθοποιού. Άλλα το βραβείο σου δίνει την αίσθηση πώς κάτι έκανες, κι αυτό το κάτι έχει και σφραγίδα. Ίσως αργότερα να μη με νοιάζει τόσο. Αυτή τη φορά όμως το χάρηκα σαν παιδί. Άσχετα αν η ηλεκτρισμένη ατμόσφαιρα της Θεσσαλονίκης δεν με άφησε να δείξω πολύ την χαρά μου... Όπως πέρυσι στις Κάννες. Έγώ πήρα καλές κριτικές, κι όμως αδίκησαν τον Μανουσάκη. Μισή χαρά, καθόλου χαρά... Τώρα, πάλι με τον Μανουσάκη, τελείωσα τον «Φόβο». Δύσκολος ρόλος και πολύ αλκοολικός. Μια μικρή κωφάλαλη, που εκφράζει τα πάντα με τα χέρια και με τα μάτια. Τέλος, για φέτος, δακίμασα τις δυνάμεις μου σε μια τριτηταινία, στον «Διχασμό». Ο Έρρικος Άνδρεου πάλι με δάξει να επαναστατήσω στο χωριό και στην μάνα μου, να τινάξω στον αέρα τα στενά σύνορά μας και να διαλέξω τον δρόμο μου. Πάλι με τον Πέτρο Φυσσούν, όπως και στην «Προδοσία». Και με την Δέσπω Διαμαντίδου και με την Νίку Σέλμπι. Ένα μήνα στο Μόλυδο της Μυτιλήνης κουραστήκαμε. Ο Έρρικος άφησε γένεια. Το συνεργείο σκοτώθηκε. Ο Άνδρεου νομίζω ότι εδώ, στον «Διχασμό», παρουσιάζει τον καλύτερο εαυτό του. Οργανωμένος, απλός, λιτός, λιγώλογος, κρύβει μια δύναμη που θα την καταλάβουμε στον «Διχασμό». Να μην σάς πω άλλα για τον κινηματογράφο. Ούτε για κάτι άλλες προτάσεις που μου κάνουν από το εξωτερικό, γιατί αυτά δεν τα πολυπιστεύω. Αν δεν γίνουν συγκεκριμένα...

(Ο «Διχασμός» παίζεται αυτές τις μέρες στην Αθήνα. Ομόφωνα ή κριτική συμφώνησε για την αξία του έργου και για την ερμηνεία των πρωταγωνιστών. Η Έλλη, πάντως, έχει βρή τον καλύτερο ρόλο της. Και εκείνο το βλέμμα το δικό της, που δείχνει τόση ειλικρίνεια...)

—Και στα ραδιόφωνα;

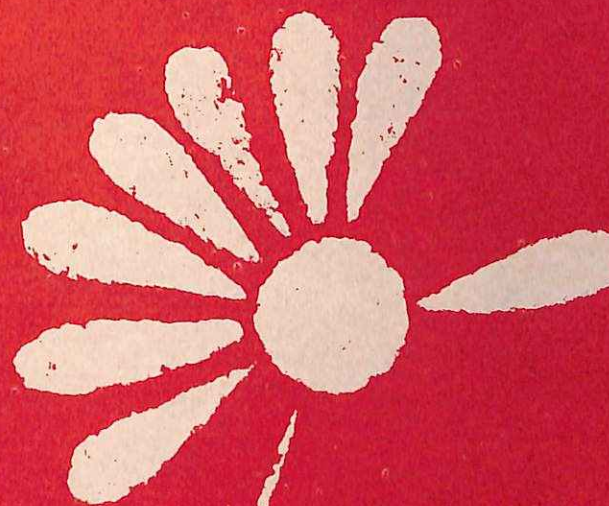
—Επαιξα την Βάνα στην έκπομη «Π:κή, μικρή μου αγάπη». Την Βάνα που αγαπάει τον Άλექη (τον παίζει ο άνδρας μου, ο Στέφανος Ληναίος), αλλά χιλιά εμπόδια δεν τους αφήνουν να ευτυχίσουν πριν περάσει πολύς - πολύς καιρός. Αυτή η επιτυχία μας έκανε πολύ γνωστούς. Όλοι άκουγαν την έκπομη, βγήκαν δίσκοι, κυκλοφόρησαν περιοδικά... Ακόμη και παιδιά βαφτίστηκαν με το όνομα Βάνα.

—Και με τον Στέφανο πώς τα περνάς;

—Είμαστε παντρεμένοι εδώ και δυό χρόνια. Τον γνωρίζω από τότε που έδωλα το γυμνάσιο, και έτσι μαζί του έμαθα, είδα, έζησα τα πρώτα γυναικεία μου θέματα. Έχει βεβαιώς η ζωή μου με την δική του, έχουμε τα ίδια ενδιαφέροντα. Κάνουμε σχέδια για μια δική μας δουλειά... κάποτε. Ο Στέφανος έχει δουλέψει πολύ σε πρωτοποριακά πράγματα και μελετάει συνεχώς. Του έχω εμπιστοσύνη. Άλλη ιδιωτική ζωή δεν έχω. Προτιμώ το σπίτι μου από το ξενοχτί. Δεν πίνω, δεν καπνίζω, δεν έχω «χώμπυ». Έχω την δύναμη να διεκδικήσω ό,τι μου ανήκει, αλλά δεν μπορώ να πω ψέματα... Είμαι φανα κορίτσι σαν όλα τα άλλα και είμαι ευχαριστημένη από την ζωή μου. Πάω καλά. Πιστεύω πώς οι αξίες, άνθρωποι, με την απομνη και την επιμονή τους, μπορούν να κάνουν πολλά πράγματα, και στην Γη και στ' άστρα...

ΡΟΖΙΤΑ ΣΩΚΟΤ

ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ

ΕΚΠΤΩΣΕΙΣ

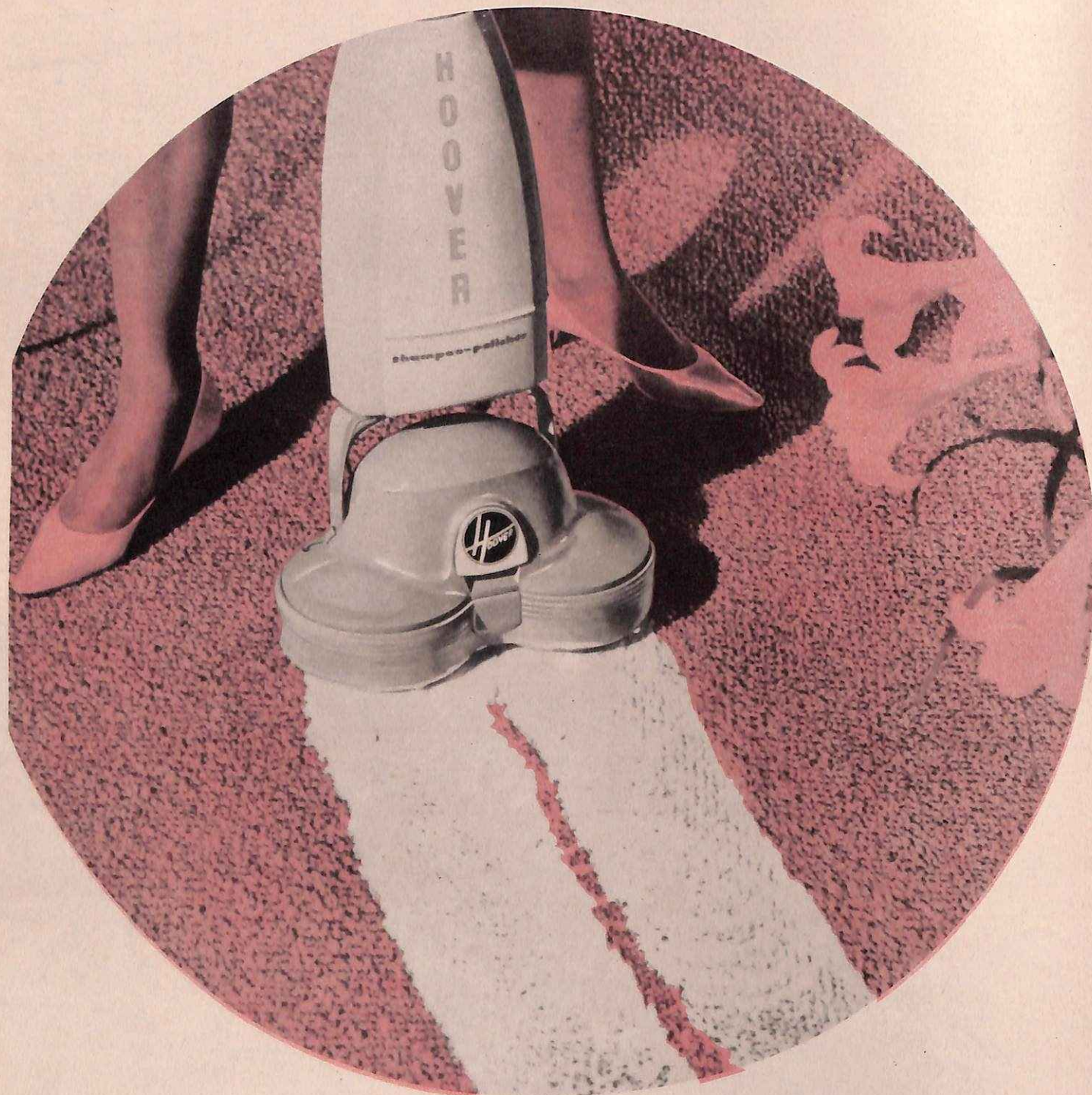
ΜΕΧΡΙ ΚΑΙ 50%
άλλα σε είδη ποιότητας

της γνωστής ποιότητας
ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ

1-20 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

ΕΡΜΟΥ 47

Ο καλύτερος συντηρητής του δαπέδου...

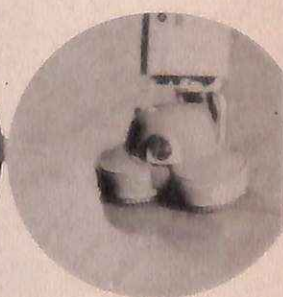
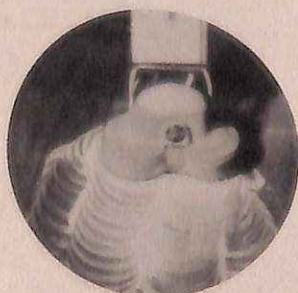
...παρκετέζα **HOOVER**

ΜΟΝΑΔΙΚΗ ΣΤΟ ΕΙΔΟΣ ΤΗΣ

ΠΛΕΝΕΙ ΤΑ ΧΑΛΙΑ
ΣΦΟΥΓΓΑΡΙΖΕΙ, ΑΛΕΙΦΕΙ
ΓΥΑΛΙΖΕΙ

ΓΕΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ

B. & K. ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗΣ Α.Ε.
ΧΡ. ΛΑΔΑ 13, ΤΗΛ. 237.860, 226.747

Μεταξύ μας

ΤΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟ ΤΗΣ ΒΕΡΑΣ

★ **ΤΗΝ** Κυριακή «αοχεται» κιόλας το Τριώδιον... Και πριν από όλες τις πόλεις της Ελλάδος, η Πάτρα ξεκινάει το ξεφάντωμα: Με σκοπό φαίνεται να το κρατήσει τις τρεις εβδομάδες!

★ **ΜΕ ΤΑ ΔΥΟ** χέρια... να δουρτίζετε τα δόντια σας, συμβουλεύουν σήμερα οι γιατροί... Δηλαδή, ποτε με το ένα και ποτε με το άλλο. Διότι αλλιώς περποιείσθε καλύτερα την μία πλευρά από την άλλη!..

★ **ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ** μάλλον μελαγχολικά απεκαλύφθη ότι πέρασε η Ελισάβετ της Αγγλίας και οι αγγλικές εφημερίδες το επισημαίνουν διακριτικά... Ο Φίλιππος πήρε τα δυο μεγάλα παιδιά και πήγε για τις γιορτές στο Λονδρεμβόδρομο... και άφησε την μαμά - βασίλισσα με τα δυο μικρά...

★ **ΟΧΙ**, σε καλό ευρωπαϊκό ξενοδοχείο δεν σεβδρίεται π ο τ ε φαγητό σε πι-αίο! Αλλά στην Αμερική, και σ'α έν Εξοχλή αμερικανικά κέντρα, συνηθίζε-ται...

★ **ΕΙΝΕ** καιρό ο κινηματογράφος να παρου-σάσει μια προδωπικότητα τόσο ελληνική ό-ση την Τζούλι Κρίστι... Θυμίζει τότε την Σιμόν Σινισσέ (σ'α νιάτα της...), τότε την Τζών Γούντγουοντ (αλήθεια, τί έγινε; την χάσα-με), και κατορθώνει να μαγνητίσει τον θεατή, ό- οποίος απορροφείται περισσότερο μαζί της παρά με το φίλμ...

★ **ΚΟΝΤΑΙΝΟΥΝ** παντού... σ'α την Α-μερική, σ'α την Αγγλία, οι φοδότες έ-χουν ομαροαλώσει πάνω από το γυναικείο γόνατο... Γ'α φέτος το καλοκαίρι, δέν ύ-πάρχει έλπίς να συνεισδοούν οι δημιουρ-γοί μόδας. Ίσως το φθινόπωρο!

★★

Η ΕΤΟΙΜΟΤΗΣ πνεύματος ενός καλεσμένου έσωσε τελευταίως ένα σπ'ατι από πιθανή πυρ-καϊά. Η κουρτίνα είχε πιάσει φωτιά... και προχωρούσε απειλητικά, όταν ο κύριος άρπα-ξε από το μπαρ το «σιφόν» και κατώρθωσε να σβήσει την αναμμένη κουρτίνα με σόδα!

★★

★ **ΤΟ ΑΛΚΟΟΛ**, κατά γενικήν διαπίστωση, κάνει κακό, ή τουλάχιστον δέν κάνει... κα-λό. Πάντως κάνει λιγότερο κακό, όταν αυτός πού πίνει, πίνει συγχρόνως (ή προ ή μετά) γε-ρό... Και ακόμη καλύτερα τρώει... Και ακόμη οπουδαιότερο, τρώει τρώει, κοβάς, τρώει, αλ-γά...

★ **ΟΣΟ** περισσότερο σκεπάζετε και τυλίγετε τα πρά-γματα πού βάθετε στο ψυγείο, τόσο λιγότερο θα χραυδίσθε να το καθαρίζετε και να υποβάλλετε στον υπελά της απορρύεως. Και τώρα, χωρίς σ'α χαρτιά, σ'α πλάστικ, σ'α σελοφάν, δέν ύπάρχει πρόβλημα.

Cook and Serve Perfect Eggs

ΑΥΤΟ ΒΡΑΣΤΟ... Φανταζόσαστε ότι ύπαρ-χουν τόσοι τρόποι να το μαγειρέψετε; Έν-τούτοις, ένας τρόπος «coddled» το ονομάζουν οι Άγγλοσάξονες - είναι σχεδόν άγνωστος σε μ'ας... Σπάτε ένα ή δυο αυγά μέσα σ' ένα μι-κρό δοχείο, τα αλάτιζετε, βιδώνετε το σκέ-πασμα και τα τοποθετείτε για δέκα λεπτά σε νερό πού βράζει. Και ύστερα κατ' ευθείαν στο τραπέζι. Η διαφορά; Ότι το εύθραστο κέ-λυφος το έχετε αντικαταστήσει με ένα πιό ά-νετο και στερεό, μέσα στο οποίο μπορείτε να ρίξετε με κάθε άνεση άφθονα ψωμάκια...

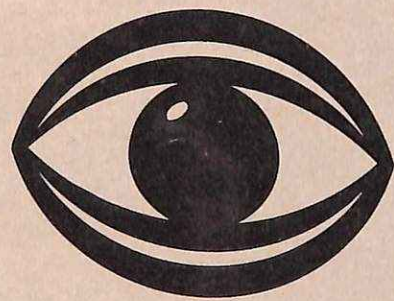
★ **HAUTE COUTURE** λέγεται μόνο μία, ή παριζιάνικη, ή οποία πρώτα δημιουργεί και ύστερα ράβει... Όλες οι άλλες, είτε άγροσά-ζουν αυθεντικά μοντέλα, ή «σιονάλ» από το Πα-ρίσι, είτε κοπιάρουν από περιοδικά, είναι, το πολύ, «Couture»... ή, κατά μία έκφραση πού έγ-χαινιάσε με θανμαστή μετοριοφορήση ο Άγγλος ράφτης Νόρμαν - Χάρντελ, «Smei - Couture».

★ **ΠΑΕΚΤΑ...** τί ώραία πού είναι, ό,τι φο-ρούονται... σωστά! Φορέματα όλόκληρα, ζα-κεττιάκια (με το δελονάκι), παλτά άκόμη! Άλ-λά προσοχή. Πρέπει να είναι καλά σιδερωμέ-να, πρέπει και α'α πού τα φορείς, να είναι άδύνατη, ή αν δέν είναι να στέκεται ίσια... Άλλως το σύνολο, «ταυβαλάζει»...

★ **ΛΙΑΒΑΣΑ...** με μελαγχολία το περί Έλ-λάδος τιμήμα του περιφήμου «Ταξιδιωτικού Όδηγου Fielding», (πού μελετούν α'α την σι-γιμή εκατομμύρια Άμερικανοί). Καί, α'αίμονο! λέει την ΑΛΗΘΕΙΑ. Την αλήθεια για τα κα-ράδια μας της άποστολής... Την αλήθεια για τις άγνοες ροαμμές! Την αλήθεια για με ροι-κίς προσωπίες!

★ **ΠΟ ΤΟ ΔΕΥΚΩΜΑ ΜΟΥ:** Οι άγαποφάστικοι εκδηλώνονται με λό-για, οι άποφασιστικοί με πράξεις... (Λέ - Μπέν)

Βέρα

σας βλέπω
να πηγαίνετε
σίγουρα
στις
έκπτώσεις
του
**AKRON
IALION
KRYSTAL**
έκπτώσεις
μέχρι και 50%
1-20 Φεβρουαρίου

Μπαρμπαρέλλα

Ο πύραυλος της Μπαρμπαρέλλας και του Ντιλνάνο, απορροφημένος από μία πελώρια Μέδουσα του Διαστήματος, βρίσκεται σε λίγο σε μία πόλη από ζελατίνα. Περίεργα όντα της άγνωστης πολιτείας μπαίνουν στο διαστημόπλοιο, για να γνωρίσουν τους ανθρώπους του.

ΤΙ ΣΚΗΝΙΚΟ! ΠΕΘΑΙΝΩ
ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΨΑ ΜΟΝΟ ΠΟΥ ΣΚΕ-
ΠΤΟΜΑΙ ΠΩΣ ΘΑ ΒΥΘΙΣΘΩ Σ' ΑΥΤΗ
ΤΗΝ ΕΡΗΜΟ ΜΕ ΤΑ ΤΡΙΑΝΤΑ-
ΦΥΛΛΑ ΑΠΟ ΑΜΜΟ!

ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΜΗ Σ' ΑΡΕΣΗ, ΑΛΛΑ
ΣΤΗΝ ΑΜΜΟ ΔΕΝ ΘΑ ΜΑΣ ΚΥ-
ΝΗΓΗΣΟΥΝ ΟΙ ΠΕΙΡΑΤΑΙ,
ΟΥΤΕ Η ΜΕΔΟΥΣΑ.
ΕΧΟΥΝ ΑΝΑΓΚΗ ΤΟ
ΥΓΡΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ.

ΠΛΗΣΙΑΙΖΟΥΝ
ΟΙ ΦΥΣΑΛΛΙΔΕΣ.

ΚΑΛΥΤΕΡΑ
ΝΑ ΔΕΙΘΟΥΜΕ
ΤΗ ΜΕΔΟΥΣΑ.
ΑΛΛΙΩΣ
Ο ΑΚΑ - ΛΕΦ
ΔΕΝ ΘΑ ΕΛΕΥΘΕ-
ΡΩΣΗ ΤΟΥΣ
ΑΝΔΡΕΣ ΣΑΣ.
ΠΑΩ ΝΑ
ΤΗ ΦΕΡΩ.

ΟΧΙ!

ΤΙ ΕΠΑΘΕΣ,
ΜΠΑΡΜΠΑΡΕΛΛΑ;
ΜΗΝ ΠΗΣ ΠΩΣ ΔΕΝ
ΜΕ ΑΝΑΓΝΩ-
ΡΙΖΕΙΣ!

ΠΟΙΟΣ ΦΩΝΑΞΕ;
ΜΠΑΡΜΠΑΡΕΛΛΑ,
ΠΟΥ ΕΙΣΑΣΤΕ;

ΟΝΕΙΡΕΥΟΜΑΙ;
Η ΜΕΔΟΥΣΑ
ΤΟΣΚΑΣΕ!

ΚΑΤΑΡΑΜΕΝΗ ΓΟΡΓΟΝΑ. ΘΑ
ΤΗΝ ΕΞΟΤΩΣΩ!

ΤΡΕΛΛΟΣ ΑΠΟ ΘΥΜΟ Ο ΝΤΙΛ-
ΝΤΑΝΟ ΑΡΠΑΖΕΙ ΕΝΑ ΤΡΙ-
ΑΝΤΑΦΥΛΛΟ ΑΠΟ ΑΜΜΟ

ΟΙ ΝΕΟΙ ΔΙΔΟΥΝ ΤΗΝ ΖΩΗ ΤΩΡΑ ΣΤΟ ΛΑΜΠΑΡΕΝΕ

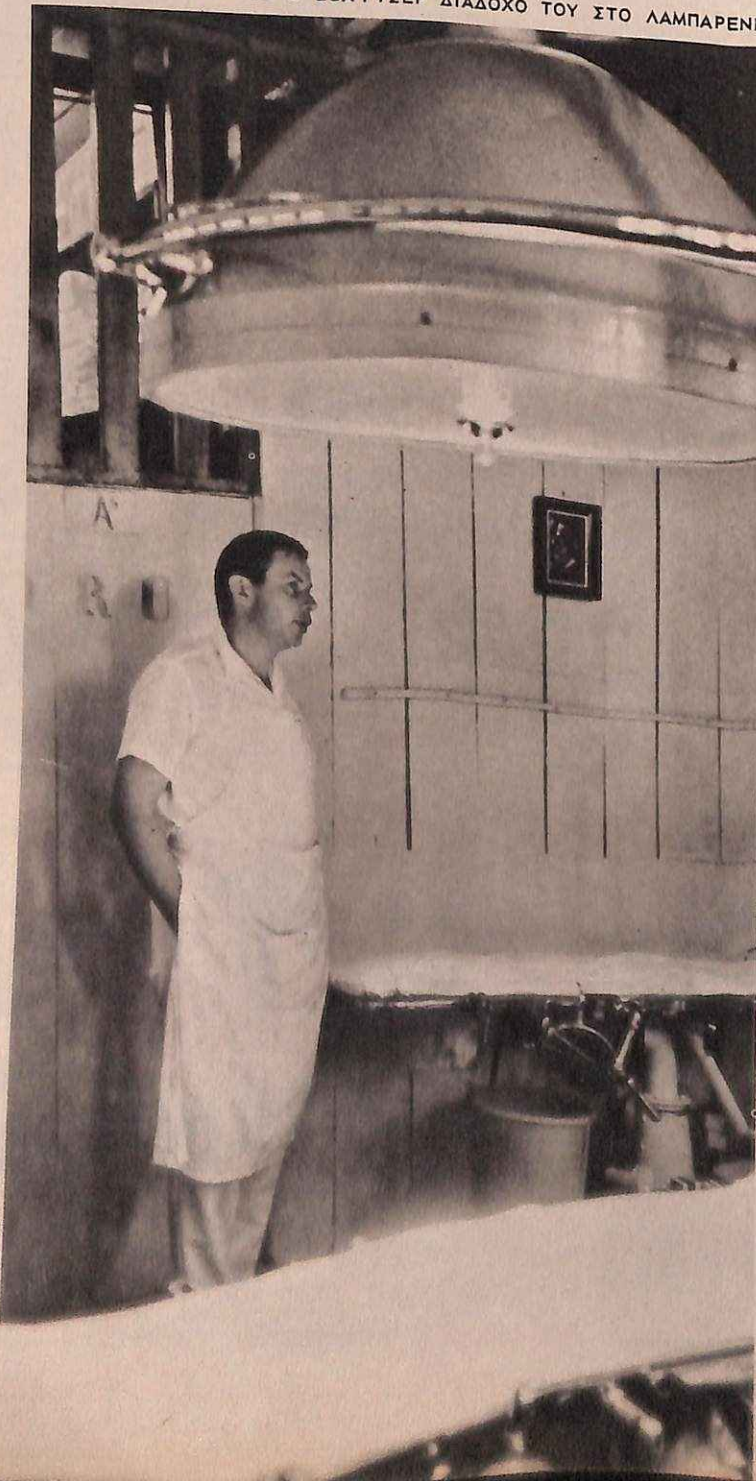
Κάθε Κυριακή οι Ιθαγενείς της φυλής Γκαμπού, που ζουν γύρω στο Λαμπαρενέ, παίζουν τάμ-τάμ στην μνήμη του «μεγάλου λευκού». Άλλα και στίς πιο μακρινές περιοχές της Κεντρικής Αφρικής, μέσα στην ζούγκλα, οι κάτοικοι θυμούνται συχνά τον «άσπρο γιατρό» και παίζουν τάμ-τάμ στις θρησκευτικές και στίς έορταστικές τελετές τους. Κι όταν βασανίζονται από κάποιον πόνο, όταν μια άρρώστια έμφανισθή στο σώμα τους, τρέχουν, όπως και πρώτα, στο Λαμπαρενέ, για να τους γιατρέψουν. Οι άσθενοφόρες πιρόγες ακολουθούν το ρεύμα του ποταμού Όγκουε και φθάνουν πάλι στην όχθη του νοσοκομείου. Τώρα πια δεν βρίσκονται ο μεγάλος γέρος να τους κοιτάζει. Η ζωή στο νοσοκομείο που ίδρυσε ο Σβάιτσερ, και που σ' αυτό αφιέρωσε ολόκληρη την ζωή του, συνεχίζεται με τον ίδιο ρυθμό. Η μορφή του γαλήνιου γέρου πλανιέται ακόμη στο Λαμπαρενέ, γιατί ο αγώνας εναντίον της άρρώστιας και του πόνου συνεχίζεται.

Τρεις γυναίκες κυρίως διευθύνουν τώρα την μάχη. Στην καρδιά της αφρικανικής ζούγκλας ανθίζουν τρία χαμόγελα και αυτά αποτελούν τα κυριότερα όπλα. Η μάχη εναντίον της νύχτας και του θανάτου, της αμάθειας και του πόνου αρχίζει κάθε πρωί και δεν έχει τέλος. Ο Σβάιτσερ ήταν δυνατός σαν δρυς και στέρεος σαν γρανίτης. Την ίδια όμως δύναμη έχουν και οι τρεις αυτές γυναίκες.

Το χαμόγελο...

Το πιο ισχυρό, αλλά και το πιο νέο είναι το χαμόγελο της Κρίστιαν Έκχερ. Είναι η αγαπημένη έγγονη του γέρου, μόλις 23 χρόνων. Κάτω από το άσπρο καπέλλο της λάμπουν τα καστανά μάτια μιας όμορφης και γλυκειάς κοπέλλας. Έχει κληρονομήσει από τον παππού της μια σχεδόν καταπληκτική ενεργητικότητα, μια πραότητα και χειρίζεται με δεξιοτεχνία το ακαταμάχητο όπλο της: το χαμόγελό της. Κινείται αδιάκοπα και με άνεση στον κόσμο του Λαμπαρενέ και οι σπου-

ΤΟ ΔΡΑ ΜΟΥΝΤΣ ΩΡΙΣΕ Ο ΣΒΑΙ-ΤΣΕΡ ΔΙΑΔΟΧΟ ΤΟΥ ΣΤΟ ΛΑΜΠΑΡΕΝΕ

είναι πρόθυμη να δώσει την ζωή της, απλά και φυσικά, χωρίς κανέναν έντυπωσιακό ήρωισμό. Βρίσκεται στην ηλικία του απόλυτου. Στο Λαμπαρενέ οι λέξεις θυσία, άφοσώση, προσφορά δεν έντυπωσιάζουν κανένα.

Το δεύτερο πρόσωπο είναι η μητέρα της, η Ρένα Έκχερ, η μοναδική κόρη του Σβάιτσερ. Γκρίζα κοντά μαλλιά, γκρίζα ευκίνητα μάτια, πίσω από τα γυαλιά της. Μετά τον θάνατο του «πατέρα» νόμισε ότι η θέση της ήταν στο Λαμπαρενέ. Χωρίς να είναι γιατρός ή να έχει την ακτινοβολία του μεγάλου ανθρωπιστή, κρατάει ούσιαστικά όλο τον όγκο της διοικητικής εργασίας, ή οποία χρειάζεται για να μείνει το Λαμπαρενέ ένα σύμβολο ανθρωπισμού μέσα στην ζούγκλα.

Τρίτο πρόσωπο είναι η Ρούθ Πόπ. Η νέα αυτή γυναίκα δεν σχετίζεται με την οικογένεια Σβάιτσερ, δεν είναι γιατρός. Πήγαν στο Λαμπαρενέ με τον άντρα της, τον γιατρό Φέργκουσον Πόπ, και τα παιδιά τους και έχουν σκοπό να μείνουν για πάντα εκεί. Η ιστορία τους είναι περίεργη και αρχίζει από έναν φλογερό έρωτα, που δρῆκε την δικαίωσή του στο Λαμπαρενέ.

Ο Φέργκουσον Πόπ είναι ένας άνθρωπος που δεν μοιάζει με τους άλλους. Όταν ήταν 25 χρόνων, έθεωρείτο ένας από τους καλύτερους και τους πιο έντυπωσιακούς πιλότους της αμερικανικής αεροπορίας. Τα δύσκολα και τολμηρά έγειρήματα ήταν πάντα γι' αυτόν. Όλα αυτά όμως ως την ημέρα που πήρε εντολή να δομηθεί μερικές τοποθεσίες στην Κορέα. Είδε ότι αυτός δεν ήταν για τον πόλεμο. Παραίτηθηκε από την αεροπορία και γύρισε στην Αγγλία. Αγόρασε ένα έκστρατευτικό αυτοκίνητο, ένα «Λάντ Ρόβερ», και ξεκίνησε. Διέσχισε την Γαλλία, πέρασε στο Μαρόκο και συνέχισε το ταξίδι του στην Αφρική. Έμεινε 40 ημέρες στην έρημο και κατέληξε στο Λαμπαρενέ. Εκεί έντυπωσιάστηκε και ζήτησε να μείνει. Το νοσοκομείο όμως του Σβάιτσερ δεν χρειαζόταν άσους της αεροπορίας, αλλά γιατρούς. Ήταν τότε 28 χρόνων και οι σπου-

Η ΚΡΙΣΤΙΝ ΕΚΧΕΡ, Η ΑΓΑΠΗΜΕΝΗ ΕΓΓΟΝΗ ΤΟΥ ΣΒΑΙ-ΤΣΕΡ ΣΥΝΕΧΙΖΕΙ ΤΩΡΑ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΑΦΡΙΚΗ

δες του γιατρού απαιτούν πολλά χρόνια. Δεν δίστασε ούτε στιγμή. Γύρισε στο Λονδίνο και άμεσα γράφτηκε στο πανεπιστήμιο. Εκείνη την περίοδο γνώρισε την Ρούθ. Ο πατέρας της ήταν Ουγγρος και μητέρα της ήταν η γνωστή Αύστριακη πιανίστρια Λίλυ Κράους. Γνωρίστηκε με τον Φ. Πόπ και παντρεύθηκαν το 1959. Ο Φέργκουσον της μίλησε για το Λαμπαρενέ και τα ιδανικά του. Καί, όταν πια τελείωσε τις σπουδές του, ξεκίνησαν και οι δυο, μαζί με τα παιδιά τους, για την μεγάλη αποστολή. Έφθασαν, τον περασμένο Ιούλιο, με την πιρόγα στο Λαμπαρενέ. Τους υποδέχθηκε ο ίδιος ο Σβάιτσερ κι άμεσα κα-

τάλαξαν ότι ανήκαν σ' αυτό το περιβάλλον, ότι εκεί η ζωή τους μπορούσε να έχει έναν αληθινό μεγάλο σκοπό. Έγκαταστάθηκαν σε δυο μικρά δωμάτια του νοσοκομείου, στην καρδιά της ζούγκλας, ανάμεσα στην λέπρα, στην ελβεφάντωση, στην φυματίωση. Τα παιδιά τους διατηρούν μια θαυμάσια υγεία. Παίζουν με τον Πλούμ - Πλούμ, τον χιμπαντζή, την «Κλεοπάτρα», τον γορίλλα, και έχουν παρέα τους τα Αφρικανάκια που ζουν στο Λαμπαρενέ.

Ο Πόπ έχει ένα λεπτό, ασκητικό πρόσωπο, δλοκάθαρο μάτια και ακτινοβολεί καλωσύνη. Τα παιδιά τον πλησιάζουν με έμπιστοσύνη, καθαρίζει με υπομονή

και τρυφερότητα τις πληγές τους. Δεν ακούγεται ούτε ένα κλάμα. Ο πρώην αεροπόρος άσκει μια μαγική υποβολή στους μικρούς αρρώστους της ζούγκλας.

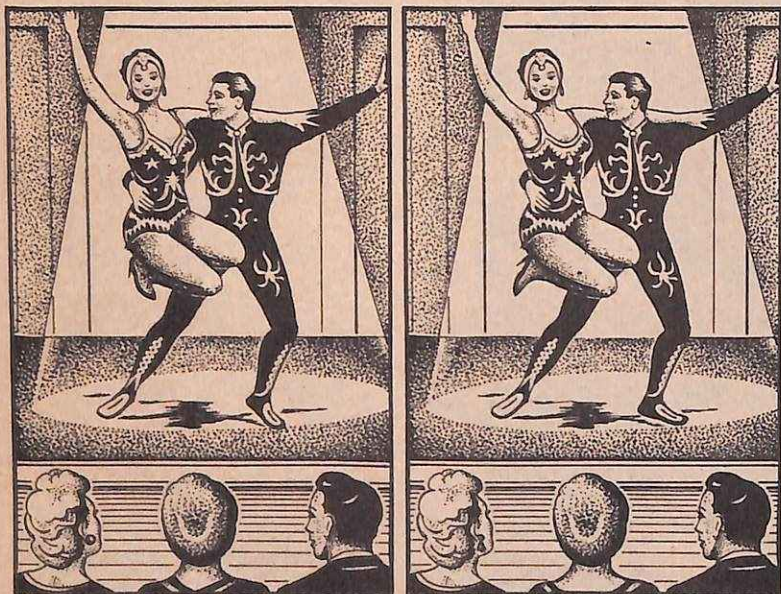
Ένας άλλος ήρωας του Λαμπαρενέ είναι ο δόκτωρ Βάλτερ Μάλντε. Αυτόν όρισε για διάδοχό του ο Σβάιτσερ. Είναι ένας ψηλός άνδρας, με τετράγωνους ώμους, 34 ετών, που σκορπίζει την αίσθηση μιας ακλόνητης σταθερότητας και κυριαρχίας. Ανήκει στην κατηγορία των δυνατών εκείνων ανθρώπων, που μπορεί να μη συνεπαίρνουν συναισθηματικά τους άλλους, αλλά χαρίζουν στο περιβάλλον τους την σιγουριά. Και στο Λαμπαρενέ, στην καρδιά της ζούγκλας και της τροπι-

κής άρρώστιας, το αίσθημα αυτό είναι απαραίτητο. Οι δυσκολίες τον δυναμώνουν και προχωρεί στο έργο του με το θετικό και ενεργητικό δῆμα που έξουδετερώνει κάθε κίνδυνο. Ήταν δέκα χρόνων όταν ο θείος του, που εργαζόταν με τον Σβάιτσερ στο Λαμπαρενέ, διηγήθηκε στον μικρό Βάλτερ για την μικρή τότε πολιτεία, που σκορπούσε παρηγοριά στους ανυπεράσπιστους ανθρώπους, που γι' αυτούς δεν είχε ανατείλει ακόμη ο πολιτισμός. Οι αφηγήσεις του θείου του τον συνεπάραν και, όταν απέκτησε την συνείδηση του εφήβου, το όνειρο να βοηθήσει τους ανθρώπους της ζούγκλας έγινε συγκεκριμένη επιδίωξη. Γράφτηκε στην Ιατρική σχολή και έγραψε άμεσα στον Σβάιτσερ: «Περιμένετε με. Έρχομαι σε λίγο. Φυλάξτε μου μια θέση». Καί, μόλις πήρε τον τίτλο του γιατρού, πήρε τον δρόμο του προορισμού του. Απλά, χωρίς θεαματικές εκδηλώσεις, σαν ένας έπαγγελματίας του καλού. «Υπάρχει εδώ για μας μια τεράστια εργασία», λέει στους ξένους που επισκέπτονται το νοσοκομείο.

Και πραγματικά. Στο Λαμπαρενέ νοσηλεύονται σταθερά 500 αρρώστοι, από τους οποίους οι 150 είναι λεπροί. Γίνονται 1.000 έγχυσεις τον χρόνο. Έφθασε και ημέρα να έγχυρθούν και 27 άνθρωποι στο χειρουργικό τραπέζι του Λαμπαρενέ. Κάθε μέρα και ένας ποκετός. Και δεκάδες άλλοι Ιθαγενείς περιμένουν γύρω στο νοσοκομείο για μια συμβουλή, για ένα φάρμακο, για την περιθαλψη που δεν έχει ανάγκη νοσοκομειακής κλίσης.

Στην μεγάλη αίθουσα, στην τραπέζια, όπου συγκεντρώνονται κάθε μέρα οι συνεργάτες του Λαμπαρενέ, υπάρχει στην κεφαλή του στενόμακρου τραπεζιού μια άδεια καρέκλα. Στην πλατή της είναι γραμμένο με παλιούς γοτθικούς χαρακτήρες το όνομα του μεγάλου άποντος, που κυριαρχεί ακόμη σ' όλη την περιοχή: «Άλμπερτ Σβάιτσερ. Καί οι Ιθαγενείς της φυλής Φάγκ κλαίνε συχνά, παίζουν τάμ-τάμ, φορούν τις τελετουργικές μάσκες τους, χορεύουν και τραγουδούν για την μνήμη του.

Ποιές διαφορές

Το δεύτερο σκίτσο διαφέρει από το πρώτο σε 7 σημεία. Μπορείτε να τα βρείτε;

Οι λύσεις στην σελ. 80

MAKE NEW FRIENDS!

Pen pals from 100 countries would like to correspond with you. Details and 120 photos free!

CORRESPONDENCE CLUB HERMES
BERLIN 11-BOX 17 2 - GERMANY

ΠΡΙΓΚΙΠΙΚΟ ΕΙΔΥΛΛΙΟ

ΣΤΑ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

Στο Έλγκιν της Σκωτίας, δλοι ξέρουν να πούν κάτι για το είδωλο του επιφανούς τροφίμου του γειτονικού καλλυγίου, του Γκοντοντσάνου. Ο πρίγκιπ Κάρολος, 17 χρόνων, διάδοχος της Αγγλίας, είναι έρωτευμένος. Η εκλεκτή, που οι συμμαθητές της την φωνάζουν κιάλας κρυφά «Κουήν» (μικρή βασίλισσα), είναι η Σάντρα Σπένς, ένα μάλλον μελαγχρόνι κορίτσι, κόρη δικηγόρου. Οι σχετικές ειδήσεις έφθασαν φυσικά και στα άνακτορα του Μπάκιγχαμ. Και οι συνέπειες του πρώιμου έρωτα: Το επόμενο σχολικό έτος, που αρχίζει από την 1η Φεβρουαρίου, ο διάδοχος θα το περάσει στο Τίμπερτοπ της Αυστραλίας.

«Προσωρινή εξορία», επιβεβαιώνει ένας από τους προκρίτους του Έλγκιν, ο Άλσταιρ Μίτσελ. «Ετσι θα διαλυθεί ο σύνδεσμος των δύο νέων».

Όλα άρχισαν το καλοκαίρι σε μία κοινή μαθητική παράσταση, από μαθητές του καλλυγίου του Γκοντοντσάνου και μαθητριες του παρθενωγείου του Έλγκιν. Ο πρίγκιπ Κάρολος πήρε μέρος στη χορωδία, ενώ η Σάντρα είχε αναλάβει ένα κύριο ρόλο. Ο πρίγκιπ ανθουσιάστηκε με το παίξιμο της όμορφης «ήθοισσας». Η γνωριμία έγινε στα παρασκήνια.

— Όλα προχώρησαν πολύ γρήγορα,

Πρίγκιπ Κάρολος (Αποφραγία ενός έτους στην Αυστραλία).

λεσμένος ήταν ο πρίγκιπ Κάρολος. Το πάρτυ είχε μεγάλη επιτυχία. Τέσσερις ώρες τα παιδιά χόρευαν μοντέρνους χορούς κ' έπιναν λεμονάδα.

— Ο Τσάρλς είναι υπέροχος χορευτής, θυμάται τώρα η Σάντρα, και ο πιο αξιαγάπητος άνθρωπος που έχω συναντήσει στη ζωή μου.

ΣΑΝΤΡΑ ΣΠΕΝΣ (ΣΤΗΝ ΜΕΣΗ): «ΑΙΣΧΟΣ»

θυμάται τώρα η Βερόνικα Χάμιλτον, συμμαθήτρια της Σάντρα. Δεν χωρίζουν ούτε στιγμή. Μετά την τελευταία παράσταση υποσχέθηκαν ο ένας στον άλλο να ξανασυναντηθούν.

Το ζευγάρι δεν χρειάστηκε να περιμένει πολύ καιρό. Μετά λίγες εβδομάδες η Σάντρα έδωσε στο σπίτι των γονιών της ένα πάρτυ για δύο τόν έρωτα τεχνικό θέατρο. Ο τιμώμενος κα-

τὸν ξαναείδε μετά το πάρτυ. Σ' αυτό η Σάντρα αποφεύγει την όποιαδήποτε δήλωση.

— Δεν μπορώ επίσης να σας πω, αν ανταλλάξαμε κανένα φιλή.

— Άλλα για ένα πράγμα η Σάντρα δεν διστάζει να μιλήσει.

— Είναι αίσχος να υποκρίνουν τον πρίγκιπα Κάρολο να περάσει ένα χρόνο στην Αυστραλία.

Σταυρόλεξο

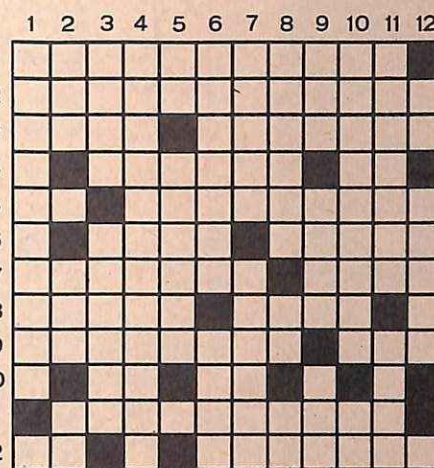

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ

1. Είναι ο Στ. Νιάρκος.
2. Όργανα που θα έρθετε, στόμα και μύτη αν σκεφθίτε.
3. Μπροστά του συχνά γονατίζουν (αίτ. δημοτ.) — Άρην θυμίζουσα και λας πλυσίον του Έλ — Άλαμίν, γνωστή από τας στρατιωτικές επιχειρήσεις του Οκτωβρίου του 1942.
4. Ο καλύτερος χορευτής της κινηματογραφικής δόξης. — Σ' αυτό το γράμμα είχαν άδυναμία τα μέλη του άλλοτε βασιλικού οίκου της Αιγύπτου.
5. Βγαίνει από το διαπασών. — Ένα αναπαυτικό ανάκλιτρον, ένάρθρος.
6. Μία διαδεδομένη πάθους. — Την έθεωρούσαν ιερών καθήκον οι αρχαίοι Έλληνες.
7. Είς αυτήν αποδίδουν συχνά οι Ιατροί πολλά δυσδιάγνωστα νοσήματα (αίτ. δημοτ.). — Κολλημένο στον Καβάλλο έχετε... διάσημον μουσικόν.
8. Υπονοούν και τούς γελοιοποιούς (άντιστρ.). — Πρωτεύουσα του Β. Βιετνάμ.
9. Η γενέτειρα του Διοσκουρίδου. — «...Λάιον»... ή Λολίτα του συνημά.
10. Άρθρον. — Σ' αυτόν τον αιώνα έφευρέθη η τυπογραφία.
11. Ο Σωκράτης την ήγνέει ως οικειοθελή περιορισμόν των αναγκών και όρέξεων, ένάρθρος.
12. Είς αυτήν την πόλιν απέθανεν ο Ραφαήλ (προφ. μαζί). — Ρήμα που συμβαδίζει με το πολύ γεροντικό μυαλό.

ΚΑΘΕΤΩΣ

1. Είς αυτήν την χώραν αναφέρεται η πατρίς του Άδραμ (αίτ.).
2. Πολλά τοπωνύμια μας συνοδεύουν επίρρημα. — Ίδρυθη επί Μεταξά (αρχικά). — Μία τέτοια συμπεριφορά αποδοκιμάζεται πάντοτε (προφ. μαζί).
3. Ένα αρχαίον επίρρημα με την σημασίαν του συχνά. — Τά φουσκώνει ο δυνατός άνεμος.

4. Σημαίνει και επικουρούν, συνηγορούν.
5. Ότι είναι και το «πέναντι» στο ποδόσφαιρο (προφ. μαζί). — Ένα σχοινί στο Ιστίον, που το λένε γραντί οι ναυτικοί, ένάρθρος.
6. Μία κοιλότης του σκελετού μας (γεν.). — Νόμισμα της Σαουδικής Αραβίας.
7. Παράκτιος νήσος της Ν. Αγγλίας — Πρόσωπον των «Αθλίων» του Β. Ουγκώ (γεν.).
8. Ένα πλήρες άκανθών τρακτικών θηλαστικών, των θερμών και εύκρατων χωρών. — Συνομογραφία ενός άνεμου. — Συνεφερόμενα αποδίδουν και το «ε».
9. Άπασχόλουον άλλοτε και τα τρία δόλκιμρο, ύπουργείο. — Υπονοεί και το τούλι (Ιταλ.). — Τρία γράμματα που ένδιαφέρουν, επαγγελματικά, τούς Έλληνας μουσουργούς.
10. Οι ήρωες αυτοί υπάρχουν σε όλους τούς μεγάλους πολέμους, ένάρθρος. — Άριμός, όπως γράφεται.
11. Μία ξενικής προελεύσεως λέξις διά έρμάριον πρός φύλαξιν πολυτίμων έγγραφων. — Λιμήν της Άλγερίας.
12. Ποιότηας σύμβολα. — Θεός του Ιταλικού πανθέου (γεν.).

ΖΙΓΚ ΖΑΓΚ

Ο σκοπός του ένδιαφέροντος και διασκεδαστικού αυτού άτομικού, αλλά και όμαδικού παιχνιδιού, είναι να έπιτύχει κανείς όσο το δυνατόν μεγαλύτερη βαθμολογία στο σχηματισμό λέξεων.

Άρχισετε λοιπόν από οποιαδήποτε γραμμή θέλετε και προχωρήστε από το τετράγωνο αυτό σε οποιοδήποτε γειτονικό πάντοτε, τετράγωνο όριζόντιο, καθέτως ή διαγώνιος, προσπαθώντας να διαβάσετε την μεγαλύτερη λέξη που μπορείτε να βρήτε. Βρήκατε και σήσατε στα τετράγωνα τα γράμματα που μεταχειρισθήκατε. Ψάξτε τώρα για μίαν άλλη λέξη και συνεχίστε έως ότου δεν μπορείται να βρήτε άλλες.

ΠΩΣ ΓΙΝΕΤΑΙ Η ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ

Για κάθε λέξη των δύο γραμμάτων μετρήσετε 1 βαθμό.

Για κάθε λέξη των 3 γραμμάτων μετρήσετε 3 βαθμούς.

Για κάθε λέξη των 4 γραμμάτων μετρήσετε 5 βαθμούς.

Για κάθε λέξη των 5 γραμμάτων μετρήσετε 7 βαθμούς.

Για κάθε λέξη των 6 γραμμάτων μετρήσετε 9 βαθμούς.

Για κάθε λέξη των 7 γραμμάτων μετρήσετε 11 βαθμούς.

Για κάθε λέξη των 8 γραμμάτων μετρήσετε 13 βαθμούς.

Για κάθε λέξη των 9 γραμμάτων μετρήσετε 15 βαθμούς.

Και ούτω καθ' εξής, προσθέτοντας δύο πάντοτε βαθμούς για κάθε πρόσθετο γράμμα.

Προσθέστε τώρα το σύνολο των βαθμών που μόρφαστε να πέτυχετε. Βαθμοί από 1-29 βαθμολογούνται με «ΜΕΤΡΙΑ».

Βαθμοί από 30-35 βαθμολογούνται με «ΑΡΚΕΤΑ ΚΑΛΑ».

Βαθμοί από 36-40 βαθμολογούνται με «ΚΑΛΑ».

Βαθμοί από 41-45 βαθμολογούνται με «ΠΟΛΥ ΚΑΛΑ».

Βαθμοί από 46 και άνω βαθμολογούνται με «ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑ».

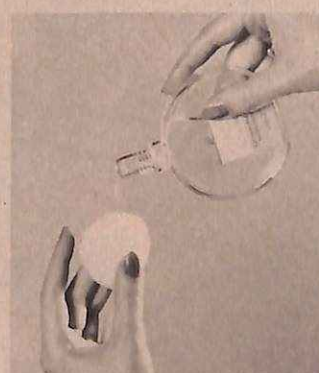
Ο ασφαλέστερος δρόμος για καθαρή έπιδερμίδα

Έπιδερμίδα όχι καθαρή;

τότε προμηθευθήτε Λοσιόν προσώπου ΣΕΡΚ

βρέξτε ένα κομμάτι βαμβάκι

και καθαρίστε μ' αυτό το πρόσωπό σας

Το βαμβάκι θα σκουραίνει

και η έπιδερμίδα σας θα γίνει όλοκάθαρη

Περιποιείσθε κατά την διάρκεια της ημέρας το δέρμα σας με την Λοσιόν προσώπου ΣΕΡΚ. Διατηρεί την έπιδερμίδα σας καθαρή και της δίδει μιά ωραία φρεσκάδα.

Η Λοσιόν προσώπου ΣΕΡΚ είναι ο ασφαλέστερος δρόμος για καθαρή έπιδερμίδα.

Για να γίνετε ωραιότερη αρχίστε με SCHERK

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ Cosmética Ε.Π.Ε. ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ

ΑΘΗΝΑΙ (ΧΑΛΑΝΔΡΙ) ΚΗΦΙΣΙΑΣ 100 ΤΗΛ. 684.926 684.235
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ 8 ΤΗΛ. 24.041

125

ΧΡΟΝΙΑ Ο

ΠΑΥΛΙΔΗΣ

ΚΑΝΕΙ ΣΟΚΟΛΑΤΑ

ΔΙΑΚΡΙΤΙΚΟΤΗΣ!

Προτίμησε την
CAMELIA
για τις ημέρες,
τις ένοχλητικές,
κάθε μηνός...
...και σεΐς;

Camelia

σερβιέτ υγιείας

Καθαριότης

Ανεοίς

Ασφάλεια

Αποσμητικών CD9

Ζητείτε με έπιμονή
τις σερβιέτ υγιείας
KAMELIA

ΑΠΟΚΛ. ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ:

Cosmetica

Ε.Π.Ε.

ΑΘΗΝΑΙ: (ΧΑΛΑΝΔΡΙ) ΚΗΦΙΣΙΑΣ 100 - ΤΗΛ. 684.926 & 684.235

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ 8 - ΤΗΛ. 24.041

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΕΙΣ ΤΑ ΦΑΡΜΑΚΕΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΛΛΥΝΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΕΙΔΩΝ

ΛΥΣΕΙΣ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ:

1. ΒΑΘΥΠΛΟΥΤΟΣ. 2. ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΑ. 3. ΒΩΜΟ — ΚΑΤΤΑΡΑ. 4. ΑΣΤΑΙΡ (ΦΡΕΝΤ) — ΦΙ «Φ». 5. ΛΑ — ΤΟ «ΝΤΙΒΑΝΙ». 6. ΚΗΛΗ — ΞΕΝΙΑ. 7. ΝΕΥΡΩΣΗ — ΛΕΟΝ (ΛΕΟΝΚΑΒΑΛΛΟ). 8. ΜΙΜΟΙ — ΑΝΟΙ. 9. ΑΝΑΖΑΡΒΑ — ΣΟΥ. 10. ΤΟ — ΙΕ' (15ος). 11. Η «ΑΥΤΑΡΚΕΙΑ». 12. ΡΜ (ΡΩΜΗ) — ΑΗΣΜΟΝΩ. ΚΑΘΕΤΩΣ:

1. ΒΑΒΥΛΩΝΙΑΝ. 2. ΑΝΩ — ΕΟΝ — ΗΜ (ΙΤΑΜΗ). 3. ΘΑΜΑ — ΚΥΜΑΤΑ. 4. ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΥΝ. 5. ΠΝ (ΠΟΙΝΗ) — ΤΟ «ΛΩΜΑ». 6. ΛΕΚΑΝΗΣ — ΡΙΑΜ. 7. ΟΥΑΙ-Τ — ΙΑΒΕΡΗ. 8. ΥΣΤΡΙΣ — Ν. Α. — Κ. Σ. 9. Τ.Τ.Τ. — ΒΕΛΟ — Ε.Ε.Μ. (ΕΝΩΣ. ΕΛΛ ΜΟΥΣΟΥΡΓΩΝ). 10. ΟΙ «ΑΦΑΝΕΙΣ» — ΙΟ (ΙΟ). 11. ΣΚΡΙΝΙΟ — ΟΡΑΝ. 12. ΛΑ — ΙΑΝΟΥ.

Ο ειδικός συνεργάτης μας επέτρεψε με τον συν-

δυασμόν των λέξεων: ΠΕΡΙΣΤΡΟΦΑ — ΝΑΝΤΗΣ — ΠΕΡΙΣΤΕΡΑΚΙΑ, σύνολον 47 βαθμών. Καλύτερους, ίσως, συνδυασμούς να επιτύχουν αναγνώσται μας με δοκιμάς λέξεων σαν π. χ.: ΑΝΤΙΣΚΗΝΟ — ΕΝΑΡΕΤΟΣ — ΤΣΟΠΑΝΗΣ — ΚΑΤΕΡΓΑ — ΤΡΟΦΑΙ κλπ.

1) Τα δάχτυλα της χορευτριάς πιάνουν διαφορετικά το μπράτσο του παρτεναίρ της.

2) Το ντεκολτέ της διαφέρει.

3) Το πέλμα της είναι τραδηγμένο προς τ' αριστερά.

4) Στο στήθος του χορευτού είναι τρία άσπρα κουμπιά αντί δύο.

5) Το λυγισμένο πόδι του πατεί διαφορετικά στο πάτωμα.

6) Στους θεατές ή άριστερή γυναίκα φορεί διαφορετικό σκουλαρίκι.

7) Της μεσαίας γυναίκας το φόρεμα έχει μεγαλύτερο άνοιγμα στην πλάτη.

ΤΙ ΛΕΝΕ Τ' ΑΣΤΡΑ

ΚΡΙΟΣ ('Από 21/8 έως 20/9): 'Η Σελήνη προστατεύει τις αισθηματικές σας σχέσεις. Πρόσδοτο του περιβάλλοντός σας θα σας βοηθήσει. Ενώσονται ιδιαίτερα οι κοσμικές συγκεντρώσεις όπου θα σημειώσετε επιτυχία. Εθνική ημέρα: Τετάρτη, αριθμός 12. Χρώμα: πράσινο.

ΤΑΥΡΟΣ ('Από 21/4 έως 20/5): 'Αλλαγές θα γίνουν στην εργασία σας αυτές τις ημέρες. Μή οφικονιδυνάτε τον. 'Ακολουθήστε τις συμβουλές του συγγενούς σας. Στον έρωτα: σάς περιμένει μια εκπλήξη. Εθνική ημέρα: Κυριακή, αριθμός 56. Χρώμα: πορτοκαλί.

ΔΙΔΥΜΟΙ ('Από 21/5 έως 21/6): Διατηρήστε την αίσιοδοξία σας και την δραστηριότητά σας. Πολύ γρήγορα θα φθάση η επιτυχία. Μην αμφισβάζετε για τα αίσθημα των άλλων. Ενώσονται τα ταξίδια και οι εκδρομές. Εθνική ημέρα: Παρασκευή, αριθμός 14. Χρώμα: κόκκινο.

ΚΑΡΚΙΝΟΣ ('Από 22/6 έως 22/7): 'Η Σελήνη προστατεύει τα οικονομικά σας θέματα. Στην εργασία σας χρειάζεται να καταδέσσετε περισσότερο. Στον έρωτα: δείξατε αντανόηση. Τύχη στο παιχνίδι. Γράμμα. Δόρο. Εθνική ημέρα: Πέμπτη, αριθμός 88. Χρώμα: τρυφούλι.

ΛΕΩΝ ('Από 23/7 έως 22/8): 'Η Σελήνη προστατεύει τους παντρεμένους. Δείξτε κατανόηση στο επαγγελματικό σας περιβάλλον. Μία επιθυμία θα πραγματοποιηθή πολύ σύντομα. Πρέπει να ξεκουραστήτε. Συνάντηση. Εθνική ημέρα: Τρίτη, αριθμός 81. Χρώμα: μπλέ.

ΠΑΡΘΕΝΟΣ ('Από 23/8 έως 22/9): 'Εχετε άκατες κοινωνικές υποχρεώσεις και πρέπει ν' ανταποκριθήτε. Θα σας βοηθήσει η ευκαιρία να συναντήσετε έλεγκτους ανθρώπους. Αισθηματική επιτυχία. Τύχη στο παιχνίδι. Εθνική ημέρα: Παρασκευή, αριθμός 56. Χρώμα: κίτρινο.

ΖΥΓΙΟΣ ('Από 23/9 έως 22/10): Για τους έρωτευμένους ημέρες ευτυχίας. 'Επιδιώξτε μόνον αλλαγή. 'Ενα θέμα εκκομής τακτοποιείται. Εξόριστοι είδηση για στενό συγγενή σας. 'Ενα ταξίδι θα σας κάνει καλό. Γράμμα. Εθνική ημέρα: Σάββατο, αριθμός 11. Χρώμα: λευκό.

ΣΚΟΡΠΙΟΣ ('Από 23/10 έως 22/11): Δείξτε κατανόηση και υποχωρήστε για να μη βλάψετε σε κίνδυνο τις σχέσεις σας. 'Ενα σοβαρό ζήτημα θα τελειώσει σύντομα κατά τον καλύτερο τρόπο. Τύχη στο παιχνίδι. Δόρο. Εθνική ημέρα: Κυριακή, αριθμός 73. Χρώμα: σός άνοιχτό.

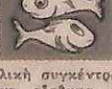
ΤΟΞΟΤΗΣ ('Από 23/11 έως 21/12): Εδωκιές για καλές συζητήσεις. Μή διασάτε να εφαρμόσετε τα σχέδιά σας. 'Η δραστηριότητά σας θα φέρη καλά αποτελέσματα. 'Αδιαθεσία. Μή διασάτε να προχωρήσετε. Γράμμα. Εθνική ημέρα: Δευτέρα, αριθμός 1. Χρώμα: μπλέ.

ΑΙΓΟΚΕΡΩΣ ('Από 22/12 έως 19/1): 'Η Σελήνη προστατεύει τις επαγγελματικές σας θέματα. 'Απροσδόκητα κέρδη. Μία συνάντηση θα σας δώσει ευκαιρία για κάποια επιτυχία. Για τους έρωτες: γρήγορη. Εθνική ημέρα: Τετάρτη, αριθμός 16. Χρώμα: πορτοκαλί.

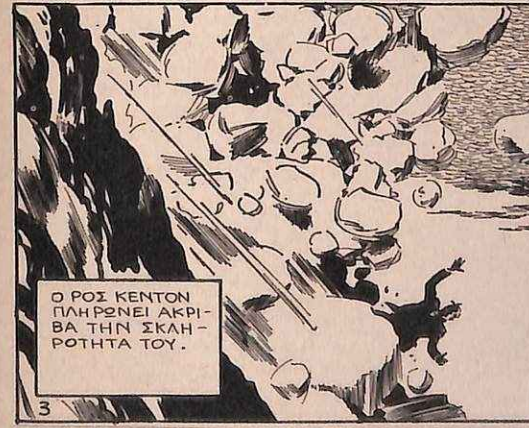

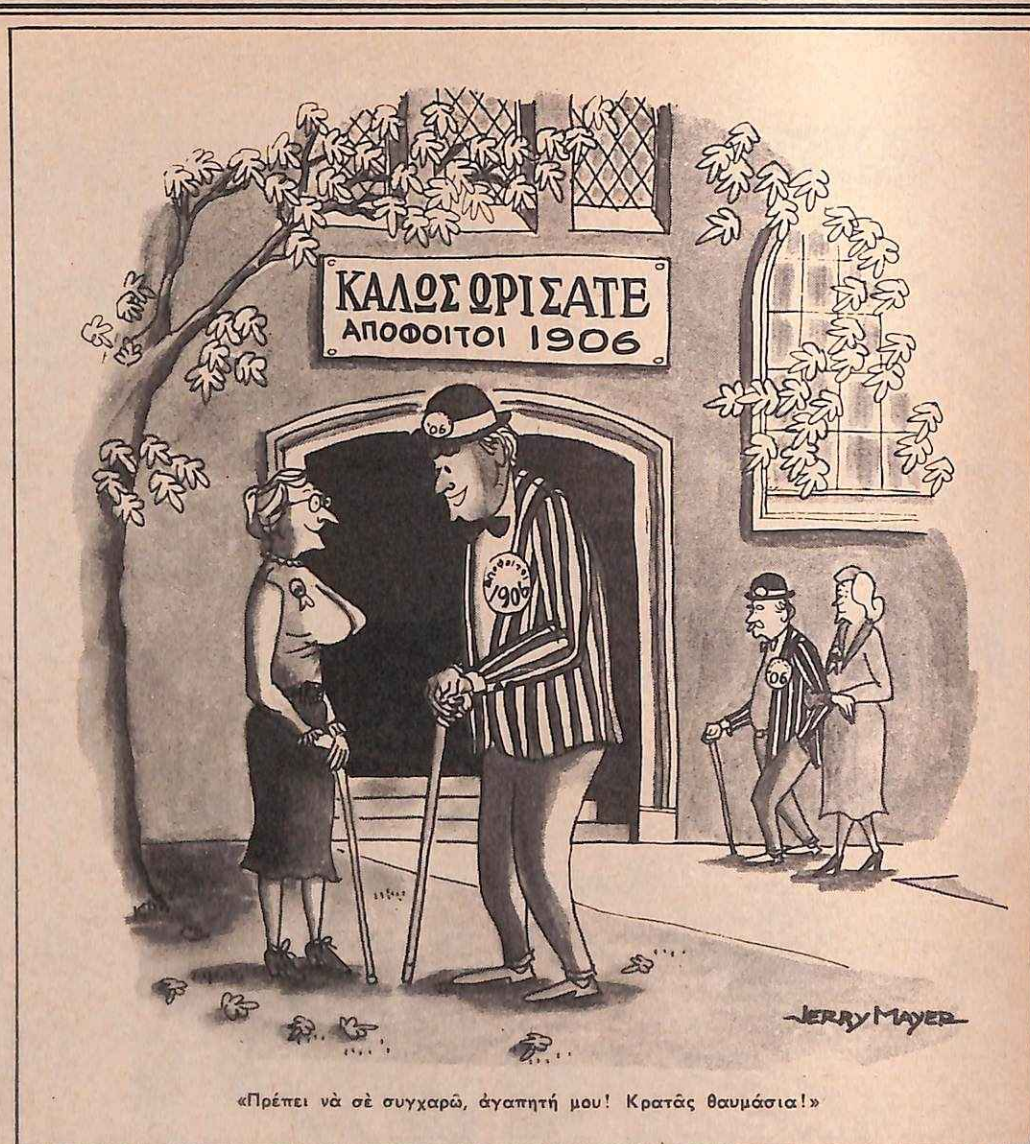
ΤΑΡΧΟΟΣ ('Από 20/1 έως 18/2): 'Η προστασία σας θα αντιστοιχίσει σε κάποια συριαρχία σε κάποια ενεργότητα και θα κερδίσετε την συμπάθεια όλων. Στην εργασία σας μικρή στενοχωρία χωρίς διακοπή συνέχισα. Συνάντηση. Εθνική ημέρα: Πέμπτη, αριθμός 74. Χρώμα: πράσινο.

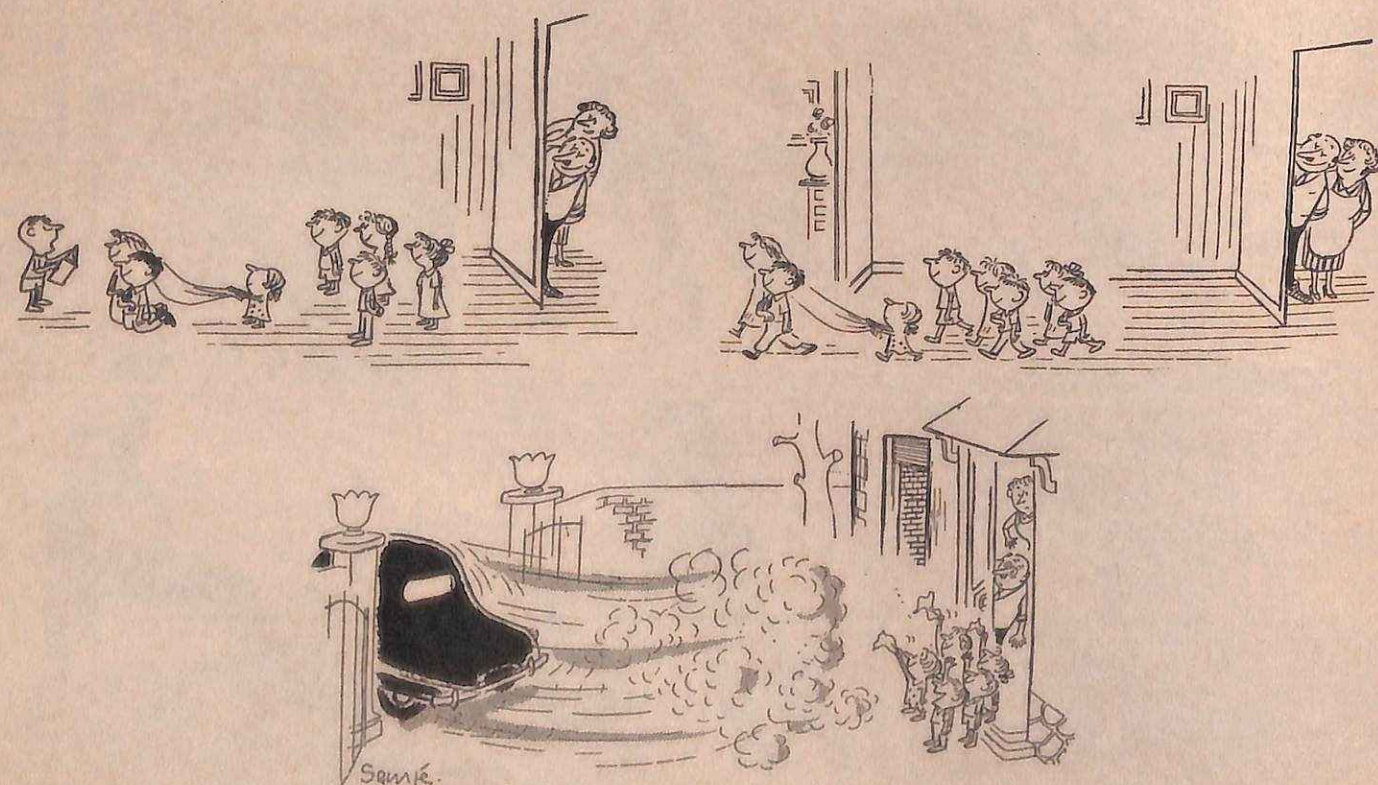
ΙΧΘΕΥΣ ('Από 19/2 έως 20/3): Μία νέα περίοδος αρχίζει για σας. Δείξτε τον καλύτερο εαυτό σας σε κάποια φιλική συγκέντρωση ή σε μία εκδρομή. 'Ενα αίσθημα ξελλίσσεται εύκολα. Τα οικονομικά σας ανεβαίνουν. Εθνική ημέρα: Τρίτη, αριθμός 2. Χρώμα: μωβ.

ΡΙΠ ΚΙΡΜΠΥ

«Πρέπει να σε συγχαρώ, αγαπητή μου! Κρατάς θαυμάσια!»

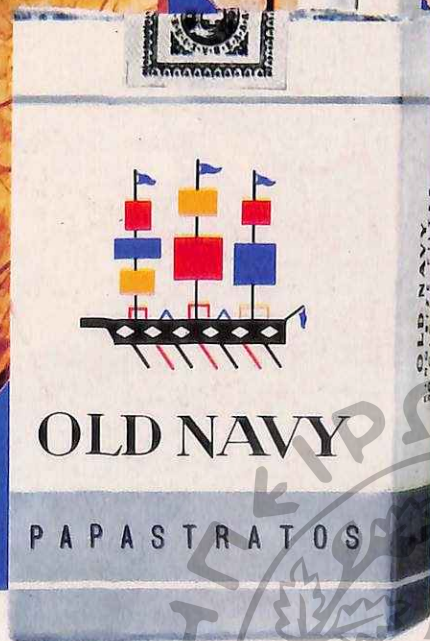

Τα παιδιά παίζει...

ΤΟ ΕΥΓΕΝΕΣΤΕΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΙΓΑΡΕΤΤΟ

Τό πρώτο blended

Ένας καινούργιος δρόμος
για υψηλή απόλαυση

Τό πρώτο ελληνικό σιγαρέττο
σε διεθνή βιομηχανική γραμμή.

OLD NAVY

Άσυναγώνιστος συνδυασμός